

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 17 Δεκεμβρίου 2023 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 798

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η Λευκωσία ανακατεύει την τράπουλα

Η υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη δημιουργεί νέα δεδομένα και δεν αποκλείει ωστόσο εσωκομματικές αντιδράσεις

Η κίνηση του ΔΗΣΥ να βάλει στο παιχνίδι την υποψηφιότητα του Νίκου Τορναρίτη για τον Δήμο Λευκωσίας προκάλεσε έντονη έκπληξη και για πολλούς θεωρήθηκε ως άσος στο μανίκι της Πινδάρου και επι-

λογή νίκης. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει πως αποκλείονται και οι εσωκομματικές προστριβές, δεδομένου ότι ο Ανδρέας Κωνσταντίνου θεωρούσε βέβαιη τη στήριξη του κόμματός του. Οι διεργασίες στη

Η πολιτική του διπορτου από τον Νικόλα και οι στοχεύσεις του

Λευκωσία ανακατεύουν εκ νέου την τράπουλα, καθώς και το ΔΗΚΟ, το οποίο δυσφορούσε με τη διαχείριση του ΔΗΣΥ, προέτρεξε να επικυρώσει τον Νίκο Τορναρίτη. Σε αυτό το παζάρι των δημοτικών

εκλογών εγείρεται και ερώτημα για τον Νικόλα Παπαδόπουλο και τις στοχεύσεις που έχει. Θα είναι ο μεγάλος πρωταγωνιστής του παρασκήνιου ή ο μεγάλος πτυ-
τημένος των διπλών εκλογών; **Σελ. 7, 8**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Οι μικρές χώρες μπορούν χωρίς βέτο

Ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινάς μιλάει αποκλειστικά στην «Κ» για την τουρκική στάση για δύο κράτη, χαρακτηρίζει την έκθεση Μπορέλ ικανοποιητική για τις κυπριακές επιδιώξεις και σχολιάζει τη δια-
σύνδεση παρακολουθήσεων - εθνικής ασφάλειας. **Σελ. 6**

Φαίδωνας Φαίδωνος
Δήμαρχος Πάφου

Ο ΔΗΣΥ θα μείνει στην αντιπολίτευση μέχρι τέλους **Σελ. 9**

Φωτεινή Τσιρίδου
Βουλευτήρια ΔΗΣΥ

Η πρόληψη είναι επένδυση και όχι επιβάρυνση **Σελ. 18**

Χαράλαμπος Ρωσσιδής
Διευθυντής Επικοινωνίας ΓΝΩΡΑ

Ευκολότερα γίνεται ψήφος η χειραψία, παρά τα likes **Σελ. 10**

ΣΥΓΚΡΑΣΗ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ - ΑΓΙΟΙ ΤΡΙΕΙΣ ΠΑΙΔΕΣ

Τα Αγία Παιδικιά και το Αγίασμα

Η «Κ» βρέθηκε στο ξωκλήσι των αγίων Τριών Παιδών στη Σύγκραση Αμμοχώστου. Οι Άγιοι Τρεις Παιδες είναι ένας γραφικός ναΐσκος, σε μία πανέμορφη τοποθεσία της Σύγκρασης, όπου υπήρχε και το αγίασμα που ανέβλυζε από τη σπηλιά, που βρίσκεται κάτω από το ναό και ήταν απαραίτητη στάση κάθε Κύπριου προς τον Απόστολο Ανδρέα. Η μαγική τοποθεσία Αγία Παιδικιά και το αγίασμα κάτω από το μικρό ξωκλήσι ανάπαυση ψυχής και σώματος, με θέα την πεδιάδα της Σύγκρασης. **Τέχνες, σελ. 1**

ΕΛΛΑΔΑ

Ελληνοτουρκικά και Βερολίνο

Πρόκληση για την Αθήνα είναι η νέα πολιτική του Βερολίνου. Η άγερμη αντίδραση του Ολαφ Σολτς για τη σύνδεση της ενταξιακής διαδικασίας με την υπόθεση Μπελέρη έφερε στην επιφάνεια την έλλειψη γερμανικής στρατηγικής για τα Δυτικά Βαλκάνια. **Σελ. 19**

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΓΑΖΑ

Μια αναδιπλωση μονόδρομος

Ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν την περασμένη Τρίτη χαρακτήρισε την κυβέρνηση Νετανιάχου «την πιο συντηρητική στην Ιστορία του εβραϊκού κράτους». Η διαφαινόμενη αναδιπλωση του Μπάιντεν ήταν μονόδρομος λένε πολλοί. **Σελ. 22**

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ

Εδραιώνεται το έγγραφο Μπορέλ

Η Σύνοδος Κορυφής κατέληξε σε έναν άτυπο συμβιβασμό στα ευρωτουρκικά, μεταθέτοντας τις οποίες αποφάσεις επί του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, σε επτά πυλώνες, χωρίς καμία διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού. **Σελ. 4**

ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΗ Γ.Γ.

Το μη εξωτικό Κυπριακό

Οι διαφορές με την Λουτ και η μετατροπή του Κυπριακού από τοπικό σε περιφερειακό πρόβλημα. Η νέα απεσταλμένη Μαρία Ανχέλα Ολγκίν Κουεγιάρ αναμένεται το πρώτο δεκάημερο Ιανουαρίου. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Απασχόληση

Η αύξηση της επιβατικής κίνησης στα κυπριακά αεροδρόμια είναι πολύ σημαντική εξέλιξη και θα πρέπει να σταθμιστεί σοβαρά από τους τουριστικούς και επιχειρηματικούς θεσμούς, καθώς και από την ίδια την Πολιτεία. Η έλλειψη προσωπικού, που φτάνει στις 12.000 στους τομείς των ξενοδοχείων, της εστίασης και του λιανικού εμπορίου, έχει άμεσο αντίκτυπο και στην οικονομία της χώρας. Σημαντικό βήμα η θωράκιση της ανάπτυξης, με δίκαιους όρους απασχόλησης.

ΣΤΙΣ 12.000 ΟΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Εργατικά χέρια χρειάζεται η ανάπτυξη

Τον κώδωνα του κινδύνου για την ανάπτυξη λόγω της έλλειψης εργατικών χεριών κρούουν οι επαγγελματίες κλάδοι. Εκτιμάται ότι οι

ανάγκες προσωπικού στους τομείς των ξενοδοχείων, της εστίασης και του λιανικού ξεπερνούν τις 12.000. **Οικονομική, σελ. 4**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Τουρκικά «παίγνια»

Απόρρητο αμερικανικό έγγραφο αποκαλύπτει πως ντράσε η Αγκυρα στον θάνατο του Μακάριου και πως οι ΗΠΑ αντιλαμβάνονταν τα τουρκικά παιχνίδια. **Σελ. 16**

The New York Times
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Συμμαχία ενημέρωσης

Είκοσι πέντε χρόνια συμπληρώνονται από τη δημοσιογραφική σύμπραξη με τους New York Times για την αγγλόφωνη έκδοση της «Καθημερινής». **Σελ. 21**

Κ. ΓΙΑΝΝΙΚΟΥΡΗΣ

Εμπνευση ό,τι αγαπώ

Ο Κύπριος ζωγράφος που ζει και εργάζεται στη Γαλλία εκθέτει στην γκαλερί Stand In Line στη Λευκωσία και μιλάει στην «Κ» για τη ζωγραφική. **Τέχνες, σελ. 3**

Τώρα έχεις
ανταμοιβή
στις υπεραγορές
αλφαμεγα

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT
BIG DATE
FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Προεόρτια των Χριστουγέννων

«**Η Θεοπίστη**» έχει μια θλίψη» ενημέρωσε το καρέ η Ιουλία. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, τη θλίψη των Χριστουγέννων». «Μια συναισθηματική κατάσταση που θυμίζει την κατάθλιψη, δίκως όμως να αποτελεί μια συναισθηματική διαταραχή» παπαγάλισε η Καλαμαρού την γκουγκλαρισμένη διάγνωση. «Το περίεργο θα ήταν η Θεοπίστη να μην είχε κατάθλιψη» αποφάνθηκε η αμείλικτη περί τα ψυχιατρικά Κουλλίτσα. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, η καμμένη η Θεοπίστη είναι εκ γενετής δημότης Στροβόλου, μάνα μου!».

Αυτό βεβαίως τα εξηγεί όλα. Καθότι όταν η ζωή τα έχει φέρει έτσι ώστε να ζεις στον Στρόβολο, χρειάζονται μεγάλα αποθέματα ψυχικής δύναμης για να αντέξεις τη μιζέρια του γιορτινού στολισμού. Κάτι σαν «λίθοι και πλίνθοι και ξύλα και κέραροι ατάκτως ερριμμένα», αλλά με λαμπιόνια. Πώς να μην πάθει κατάθλιψη η Θεοπίστη Θεοδούλου; Και πώς να μην αναπαράγει εμμονικά την ανάρτηση του Χρίστου Μιχάλαρου στο Χ (Twitter): ΜΠΛΟΚ σε όποιον χρησιμοποιεί τη φράση «η μαγεία των Χριστουγέννων».

«**Στη Λευκωσία**, αντιθέτως, όλα λάμπουν» είπε η Ιουλία και το καρέ κατένευσε σιωπηλά. Ακόμα και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι ο δήμαρχος Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης έκανε καλή δουλειά. «Καλέ, εδώ έλαμψαν τα μπετά στο γιοφύρι της Ζάχα!» υπερθεμάτισε η Καλαμαρού. «Επειδή όμως ο εχθρός του καλού είναι το καλύτερο, δεν θα ήταν άσχημη ιδέα αν ο Κωνσταντίνος επισκεφθεί το σπίτι του αδελφού του για να αντιληφθεί τι εστί χριστουγεννιάτικη υπερπαραγωγή. Ο πήχης κοπέλες ανέβηκε ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ψηλά!».

Οι κυρίες φυσικά είχαν παρακολουθήσει το «Must Talk» της Ειρήνης Χριστοφόρου, μια συνέντευξη που

Μπορεί στην Κύπρο να μην έχουμε Royals και στολισμούς τύπου Buckingham Palace, πλην όμως το «Must Talk» φρόντισε να μας αποζημιώσει και γι' αυτό.

εξελίσσεται από συνήθεια σε λατρεία. Αυτή τη φορά απάντησε στις 50 ερωτήσεις η Γιώτα Παπαδοπούλου, ενώ η κάμερα την ακολουθούσε στους χώρους του εντυπωσιακού σπιτιού της. «Το χριστουγεννιάτικο δέντρο είναι αριστούργημα. Μπορεί εμείς να μην έχουμε Royals και στολισμούς τύπου Buckingham, αλλά το κρατίδιο της Στράκκας αποδείχτηκε τελικά μεγάλη σχολή» είπε η Ιουλία. «Απλή, αγνή, απορία: η Γιώτα γιατί έδωσε όλη τη συνέντευξη πλάτη και στραβολαίμαζε διαρκώς;». «Είναι τύπου... τόσο celebrity και τόσο cool, μάνα μου». «Θα το δεχτώ». «Η απάντηση επίσης στο ερώτημα ποιον πρίγκιπα προτιμά,

ανάμεσα στους Ουίλιαμ και Χάρι, ήταν πολύ γλυκιά». «Θέλω να τ' ακούω να το λες!». «Τον πρίγκιπα Νικόλα!». «Chateau, Γιώτα».

«**ΜΕ ΤΟΥΤΑ** και με κείνα ξέρετε τι θυμήθηκα; Την υπέρτατη κοσμική στήλη Ό,τι Λάμπει της Αθηνάς Φιλίππου» είπε η Ιουλία. «Πού τα θυμήθηκες τα παλαιολιθικά χρόνια, μάνα μου;». «Early 90s, ωραία χρόνια!». «Ενώ σήμερα;». «Σήμερα, φευ, πληκτικά χρόνια».

«**Εμείς** δεν θα πάμε από γηρατειά αλλά από πολιτική ανία» ξέσπασε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, καθώς ζητούσε από τη Ρωσίδα να

σερβίρει επειγόντως τον δεύτερο γύρο gin and tonic. Εδώ λέει, στην απελπισία της επάνω, έφτασε στο σημείο να διαβάσει τη γραπτή δήλωση του Γιαννάκη Γαβριήλ, βουλευτή ΑΚΕΛ Αμμοχώστου και προέδρου της κοινοβουλευτικής επιτροπής Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, με τον δραματικό τίτλο: Στον αναπνευστήρα ο αγροτικός κόσμος. «Ολόκληρη; Και τις 170 λέξεις;». «Ω, ναι! Για την κυβέρνηση, λέει, η οποία στραγγαλίζει τη ρευστότητα των γεωργών». «Τι άλλο πρέπει να κάνει ακόμα η αστική Λευκωσία, αλήθεια;». «Υπομονή».

Όχι ότι τα νέα από το δεξιό μέτωπο

είχαν παραπάνω ενδιαφέρον, να τα λέμε κι αυτά. Ο χαρτοπόλεμος ανάμεσα σε Προεδρικό και ΔΗΣΥ για τη μη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου καταγράφηκε ως μια απέλπιδα προσπάθεια για να βγει η πολιτική ανία από τον αναπνευστήρα, αλλά εις μάτην. Ουδείς συγκινήθηκε, εκτός από τους πολιτικούς συντάκτες, οι οποίοι αναζητούν εναγωνίως θέμα. «Εδώ δεν σχολίασαμε τη νέα απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ». «Και Μαρία και Άνχελα και Ολγκίν και Κουεγιάρ; Εντυπωσιακό, πλην όμως δυσόνομο όνομα, καθώς από Κουεγιάρ (Πέρεζ) σε Κουεγιάρ (Μαρία Άνχελα)

κλείνουμε 50 χρόνια σε αδιέξοδο».

Η μόνη είδηση που τάρaxe τα λιμνάζοντα ύδατα μιας κατά τεκμήριο βαρετής εβδομάδας ήταν η υποψηφιότητα του Νίκου Τορναρίτη για τον Δήμο Λευκωσίας. Η Ιουλία, όταν έσκασε το νέο, αμέσως διαμήνυσε στο καρέ ότι: «Το θέμα μου μυρίζει Αργάκα». «Όπως μαθαίνω η εξέλιξη αυτή είναι όντως δάκτυλος Αβέρωφ. Κίνηση ματ, όπως και να τη δει κανείς, η οποία δίνει διέξοδο στη συνεργασία ΔΗΣΥ - ΔΗΚΟ και τη συγγενική υποψηφιότητα Γιωρκάτζη στη Λευκωσία» επιβεβαίωσε η Ευγενία η Καλαμαρού.

Η Λεμεσός, πάλι, εκ φύσεως εξωστρεφής, μπήκε σφήνα στο παραπολιτικό ρεπορτάζ των δημοτικών εκλογών με μια ανεξάρτητη υποψηφιότητα: τον αρχιτέκτονα Μίλτο Παπαδόπουλο, γνωστή περσόνα του λεμεσιανού καρναβαλιού, ο οποίος μάλιστα φόρεσε το στέμμα του βασιλιά Καρνάβαλου το 2011. «Αυτή η ανεμελιά των Λεμεσιανών μου προκαλεί αμηχανία...» ομολόγησε στο καρέ η Ιουλία. «Άσχετο, αλλά τι να κάνει άραγε η τέως υπουργός Πρεττα Πορτέ;» αναρωτήθηκε η Κουλλίτσα. «Να μια καλή απορία για να την αξιοποιήσει η Ειρήνη Χριστοφόρου σε επόμενο Must Talk».

Τυχαίο; Δεν νομίζω. Τα περί σσιαλιτέ και λεμεσιανής ριβιέρας πάντως, επικύρωσαν τη βαρεμάρα των ημερών και οδήγησαν τη συζήτηση στη λίστα με τους πλουσιότερους Κυπρίους, όπου δεσπόζουν τα ελληνοπρεπή ονόματα των: Vinod Adani (19,3 δισ.), John Fredriksen (13,7 δισ.), Yakir Gabay (3,7 δισ.), Sergei Dmitriev (2,5 δισ.), Igor Makarov (2,1 δισ.), Valentin Kiryatkov (1,8 δισ.), συν τα τρία αδέρφια Χατζηιωάννου (1 δισ. έκαστος). «Ναζιτάρόβιε» είπε η Ιουλία και ανασήκωσε το ποτήρι της.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
17.12.1933

ΣΟΥΦΡΑΖΕΤΙΣΜΟΣ: Υπήρξεν εποχή, σχετικώς πρόσφατος ακόμη, κατά την οποίαν η ιδέα της αποκτάσεως πολιτικών δικαιωμάτων από τας γυναίκας προεκάλει τα μειδιάματα όλων των ανδρών, και -το χαρακτηριστικώτερον- εγένετο δεκτή με πλήρη αδιαφορίαν από αυτάς ταύτας τας γυναίκας. Σήμερον, αι γυναίκες ψηφίζουν εις 28 χώρας. Λαμβάνουν μέρος εις την πολιτικήν ζωήν, εις την νομοθεσίαν, εις την κρατικήν διοίκησιν. Υπάρχουν γυναίκες υπουργοί, πρεσβευτίνες, διευθύντριαι της αστυνομίας, στρατηγίαι, δικασταί, βουλευτίναι κτλ. Ετσι η ιδέα του «σουφραζετισμού» η οποία προ εικοσαετίας προεκάλει τους

γέλωτας και την θυμηδίαν πολύ συχνά δε και τας αστυνομικάς επεμβάσεις, επιβάλλεται ολίγον κατ' ολίγον εις τον κόσμον με την δύναμιν μιας ακαταμαχήτου ανάγκης, συνεχιζούσα, παρ' όλας τας προβαλλομένας δυσχερείας, την πορείαν της.

ΠΑΙΓΝΙΑ: Με την προσέγγισιν των εορτών, ηπειλήθημεν -όπως κατ' έτος- με φοβερών και τρομερόν κινδύνον: Με τας υπαιθρίους ρουλέττας, αι οποίαι ηπείλουν και εφύετος να μεταβάλουν τα αθηναικά πεζοδρόμια εις Καζίνα, και τους ανυπόπτους διαβάτας εις παίκτας λυσσαέλους. Εννοείται όμως ότι ο κίνδυνος απεσοβήθη, με μιαν απαγορευτικήν διαταγήν του κ. υπουργού των Εσωτερικών, ο οποίος εδήλωσεν ότι όλα τα τυχερά παίγνια θ' απαγορευθούν, πλην των «τουφεκίων», τα οποία ως γνωστόν εξαπολύουν βέλη καρφώνοντα αριθμούς και... παίκτας...

ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑ: Αι εορταί επλησίασαν και ενώ η Κυβέρνησις καταβάλλει όντως αξιόπαινον μέριμναν διά την ανακούφισιν των πενομένων και των ανεπαρκώς αμειβομένων τάξεων, δεν βλέπομεν εκ παραλήλου την επίσπευσιν της λειτουργίας των κρατικών ενεχυροδοανιστηρίων καιίτοι το σχετικόν νομοσχέδιον έχει ήδη ψηφισθή από μπηών και έχει καταστή νόμος του κράτους. Το θλιβερόν δε είναι ότι η κρατούσα κοινωνική δυστυχία ωθεί πλήθος πολύ εις τους τοκογλύφους και τους ανευθύνους ενεχυροδανειστάς, ενώ εάν εφηρμόζετο εγκαίρως ο νόμος σημαντικόν μέρος της κοινωνίας θα πδύνατο ν' αποφύγη την οργιζούσαν τοκογλυφίαν.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΑΓΟΡΑΣ

Η εικονική πρόσκληση Ερντογάν

Θα πρέπει να είμαστε σοβαροί και το λέω, για να το ακούσω και εγώ.

«**Να προσέχεις**, παιδί μου, από την οργή μιας πληγυμένης influencer» μου έλεγε συχνά η γιαγιά μου, όταν ήμουν παιδί και τώρα καταλαβαίνω πόσο δίκιο είχε. Η Αννίτα της καρδιάς μας, θυμωμένη για σημαντικές εξελίξεις που αποκρύβει από τους πολιτικούς αρχηγούς ο πρόεδρος, δηλώνει πως «δεν γίνεται οι πολιτικοί αρχηγοί να ενημερώνονται για σοβαρά θέματα από τα ΜΜΕ». Και γιατί όχι, ρωτώ εγώ. Επί της ουσίας -όχι επί της εικόνας- πιο αξιόπιστες πληροφορίες θα πάρουν από τα ΜΜΕ παρά από τον Ξεκάθαρό μας, που κατά τα άλλα μακάρι ο Θεός να μας κόβει χρόνια και να τα δίνει σε αυτόν.

Αν με προσκαλέσει ο Ερντογάν στην Τουρκία τότε σίγουρα θα πάω, δήλωσε ο νεαρός μας συνταξιούχος -που γιόρταζε πρόσφατα, αλλά δεν κάλεσε τον Χατζηγιάννη να τραγουδήσει- και είναι η πρώτη φορά που κανείς δεν τον αμφισβήτησε. Εξάλλου είναι γνωστή η μεγάλη αγάπη του για τα ταξίδια.

Και μένα, αν με προσκαλέσει η Μόνα Μπελούτσι σίγουρα θα πάω αλλά με υποθετικές προσκλήσεις και εικονικά ραντεβού δεν σκόραρε ποτέ κανένας, μου είπε κυνικός φίλος, προσθέτοντας ότι η εικονική μέχρι στιγμής πρόσκληση Ερντογάν τού θυμίζει τα εικονικά εισιτήρια, τα οποία πουλάει αυτή τη στιγμή ο πρόεδρος Πετρίδης στους ΑΠΟΕλίστες. Πενία τέχνας κατεργάζεται.

Το στέλεχος των Οικολόγων Άδωνις Γιάνκου φέρεται να είναι ψηλά στη λίστα του ανακαινισμένου Κόκκινου Κόμματος για υποψήφιος δήμαρχος Λευκωσίας. Άλλοι βέβαια που διατείνονται πως γνωρίζουν καλύτερα τον κ. Γιάνκου, υποστηρίζουν πως ο ίδιος διαδίδει την υποψηφιότητά του. Η στήλη πάντως στηρίζει -χωρίς πλαισία- τον Τάκη της καρδιάς μας.

Το ΔΗΚΟ έχει επιλέξει για υποψήφιο δήμαρχο Λευκωσίας τον Νίκο

Τορναρίτη (αδελφό του Never Surrender) πριν ακόμη ο ίδιος αποφασίσει αν θέλει να κατέλθει! Μιλάμε για αντανακλαστικά πιο γρήγορα και από την ταχύτητα του φωτός, κι ο εθνικός Πρίγκιπας φαίνεται πως κινείται πιο σβέλτα από την ταχύτητα του Λούκυ Λουκ στο τράβηγμα του πιστολιού -που ως γνωστόν ήταν πιο γρήγορος ακόμη κι από την σκιά του. Έτσι τώρα, δεν φτάνει που δεν ξέρουμε πού ανήκει ο Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης (ΔΗΚΟ και ΔΗΣΥ ερί-

ζουν πως δεν είναι δικός τους) έχουμε ανάλογο δίλημμα και για τον Τορναρίτη. Πάντως, όποιος και να σκέφτηκε τον Νίκο Αβραμόπουλο της Κύπρου πιθανότατα έωσσε και την καριέρα της Ξανθιάς Παναγίας ως προέδρου του ΔΗΣΥ. Ο Τόρνος δήμαρχος, η Ξένια στη Βουλή, ο Δημήτρης κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος. Στον ΔΗΣΥ εκτός θεαματικού απροόπτου η Λευκωσία ως Δήμος και Επαρχία. Όλοι χάρη. Ή μήπως όχι όλοι;

Στο πλαίσιο του σκανδάλου Κατάρ Γκέιτ η Εύα Καϊλή προσπαθεί τώρα να δικαιολογήσει ένα παλυτελές σπίτι που αγόρασε στις Βρυξέλλες. Οι δικηγόροι της την έχουν συμβουλευσει να έρθει Κύπρο, για να βρει την ψυχία της. Όπως της εξήγησαν, στο νησί της Αφροδίτης, αν δεν έχεις υπεξαιρέσει τουλάχιστον μερικά δισεκατομμύρια κανένας ποτέ δεν πρόκειται να σε ενοχλήσει.

18 νέες κάμερες τροχαίας θα τεθούν σύντομα σε λειτουργία στη Λάρνακα. Θα αστράφει και θα βροντίζει και στην πόλη του Ζήνωνα λοιπόν, δίνοντας την αίσθηση πώς γέμισε και εκεί παπαράτσι με τα φλας τους. Στο σημείο αυτό να υπενθυμίσουμε πως πίσω από τις λέξεις κρύβεται ο Αλέξης (Βαφεάδης), ο οποίος δεσμεύτηκε να αλλάξει τις εξοντωτικά ψηλές ποινές αλλά στην πορεία λούφαξε. Αναμένουμε, κύριε υπουργέ, ελπίζοντας πως η δέσμευσή σας δεν ήταν τελικά εικονική.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

NEO TOYOTA C-HR

ΚΑΘΕ ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΡΑ

Το ολοκαίνουργιο Toyota C-HR φέρνει την επανάσταση στην αγορά των συμπαγών SUV με την κομψή σχεδίαση και προηγμένη τεχνολογία του. Διαθέσιμο σε Hybrid και Plug-in Hybrid, προσφέρει εξαιρετική απόδοση και οικονομία καυσίμου, διαθέτοντας ένα φιλικό προς το περιβάλλον προφίλ. Τα υπερσύγχρονα χαρακτηριστικά ασφαλείας και το πολυτελές εσωτερικό του, το καθιστούν ως μια ιδανική επιλογή για τους πιο σύγχρονους, απαιτητικούς οδηγούς. Αντισυμβατικό, καινοτόμο, δυναμικό με εξαιρετικές αναλογίες, είναι ένα "concept car" που έγινε πραγματικότητα.

HYBRID: Κατανάλωση καυσίμων (WLTP-συνδ.): 4.5 – 5.2 λ/100χλμ. Εκπομπή CO₂ (WLTP-συνδ.): 103-117 γρ/χλμ.
PLUG-IN HYBRID: Κατανάλωση καυσίμων (WLTP-συνδ.): 0.8 – 0.9 λ/100χλμ. Εκπομπή CO₂ (WLTP-συνδ.): 19-20 γρ/χλμ.

ΔΙΚΡΑΝ ΟΥΖΟΥΝΙΑΝ & ΣΙΑ ΛΤΔ

77774010 | www.toyota.com.cy | info@toyota-cyprus.com | ToyotaCyprus

Τσιμεντώνουν τα δώρα Ε.Ε. προς Ερντογάν

Εδραιώνεται ως «νέα αρχή» το έγγραφο Μπορέλ - «Κουρεύτηκε» πρόταση της Λευκωσίας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η Σύνοδος Κορυφής κατέληξε σε έναν άτυπο συμβιβασμό στα ευρωτουρκικά, μεταθέτοντας τις όποιες αποφάσεις επί του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, περιλαμβανομένων βεβαίως των «δώρων» που προτείνεται να παρασχεθούν προς την Άγκυρα, σε επτά πυλώνες, χωρίς καμιά διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού.

Ο συμβιβασμός που είχε δρομολογηθεί από την περασμένη Δευτέρα, σε διπλωματικό επίπεδο, μετά από μια αμφιλεγόμενη συνεννόηση Λευκωσίας-Βερολίνου στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, COREPER, θα μπορούσε να εκληφθεί ικανοποιητικός και για τις δύο πλευρές. Την Κυπριακή Δημοκρατία που απόδοσε τις πιέσεις για άμεση υιοθέτηση του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, την οποία αξίωσαν με «κοινή γραμμή» η Γερμανία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προτείνοντας λεκτικό «θετικής υποδοχής» (welcoming) του επεικώς απαράδεκτου εγγράφου. Και αφετέρου, τον Βερολίνο που είχε στραμμένους τους προβολείς του αποκλειστικά στο ζήτημα της έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας και ενός ενδεχόμενου βέτο του ηγέτη της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν και συνεπώς «δεν είχε την πολυτέλεια να αναλώσει

ενέργεια στα ευρωτουρκικά, στην παρούσα χρονική συγκυρία». Ωστόσο, η άτυπη ανακωχή που επιτεύχθηκε και η αναβολή του μπρα ντε φερ στα ευρωτουρκικά, εξυπηρετεί μόνο τους υποστηρικτές του εγγράφου Μπορέλ-Κομισιόν, για δύο κυρίως λόγους:

1) Γιατί το έγγραφο παραμένει στο τραπέζι των 27 κρατών-μελών, ως η μόνη πρόταση ρύθμισης μιας νέας σχέσης Ε.Ε.-Τουρκίας. Όπως έλεγαν κοινοτικοί κύκλοι στην «Κ», «υπό αυτή την έννοια, το έγγραφο εδραιώνεται ως η μοναδική πραγματική προοπτική μιας νέας αρχής στις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας», με ό,τι αυτό συνεπάγεται, δεδομένου ότι «παρέχει στην Άγκυρα όλα όσα θα μπορούσε να επιθυμεί από την Ε.Ε., πλην της πλήρους ένταξης», απαλλαγμένα μάλιστα από την υποχρέωση διευθέτησης του Κυπριακού. Και στα οποία όπως επανειλημμένα δημοσιεύσαμε, περιλαμβάνονται η επανέναρξη όλων των ευρωτουρκικών υψηλών διαλόγων, η συμμετοχή της Τουρκίας σε άτυπες συνόδους των ΥΠΕΕ της Ε.Ε., η σύγκληση Συμβουλίου Σύνδεσης, η πλήρης επανενεργοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Τουρκία, η επέκταση της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας στο μεταναστευτικό, η διευκόλυνση παροχής ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, η αναβάθμιση της Τελωνει-

ακής Ένωσης και η εγκαθίδρυση ευρωτουρκικής Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας. Όλα αυτά στο πλαίσιο ενός οδικού χάρτη «διαφορετικών ταχυτήτων και προς συζήτηση» και κυρίως άνευ προϋποθέσεων σε σχέση με τη διευθέτηση του Κυπριακού.

2) Γιατί το Βερολίνο και οι Βρυξέλλες, που επιθυμούν «πολιτική υιοθέτηση» του εγγράφου Μπορέλ-Κομισιόν «ως έχει», θα έχουν πλέον άνεση χρόνου να κινήσουν τα νήματα και να ασκήσουν πιέσεις, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη στήριξη όλων των εταίρων της Κύπρου προς αυτή την κατεύθυνση. Και είναι βεβαίως γνωστό, ότι ο χρόνος σε μια διαδικασία διαπραγματεύσεως –και μεταξύ εταίρων– εξυπηρετεί μόνο τους ισχυρούς. Άρα, θεωρείται δεδομένο ότι, όταν το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν επανέλθει στο τραπέζι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς συζήτηση, η Λευκωσία θα βρεθεί αντιμέτωπη με έντονες πιέσεις. «Ενδεχομένως μόν» όπως έλεγαν κοινοτικά χείλη στην έδρα της Ε.Ε., επιχειρώντας να δημιουργήσουν κλίμα.

«Κούρεμα μιας συμφωνίας»

Την περασμένη Δευτέρα, στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων COREPER, η Λευκωσία αναγνωρίζοντας προφανώς ότι ενδεχόμενη υιοθέτηση του εγγράφου Μπορέλ

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης χαιρετίζει την απόφαση έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, αλλά εξέφρασε προβληματισμό για τον τρόπο λήψης της απόφασης από 26 κράτη-μέλη, «ερήμην» της Ουγγαρίας.

-Κομισιόν την αφήνει γυμνή έναντι της Τουρκίας, προσφέροντας δώρα στην Άγκυρα, χωρίς καμιά διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού, επικαίρησε να μεταθέσει τη συζήτηση, υπό το φως των πιέσεων Βερολίνου και Βρυξελλών, που επέδωξαν να δεσμεύσουν όλα τα κράτη-μέλη σε «θετική υποδοχή» και άρα σε υιοθέτηση του απαράδεκτου εγγράφου.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η μόνιμη αντιπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε., Χριστίνα Ράφτη, είπε στην COREPER, ότι η Λευκωσία θα μπορούσε να δεχθεί μια πραγματολογικής φύσεως (factual) αναφορά στα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Υπέβαλε μάλιστα την εξής συγκεκριμένη πρόταση προς αυτή την κατεύθυνση: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει σημείωση της κοινής έκθεσης (σ.σ. έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν) και θα συζητήσει τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, σύμφωνα με τα προηγούμενα του Συμπεράσματα,

σε μια από τις επόμενες του συνόδους», ανέφερε αυτολεξεί η πρόταση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Γερμανός μόνιμος αντιπρόσωπος, με τον οποίο η Λευκωσία φερόταν να βρίσκεται σε συνεννόηση, έδειξε να αποδέχεται την εν λόγω πρόταση που υπέβαλε η Κύπρια ομόλογός του. Ωστόσο, όταν φτάσαμε στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής, κατέστη σαφές ότι η συνεννόηση της Λευκωσίας με το Βερολίνο, «έμπαζε» επί της ουσίας. Κι αυτό, γιατί η πρόταση που υπέβαλε η Λευκωσία, «κουρεύτηκε» με αποτέλεσμα να απαλειφθεί η μοναδική δικλίδα ασφαλείας που περιελάμβανε έναντι του εγγράφου Μπορέλ-Κομισιόν. Δηλαδή, το σημείο που αφορούσε «προηγούμενα Συμπεράσματα» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα οποία θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα ανάκωμα επιχειρηματολογίας για τη Λευκωσία, ώστε να επιχειρήσει να εμβολιάσει το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν και τα δώρα προς την Τουρκία, με συγκεκριμένους όρους για την επί-

Η άτυπη ανακωχή που επιτεύχθηκε και η αναβολή του μπρα ντε φερ στα ευρωτουρκικά, εξυπηρετεί μόνο τους υποστηρικτές του εγγράφου Μπορέλ-Κομισιόν.

Στο πλαίσιο των περί της διεύρυνσης αποφάσεων που έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μαζί με την Ουκρανία, θα αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις και η Μολδαβία, ενώ η Γεωργία έχει εξασφαλίζει καθεστώς υποψήφιας χώρας.

λυση του Κυπριακού προβλήματος. Σημειώνεται ότι το «κούρεμα» έγινε κατόπιν συναίνεσης και της Λευκωσίας, καθώς οι αποφάσεις εξακολουθούν να λαμβάνονται με ομοφωνία, τυπικά τουλάχιστον.

Αντίστοιχα κενά συνεννόησης επί της ουσίας, καταγράφηκαν και με την Κομισιόν και τον αρμόδιο Επίτροπο διεύρυνσης Oliver Varhelyi, ο οποίος την περασμένη Τρίτη, στη συνέντευξη Τύπου του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, φρόντισε να στήσει το έγγραφο που ο ίδιος συνυπέγραψε με τον Γιοσέπ Μπορέλ, θεωρώντας ότι σκιαγραφεί μια «θετική ατζέντα» που τοποθετεί τα θεμέλια για μια νέα αρχή. Αυτό όμως που έκλειψε την παράσταση είναι η παραδοχή του κ. Varhelyi ότι η εν λόγω «θετική ατζέντα», όπως αποτυπώνεται στο ευρωπαϊκό έγγραφο που ετοίμασε μαζί με τον κ. Μπορέλ, «απαιτήθηκε και προτάθηκε από τον πρόεδρο Ερντογάν και από τη νέα κυβέρνηση της Τουρκίας». Και άρα, «είναι στα μέτρα του», με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η Ευρώπη αγόρασε τον καβγά με τον Βίκτορ Όρμπαν

Η πλέον ουσιαστική απόφαση που έλαβε η Σύνοδος Κορυφής, αφορά στην έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ουκρανία, κάτι που υιοθετήθηκε με 26 «ναι» και με την απουσία του ηγέτη της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν, ο οποίος τελικά δεν υλοποίησε την απειλή άσκησης βέτο. Ο κ. Όρμπαν υπάκουσε στις νουθεσίες του Γερμανού καγκελάριου Όλαφ Σολτς, ο οποίος «πρότεινε» στον Ούγγρο ηγέτη να εγκαταλείψει την αίθουσα, επιτρέποντας ουσιαστικά τη λήψη απόφασης για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας και δημιουργώντας ένα εξαιρετικά προβληματικό προηγούμενο, λήψης αποφάσεων στην απουσία του ηγέτη ενός κράτους.

Σε κάθε περίπτωση, η Κομισιόν είχε φροντίσει 24 ώρες νωρίτερα

να αγοράσει τον πολυδιαφημιζόμενο καβγά που φερόταν έτοιμος να κάνει ο Ούγγρος πρωθυπουργός, επιστρατεύοντας ένα ενδεχόμενο βέτο. Με μια ατυχή απόφαση και καταδικύνοντας ότι «η Κομισιόν ξέρει να υποκύπτει», ξεπάγωσε το ένα τρίτο των συγγκρίνων κονδυλίων, που είχαν μπει στο ψυγείο λόγω παραβιάσεων του κράτους δικαίου από το καθεστώς Όρμπαν. Έτσι, ο Ούγγρος πρωθυπουργός έχει πλέον την δυνατότητα απορρόφησης 10,2 δισεκατομμυρίων ευρώ (από σύνολο 31 δισ. ευρώ που αναλογούν στη χώρα του), καθώς η Κομισιόν, άγνωστο πώς, έκρινε λίγες ώρες πριν από την έναρξη της Συνόδου Κορυφής, ότι το καθεστώς Όρμπαν έχει υλοποιήσει τις υποχρεώσεις του στο ζήτημα της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, κάτι που αμφισβητήθηκε έντονα

από πολιτικές ομάδες και ευρωβουλευτές. Στο πλαίσιο των περί της διεύρυνσης αποφάσεων που έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μαζί με την Ουκρανία, θα αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις και η Μολδαβία, ενώ η Γεωργία έχει εξασφαλίζει καθεστώς υποψήφιας χώρας. Με βάση την ίδια απόφαση, ενταξιακές διαπραγματεύσεις δύνανται υπό προϋποθέσεις να ξεκινήσουν και με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, εάν η Κομισιόν γνωμοδοτήσει θετικά μέχρι τον προσεχή Μάρτιο.

Αυτό πάντως που δεν προχώρησε, αλλά πιθανολογείται ότι θα υιοθετηθεί στις αρχές του προσεχούς έτους, είναι η αναθεώρηση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021-2027 (ΠΔΠ), με επίκεντρο τη διάθεση 50 δισεκατομμυρίων ευρώ προς την Ουκρανία. Όπως ανέφερε

ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, και στην περίπτωση της αναθεώρησης του ΠΔΠ, καταγράφηκε η σύμφωνη γνώμη 26 κρατών-μελών. Παραφωνία αποτέλεσε και πάλι ο ηγέτης της Ουγγαρίας, ο οποίος ήγειρε επιφυλάξεις, μπλοκάροντας ουσιαστικά τη λήψη απόφασης, στην παρούσα τουλάχιστον φάση.

Με βάση την υφιστάμενη πρόταση που εκτιμάται όμως ότι θα διαφοροποιηθεί για να ικανοποιεί και πάλι τον Βίκτορ Όρμπαν, 17 δισεκατομμύρια θα δοθούν προς την Ουκρανία ως επιχορήγηση (χωρίς να απαιτείται επιστροφή των εν λόγω κονδυλίων) και 33 δισεκατομμύρια ευρώ στο πλαίσιο δανειοδοτήσεως. Η αναθεώρηση του ΠΔΠ προνοεί επιπλέον κονδύλια για το μεταναστευτικό και την εξωτερική

του διάσταση, κάτι στο οποίο προβλέπει και η Λευκωσία και επεσήμανε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Σημειώνεται ότι η Σύνοδος Κορυφής έληξε χωρίς Συμπεράσματα για τη Μέση Ανατολή, καθώς τα κράτη-μέλη έχουν διαφορετικές απόψεις και έχουν χωριστεί σε τρία τουλάχιστον στρατόπεδα.

Εύλογοι συνειρμοί...

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης χαιρέτισε την απόφαση έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, αλλά εξέφρασε προβληματισμό για τον τρόπο λήψης της απόφασης από 26 κράτη-μέλη, «ερήμην» της Ουγγαρίας, ο ηγέτης της οποίας συμφώνησε να αποχωρήσει από την αίθουσα, κατόπιν υποδείξεων του Γερμανού καγκελάριου Όλαφ Σολτς. Επεσήμανε ότι «δημι-

ουργείται ένα αρνητικό προηγούμενο, το οποίο θα βρούμε μπροστά μας σε επόμενες συζητήσεις», τοποθέτησε η οποία αφήνει να διαρρεύσουν εύλογοι συνειρμοί για ανάλογες προσεγγίσεις και στο μέλλον. Τόσο ενόψει των συζητήσεων αναθεώρησης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, όσο και ενόψει των συζητήσεων για τα ευρωτουρκικά, κεφάλαιο στο οποίο διακυβεύονται ζωτικά συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Άλλωστε, η Λευκωσία δεν θα ήθελε προφανώς καν να διανοηθεί ότι θα δεχθεί παραινήσεις να εγκαταλείψει την αίθουσα τη στιγμή της λήψης απόφασης, όπως συνέβη με τις παραινήσεις του Γερμανού καγκελάριου προς τον Ούγγρο ηγέτη Βίκτορ Όρμπαν για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΒΕΛΛΑ

Αργότερα είναι πολύ αργά

Το 2023 καταγράφεται ως το έτος με τις υψηλότερες θερμοκρασίες στην ιστορία, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο Copernicus. Το ετήσιο κόστος της κλιματικής κρίσης ανέρχεται σε περίπου 140 δισ. δολάρια. Χάνονται χιλιάδες ανθρώπινες ζωές, εκτοπίζονται πληθυσμοί, δημιουργώντας κλιματικούς πρόσφυγες. Ο πλανήτης, το σπίτι μας κυριολεκτικά φλέγεται. Μέσα σε αυτό το δυστοπικό σκηνικό, ολοκληρώθηκε πριν από λίγες μόλις ημέρες στο Ντουμπάι η περίφημη COP28, η αλλιώς η Διάσκεψη για το Κλίμα.

Για 28η φορά, οι πολιτικοί ηγέτες του κόσμου κλήθηκαν να πάρουν τις αναγκαίες αποφάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Δυστυχώς, παρότι υπήρξαν ορισμένες επιμέρους θετικές εξελίξεις, το συνολικό αποτέλεσμα είναι πολύ απογοητευτικό και δεν ανταποκρίνεται επ' ουδενί στην

ανάγκη για κατεπείγουσα και τολμηρή κλιματική δράση. Παρέμεινε τεράστιο το χάσμα μεταξύ αυτών που με απόλυτη σαφήνεια ορίζει η επιστήμη ότι πρέπει να γίνουν για να μείνουμε κάτω από το κρίσιμο όριο περιορισμού της αύξησης της θερμοκρασίας στον 1,5 °C, και αυτών που τελικά συμφωνήθηκαν και υιοθετήθηκαν.

Παρότι τα τεχνικά και διαδικαστικά ζητήματα μιας τέτοιας διάσκεψης είναι αρκετά σύνθετα, τα βασικά ζητούμενα ήταν αρκετά σαφή. Πρώτον, μέσα από μια διαδικασία «παγκόσμιου απολογισμού», οι χώρες θα έκαναν κλιματικό «ταμείο», εξετάζοντας πού βρίσκονται σε επίπεδο μέγιστης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τι διορθωτικοί στόχοι πρέπει να θεθούν, με κύριο ζήτημα-μενο την κλιματική ουδετερότητα. Δεύτερον, η επιτακτική ανάγκη μιας πολιτικής συμφωνίας για έναν οδικό χάρτη για την απεξάρτηση από τα

ορυκτά καύσιμα, παράλληλα με τη δέσμευση για τριπλάσιασμό της διείσδυσης των ΑΠΕ και αντίστοιχα και της ενεργειακής αποδοτικότητας. Τρίτον, μια συμφωνία για το πώς η διατήρηση της φύσης και η αναθεώρηση των συστημάτων διατροφής πρέπει να λειτουργήσουν ως κρίσιμοι σύμμαχοι στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης.

Τέλος, πώς μπορεί να εξασφαλιστεί ένας αποτελεσματικός μηχανισμός χρηματοδότησης μέσα από την ίδρυση ενός ειδικού ταμείου για τις σημαντικές ανάγκες και ζημιές που ήδη υφίστανται λόγω της κλιματικής κρίσης, βοηθώντας έτσι στη δύσκολη διαδικασία προσαρμογής. Σε όλα τα παραπάνω, η πρόσδοος που σημειώθηκε ήταν πολύ περιορισμένη και σίγουρα όχι αυτή που επιτάσσει η κρίσιμότητα του θέματος. Για παράδειγμα, ενώ στο ξεκίνημα της διάσκεψης ανακοινώθηκε η έναρξη λειτουργίας του ταμείου για απώλειες

και ζημιές, οι πόροι που έχουν διαθέσει οι ανεπτυγμένες χώρες είναι ελάχιστοι. Η μέχρι στιγμής δέσμευση για χρηματοδότηση του ταμείου με περίπου 700 εκατ. δολάρια δεν καλύπτει ούτε το 1% των ετήσιων αναγκών χρηματοδότησης των αναπτυσσόμενων χωρών από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης! Για άλλη μια φορά, ο ελέφαντας στο δωμάτιο ήταν τα ορυκτά καύσιμα.

Ενώ επιστήμονες, διεθνείς οργανισμοί και περιβαλλοντικές οργανώσεις ξεκαθαρίζουν την ανάγκη για τερματισμό των ορυκτών καυσίμων ως μονόδρομο για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, τα πετρελαιικά λόμπι έκαναν πάλι δουλειά τους, ευνοούμενοι πιθανότατα και από τον τόπο διεξαγωγής αλλά και από την προεδρία της διάσκεψης (πρόεδρος της COP ήταν ο CEO της ADNOC, εθνική πετρελαική εταιρεία των ΗΑΕ). Επειτα από ατελείωτες ώρες διαπραγμα-

τεύσεων, για το επίμαχο θέμα των ορυκτών καυσίμων, το τελικό κείμενο κάνει μεν αναφορά στα ορυκτά καύσιμα αλλά στην ανάγκη «μετάβασης» (και όχι τερματισμού). Χρειάστηκαν 28 διεθνείς διασκέψεις για να συμφωνηθεί σε κείμενο το απολύτως προφανές και αυτονόητο και αυτό με υποβιβασμένη σημασία! Στην ειδική αξιολόγηση του climate change performance index που δημοσιοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της COP, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 28η θέση ανάμεσα σε 67 χώρες, έχοντας «πέσει» 4 θέσεις από πέρυσι. Ενώ οι εκπομπές της Ελλάδας έχουν όντως σημειώσει μείωση και τα ποσοστά διείσδυσης των ΑΠΕ αυξάνονται (δυστυχώς συχνά με προβληματικές χωροθετήσεις), παράλληλα η κυβέρνηση επιμένει πεισματικά στον άνθρωπα με ένα τεράστιο πρόγραμμα εξόρυξης υδρογονανθράκων και με νέες εγκαταστάσεις ορυκτού αερίου. Η COP28 θα ήταν

ευκαιρία η χώρα να ξεχωρίσει στην κλιματική διπλωματία, προτείνοντας στα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου ένα μορατόριουμ σε κάθε νέο πρόγραμμα για έρευνα και εξόρυξη υδρογονανθράκων. Δεν συνέβη. Οι αντιδράσεις όμως της κοινωνίας των πολιτών συνεχίζονται. Ετσι, πριν από μερικές ημέρες, η νομική οργάνωση Client Earth, το ελληνικό γραφείο της Greenpeace, και το WWF Ελλάς κατέθεσαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταγγελία για τις απαράδεκτα ευνοϊκές και αντίθετες με το περιβαλλοντικό δικαίο της Ε.Ε. διαδικασίες έγκρισης σχεδίων έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων στις ελληνικές θάλασσες. Στις κρίσεις λένε φαίνονται οι πραγματικοί ηγέτες. Στην κλιματική κρίση, και μετά την COP28, ακόμα τους αναζητούμε.

Ο κ. Δημήτρης Καραβέλλας είναι γενικός διευθυντής της WWF Ελλάς.

Τα ορόσημα Κουεγιάρ για άρση του αδιεξόδου

Οι διαφορές με την Τζέιν Χολ Λουτ και η μετατροπή του Κυπριακού από τοπικό σε περιφερειακό πρόβλημα

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

«**Η νέα ειδική**» απεσταλμένη του ΟΗΕ στο Κυπριακό, Μαρία Άνχελα Κουεγιάρ, δεν είναι η Τζέιν Χολ Λουτ» αναφέρει στην «Κ», για να περιγράψει το προφίλ της πηγή που γνωρίζει. Όταν το 2008 η Κολομβία έφτανε στα πρόθυρα του πολέμου με τη Βενεζουέλα και το Εκουαδόρ, δημιουργώντας μια περιφερειακή κρίση εντός του κατακερματισμένου πολιτικού και στρατιωτικού σκηνικού στην Κολομβία των δεκαετιών εμφυλίου, η Κουεγιάρ όχι μόνο αποκλιμάκωνε τη διасυνοριακή υπερχείλιση των ανταρτών του Farc με τον Μαδούρο και τον ηγέτη της Κούβας Φιντέλ Κάστρο, αλλά απολάμβανε την εμπιστοσύνη όχι μόνο της Ουάσινγκτον, παραδοσιακού συμμάχου της Μπογκοτά, αλλά και τη στήριξη του Λονδίνου και του Βερολίνου. Όχι τυχαία εξάλλου ήταν αυτή που συνόδεψε τον πρόεδρο Σάντος (2010-2018) στην πρώτη του ευρωπαϊκή περιοδεία σε Βερολίνο και Λονδίνο όπου ο Σάντος έκτισε σχέσεις με την καγκελάριο Μέρκελ και τον Τζέιμς Κάμερον. Ο Χουάν Μανουέλ Σάντος το 2016 έλαβε το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για τη συμφωνία αφοπλισμού των ανταρτών της Κολομβίας, μία επιτυχία που σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο αποδίδεται στη διπλωματική ικανότητα της κας Κουεγιάρ. «Η Λουτ είχε κατορθώσει να εκκενώσει μόνο ένα στρατόπεδο στο Ιράκ από Ιρανούς αντικαθεστωτικούς», συνεχίζει η ίδια πηγή. «Η Κουεγιάρ κατόρθωσε κάτι πολύ μεγαλύτερο στην ειρηνευτική διαδικασία της Κολομβίας».

Παρά το υψηλό προφίλ της Κουεγιάρ το Κυπριακό παραμένει ένα δύσκολο –και κυρίως άλυτο– πρό-

βλημα που μπορεί να μην είναι όσο «εξωτικό» υπήρξε ο εμφύλιος, μετά το 1964, στην Κολομβία. Και σίγουρα οι πρωταγωνιστές του δεν είναι τόσο διάσημοι όσο ο Πάμπλο Εσκομπάρ, βασική μορφή αλλά και αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτικής κατάστασης στο εσωτερικό μιας χώρας, όπως η Κολομβία, που ταυτίστηκε διεθνώς με τη διακίνηση ναρκωτικών, χτίζοντας έναν ανυπέρβλητο μύθο μέχρι και σήμερα. Επιπλέον η κα Κουεγιάρ, που θα έρθει στην Κύπρο το πρώτο δεκα-

Η Μαρία Ανχελα Ολγκίν Κουεγιάρ θα αφιχθεί στην Κύπρο το πρώτο δεκαήμερο του Ιανουαρίου και θα πιάσει αμέσως δουλειά.

πενθήμερο του Ιανουαρίου, εισέρχεται στην εξίσωση του Κυπριακού στη δυσκολότερη καμπή του.

Πώς θα κινηθεί

Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως η έμπειρη Κολομβιανή διπλωμάτης θα αρχίσει δουλειά αμέσως μετά την άφιξη της και πως συνειδητοποιεί όχι μόνο την πολυπλοκότητα του Κυπριακού, σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, αλλά και τι απαιτείται προκειμένου να διερευνηθεί αν υπάρχει έδαφος για άρση του αδιεξόδου:

- Οι εκ διαμέτρου αντίθετες αφηγήσεις που έχουν προκύψει μετά το 2017 και το Κραν Μοντανά ως θέσεις της κάθε πλευράς για να επιστρέψουν στο τραπέζι των συνομιλιών όπως αυτές συνοψίζονται

Ο Χουάν Μανουέλ Σάντος το 2016 έλαβε το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για τη συμφωνία αφοπλισμού των ανταρτών της Κολομβίας, μία επιτυχία που σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο αποδίδεται στη διπλωματική ικανότητα της κας Κουεγιάρ.

τόσο σε επίπεδο ρητορικής όσο και σε επίπεδο διαπραγματευτικής ευελιξίας. Θέσεις που γεφυρώνονται, αν τα σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες, όπως αυτό προέκυψε, αποτελέσουν συναινετική βάση για να συνεχιστεί ο διάλογος από εκεί που σταμάτησε στην Ελβετία, εξέλιξη που απαιτεί εξ ορισμού πολλές μικρές διαπραγματεύσεις.

- Αν υπό το βάρος της απουσίας του χρόνου συνομιλιών των δύο πλευρών και των όσων μεσολάβησαν τα τελευταία χρόνια ισχύουν οι συγκλίσεις των τελευταίων χρόνων, που για κάθε πλευρά έχουν όχι μόνο ενστάσεις στο εσωτερικό των κοινοτήτων τους (π.χ. η ασφάλεια και οι εγγυήσεις Vs της πολιτικής ισότητας/αποτελεσματικής συμμετοχής αντίστοιχα για την ε/κ και την τ/κ

κοινότητα) αλλά και περιθώρια βελτίωσης στη λογική του «πάρε-δώσε».

Η συνειδητοποίηση αυτών των στοιχείων απαιτεί συνεπώς μια fast-track διαδικασία ως προς την ίδια τη «μικρή» διαπραγμάτευση της Κουεγιάρ με τις δύο πλευρές, προκειμένου οι διαφορετικές αφηγήσεις να βρεθούν σε ορίζοντα σύγκλισης, προκειμένου να ακολουθήσει, αν καταστεί εφικτό, η «μεγάλη» διαπραγμάτευση και να επιστρέψουν οι δύο πλευρές σε διαδικασία, επί του τραπέζιού του διαλόγου, με προοπτική κορύφωσης. Η διαπραγμάτευση για τον αφοπλισμό του Farc και την ειρηνευτική διαδικασία στην Κολομβία (2012-2016), όπως αναφέρουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές, δείχνει να προσφέρει δύο σημαντικά όπλα στην κα Κουε-

γιάρ: Τη συνειδητοποίηση της σημασίας του εσωτερικού ακροατηρίου κάθε πλευράς, που διαχρονικά υφίσταται στην Κύπρο. Σημαντικότερα, τη μετατροπή ενός άλυτου προβλήματος από τοπικό σε περιφερειακό.

Η Τουρκία και η Κουεγιάρ

Η κα Κουεγιάρ μπορεί να είναι ακόμη και «πολιτιστικά ξένη» με την Ανατολική Μεσόγειο στο αναδυόμενο υποσύστημα της οποίας το Κυπριακό διεκδικεί τον ρόλο, μαζί με το Μεσανατολικό, των δύο μεγάλων άλυτων προβλημάτων που χρονίζουν για δεκαετίες, ωστόσο, είναι σε θέση να αντιληφθεί πως η Τουρκία στο εν λόγω υποσύστημα κατέχει δεσπόζουσα θέση σε σχέση με το τελικό κλειδί λύσης του Κυπριακού. Εξάλλου ο εμφύλιος στην Κολομβία δεν αποτέλεσε μόνο ένα ζήτημα μεταξύ αντίπαλων ιδεολογικών τάσεων, των ναρκεμπόρων και της διαφθοράς, αλλά και ένα ζήτημα περιφερειοποίησης, που δυναμίτιζε ολόκληρη την νοτιοαμερικανική ήπειρο, τις σχέσεις Δύσης-κρατών της περιοχής και την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ νοτιότερα από τον Κόλπο του Μεξικού. Σε αυτή τη μετατροπή μετά το 2016-2017, για την Άγκυρα, του Κυπριακού από ζήτημα που αφορά στους Τουρκοκύπριους σε ζήτημα που αφορά την ασφάλεια της Άγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο δείχνει να βρίσκεται και εκ μέρους του ΟΗΕ το κλειδί για να αρθεί η εμμονή Ερντογάν για λύση δύο κρατών και της αποδοχής της κυριαρχικής ιδότητας ως προϋπόθεσης για να επιστρέψουν στο τραπέζι των συνομιλιών. Οι ευρωτουρκικές, οι αμερικανοτουρκικές αλλά και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις αποτελούν, επίσης, μέρος της μεγάλης εξίσωσης.

Αδιέξοδο, Plan B και blame-game

Η συζήτηση για την πρόσκληση Ερντογάν στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και ακολούθως η πολιτική αντιπαράθεση στο τρίπτυχο ΔΗΣΥ – κυβέρνηση – ΑΚΕΛ με φόντο το Εθνικό Συμβούλιο αλλά και το προηγούμενο διάστημα (π.χ. η σπουδή για τον διορισμό διαμεσολαβητή από την Ε.Ε.) υπενθυμίζουν πώς το Κυπριακό επιδρά στο εσωτερικό της μικροπολιτικής στην Κύπρο, ιδίως, μεταξύ των κομμάτων. Χωρίς καν να έχει αφιχθεί στο νησί η κα Κουεγιάρ υπήρξαν και οι φωνές που έσπευσαν, προκαταβολικά, να τη χαρακτηρίσουν ως φίλια προσκείμενη στην Τουρκία. Όλα αυτά αποτελούν, φυσικά, υπενθυμίσεις για το πώς το Κυπριακό –μεταξύ Ε/κ αλλά και Τ/κ– αποτελεί πάντα μια διαδικασία στην οποία εμπεριέχονται η λογική του αδιεξόδου, το Plan B (που για την ελληνοκυπριακή κοινότητα δεν έχει σκηματοποιηθεί στρατηγικά) και, τέλος, το παιχνίδι της επίρριψης ευθυνών που διαχρονικά αποτελεί μια άσκηση «για να κερδηθεί».

Ελευθερία, Ειρήνη & Ενεργειακή Αυτονομία.

ΕΣΥ ΕΙΣΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ.

Μαργαρίτης Σχοινάς, αντιπρόεδρος Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Οι μικρές χώρες μπορούν χωρίς βέτο

Η έκθεση Μπορέλ-Κομισιόν έχει πολύ ικανοποιητικό περιεχόμενο για τις κυπριακές επιδιώξεις

Συνέντευξη στον
ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η χρήση του βέτο ως πρώτης γραμμής άμυνας κάνει πιο δύσκολο τον συμβιβασμό και όχι πιο εύκολο, ανέφερε ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινάς σε συνέντευξή του στην «Κ». Μιλώντας από το γραφείο του στις Βρυξέλλες λίγες μέρες πριν από τη μάχη που δόθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λόγω της στάσης Όρμπαν, ο κ. Σχοινάς τόνισε πως αν υπάρχει ένας τομέας όπου το βέτο δεν μπορεί να καταργηθεί αυτός είναι η διεύρυνση. Τόνισε όμως ότι θεωρεί πως «οι μεγάλες επιδιώξεις των μικρών χωρών έχουν γίνει κατορθωτές όχι λόγω βέτο», αλλά λόγω της ανθεκτικότητας, των συμμαχιών και της πειθούς που χτίζουν. Ο κ. Σχοινάς είπε ακόμα πως η έκθεση Μπορέλ/Κομισιόν για τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας έχει «πολύ ικανοποιητικό περιεχόμενο για τις κυπριακές επιδιώξεις», ενώ κληθείς να σχολιάσει τις ελλείψεις της, ανέφερε ότι «δεν έχει κανένα ούτε πολιτικό, ούτε ουσιαστικό αντίκρισμα» να προσθέτεις θέματα σε έναν δρόμο που είναι «ντε φάκτο μπλοκαρισμένος». Μιλώντας για τις τουρ-

“

Το να έχουμε ως πρώτη γραμμή άμυνας το βέτο δεν κάνει τον συμβιβασμό πιο εύκολο, τον κάνει πιο δύσκολο.

κικές δηλώσεις για λύση δύο κρατών, επανέλαβε πως αυτό δεν είναι αποδεκτό από την Ε.Ε. και πρόσθεσε ότι «το τι εξυπηρετεί αυτή η ρητορική σε όρους εσωτερικής τουρκικής πολιτικής δεν είναι θέμα δικό μας, είναι θέμα δικό τους».

—Μέχρι τη δημοσίευση της συνέντευξης θα ξέρουμε τι έχει γίνει με το συγγρικό βέτο στις ενταξιακές της Ουκρανίας, όμως από σας θα ήθελα να ακούσω μια άποψη για το πώς βλέπετε τις δυσκολίες που προκαλεί η αρχή της ομοφωνίας σε κεφαλαιώδη ζητήματα. Πώς μπορεί το ζήτημα να αντιμετωπιστεί χωρίς να πλήξει τα μικρά κράτη τα οποία βασίζονται στην ανάγκη ομοφωνίας;

—Είμαι πολλά χρόνια στους αιώνδρους της ευρωπαϊκής πολιτικής, και η ερώτηση αυτή δεν έχει σταματήσει ποτέ να μου τίθεται, πράγμα που σημαίνει ότι εδώ που φτάσαμε είναι υπαρκτική η απάντησή της. Δηλαδή βέτο ναι ή βέτο όχι για να χτίσουμε την Ευρώπη; Η απάντηση η δική μου είναι ότι ο καλύτερος τρόπος για να χτιστεί η Ευρώπη είναι χωνεύοντας τις διαφορές μας, βρίσκοντας κοινούς τόπους. Το να έχουμε ως πρώτη γραμμή άμυνας το βέτο δεν κάνει τον συμβιβασμό πιο εύκολο, τον κάνει πιο δύσκολο. Είναι πιο απαιτητικός ο συμβιβασμός μετά την άσκηση ενός βέτο, ενώ είναι πολύ πιο λογικός και πολλές φορές προωθητικός για τα συμφέροντα όλων ο συμβιβασμός, το κώνεμα των διαφορών. Υπάρχει ένας τομέας στον οποίο βλέπω την αξία του βέτο διαχρονικά και στον οποίο πιστεύω ότι θα ήταν λάθος να καταργηθεί, που είναι η διεύρυνση. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα θέμα μεγάλης εμβέλειας, όπου το κάθε κράτος-μέλος πρέπει να έχει λόγο, όπως ακριβώς γίνεται και σε οποιονδήποτε θέλει να μπει σε ένα σώμα, σε ένα κλαμπ, σε έναν όμιλο, πάντοτε υπάρχουν κανόνες που αποφασιίζουν τα ισχύοντα μέλη. Εκεί λοιπόν νομίζω ότι πρέπει να βρούμε τη λύση για το μέλλον. Στο κώνεμα των διαφορών στα πεδία εκείνα που χρειαζόμαστε περισσότερη Ευρώπη, και στη διατήρηση

του βέτο σε πολύ αυστηρά προσδιορισμένες στιγμές που έχουν να κάνουν με τα μεγάλα θέματα όπως η διεύρυνση.

—Υπάρχουν και κάποια άλλα θέματα στα οποία θεωρείτε ότι πρέπει να παραμείνει, όπως η εθνική ασφάλεια ή η άμυνα; Πού αλλού το βλέπετε πέρα από τη διεύρυνση;

—Νομίζω ότι εκεί που ακόμα έχουμε το βέτο, που είναι η φορολογία, η ασφάλεια και οι εξωτερικές σχέσεις, δεν νομίζω ότι χτίσαμε μια καλύτερη Ευρώπη, επειδή έχουμε το βέτο σε αυτούς τους τομείς. Αντιθέτως, κατά κοινή ομολογία, τα δύο ζητούμενα για την Ευρώπη στο μέλλον είναι σε αυτούς τους δύο τομείς. Πιστεύω ότι οι μικρές χώρες στην Ευρώπη έχουν καταφέρει να χτίσουν συμμαχίες, να έχουν μια ανθεκτικότητα, μια διεισδυτικότητα, μια δύναμη πειθούς η οποία σπάνια τις απομονώνει. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι μεγάλες επιδιώξεις των μικρών χωρών έχουν γίνει κατορθωτές όχι λόγω βέτο, αλλά λόγω της ικανότητάς τους να κουμπώνουν πάνω σε πλειοψηφίες που τις ευνοούν.

—Μήπως αυτό οφείλεται και στο ότι υπάρχει η απειλή του, χωρίς να χρησιμοποιείται; Η πιθανότητα δίνει την ευκαιρία στα μικρά κράτη-μέλη να έχουν ειδικότερο βάρος

χωρίς να μιλάνε για το βέτο.

—Ναι, αλλά ξαναλέω αυτό που είπα στην αρχή. Η άσκηση του βέτο, η απειλή του βέτο, η ύπαρξη του βέτο σε αυτούς τους τομείς πολλές φορές εκλαμβάνεται και ως ομολογία της αδυναμίας να επιβάλεις τις απόψεις σου με θετικό τρόπο. Και εδώ οι μεγάλοι αρχιτέκτονες των ευρωπαϊκών συμφωνιών διακρίθηκαν γιατί τις πέρασαν μέσα από συμβιβασμό, όχι μέσα από την αρνησικυρία και το μπλοκάρισμα. —Ενός της Συνόδου, βλέπετε δυνατότητα για τα κράτη-μέλη να βοηθήσουν την Ουκρανία οικονομικά έστω, χωρίς την Ουγγαρία; Έχει υπάρξει μια προεργασία από την Κομισιόν για το πώς μπορεί να γίνει αυτό;

—Νομίζω ότι πρέπει να εξαντληθεί κάθε περιθώριο συμφωνίας με τους 27 σε αυτό το θέμα. Κάναμε την κουβέντα μας πριν αρχίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αλλά νομίζω ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έχουν αποδείξει ότι σε τέτοιες δύσκολες πολιτικά εμβληματικές στιγμές για την Ευρώπη, είναι πολύ δύσκολο να αφήσουν την αίσουσα συνεδρίασεων χωρίς μια συμφωνία με θετικό πρόσημο.

Να το πω αλλιώς. Ο κίνδυνος μιας διαφωνίας για ένα τέτοιο θέμα θα ήταν τόσο μεγάλος που θα πρέ-

πει να τους αναγκάσει να εξαντλήσουν κάθε περιθώριο συμφωνίας, που πιστεύω ότι είναι εφικτό.

—Ακόμα και για την οικονομική βοήθεια και για την ένταξη;

—Η αλήθεια είναι ότι αυτό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει σωρεύσει στην ατζέντα του θέματα υπαρκτικής σημασίας για την Ένωση. Διεύρυνση, προϋπολογισμός, λεφτά για την Ουκρανία και ίσως και οι νέοι κανόνες για το Σύμφωνο Σταθερότητας. Είναι ένα μενού πολύ απαιτητικό. Το πιο επείγον είναι ο προϋπολογισμός, η στήριξη στην Ουκρανία, για τη διεύρυνση θα πρέπει να δοθούν πολιτικές οδηγίες στην Επιτροπή. Από πού να αρχίσει και με τι ρυθμό; Και αν το χρήμα, το θέμα της χρηματοδότησης της Ουκρανίας λυθεί, είμαι σίγουρος ότι θα έχει και το θετικό αντίκτυπο στον ρυθμό της διεύρυνσης.

Η έκθεση Μπορέλ

—Ένα από τα θέματα τα οποία θα ήταν στην ατζέντα αλλά περιορίστηκε τελικά σε σύντομη αναφορά στα συμπεράσματα, είναι η έκθεση Μπορέλ/Κομισιόν για τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας. Υπήρχε όμως μια υπόσχεση ότι οι ηγέτες θα το συζητούσαν, σε αυτό το Συμβούλιο.

—Αυτός ήταν ο προγραμματισμός, όπως είχε γίνει και πριν από δύο χρόνια, αλλά δεδομένης της

πίεσης που έχουν οι ηγέτες στα μεγάλα θέματα που προαναφέραμε, δεν αναμένεται η έκθεση για την Τουρκία να είναι στο επίκεντρο των συζητήσεων. Αλλά είναι μια έκθεση η οποία δεν μπορεί να αγνοηθεί. Είναι μια έκθεση που έχει πολύ ικανοποιητικό περιεχόμενο για τις κυπριακές επιδιώξεις. Είναι μια έκθεση στην οποία συνεισφέραμε πολύ εδώ, όταν γραφόταν. Και είναι μια έκθεση η οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μπει κάτω από το χαλί. Είτε συζητηθεί είτε όχι στο Συμβούλιο Κορυφής, θα παραμείνει ένα καθοριστικό σημείο αναφοράς για τις ευρωτουρκικές σχέσεις.

—Μια κριτική για την έκθεση είναι ότι δεν συνδέει επαρκώς την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας ή της σχέσης με την Ε.Ε. ευρύτερα με την επίλυση του Κυπριακού.

—Δεν θέλω τώρα να μπο σε μια συζήτηση της ουσίας κάθε πτυχής αυτής της έκθεσης. Θέλω να πω όμως ότι ίσως η απάντηση σε αυτό είναι ότι ο προενταξιακός δρόμος της Τουρκίας είναι ντε φάκτο μπλοκαρισμένος. Και το να προσθέτεις συνέχεια θέματα σε ένα δρόμο ο οποίος είναι ντε φάκτο μπλοκαρισμένος, δεν έχει κανένα ούτε πολιτικό, ούτε ουσιαστικό αντίκρυσμα. Είναι δεδομένο ότι ο προενταξιακός δρόμος της Τουρκίας θα ανοίξει

μόνο αν οι επιδιώξεις της Κυπριακής Δημοκρατίας θα αντιμετωπιστούν θετικά. Είναι δεδομένο ότι ο προενταξιακός δρόμος θα ξαναανοίξει αν η Τουρκία ξαναγίνει ένα κράτος που θα προσβλέπει στη δημοκρατία, στο κράτος δικαίου, σε μια κοινωνία δίκαιη και ανεκτική. Όσο αυτά δεν συμβαίνουν δεν θα υπάρχει κανένα βήμα προς προενταξιακό δρόμο. Αντιθέτως ο άλλος δρόμος της λεγόμενης θετικής ατζέντας είναι ένας δρόμος ο οποίος παραμένει ανοικτός. Είναι στο συμφέρον όλων να συνεχίσουμε με την Τουρκία μια συνεργασία στα θέματα όπως το μεταναστευτικό, το θέμα του εμπορίου, των επενδύσεων, της μη διάκρισης, της συνεργασίας για θέματα ασφάλειας και τρομοκρατίας και ούτω καθ' εξής.

—Πέραν της έκθεσης, πώς θα δώσουμε κίνητρα στην Τουρκία να μετακινηθεί από τη θέση για τα δύο κράτη; Τι μπορεί να κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση για αυτό το θέμα;

—Κατ'αρχάς όποιος μιλάει για δύο κράτη ως προοπτική επίλυσης του Κυπριακού το κάνει χωρίς να έχει μιλήσει με κανέναν στις Βρυξέλλες, γιατί αν είχε συμβεί αυτό,

“

Οποιος μιλάει για δύο κράτη ως προοπτική επίλυσης του Κυπριακού το κάνει χωρίς να έχει μιλήσει με κανέναν στις Βρυξέλλες.

οι Βρυξέλλες θα του 'χαν πει ότι δεν υπάρχει καμιά περίπτωση αυτή η προοπτική να υλοποιηθεί. Τώρα, το πώς κρατιέται η Τουρκία σε ένα δρόμο θετικής σύμφωνης με την Ευρώπη πιστεύω ότι έχει να κάνει με την Τουρκία, όχι με την Ευρώπη. Είναι η Τουρκία που πρέπει να αποφασίσει το πού θέλει να είναι, με ποιους θέλει να δουλέψει, πώς θέλει να συνεργαστεί, πώς φαντάζεται τον εαυτό της σε 10, 20, 30 χρόνια, ειδικά μέσα σε αυτό το καθεστώς το γεωπολιτικό της περιρρέουσας ανασφάλειας. Η Ευρώπη έχει καταστήσει απόλυτα σαφές το τι περιμένει από την Τουρκία, τώρα το μπαλάκι είναι στην Τουρκία.

—Από τις επαφές σας, έχετε την εντύπωση ότι πρόκειται για διαπραγματευτική θέση ή για θέση, η οποία πλέον είναι σταθερή ότι πάμε για δύο κράτη;

—Εμμένα δεν μου έχει μιλήσει κανένας για δύο κράτη, ίσως γιατί αν το έκανε ξέρει τι απάντηση θα έπαιρνε. Αλλά δεν πιστεύω ότι η Κύπρος, ούσα ένα κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης, η επανενωμένη Κύπρος, θα μπορούσε να είναι λειτουργική σε μια τέτοια προοπτική. Νομίζω ότι αυτό είναι πασιφανές. Είναι πασιφανές γνωστό ότι αν υπάρξει μια προοπτική επανένωσης, πρέπει να υπάρξει στη βάση του κοινοτικού κεκτημένου, στη βάση ενός ενιαίου λειτουργικού κράτους. Δεν χωράει άλλη θεσμική λύση στο ευρωπαϊκό κεκτημένο.

—Αλλά από τις επαφές που έχουν και άλλοι επίτροποι και υπηρεσίες της Επιτροπής με την Τουρκία, υπάρχει αίσθηση κατά πόσο μπορούν να υποχωρήσουν;

—Η Επιτροπή όπως ξέρεis δεν εμπλέκεται στις διαπραγματεύσεις. Η όλη διαδικασία είναι υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Εμείς διαβάζουμε αυτές τις απόψεις Τούρκων επισήμων για τα δύο κράτη, δεν τις συμμεριζόμαστε και ούτε νομίζω και η Τουρκία περιμένει ότι ποτέ η Ευρώπη θα τις συμμεριστεί. Τώρα το τι εξυπηρετεί αυτή η ρητορική σε όρους εσωτερικής τουρκικής πολιτικής δεν είναι θέμα δικό μας, είναι θέμα δικό τους.

Μέτρα εθνικής ασφάλειας μόνο με δικαστικές εγγυήσεις

—Πρόσφατα προέκυψε ένα ζήτημα στην Κύπρο με αφορμή τις διαβουλεύσεις για το European Media Freedom Act, όπου σύμφωνα με δημοσιεύματα η Κύπρος στηρίζει τη συμπερίληψη εξαίρεσης για λόγους εθνικής ασφάλειας στις απαγορεύσεις παρακολούθησης δημοσιογράφων. Όσον αφορά την Επιτροπή, η εθνική ασφάλεια μπορεί να δικαιολογήσει τις παρακολούθησεις δημοσιογράφων ή πρέπει να υπόκειται και αυτή σε κάποιον είδους κριτήρια;

—Η θέση μου είναι δημόσια, έχει δημόσια διατυπωθεί ότι ως αρμόδιος και για την ασφάλεια πιστεύω ότι οι εθνικές υπηρεσίες ασφαλείας έχουν, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διοργανώνουν, να ενισχύουν την άμυνα

των χωρών απέναντι σε απειλές εθνικής ασφάλειας. Με έναν όμως όρο, ο οποίος πρέπει να είναι απαρέγκλιτος, απαράβατος, που είναι η παροχή δικαστικών εγγυήσεων, παροχή δικαστικών εγγυήσεων, δηλαδή καμία υπηρεσία πληροφοριών δεν μπορεί να δρα χωρίς να υπάρχει ένας ανεξάρτητος δικαστής που να νομιμοποιεί, να εξουσιοδοτεί το έργο της. Αυτό είναι βασικό κομμάτι του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής, της Ευρώπης της ασφάλειας. Από την άλλη μεριά, άλλο είναι το θέμα των λεγόμενων παράνομων λογισμικών που κυκλοφορούν και εμπορεύονται ιδιωτικές εταιρείες. Εκεί θέλω να είμαι απόλυτος. Πιστεύω ότι η χρήση και η εμπορία αυτών των παράνομων λογισμικών στην Ευρωπαϊκή

Ένωση πρέπει να απαγορευθεί.

—Θα μπορούσε η εθνική ασφάλεια να οριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ή έστω να υπάρχει υποχρέωση των κρατών-μελών να ορίζουν συγκεκριμένα τι αποτελεί εθνική ασφάλεια;

—Νομίζω ότι αυτό δεν είναι εφικτό, γιατί η εθνική ασφάλεια είναι ίσως από τα λίγα προϋργία της εθνικής κυριαρχίας. Θα πρέπει να παραμείνει σε επίπεδο εθνικής αρμοδιότητας. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρχει ένας συντονισμός και μια σύγκλιση στις βασικές αρχές που κάθε κράτος-μέλος εφαρμόζει για να πετύχει την εθνική ασφάλεια. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η Ευρώπη να υποκαταστήσει με κοινοτική αρμοδιότητα αυτή την ευθύνη.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος με τις κινήσεις του δεν έχει ακόμα καταδείξει ποιες είναι οι σαφείς του στοχεύσεις για το μέλλον. Αν δηλαδή οι συμμαχίες που επιχειρεί έχουν ως γνώμονα την ενδυνάμωση της κυβέρνησης ή αν ο ίδιος προσβλέπει στη διεκδίκηση αξιωματίων, είτε το 2026 με την Προεδρία της Βουλής είτε το 2028 με την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Νικόλας, σε λεπτές ισορροπίες

Πώς με την τακτική του δίπορτου μπορεί να ενισχύσει τον ρυθμιστικό του ρόλο ή να αποτελέσει τον μεγάλο χαμένο των εκλογών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα αποκαλυπτόταν πως, ενώ το Δημοκρατικό Κόμμα μιλά εδώ και καιρό για μία ευρεία συνεργασία με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, συζητά παράλληλα και σοβαρά με το ΑΚΕΛ, πολλοί ήταν εκείνοι που έκπληκτοι διαπίστωσαν ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος παίζει πλέον το παιχνίδι με το οποίο επιβίωνε τόσα χρόνια το ΔΗΚΟ, να πατά και στις δύο βάρες των μεγάλων κομμάτων, να κερδίζει μέσω τους όφελι για το ίδιο και να καθιστά το κόμμα ρυθμιστή. Και λέμε έκπληκτοι, καθώς αυτό ήταν ένα παιχνίδι που ορκιζόταν ότι ήθελε με κάθε τρόπο να αποβάλει από το DNA του ΔΗΚΟ, όταν αναλάμβανε την προεδρία του κόμματος. Πλέον για την πολιτική του επιβίωση φαίνεται πως το να προχωρήσει σε διαβουλεύσεις

με τους δύο μεγάλους θεωρείται επιβεβλημένο. Οι πιο έμπειροι διαπίστωσαν πως πίσω από τις κινήσεις του Νικόλα Παπαδόπουλου δεν υπάρχει ένα στρατηγικό πλάνο με συνοχή, αλλά ένας πρόεδρος αικμάλωτος στο τι θέλει ο ΔΗΣΥ, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, τα στελέχη του και στο βάθος οι δικές του προσωπικές φιλοδοξίες που δεν είναι ακόμα ξεκάθαρες. Οι λεπτομερείς συζητήσεις που κάνει τόσο με την Αννίτα Δημητρίου όσο και με τον Στέφανο Στεφάνου στέλλουν το μήνυμα πως σε αυτό το μεγάλο παζάρι ισορροπεί πάνω σε ένα τεντωμένο σκοινί. Το ερώτημα βεβαίως είναι πόσο ικανός είναι ένας άνθρωπος που άλλοτε ήταν γεμάτος πολιτικές γωνιές και απολυτότητας, να παίζει ένα τέτοιο παιχνίδι λεπτών ισορροπιών και αποκρώσεων. Και το πιο σημαντικό βεβαίως είναι αν από πρωταγωνι-

στής του παρασκηνίου ή μήλο της έριδος για τα δύο μεγάλα κόμματα θα καταστεί τελικός ο μεγάλος χαμένος αυτών των διπλών εκλογών.

Παραδοξότητα προεδρικών

Αν κάτι έδειξαν οι συμμαχίες και το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών είναι ότι όλα πλέον είναι εφικτά. Το ΔΗΚΟ, από κόμμα σκληρής αντιπολίτευσης, στήριξε τον στενότερο συνεργάτη του Νίκου Αναστασιάδη, η ΔΗΠΑ που δημιουργήθηκε ως αντίβαρο του ΔΗΚΟ αποδέχτηκε να συγκυβερνά μαζί του και ο ΔΗΣΥ που φοβέριζε πως η κυβέρνηση του Νίκου Χριστουδουλίδη θα είναι ένας αχταρμάς ακυβερνησίας, βρίσκεται σήμερα με το ένα πόδι στο Προεδρικό. Όλο αυτό νομιμοποίησε οριζοντίως την πολιτική του δίπορτου και διαπιστώνεται με όσα εκτυλίσσονται στις διεργασίες για τις δημοτικές

εκλογές. Στην περίπτωσή του ο Νικόλας Παπαδόπουλος, μέσα από αυτό το παιχνίδι της μπλόφας θα πρέπει να διασφαλίσει τα εξής:

- Να φέρει κοντά τον ΔΗΣΥ ώστε να κλειδώσει παράλληλα την υπερψηφίση κρίσιμων νομοσχεδίων.
- Να κάνει τέτοιες συμμαχίες που να συμβαδίζουν με τα «θέλω» της ΔΗΚΟϊκής βάσης.
- Οι δικές του επιλογές να είναι επιλογές νίκης για να αποφύγει την εσωστρέφεια.
- Να κρατήσει κοντά το ΑΚΕΛ, στο ενδεχόμενο που ενδιαφέρεται να διεκδικήσει την Προεδρία της Βουλής το 2026 ή ακόμα την Προεδρία της Δημοκρατίας το 2028 (γνωρίζει πως κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει με τον ΔΗΣΥ).
- Να αποφύγει την ενίσχυση του κύριου αντιπάλου εντός της συγκυβέρνησης που ονομάζεται ΔΗΠΑ.
- Να ξεκινήσει παράλληλα τις διεργασίες των ευρωεκλογών, καθώς αυτές θα κρίνουν το ποσοστό του ΔΗΚΟ και τη θέση του στην κομματική σκακιέρα. Μία διεργασία που φαίνεται να αργοπορεί.

Η συγκυβέρνηση

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος είχε στείλει από νωρίς το μήνυμα πως θέλει με κάθε τρόπο να συνεργαστεί με τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Δεν είναι ότι τα δύο κόμματα και οι δύο αρχηγοί έχουν αποκτήσει τη χημεία που δικαιολογεί μία τέτοια δήλωση. Ήταν όμως η κύρια επιθυμία του Νίκου Χριστουδουλίδη, την οποία φέρεται πως εξέφρασε στον Νικόλα Παπαδόπουλο, καθώς αυτό θα μπορούσε να ευκολύνει τη ζωή όλων. Θα μπορούσε δηλαδή ο Συναγερμός να στηρίξει πιο εύκολα τα νομοσχέδια της Βουλής και να βρεθεί ένα βήμα πιο κοντά στο κατώφλι της κυβέρνησης. Θα βοηθούσε και τον ίδιο τον Νικόλα Παπαδόπουλο να κερδίσει πολιτικούς πόντους, καθώς κάθε φορά παρουσιάζεται έρμαιο εκβιασμών, ακόμα και εντός του κόμματός του. Καθόλου τυχαίο το κατά τα άλλα παράδοξο, ότι προτού ο ΔΗΣΥ κλειδώσει την υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη, το ΔΗΚΟ τον πέρασε από τα συλλογικά του σώματα. Αυτό, ωστόσο, που διαφάνηκε μέσα από τη συζήτηση με τον ΔΗΣΥ, όπως εκτιμούν πολιτικοί κύκλοι είναι πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος υπερεκτίμησε την πολιτική επιχειρηματολογία γύρω από το για ποιους λόγους θα έπρεπε το ΔΗΚΟ να συμμαχήσει με τον ΔΗΣΥ και υποτίμησε το τι θέλουν οι τοπικοί παράγοντες που πολλοί από τους οποίους βλέπουν με περισσότερη συμπάθεια τη σύμπλευση με το ΑΚΕΛ. Αυτό βεβαίως συνδέεται και με το γεγονός ότι η Αννίτα Δημητρίου υποτίμησε τις εκ των έσω αντιδράσεις, δημιουργώντας ένα φαύλο κύκλο καχυποψίας.

Το αλαλούμ

Στο ΔΗΚΟ, στελέχη δεν έκρυψαν τη δυσφορία τους για το γεγονός ότι βγαίνουν ζημιωμένοι από όλο αυτό το πάρε-δώσε με τον ΔΗΣΥ. Όχι μόνο γιατί η Πινδάρου διεκδικεί την πίτα του λέοντος σε ό,τι αφορά τους δήμους, αλλά κυρίως γιατί αντιλαμβάνονται πως η Αννίτα Δημητρίου δεν μπορεί να ελέγξει το κόμμα με τους εκκολλητόμενους αντάρτες και τις διάσπαρτες προσωπικές ατζέντες. Δεν πέρασε απαρατήρητη η δυσκολία του Νικόλα Παπαδόπουλου στον Δήμο Λευκωσίας. Από τη μία είχε να διαχειριστεί το «όχι» των στελεχών του απέναντι στην υποψηφιότητα Ανδρέα Κωνσταντίνου και από την άλλη την μπλόφα της Πινδάρου, να στηρίξει

τον συναγερμικό υποψήφιο, διαφορετικά θα γυρνούσε την πλάτη στον Γιωρκάτζη. Καθόλου τυχαίο ότι ο ίδιος ανέλαβε να πείσει τη Νατάσα Πηλείδου να δεχτεί για να βρεθεί λύση. Φάνηκε και στην περίπτωση του Στροβόλου η δυσκολία στη συμμαχία, όταν ο ΔΗΣΥ αρχικά δεσμεύτηκε να στηρίξει ΔΗΚΟϊκό υποψήφιο. Ενώ τέθηκε στο τραπέζι το όνομα του Σταύρου Σταυρινίδη, απορρίφθηκε στη συνέχεια από τον ΔΗΣΥ, ο οποίος έβαλε στο τραπέζι το όνομα του Μιχάλη Δαμιανού. Και ενώ ο κ. Δαμιανού φάνηκε θετικός σε μία τέτοια σύμπλευση, ο ΔΗΣΥ εγκατέλειψε το ΔΗΚΟ για να στηρίξει τον Χρίστο Τσίγκη και τη ΔΗΠΑ. Το χάος στον Στρόβολο είναι ενδεικτικό της δυσκολίας, όμως αυτό διαπιστώνεται και σε άλλους δήμους. Η ηγεσία του ΔΗΣΥ δεν κατάφερε να περάσει στη Λεμεσό την υποψηφιότητα Αρμεντή κάτι που επιθυμούσε το ΔΗΚΟ. Παράλληλα την ενόχληση τοπικών στελεχών προκάλεσε το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ διεκδικεί στη –δυνατή για το ΔΗΚΟ επαρχία– Πάφο και τον περιφερειάρχη (Κωστάκη Κωνσταντίνου) και τον δήμαρχο Φαίδωνα Φαίδωνος. Στο ΔΗΚΟ απομένουν οι αντιδήμαρχοι όπου και

Πώς οι συμμαχίες και το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών κανονικοποίησαν τους αντίρρες εντός κομμμάτων αλλά και την πολιτική του δίπορτου οριζοντίως.

Ενα ατελές ψηφοδέλτιο

Όσο όμως και αν ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει επικεντρωθεί στις δημοτικές εκλογές και τις διεργασίες γι’ αυτές, το κρίσιμο ερώτημα είναι τι πρόκειται να κάνει στις ευρωεκλογές. Οι ευρωεκλογές είναι η εκλογική μάχη που θα κρίνει το ποσοστό του κόμματος και τη θέση του στην κομματική σκακιέρα. Ιδιαίτερα σήμερα, που δημοσκοπικά βυθίζεται και κινδυνεύει να χάσει την τρίτη θέση από το ΕΛΑΜ. Η απουσία συγκριμένου πλάνου αποτυπώνεται με κάθε τρόπο στις ευρωεκλογές όπου η μόνη σύγουρη υποψηφιότητα είναι αυτή του Κώστα Μαυριδη. Μία υποψηφιότητα που απομακρύνει άλλα στελέχη από το να διεκδικήσουν με αξιώσεις. Εκτός από ένα πολύ δυνατό ψηφοδέλτιο για να διατηρήσει τα ποσοστά του το ΔΗΚΟ, θα πρέπει ο Νικόλας Παπαδόπουλος να διασφαλίσει πως οι κινήσεις των δημοτικών εκλογών δεν θα προκαλέσουν περαιτέρω αντιδράσεις στη βάση του κόμματος και κατ’ επέκταση εσωστρέφεια που θα αποτυπωθεί στα ποσοστά του. Ένα καλό αποτέλεσμα θα τον διατηρήσει στη θέση του ρυθμιστή, ένα κακό αποτέλεσμα, ωστόσο, ενδεχομένως να τον χρίσει ως τον μεγάλο χαμένο της διαδικασίας, με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται, τόσο για την πολιτική επιβίωση του ΔΗΚΟ, όσο και για τη δική του.

εκεί επικρατεί ανασφάλεια. Για παράδειγμα στον Δήμο Λευκωσίας, ο ΔΗΣΥ διεκδικεί και αντιδημαρχία με τον Χρύσανθο Φάκα, το ΔΗΚΟ διεκδικεί την αντιδημαρχία Αγίου Δομετίου και Έγκωμης, ωστόσο τουλάχιστον στην Έγκωμη αναμένεται να διεκδικήσει τη θέση ως ανεξάρτητος ο συναγερμικός Φοίβος Ζαχαριάδης. Σε αυτή την κατάσταση, το ΔΗΚΟ κινδυνεύει να στηρίξει όλους τους συναγερμικούς υποψηφίους και την ίδια ώρα αποτύχει –λόγω των συναγερμικών ανταρτών– να εκλέξει δικά του στελέχη. Αυτά δεν περνούν απαρατήρητα σε τοπικές των ΑΡΚΟ που επιμένουν πως το κόμμα θα έπρεπε να συμπλεύσει με το ΑΚΕΛ, με το οποίο υπάρχουν περισσότερες συγκλίσεις σε τοπικό επίπεδο και το κόμμα της Αριστεράς διακατέχεται από μεγαλύτερη «γενναιοδωρία» στο πάρε-δώσε. Καθόλου τυχαίο ότι το ΑΚΕΛ ήταν έτοιμο να στηρίξει ΔΗΚΟϊκό υποψήφιο σε Λευκωσία, Λατοιά και Στρόβολο, αν ο Νικόλας ήταν θετικός στις διαβουλεύσεις. Πλέον έχουν συμφωνήσει με το ΑΚΕΛ στον Δήμο Λάρνακας με την υποψηφιότητα Ανδρέα Βύρα, στη Λεμεσό με την υποψηφιότητα Αρμεντή και Γιάννη Τσουλόφτα ως περιφερειάρχη Λεμεσού, τον ΑΚΕΛικό υποψήφιο Σταύρο Χατζηγιάννη στον Δήμο Ιδαίου και την ΑΚΕΛική δήμαρχο Λακατάμιας Φωτούλα Χατζήπαπα.

Το ερώτημα είναι πώς θα κινηθεί πλέον το ΔΗΚΟ στον Στρόβολο. Με δεδομένο ότι δεν θα στηρίξουν την υποψηφιότητα Χρίστου Τσίγκη, ο Νικόλας Παπαδόπουλος ψάχνει τρόπο και συμμαχίες για να στηριχθεί ο Ανδρέας Παπαχαράλμπους. Η εκλογή Παπαχαράλμπους είναι κάτι που θέλει ο Νικόλας Παπαδόπουλος αλλά κυρίως ο Νίκος Χριστουδουλίδης, εξαιτίας της στήριξης που του έδωσε ο νυν δήμαρχος Στροβόλου προεκλογικά. Το ζήτημα είναι πως αν ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος επιμείνει μέχρι τέλους για τον κ. Παπαχαράλμπους, υπάρχει ο κίνδυνος δυσφορίας, τόσο των ΔΗΚΟϊκών στελεχών που προσέβλεπαν στην υποψηφιότητά τους όσο και τοπικών παραγόντων που έχουν ήδη εκφράσει τη διαφωνία τους, με το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Παπαχαράλμπους, είναι πολύ ορατός.

Και στο βάθος Καρογιάν

Βεβαίως, η περίπτωση του Στροβόλου έδειξε ακόμη μία παράμετρο που θα πρέπει να λάβει υπόψη ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος και αυτή λέγεται Δημοκρατική Παράταξη. Σύμφωνα με τις πληροφορίες, η επιλογή Τσίγκη προήλθε από τον Ευθύμιο Διπλάρου ως αίτημα του Νίκου Αναστασιάδη για να ικανοποιήσει τη ΔΗΠΑ. Μία τέτοια κίνηση δεν διασπά μόνο τη συμμαχία ΔΗΣΥ – ΔΗΚΟ, αλλά παράλληλα ενισχύει πολιτικά τον Μάριο Καρογιάν. Ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ μπορεί να υποστηρίξει πως δεν έχουν κάτι να χωρίσουν με το ΔΗΚΟ, ωστόσο η πολιτική ενίσχυση της ΔΗΠΑ συνδέεται αναπόφευκτα με την αποδυνάμωση του ΔΗΚΟ. Ο Μάριος Καρογιάν ήθελε με κάθε τρόπο να πετύχει τη σύμπλευση με τον ΔΗΣΥ και το σπρώξιμο του ΔΗΚΟ στην αγκαλιά του ΑΚΕΛ, καθώς, όπως σημειώνουν στελέχη, κάτι τέτοιο θα ενισχύσει τον ρόλο του ως ρυθμιστή μεταξύ ΔΗΣΥ αλλά και Προεδρικού. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που απαγόρευσε στον Μαρίνο Κλεάνθους από το να διεκδικήσει τη δημαρχία Λευκωσίας σε μία συνεργασία με το ΑΚΕΛ, ούτε και το ότι παρουσιάζεται ως ο ιθύνων νους της υποψηφιότητας Νίκου Τορναρίτη.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε **110** χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν ίσως ήταν ο πρώτος που έκανε αναφορά σε υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη για τον Δήμο Λευκωσίας, περιγράφοντας γενικά τον ιδανικό υποψήφιο για τον μητροπολιτικό δήμο χωρίς κατ' ανάγκη να αναφέρεται στον βουλευτή του ΔΗΣΥ. Στην τελευταία συνάντηση των δύο κομμάτων ενόψει των δημοτικών εκλογών ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ επανέλαβε για ακόμη μία φορά τις επιφυλάξεις του κόμματός του σε σχέση με την υποψηφιότητα Ανδρέα Κωνσταντίνου για τη Λευκωσία, επαναλαμβάνοντας ότι η συγκεκριμένη επιλογή πιθανότατα να μην ήταν νικηφόρα.

Μάλιστα, στην προσπάθειά του να σκιαγραφήσει την προσωπικότητα που κατά τον ίδιο θα ήταν η καταλληλότερη και αφού αντάλ-

Στην τελευταία συνάντηση ΔΗΣΥ– ΔΗΠΑ ο Μάριος Καρογιάν απευθύνθηκε προς τον Νίκο Τορναρίτη που ήταν παρών στη συνάντηση και του εξήγησε πως η Λευκωσία χρειάζεται ένα υποψήφιο με τα δικά του χαρακτηριστικά.

λαξαν ένα βλέμμα όλο νόημα με τον αναπληρωτή πρόεδρο του ΔΗΣΥ Ευθύμιο Δίπληρο απευθύνθηκε προς τον Νίκο Τορναρίτη που ήταν παρών στη συνάντηση και του εξήγησε πως η Λευκωσία χρειάζεται ένα υποψήφιο με τα δικά του χαρακτηριστικά, προκαλώντας μάλιστα την άμεση αντίδρασή του.

Αν και με τη λήξη της συνάντησης η ΔΗΠΑ ξεκαθάρισε ότι όποια και αν είναι η τελική απόφαση του ΔΗΣΥ θα τη στηρίξει, η Πινδάρου μπήκε σε σκέψεις και έτσι προέκυψε το όνομα του Νίκου Τορναρίτη ως φαβορί για το χρίσμα ΔΗΣΥ και συγνεργαζόμενων δυνάμεων. Μία ανατροπή στο πάρα πέντε που η ηγεσία του ΔΗΣΥ γνώριζε καλά πως έκαμπτε και τις τελευταίες αντιστάσεις σε ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ αλλά και εντός ΔΗΣΥ—πρόσφατα μέχρι και πρώην υπουργοί, τηλεφωνούσαν στην παρούσα ηγεσία για να εκφράσουν τις επιφυλάξεις τους για την κα-

Το παρασκήνιο... που έχρισε τον Τορναρίτη υποψήφιο

Ο ρόλος του Καρογιάν, το «να» του ΔΗΚΟ και οι ανακατατάξεις στον ΔΗΣΥ

Η μεγάλη ανησυχία της Πινδάρου ήταν ο τρόπος χειρισμού του Ανδρέα Κωνσταντίνου που μέχρι και τις αρχές Δεκεμβρίου τον διαβεβαίωναν ότι θα λάβει το χρίσμα με γνώμονα τις δημοσκοπήσεις, οι οποίες του δίνουν μεγάλο προβάδισμα.

ταλληλόλητα της υποψηφιότητας Ανδρέα Κωνσταντίνου.

Ο Ανδρέας Κωνσταντίνου

Πάντως, μετά και από αυτές τις εξελίξεις η μεγάλη ανησυχία της Πινδάρου ήταν ο τρόπος χειρισμού του Ανδρέα Κωνσταντίνου που μέχρι και τις αρχές Δεκεμβρίου τον διαβεβαίωναν ότι θα λάβει το χρίσμα, με γνώμονα τις δημοσκοπήσεις, οι οποίες του δίνουν μεγάλο προβάδισμα. Αυτή ήταν άλλωστε και η απάντηση προς τον Χαράλαμπο Πετρίδη, ο οποίος δεν σταμάτησε να διεκδικεί το χρίσμα ΔΗΣΥ για τον Δήμο Λευκωσίας με τον ίδιο μάλιστα να ζητάει περαιτέρω διευκρινήσεις από την Αννίτα Δημητρίου γι' αυτή την εξέλιξη.

Βέβαια, αυτή την ώρα η ηγεσία φέρεται να αλλάξει γνώμη και να σημειώνει πως η δημοψηφοκτοπή δεν είναι το μόνο που λαμβάνεται υπόψη, ανοίγοντας με αυτόν τον τρόπο

νέα μέτωπα και σε άλλες περιπτώσεις που οι επιλογές υποψηφίων έγιναν στη βάση της συγκεκριμένης λογικής. Μάλιστα, μετά και την αποδοχή της πρότασης από πλευράς Νίκου Τορναρίτη, αν και απρόθυμος αρχικά, κάλεσαν τον Ανδρέα Κωνσταντίνου στην Πινδάρου για να του παρουσιάσουν τα νέα δεδομένα. Αφού του εξέφρασαν την εκτίμησή τους, έριξαν το μπαλάκι στον ίδιο, καλώντας τον να σκεφτεί και να τους απαντήσει αν μπορεί με την υποψηφιότητά του να φέρει κερδοφόρο αποτέλεσμα για το κόμμα. Του ζήτησαν μάλιστα να δώσει απάντηση σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, κάτι και το οποίο δεν έγινε. Ο ίδιος ζήτησε περισσότερο χρόνο και πιθανότατα να δώσει την τελική του απάντηση από βδομάδας που δεν αποκλείεται, αν και είναι το πιο απομακρυσμένο σενάριο, να επιμείνει και να καταθέσει υποψηφιότητα για τον Δήμο Λευκωσίας,

διαταράσσοντας με αυτόν τον τρόπο τις ισορροπίες. Όποια πάντως και να είναι η απάντησή του, θα είναι δύσκολο, βάσει των σημερινών δεδομένων, ο ίδιος να εργαστεί για την εκλογή Νίκου Τορναρίτη. Αν και ο ίδιος δεν θέλησε μέχρι τώρα να τοποθετηθεί δημόσια, φέρεται να είναι ιδιαίτερα απογοητευμένος κυρίως για τον τρόπο που του φέρονταν, μιας και σε πολλές περιπτώσεις έλαβε διαβεβαιώσεις από την ηγεσία ότι αυτός θα είναι ο εκλεκτός του κόμματος και άρχισε μάλιστα να εργάζεται προς αυτή την κατεύθυνση, στήνοντας και ομάδες υποστηρίχτες.

Στο μεταξύ, τις τελευταίες μέρες σε απαντώντες προσκλήσεις του Νίκου Τορναρίτη να συναντηθούν δεν έχει απαντήσει, αν και οι δύο τους διατηρούν στενές φιλικές σχέσεις, με τον ίδιο τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του κόμματος να είναι από τους στενότερους υποστηρικτές

του Ανδρέα Κωνσταντίνου στον Δήμο Αγλαντζιάς. Αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με πληροφορίες το Σάββατο θα υπήρχε συνάντηση του κ. Κωνσταντίνου με την Πρόεδρο του κόμματος, μετά από δική της πρωτοβουλία. Την ίδια ώρα γίνεται προσπάθεια μέσα από στελέχη του ΔΗΣΥ που βρίσκονται στο στενό κύκλο του κ. Κωνσταντίνου να τον προσεγγίσουν και να μεταφέρουν το μήνυμα πως το κόμμα τον θέλει για την αντιδημαρχία, ενώ ορισμένοι δεν παραλείπουν να σημειώσουν πως το 2026 δεν είναι μακριά και το κόμμα θα τον στηρίξει για μία θέση στο ψηφοδέλτιο των βουλευτικών.

ΔΗΚΟ στηρίζει Τορναρίτη

Πάντως, την ώρα που στον ΔΗΣΥ γίνεται προσπάθεια διαχείρισης του όλου ζητήματος, η υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη για τη δημαρχία Λευκωσίας προκρίθηκε από

τη Γραμματεία του ΔΗΚΟ στα συλλογικά όργανα του κόμματος πριν καν εξαγγείλει επίσημα ο ίδιος. Μπορεί να είναι περισσότερα αυτά που τους χωρίζουν, κυρίως σε σχέση με τις θέσεις των δύο πλευρών στο Κυπριακό, αλλά λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ότι ο Νίκος Τορναρίτης στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών τοποθετήθηκε δημόσια υπέρ της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη. Πριν από τη συνεδρία της Γραμματείας προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία των ηγεσιών των δύο πλευρών με το πάρε-δώσε φυσικά να μη σταματά, μιας και το ΔΗΚΟ, στηρίζοντας Τορναρίτη, θα λάβει με τη σειρά του, όπως όλα δείχνουν, στήριξη για τη Σχολική Εφορεία Λευκωσίας.

Στο μεταξύ και εντός ΔΗΣΥ φέρεται να υπάρχει μια ευρύτερη αποδοχή της υποψηφιότητας Τορναρίτη, η οποία και προκρίνεται χωρίς ιδιαίτερα μурμουρητά. Για ορισμένους είναι ο άνθρωπος που θα επιδείξει την ισχύ του κόμματος στον μητροπολιτικό δήμο, ιδιαίτερα αγαπητός στους κύκλους της αστικής Λευκωσίας, ενώ την ίδια ώρα η απομάκρυνσή του από το κόμμα θα αλλάξει τις εκεί ισορροπίες.

Σε περίπτωση εκλογής του στη δημαρχία Λευκωσίας η πρώτη επιλαχούσα, Ξένια Κωνσταντίνου, θα βρεθεί εντός Κοινοβουλίου, ενώ κενό θα δημιουργηθεί για τη θέση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου του κόμματος και η επιλογή του προσώπου που θα αναλάβει το συγκεκριμένο πόστο θα καταδειχθεί και τις προθέσεις της ηγεσίας σε σχέση με την ενόπτητα εντός ΔΗΣΥ. Άλλωστε, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πως ο Νίκος Τορναρίτης όχι μόνο εκ θέσεως είναι από τους ανθρώπους με τους οποίους η Αννίτα Δημητρίου συνεργάζεται στενά και οι απόψεις του λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και αυτό θα διαφοροποιηθεί, μιας και η δημαρχία δεν θα αφήνει πολλά περιθώρια για καθημερινή παρουσία στο κόμμα, γεγονός που χαροποιεί ορισμένα στελέχη.

Μετά και από αυτή την εξέλιξη στον ΔΗΣΥ εκκρεμούν άλλα δύο δύσκολα ζητήματα σε σχέση με τον Δήμο Λάρνακας και την Περιφέρεια Πάφου, τα οποία ευελπιστεί να κλείσει τις επόμενες μέρες, με στόχο τέλος της ερχόμενης εβδομάδας να προχωρήσει στις τελικές ανακοινώσεις, αν και αυτό μπορεί να μην είναι εφικτό, γι' αυτό υπάρχει και η τοποθέτηση από πρωτοκλασάτα στελέχη ότι δεν υπάρχει λόγος για βιαστικές κινήσεις.

Στοιχημα η έκδοση αδειών σε ένα με δύο μήνες

Οι αδειοδοτούσες αρχές λειτουργούν με το μισό από το απαιτούμενο προσωπικό διαπιστώνει το υπουργείο Εσωτερικών

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Όταν πρόσφατα, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το υπουργείο Εσωτερικών ανέτρεξε στις εκκρεμότητες πολεοδομικές και οικοδομικές άδειες διαπίστωσε ότι αυτές βρίσκονται στον απογοητευτικό αριθμό 20.000 παγκύπρια. Με βάση τα σημερινά δεδομένα χρειάζεται περίπου ένας χρόνος για την εξέταση και των δύο αδειών, όπως παραπονιούνται επαγγελματίες του κλάδου των οικοδομών, αλλά και ο μέσος πολίτης. Ο στόχος του υπουργείου είναι μετά από έξι μήνες, με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης, η εικόνα αυτή να αλλάξει άρδην. Στο μεσοδιάστημα θα γίνουν οι προσλήψεις προσωπικού, η εκπαίδευσή τους, η θέσπιση ομοιόμορφης πολιτικής ελέγχου αδειών και η παράκαμψη Δημοτικών Συμβουλίων κατά τη διαδικασία της έγκρισης. Θέματα τα οποία, μεταξύ άλλων, συζητήθηκαν στον κύκλο συναντήσεων που πραγματοποιήσει τις τελευταίες εβδομάδες ο υπουργός Εσωτερικών, Κωνσταντίνος Ιωάννου, με τα προσωρινά συντονιστικά συμβούλια των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) όλων των Επαρχιών. «Την 1η Ιουλίου οι υπάλληλοι στις αδειοδοτούσες αρχές, θα πρέπει να είναι σε θέση να βγάζουν πλέον τις άδειες έγκαιρα», δήλωσε στην «Κ» ο προϊστάμενος διευθυντής Τοπικής Αυτοδιοίκησης του υπουργείου Εσωτερικών, Αντώνης Οικονομίδης, διαβεβαιώνοντας ότι το «έγκαιρα» μπορεί να σημαίνει ένας με δύο μήνες, και όχι

δύο χρόνια, όπως έκανε ένας Δήμος.

Για το υπουργείο Εσωτερικών η μεταφορά των αδειοδοτήσεων των αναπτύξεων στους ΕΟΑ είναι στην παρούσα φάση το πιο κρίσιμο σημείο της όλης προσπάθειας, διότι, πρώτον, είναι κάτι καινούργιο, αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι οι αρμοδιότητες 46 αδειοδοτούσων αρχών που λειτουργούν σήμερα παγκύπρια (10 πολεοδομικές και 36 οικοδομικές) θα μεταφερθούν στους νέους πέντε ΕΟΑ. Δεύτερον, είναι πολύ υποσχόμενο, διότι η λογική θέλει το νέο ξεκίνημα να γίνει χωρίς τα βαρίδια που ισχύουν μέχρι σήμερα και έχουν να κάνουν με τις μεγάλες καθυστερήσεις στις εκδόσεις πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών.

105 προσλήψεις

Η διαπίστωση που υπουργείου είναι ότι σήμερα οι αδειοδοτούσες αρχές λειτουργούν με το μισό από το απαιτούμενο προσωπικό. Γι' αυτόν τον λόγο τον προσεχή Ιανουάριο θα προσληφθούν 105 έκτακτοι υπάλληλοι, με στόχο να ενισχυθούν οι νέοι πέντε ΕΟΑ με το απαιτούμενο προσωπικό, ένα μείγμα παλιών και νέων υπαλλήλων. Σύμφωνα με τον κ. Οικονομίδη, στις 2 Ιανουαρίου θα προσληφθούν 67 έκτακτοι υπάλληλοι για τον δημόσιο τομέα, συγκεκριμένα 45 θα ενισχύσουν το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως και 22 τις Επαρχιακές Διοικήσεις. Ακολούθως, στα μέσα με τέλη Ιανουαρίου θα προσληφθούν 38 έκτακτοι υπάλληλοι για τους δήμους και η κατανομή τους θα γίνει με βάση τον αριθμό των εκκρεμοσύν αιτήσεων. Σε αυτό το σημείο ο κ. Οι-

Για το υπουργείο, η μεταφορά των αδειοδοτήσεων στους ΕΟΑ είναι σήμερα το πιο κρίσιμο σημείο της προετοιμασίας για τη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διότι είναι κάτι καινούργιο, καθώς 46 αδειοδοτούσες αρχές παραχωρούν αρμοδιότητές στους πέντε νέους οργανισμούς.

κονομίδης εξήγησε ότι στόχος είναι πριν από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός αυτός, ώστε να μη μεταφερθεί μεγάλος όγκος στους ΕΟΑ την 1η Ιουλίου.

Μετά τις προσλήψεις, το δεύτερο βήμα θα είναι η εκπαίδευση των νέων υπαλλήλων, ώστε από την 1η Ιουλίου να αρχίσουν όχι μόνο να διαχειρίζονται παλιές αιτήσεις αλλά και να είναι σε θέση να εκδίδουν πλέον τις άδειες έγκαιρα, σε διάστημα ενός με δύο μηνών. Οι εκπαιδεύσεις τους σε τεχνικά ζητήματα θα γίνουν από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως, σε συνεργασία με τις Τεχνικές Υπηρεσίες του υπουργείου Εσωτερικών και το ΕΤΕΚ. Μεταξύ άλλων, θα γίνουν και εκπαιδευτικά σεμινάρια για το μηχανο-

γραφικό σύστημα «Ιππόδαμος», που χρησιμοποιεί η Πολεοδομία.

Σύμφωνα με τον κ. Οικονομίδη, μέρος της εκπαίδευσης, τόσο των παλιών όσο και των νέων υπαλλήλων, θα είναι και μία νέα πολιτική επίστευσης των πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών η οποία αφορά τον ομοιόμορφο έλεγχο τους από τις πέντε νέες αδειοδοτούσες αρχές που θα προκύψουν. «Γι' αυτόν τον σκοπό ετοιμάζονται εγχειρίδια, και από την Πολεοδομία και από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του υπουργείου Εσωτερικών», ανέφερε, για να εξηγήσει ότι «για παράδειγμα, μέχρι σήμερα κάθε δήμος ζητούσε διαφορετικά έγγραφα και στοιχεία έναντι αιτητή πολεοδομικής ή οικοδομικής άδειας. Ζητούσε διαφορετικά πράγματα, αλλά αυτό δημιου-

γούσε και υπέρμετρες καθυστερήσεις σε κάποιους δήμους, διότι έκριναν ότι έπρεπε να κάνουν διαφορετική μορφή ελέγχου. Άλλος δήμος εξέταζε πιο συνοπτικά αυτά που ζητούσε, άλλος πιο εξονυχιστικά. Τώρα ετοιμάζουμε εγχειρίδια, με ομοιόμορφες απαιτήσεις. Πλέον ο έλεγχος θα είναι σε καλούπια».

Δημοτικά Συμβούλια

Ένας άλλος σημαντικός λόγος, για τον οποίο στις περιπτώσεις των δήμων καθυστερούν μέχρι σήμερα οι αδειοδοτήσεις, έχει να κάνει με το γεγονός ότι απαιτείται η τελική έγκριση από τα Δημοτικά Συμβούλια τα οποία, όπως αξίζει να σημειωθεί, συνεδριάζουν μία φορά τον μήνα. Από την 1η Ιουλίου αυτή η πρακτική σε μεγάλο βαθμό θα τερματιστεί, πρώτιστα για όλες τις οικοδομικές, αλλά και για ένα μεγάλο μέρος των πολεοδομικών αδειών, καθώς θα εγκρίνονται σε τελικό στάδιο στο επίπεδο του τεχνοκράτη. «Ο τεχνοκράτης θα είναι ο διευθυντής αδειοδοτήσεων του ΕΟΑ. Πλέον για τις εκδόσεις αδειών για μία οικία ή μία πολυκατοικία δεν θα απαιτείται η έγκριση από τα Δημοτικά Συμβούλια. Μόνο οι μεγάλες αναπτύξεις θα πηγαίνουν στους ΕΟΑ και ακολούθως στα Δημοτικά Συμβούλια», εξήγησε ο κ. Οικονομίδης.

Υδρευση – αποχέτευση

Το δεύτερο κρίσιμο θέμα που αφορά τις αρμοδιότητες των ΕΟΑ και εξετάστηκε στην ανασκόπηση του υπουργού Εσωτερικών κατά τον κύκλο επαφών που είχε τις τελευταίες εβδομάδες με τα προσωρινά

συντονιστικά συμβούλια των ΕΟΑ όλων των επαρχιών, είναι η ύδατο-προμήθεια και η αποχέτευση. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται αφορούν τις επαρχίες Πάφου και Αμμοχώστου, διότι οι άλλες επαρχίες έχουν ήδη στημένες υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης. Στη μεν ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου σήμερα υπάρχουν τρία Συμβούλια Αποχέτευσης (Παραλινίου, Αγίας Νάπας, Κοκκινόχωριών), τα οποία θα πρέπει να συνενωθούν σε έναν φορέα, μία διαδικασία δύσκολη. Την ίδια ώρα δεν υπάρχει Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας, καθώς οι υδροδοτούσες Αρχές είναι οι δήμοι και οι κοινότητες, οι οποίες και πάλι θα πρέπει να ενωθούν σε έναν φορέα. Στην Πάφο τα πράγματα είναι ακόμη πιο δύσκολα καθώς μπορεί να υπάρχει Συμβούλιο Αποχέτευσης, όμως δεν υπάρχει Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας. Επιπλέον πονοκέφαλο προκαλεί, μετά από ψήφιση της Βουλής, η ένταξη 23 κοινοτήτων —πολλές από τις οποίες μικρές— στους νέους δήμους της Επαρχίας, και συνεπώς θα ενταχθούν στον νέο επαρχιακό οργανισμό υδροδότησης. Σύμφωνα με τον κ. Οικονομίδη, για την Πάφο θα υπάρξουν μεταβατικές ρυθμίσεις, καθώς για κάποιο χρονικό διάστημα μετά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης, θα υπάρχει ένα μεικτό σύστημα, όπου ο ΕΟΑ Πάφου θα συνεργάζεται με τις υφιστάμενες υδροδοτούσες αρχές (δήμοι και κοινότητες), οι οποίες θα εξακολουθούν να λειτουργούν, μέχρι να αναλάβει πλήρως το συγκεκριμένο έργο, με προσλήψεις και εκπαιδεύσεις προσωπικού.

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«**Θεωρώ** ότι έχει μπει οριστικά τέλος στην οποιαδήποτε συζήτηση για το πού στέκει ο ΔΗΣΥ (σε σχέση με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη). Ο Συναγερμός είναι και θα παραμείνει στην αντιπολίτευση μέχρι τέλους», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος. Έχει χαθεί, τονίζει, η δυναμική γι' αυτούς που υποστήριζαν ότι ο Συναγερμός θα έπρεπε να μπει στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, η οποία, όπως επισημαίνει, δεν πείθει ότι έχει σοβαρό αφήγημα και όραμα για το μέλλον του τόπου. Σχολιάζοντας τις διεργασίες για τις δημοτικές εκλογές, εκφράζει τη θέση ότι αποτελεί πολιτική ανωμαλία η ύπαρξη προνομίων σ' ένα κοιμματικό σύστημα. Δεν γίνεται, αναφέρει, να υπάρχει μόνο το προνόμιο του Κέντρου να μιλά και με τη Δεξιά και την Αριστερά και σημειώνει ότι το ίδιο θα έπρεπε να μπορεί να συμβεί και μεταξύ ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ.

—Οι διεργασίες για τις δημοτικές εκλογές είναι σε τελικό στάδιο. Δόθηκε η εντύπωση για ένα μεγάλο κοιμματικό παζάρι.

—Τα κόμματα πρέπει να προβληματιστούν σοβαρά, γιατί η εικόνα που βγάζουν προς τα έξω είναι ότι γίνεται όντως ένα παζάρι, ένα πάρε-δώσε πίσω από κλειστές πόρτες. Αν σου δώσω τον δήμαρχο σε μια πόλη, θα μου δώσεις τον αντιδήμαρχο κ.λπ. Καμιά συζήτηση δεν φαίνεται να γίνεται με κριτήρια ποιος είναι κατάλληλος, ποιος έχει πα-

Η θέση του εκ των προτέρων αποκλεισμού να συνομιλήσει ο ΔΗΣΥ με το ΑΚΕΛ θεωρώ ότι είναι λάθος.

ραγάγει έργο, ποιος είναι καθαρός. Και συμβαίνει και κάτι άλλο οξύμωρο σχετικά με αυτές τις εκλογές. Δεν μπαίνουν κάτω βασικές αρχές και ενώ, για παράδειγμα, τη μια μέρα συζητούν ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ για συνεργασία σε έναν δήμο με συγκεκριμένο υποψήφιο, την επόμενη μέρα το ΔΗΚΟ συζητά με το ΑΚΕΛ για πιθανή συνεργασία στον ίδιο δήμο για άλλο υποψήφιο, βαφτί-

Έχει χαθεί η δυναμική γι' αυτούς που είχαν την άποψη ότι ο ΔΗΣΥ θα έπρεπε να μπει στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, λέει στην «Κ» ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος.

ΦΑΙΔΩΝΑΣ ΦΑΙΔΩΝΟΣ, δήμαρχος Πάφου

Ο ΔΗΣΥ θα παραμείνει στην αντιπολίτευση μέχρι τέλους

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν πείθει ότι έχει σοβαρό αφήγημα και όραμα για τον τόπο

ζοντας τη μια μέρα ως καλύτερη επιλογή αυτόν που εισηγείται ο ΔΗΣΥ και την επόμενη αυτόν που εισηγείται το ΑΚΕΛ.
—Σε αυτά που περιγράφετε, συμμετέχει και ο Συναγερμός.
—Δεν έχω εξαιρέσει κανένα κόμμα.
—Αρα λέτε ότι δεν υπάρχει ειλικρίνεια στις συνομιλίες των κομμάτων.

—Γίνονται πολλά πολιτικά παίγνια κατά τις υποτιθέμενες διεργασίες για συνεργασίες. Τουλάχιστον από αυτά που είμαι σε θέση να γνωρίζω, άλλα λέγονται κατά τις συνομιλίες ΔΗΣΥ – ΔΗΚΟ και άλλα κατά τις συνομιλίες ΔΗΚΟ – ΑΚΕΛ, εντελώς αντίθετα πράγματα. Και νιώθω ότι υπάρχει πολιτική κοροϊδία. Κάποιοι κοροϊδεύουν κάποιους.
—Το ΔΗΚΟ ανακοίνωσε κάποιους

από τους υποψηφίους που θα στηρίξει σε κάποιους δήμους.
—Από την τριβή μου στην πολιτική, κατάλαβα ότι οι πολίτες έχουν περισσότερη κρίση κάποιες φορές από τις ηγεσίες των κομμάτων και αυτό όσο περνούν τα χρόνια πρέπει να το καταλάβουν πολύ καλά αυτοί που ηγούνται.
—Λέγεται από κάποιους ότι το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιου-

νίου μπορεί και να καθορίσει αν θα παραμείνει ή όχι στην αντιπολίτευση ο ΔΗΣΥ.
—Έχει ξεθωριάσει αυτή η συζήτηση. Θεωρώ ότι έχει μπει οριστικά τέλος στην οποιαδήποτε συζήτηση για το πού στέκει ο ΔΗΣΥ και ποια θα είναι η θέση του τα επόμενα χρόνια. Ο Συναγερμός είναι και θα παραμείνει στην αντιπολίτευση μέχρι τέλους. Φυσικά, ένα κακό απο-

λαγή. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν πείθει ότι έχει σοβαρό αφήγημα και όραμα για το μέλλον του τόπου.
—Τελειαίται πάντως ο ΔΗΣΥ έδειξε διάθεση αντιπολίτευσης. Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;
—Φαίνεται ότι η ηγεσία λαμβάνει σοβαρά μηνύματα από τη βάση. Καθώς περνά ο χρόνος, οι πράξεις και οι παραλείψεις της κυβέρνησης φαίνονται και σχολιάζονται.

Πολιτική ανωμαλία η ύπαρξη προνομίων στο κοιμματικό σύστημα

—Μιλήσατε στην αρχή για τις διεργασίες των κομμάτων, περιγράφοντας πως αλλάζουν τα πράγματα από τη μια μέρα στην άλλη. Δεν έχουν ευθύνη ο Συναγερμός και το ΑΚΕΛ γι' αυτό που συμβαίνει με κόμματα του Κέντρου;
—Θεωρώ πολιτική ανωμαλία την ύπαρξη προνομίων σε ένα πολιτικό, κοιμματικό σύστημα. Δεν γίνεται να υπάρχει μόνο το προνόμιο του Κέντρου να μιλά και με τη Δεξιά και την Αριστερά. Το ίδιο θα έπρεπε να μπορεί να συμβεί και μεταξύ ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, να μπορούν να συνομιλήσουν και να συνεννοηθούν, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουν τις πολιτικές και ιδεολογικές τους διαφορές. Αφού για το κορυφαίο ζήτημα που είναι το Κυπριακό, για να φτάσουμε κάποια στιγμή σε λύση θα πρέπει να συνεννοηθούν και τα δύο μεγάλα κόμματα, γιατί να μην μπορούν να το πράξουν και τώρα; Για να πάει ο τόπος μπροστά και να έχουμε πραγματική πρόοδο χρειάζεται πολιτική συνεννόηση χωρίς αποκλεισμούς και πάντα να βλέπουμε τι εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και όχι το κοιμματικό. Κάποιοι στο Κέντρο αλλά και κάποιοι κινούμενοι στα άκρα υψώνουν τείχη μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων και έτσι αποκτούν πλεονέκτημα. Δεν αφήνουν ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ να συνομιλήσουν μεταξύ τους, όμως είμαι σε θέση να γνωρίζω για παράδειγμα ότι το ΔΗΚΟ βάδε στο τραπέζι προς το ΑΚΕΛ άτομο προερχόμενο από τον ΔΗΣΥ για να τύχει κοινής στήριξης. Δηλαδή, αυτό είναι πολιτικά ορθόδοξο να γίνει, αλλά αν το ίδιο άτομο στηριχθεί από τον ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ είναι ανορθόδοξο.
—Σε ποια περίπτωση αναφέρεστε για ΔΗΚΟ – ΑΚΕΛ;
—Δεν θα ήθελα να πω κάτι περισσότερο.

—Λέτε ότι το Κέντρο και άλλοι υψώνουν τείχη ανάμεσα σε ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ. Όμως είναι η Αννίτα Δημητρίου που είπε εξ αρχής ότι ο ΔΗΣΥ δεν συνομιλεί με το ΑΚΕΛ.
—Αυτή η θέση του εκ των προτέρων αποκλεισμού να συνομιλήσει ο ΔΗΣΥ με το ΑΚΕΛ θεωρώ ότι είναι λάθος και για λόγους ουσίας και για σκοπούς τακτικής και στρατηγικής. Όταν υψώνεις αυτά τα τείχη, δίνεις πλεονέκτημα σε κάποιους άλλους που το εκμεταλλεύονται.
—Ερχόμαστε στη δική σας υποψηφιότητα για τον δήμο Πάφου. Θα σας στηρίξει και άλλο κόμμα εκτός από τον ΔΗΣΥ;
—Την υποψηφιότητά μου θα τη στηρίξει πέραν του ενός κόμματος, αλλά δεν μπορώ να πω κάτι περισσότερο.
—Θα ανέμενε κανείς μεγαλύτερη στήριξη, καθώς αναγνωρίζεται ευρέως ότι επί των ημερών σας η Πάφος άλλαξε προς το καλύτερο.
—Υπάρχουν πολιτικές σκοπιμότητες και παρεμβάσεις οικονομικών και άλλων συμφερόντων. Τα μηνύματα από τον κόσμο και οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το έργο και η παρουσία μου στη δημαρχία τυγχάνουν συντριπτικής πλειοψηφικής αποδοχής σε όλο το πολιτικό φάσμα.
—Τι εννοείτε πολιτικές σκοπιμότητες και οικονομικά συμφέροντα; Δεν σας θέλουν και άρα τώρα που είναι οι εκλογές το βλέπουν ως ευκαιρία για να απαλλαγούν από εσάς;
—Μην ξεχνάτε ότι έπαιξα σημαντικό ρόλο για να πάνε κάποια άτομα φυλακή για σκάνδαλα. Υπενθυμίζω τις υποθέσεις ΣΑΠΑ και ΧΥΤΑ – ΧΥΤΥ. Μίλησα για σκάνδαλα όπως οι μίζες στην Πολεοδομία, για αρχαιοκαπηλία, για ναρκωτικά, για φοροδιαφυγή και πολλά άλλα. Όλα αυτά επηρεάζουν διάφορους και

Δεν γίνεται να υπάρχει μόνο το προνόμιο του Κέντρου να μιλά και με τη Δεξιά και την Αριστερά, το ίδιο θα έπρεπε να μπορεί να συμβεί και μεταξύ ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ.

Ο Κωστάκης Κωνσταντίνου, ενώ ζητάει τη στήριξη του ΔΗΣΥ, δημόσια τοποθετείται κατά της υποψηφιότητάς μου και υπέρ άλλης υποψηφιότητας απέναντί μου.

όλοι αυτοί συνασπίζονται και συντονίζονται κατά της υποψηφιότητάς μου. Συγκεκριμένοι οικονομικοί παράγοντες οργανώνονται και πιέζουν πολιτικά κόμματα εναντίον μου. Σχετικά με τις πολιτικές σκοπιμότητες, να έχετε υπόψη ότι αρκετές φορές αντιλήφθηκα ότι κάποιοι προσπαθούν να με αποδομήσουν ή να ανακόψουν την πολιτική μου σταδιοδρομία για να μη με βρουν στα πόδια τους στο μέλλον.
—Ποιος σας φοβάται πολιτικά;

—Πρόσωπα και ομάδες από όλο το φάσμα του πολιτικού συστήματος και ειδικά του κατεστημένου.
—Και από τον ΔΗΣΥ;
—Και εντός και εκτός ΔΗΣΥ. Κάποιοι θεωρούν ότι ο Φαίδωνας μπορεί να είναι εν δυνάμει υποψήφιος μελλοντικά για οποιαδήποτε θέση. Και πολλές φορές η πολεμική και η κριτική που μου γίνεται, όταν αναλυθεί, γίνεται φανερό ότι υπάρχουν σκοπιμότητες.
—Αυτή τη στιγμή σάς υποσκάπτουν και από τον Συναγερμό;
—Η αντίληψή μου είναι ότι στον Συναγερμό δεν συζητούν οτιδήποτε άλλο εκτός από την υποψηφιότητά μου. Με κάθε ευκαιρία διαμνύουν ότι αναγνωρίζουν το πολύ σημαντικό έργο που έχει γίνει επί δημαρχίας μου στην Πάφο. Επίσης, στην ηγεσία του ΔΗΣΥ αναγνωρίζουν τις προσπάθειές μου κατά της διαφθοράς και τον αγώνα μου για διαφάνεια και χρηστή διοίκηση.

—Σας ανησυχεί αν συνασπιστούν τα υπόλοιπα κόμματα απέναντί σας;
—Ως δήμαρχος έχω κατέλθει σε δύο εκλογικές αναμετρήσεις μέχρι τώρα. Τη μία φορά ήταν όλοι απέναντί μου ανεξαιρέτως, πλην ΔΗΣΥ, και την άλλη φορά με στήριξαν ΔΗΣΥ και Οικολόγοι.
—Γνωρίζετε ποιο άτομο θα είναι απέναντί σας στις εκλογές;
—Συζητούνται διάφορα ονόματα, διενεργούνται δημοσκοπήσεις, δίνουν και παίρνουν δύο με τρία ονόματα. Τα κόμματα που θα συνεργαστούν είναι θεμιτό να επιλέξουν όποιον θέλουν. Όμως να πω κάτι, συζητούν ποιος θα είναι υποψήφιος στην Πάφο με τη λογική του πάρε-δώσε, δηλαδή αν μου δώσεις τον αντιδήμαρχο εκεί, εγώ θα σου στηρίξω αυτόν, αλλά αν δεν μου δώσεις τον αντιδήμαρχο, τότε εγώ θα στηρίξω κάποιον άλλο. Και ερωτώ, το κυρίαρχο θέμα δεν θα έπρεπε να είναι ποιος είναι ο ικανότερος για να είναι υποψήφιος;
—Τελικά ο ΔΗΣΥ θα στηρίξει Κωστάκη Κωνσταντίνου για περιφερειάρχη στην Πάφο; Κόπηκε πάντως ο Παπαχαράλμπος για δήμαρχος Στροβόλου επειδή είχε στηρίξει Χριστοδουλίδη στις προεδρικές.
—Γίνεται μια πολύ προβληματική συζήτηση. Η ηγεσία του κόμματος φαίνεται ότι, για σκοπούς ανοίγματος σε αυτούς που ψήφισαν Χριστοδουλίδη, πήρε απόφαση να λειτουργήσει με το 50-50. Έχοντας κατά νου ότι τα δύο πιο γνωστά στελέχη που είχαν τοποθετηθεί από την πρώτη στιγμή στο στρατόπεδο του Νίκου Χριστοδουλίδη ήταν ο Αντρέας Παπαχαράλμπος και ο Κωστάκης Κωνσταντίνου, η ηγεσία επεδίωξε να τοποθετηθεί κόνοντας τον έναν και αφήνοντας τον άλλο, πιστεύοντας ότι με αυτόν τον τρόπο θα επι-

τύχει το μεγάλο, δηλαδή τη συνένωση του ΔΗΣΥ για να πάει καλά και στις ευρωεκλογές. Ήθελαν από τη μία κόνοντας τον Παπαχαράλμπος να ικανοποιήσουν το πιο κοιμματικό ακροατήριο, ότι αυτόν που δεν στήριξε την επιλογή του κόμματος στις προεδρικές τον τιμωρούν, όμως, την ίδια ώρα θέλουν να στείλουν μήνυμα και στο άλλο ακροατήριο του ΔΗΣΥ, που ψήφισε Χριστοδουλίδη, ότι σας θέλουμε μαζί μας και γι' αυτό δεν απέκλεισαν με τον ίδιο τρόπο τον Κωστάκη Κωνσταντίνου. Μαστίγιο και καρότο. Όμως αυτό το πράγμα δεν μπορεί να αντέξει στη λογική. Ο μέσος Συναγερμικός που διακατέχεται από πολιτικό ορθολογισμό δεν μπορεί να βρει εξήγηση. Δηλαδή ο ένας κόβεται γι' αυτούς τους λόγους, ενώ ο άλλος δεν κόβεται γι' άλλους λόγους. Και υπάρχει και το οξύμωρο ότι στην περίπτωση του Κωστάκη Κωνσταντίνου στην Πάφο, ενώ ζητάει τη στήριξη του ΔΗΣΥ ο ίδιος δημόσια τοποθετείται εναντίον της υποψηφιότητάς μου και υπέρ άλλης υποψηφιότητας απέναντί μου.
—Πώς θα συνεργαστείτε, αν εκλεγείτε και οι δύο;
—Όπως είπα η συνεννόηση είναι ακρογωνιαίος λίθος για να λειτουργούν οι πολιτικές διεργασίες και να είναι προς όφελος του πολίτη. Εκεί που η συνεννόηση είναι εύκολη σίγουρα υπηρετείται το δημόσιο συμφέρον καλύτερα, άρα εκεί όπου η συνεννόηση είναι δύσκολη ασφαλώς θα υπάρχουν δυσκολίες. As αφήσουμε τον λαό να κρίνει και να αποφασίσει και είμαι βέβαιος ότι θα πράξει τα καλύτερα.
—Θέσατε θέμα εντός κόμματος;
—Το έθεσαν ήδη δημόσια πολλά στελέχη του κόμματος και θα γίνει συζήτηση στο Πολιτικό Γραφείο στο στάδιο της λήψης τελικών αποφάσεων.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Το θέμα** δεν είναι αν ένας πολιτικός αραιά και πού δείχνει μια άλλη πτυχή του εαυτού του. Ζήτημα είναι όταν αυτό συμβαίνει σε βάρος της παραγωγής πολιτικής και της εξεύρεσης λύσεων για τα πραγματικά προβλήματα» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ», ο διευθυντής επικοινωνίας ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας Χαράλαμπος Ρωσσίδης. Με αφορμή τα είκοσι χρόνια ίδρυσης της εταιρείας, ο κ. Ρωσσίδης απαντά για τον ρόλο της επικοινωνίας στην πολιτική και πόσο επικίνδυνο μπορεί να είναι αν επικρατήσει η εικόνα αντί της πολιτικής. Ο ίδιος αναφέρεται και στο φαινόμενο Κασσελάκη, ο οποίος, όπως λέει, δεν έφερε την επανάσταση. «Τρεις μήνες μετά την εκλογή Κασσελάκη, ο ΣΥΡΙΖΑ εμφανίζεται στις δημοσκοπήσεις τρίτο κόμμα. Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι ενδεικτική πάντως για τα όρια της επικοινωνίας και της εικόνας» σημειώνει χαρακτηριστικά. Ο κ. Ρωσσίδης εξηγεί για ποιο λόγο η επικοινωνία και η χρήση των social media είναι πιο αποδεκτά σε σχηματισμούς της Δεξιάς και όχι τόσο στην Αριστερά και χαρακτηρίζει τολμηρό το γεγονός ότι τόσο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, όσο και η πρόεδρος της Βουλής αποτελούν τους επικοινωνιολόγους του εαυτού τους.

–Μπορεί να υπάρξει πολιτική χωρίς επικοινωνία; Και αν ναι, πόσο μακριά μπορεί να πάει ένα πολιτικό πρόσωπο ή έναν πολιτικό σχηματισμό;

–Πολιτική και επικοινωνία είναι

“
Πέρασαν οι εποχές που οι πολίτες ενημερώνονταν από τις καρφισωμένες ανακοινώσεις και τις κομματικές εφημερίδες στους συλλόγους. Το να επιμένει ο οποιοσδήποτε οργανισμός σε ξεπερασμένες πρακτικές δεν είναι ιδεολογική συνέπεια, είναι χαράκιρι.

έννοιες αλληλένδετες. Σε κάθε στάδιο ανάπτυξης της πολιτικής, είτε στη χάραξη και την εφαρμογή, είτε στην προώθηση και τη διαχείριση, η επικοινωνία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο και μπορεί να μεταδοθεί με διαφορετικούς τρόπους. Μέσω γραπτού ή προφορικού λόγου, φωτογραφίας ή βίντεο, body ή sign language. Σχετικά με το πόσο μακριά μπορεί να πάρει ένα πολιτικό πρόσωπο ή οργανισμό, πεποιθήσή μου είναι ότι η επικοινωνία κερδίζει όταν σπριντ αλλά όχι στον μααραθώνιο. Ασφαλώς συμβάλλει στο να κερδηθεί ο μααραθώνιος, αλλά όχι ως μοναδική μεταβλητή της εξίσωσης. Μπορεί να δημιουργήσει θετικά συναισθήματα, να διαμορφώσει γνώμη και αντίληψεις, όμως η πραγματικότητα είναι αμείλικτη. Στην πράξη τα πολιτικά πρόσωπα καλούνται να πάρουν αποφάσεις και να διαχειριστούν τον ανθρώπινο παράγοντα, ζητήματα που επηρεάζουν τις ζωές των πολιτών και τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα που προκύπτουν στη σφαίρα της πολιτικής.

–Πλέον βλέπουμε να συμβαίνει το εξής παράδοξο: Να επικρατεί της πολιτικής η εικόνα στην Κύπρο. Είναι θεμιτό ή αρχίζει να γίνεται επικίνδυνο;

–Τα νέα εργαλεία επικοινωνίας έχουν ενισχύσει τη δύναμη και τη σημασία της εικόνας, όμως η γνώση στη κινεζική παροίμια μάλλον επιβεβαιώνει ότι η δύναμη της είναι διαχρονική. Πιστεύω ότι το μείζον δεν είναι το αν επικράτουν η εικόνα, αλλά ποια εικόνα και ποιο πολιτικό περιεχόμενο είναι αυτό που κυριαρχεί. Μια εικόνα θα μπορούσε να στείλει πολύ ισχυρά πολιτικά και κοινωνικά μηνύματα. Όταν όμως η πολιτική δραστηριότητα εξαντλείται σε εικόνες με απολιτίκ περιεχόμενο, με το οποίο ουδείς μπορεί να διαφωνήσει, τότε το ελάχιστο που μπορούμε να πούμε είναι ότι αυτή η συνθήκη δεν είναι υγιής για

Ευκολότερα γίνεται ψήφος η χειραψία, παρά τα likes

Το μείζον δεν είναι το αν επικράτησε η εικόνα, αλλά ποια εικόνα και ποιο πολιτικό περιεχόμενο είναι αυτό που κυριαρχεί, λέει στην «Κ» ο διευθυντής επικοινωνίας της ΓΝΩΡΑ Χαράλαμπος Ρωσσίδης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να βοηθήσουν έναν σχηματισμό ή κάποιο πρόσωπο να συστηθεί, να αυξήσει την αναγνωρισιμότητά του και να επικοινωνήσει τις θέσεις του. Η πολιτική επιβίωση, ωστόσο, διαλαμβάνει και άλλες παραμέτρους που σχετίζονται με τις ανθρώπινες σχέσεις

μία σύγχρονη δημοκρατία. Όμως, το ένα στοιχείο δεν έρχεται κατ’ ανάγκη σε αντιδιαστολή με το άλλο. Το θέμα δεν είναι αν ένας πολιτικός αραιά και πού δείχνει μια άλλη πτυχή του εαυτού του. Ζήτημα είναι όταν αυτό συμβαίνει σε βάρος της παραγωγής πολιτικής και της εξεύρεσης λύσεων για τα πραγματικά προβλήματα. Το ερώτημα που πρέπει να απασχολήσει είναι το ποια πολιτικά και κοινωνικά αίτια οδηγούν σε αυτά τα φαινόμενα.

–Η παρουσία του Στέφανου Κασσελάκη στην πολιτική ζωή του τόπου θεωρήθηκε ως η απαρχή της μεταπολιτικής. Αν λάβουμε υπόψη τη διάσπαση του κόμματος μπορούμε να εκτιμήσουμε πως αυτό το φαινόμενο δεν έχει διάρκεια χρόνου;

–Η υποψηφιότητα Κασσελάκη από πλευράς επικοινωνιακών πρακτικών δεν έφερε κάποια επανάσταση. Η προεκλογική του εκστρατεία ήταν κυρίως με ελεγχόμενα μηνύματα μέσω βίντεο. Ο φρέσκος αέρας της προσωπικότητάς του είναι που δημιούργησε αρχικά αισθήση. Νέο πρόσωπο, ευπαρουσίαστος, επικοινωνιακός. Δεν διέστασε να μιλήσει ανοικτά για τον σεξουαλικό του προσανατολισμό, βγήκε έξω στον δρόμο και σταμάτησε στα καφές να μιλήσει με τους πολίτες, δείχνοντας ενδιαφέρον για την προσωπική τους ζωή. Κατάφερε να πείσει ότι η υποψηφιότητά του είναι το νέο και ο αντιπαλός του το παλιό. Δεν κέρδισε όμως μόνο λόγω εικόνας. Είχε την υποστήριξη ισχυρών δικτύων του ΣΥΡΙΖΑ. Στις πρώτες του δηλώσεις, άλλωστε, επέλεξε να κάνει ειδική αναφορά στον Νίκο Παππά, ευχαριστώντας τον για τη συμβολή του. Είναι γνωστό επίσης ότι είχε την υποστήριξη του Παύλου Πολάκη, ενώ η στάση του Αλέξη Τσίπρα εκλήφθηκε ως στήριξη. Απ’ εκεί και πέρα, στο διάστημα που ακολούθησε, είδαμε πόσο εφημερή ήταν η δύναμη της εικόνας του κ.

Στην Κύπρο η πολιτική κουλτούρα έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Είναι γνωστό πόσο σημαντική είναι για τους πολιτικούς η παρουσία σε μνημόσυνα, γάμους και κηδείες, ή ότι πολλές φορές το βόλεμα και το ρουσφέτι αποτελεί κριτήριο ψήφου, αντί το πολιτικό έργο και οι θέσεις λέει στην «Κ» ο Χαράλαμπος Ρωσσίδης, διευθυντής Επικοινωνίας ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας.

Κασσελάκη. Τόσο με τη διαχείριση των διαγραφών και της διάσπασης, όσο και με άλλες επικοινωνιακές γκάφες, οι οποίες φανέρωναν άγνοια, έλλειψη γνώσης για την ιστορία της Αριστεράς, τη λειτουργία των θεσμών κ.ά. Τρεις μήνες μετά την εκλογή Κασσελάκη, ο ΣΥΡΙΖΑ εμφανίζεται στις δημοσκοπήσεις τρίτο κόμμα. Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι ενδεικτική πάντως για τα όρια της επικοινωνίας και της εικόνας.

–Πώς σχολιάζετε το γεγονός ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ είναι επί της ουσίας οι επικοινωνιολόγοι του εαυτού τους;

–Τολμηρό. Υποθέτω, ωστόσο, ότι διατηρούν μια ομάδα στελεχών και στενών συνεργατών με τους οποίους διαβουλευούνται καθημερινά για την επικοινωνιακή διαχείριση της επικαιρότητας και των

ζητημάτων που προκύπτουν. –Βλέπουμε πάντως πως η επικοινωνία υιοθετείται πολύ πιο εύκολα σε πολιτικά πρόσωπα και σχηματισμούς που ανήκουν στη Δεξιά και όχι στην Αριστερά αν εξαιρεθεί ο ΣΥΡΙΖΑ σήμερα. Πού οφείλεται;

–Θα έλεγα ότι εφαρμόζεται διαφορετικά ή εκλαμβάνεται με διαφορετικούς όρους. Οφείλεται, πιστεύω, στον συμμαχικό τρόπο λειτουργίας των κομμάτων της Αριστεράς, στο πώς καθορίζεται και οριοθετείται η έννοια της συλλογικότητας, αλλά και στο πώς προσλαμβάνεται στην Αριστερά η πολιτική συμμετοχή. Βλέπουμε όμως ότι η σύγχρονη πραγματικότητα έχει ξεπεράσει συγκεκριμένες αντιλήψεις και με την πάροδο του χρόνου η προσέγγιση αλλάζει. Το διαδίκτυο αποτελεί πλέον το κορυφαίο μέσο επικοινωνίας σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης δραστηριό-

τητας. Πέρασαν οι εποχές που οι πολίτες ενημερώνονταν από τις καρφισωμένες ανακοινώσεις και τις κομματικές εφημερίδες στους συλλόγους. Κάθε πρωί οι πολίτες θα δουν πρώτα το κινητό τους, τα social media τους, τα push notifications που λαμβάνουν, τα chats στα οποία συμμετέχουν και τις ιστοσελίδες από τις οποίες επιλέγουν να ενημερωθούν. Το να επιμένει οποιοσδήποτε οργανισμός σε ξεπερασμένες πρακτικές δεν είναι ιδεολογική συνέπεια, είναι χαράκιρι.

–Πώς θα μπορούσε η Αριστερά να ισορροπήσει ανάμεσα στην ιδεολογική συνέπεια και τη χρήση επικοινωνιακών εργαλείων χωρίς να ακυρωθεί;

–Νομίζω δεν έχει άλλη επιλογή από το να διαχειριστεί με ευελιξία τα νέα δεδομένα. Διότι εάν από τη μία διατυπώνει παράπονα για τον τρόπο που την προσεγγίζουν τα παραδοσιακά ΜΜΕ και την ίδια ώρα βλέπει με σκεπτικισμό τα social media και την παρουσία στελεχών σε αυτά, τότε το αποτέλεσμα είναι αυτο-περικαράκωση. Γιατί το οποιοδήποτε κόμμα να μη δει τα στελέχη του ως πρεσβευτές των μηνυμάτων και των πολιτικών του; Έχω την εντύπωση πως δεν είναι τα επικοινωνιακά εργαλεία που θα ακυρώσουν ιδεολογικά ένα κόμμα ή τις αξίες οποιουδήποτε οργανισμού, αλλά το περιεχόμενο της ρητορικής και της πολιτικής που ακολουθείται, η φυσιογνωμία, τα ταυτοτικά ζητήματα κ.ά.

–Έχει επικρατήσει η εντύπωση πως η επικοινωνία πλέον συνδέεται άρρηκτα με το πώς ένα πολιτικό πρόσωπο ενεργεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είναι το μόνο επικοινωνιακό όπλο ή υπάρχουν κι άλλα;

–Αν το δούμε ως ένα παζλ, είναι ένα από τα πολλά κομμάτια. Η συνηγορία της επιτυχίας έχει πολλά στατικά, εξίσου σημαντικά. Η προ-

σωπικότητα και το υπόβαθρο του υποψηφίου, η πλαισίωση από ικανούς συνεργάτες, το καθαρό παρελθόν, η οικονομική δυνατότητα, η οργανωτική ικανότητα και η ορθή χρήση των data analytics. Αξίζει να αναφερθεί ότι δύο κόμματα τα τελευταία χρόνια, τα οποία δεν διακρίνονται για την επικοινωνιακή τους πολιτική αλλά την οργανωτική τους επάρκεια, η ΔΗΠΑ και το ΕΛΑΜ, καταγράφουν επιτυχίες σε εκλογικές αναμετρήσεις. Ακόμη πιο σημαντική είναι η ανθρώπινη επαφή. Ευκολότερα μετατρέπονται σε ψήφο η χειραψία και η διά ζώσης επίδειξη πραγματικού ενδιαφέροντος, παρά τα likes και τα views σε μια ανάρτηση.

–Μπορούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να κτίσουν από μόνο τους πολιτικές καριέρες;

–Μπορούν να βοηθήσουν έναν σχηματισμό ή κάποιο πρόσωπο να συστηθεί, να αυξήσει την αναγνωρισιμότητά του και να επικοινωνήσει αποτελεσματικά τις θέσεις του. Η πολιτική επιβίωση, ωστόσο, διαλαμβάνει και άλλες παραμέτρους που σχετίζονται με τις ανθρώπινες σχέσεις –πολλές φορές και τις δημόσιες, την πολιτική αντίληψη, το timing της συγκυρίας και πολλά άλλα. Στην Κύπρο η πολιτική κουλτούρα έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Είναι γνωστό πόσο σημαντική είναι για τους πολιτικούς η παρουσία σε μνημόσυνα, γάμους και κηδείες, ή ότι πολλές φορές το βόλεμα και το ρουσφέτι αποτελεί κριτήριο ψήφου, αντί το πολιτικό έργο και οι θέσεις.

–Στις επικείμενες δημοτικές εκλογές βλέπουμε τα κόμματα, όπως

“
Δεν είναι τα επικοινωνιακά εργαλεία που θα ακυρώσουν ιδεολογικά ένα κόμμα ή τις αξίες οποιουδήποτε οργανισμού, αλλά το περιεχόμενο της ρητορικής και της πολιτικής που ακολουθείται, η φυσιογνωμία, τα ταυτοτικά ζητήματα.

ο ΔΗΣΥ, να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη δημοτικότητα και να επιλέγουν βάσει δημοσκοπήσεων ποιους θα προτάξουν ως υποψηφίους. Πόσο ασφαλές μέτρο είναι κάτι τέτοιο;

–Οι δημοσκοπήσεις είναι το πιο αξιόπιστο εργαλείο διερεύνησης των πεποιθήσεων και προθέσεων της κοινής γνώμης. Αυτό είναι θεωρώ κοινή διαπίστωση, παρά τις όποιες αδυναμίες τους. Το θέμα είναι ποιες μορφές ερευνών αξιοποιούνται, σε ποιο χρονικό σημείο διενεργούνται, ποια ερωτήματα θέτουν, καθώς επίσης το αν υπάρχει αντίληψη για τα όρια, που και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν. Τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα όταν καταγράφουν τις πιθανότητες εκλεξιμότητας. Με το πολιτικό σκηνικό όμως υπό διαμόρφωση, μπορεί μια έρευνα να αποτυπώσει με ακρίβεια την εκλεξιμότητα; Πιεραιτέρω, σε μια περίοδο απαξίωσης της πολιτικής και των κομματικών διαδικασιών, αποδείχθηκε ότι μια προσωπικότητα με αέρα φρεσκάδας μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα. Πρόσφατο παράδειγμα ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Στέφανος Κασσελάκης, πιο παλιά, είχαμε την περίπτωση του Γιώργου Βασιλείου. Δεν είναι λάθος, πιστεύω, το ότι η ηγεσία του ΔΗΣΥ επικείμενη να καταγράψει τον παλμό της κοινής γνώμης. Είναι γνωστό ότι και οι προηγούμενοι ηγέτες του κόμματος διενεργούσαν δημοσκοπήσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Διαχειρίζονταν, ωστόσο, διαφορετικά τη διαδικασία. Ήταν μια διαδικασία που γνώριζε ένας στενός κύκλος. Στην προκειμένη περίπτωση, δημιουργήθηκε η αντίληψη ότι ένα χρήσιμο εργαλείο μετατράπηκε σε μέσο άσκησης πολιτικής και διαχειρίσιμος αντιδράσεων. Δημιουργήθηκε, εσφαλμένα μνη, η εντύπωση ότι οι αποφάσεις θα ληφθούν με όρους data αντί πολιτικούς.

Το μεγάλο παζάρι των δημοτικών εκλογών

Συμμαχίες σε πύλινα πόδια

Μεγάλο παζάρι και οργιώδες παρασκήνιο εκτυλίσσεται γύρω από την υπόθεση των δημοτικών εκλογών και αυτό αφορά όλα τα κόμματα. Ο ΔΗΣΥ θεώρησε πως μπορεί να κερδίσει συμμαχίες με ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ χωρίς ωστόσο να είναι πρόθυμο να δώσει οτιδήποτε στη συνδιαλλαγή. Αυτή ακριβώς η κατάσταση φέρεται να ενόχλησε σφόδρα το ΔΗΚΟ, το οποίο αρχικά είχε όλη την καλή διάθεση να συνεργαστεί με τον ΔΗ-ΣΥ, ούτως ώστε να υπάρχει μία καλύτερη συνεργασία στα της εσωτερικής διακυβέρνησης και στην ψήφιση κρίσιμων νομο-σχεδίων από πλευράς του Συναγερμού.

● ● ● ●

Από τον Δαμιανό στον Τσίγκη

Το ΔΗΚΟ αποδέχτηκε αρχικά να στηρίξει τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ για τη δημορχία, δεδομένου ότι και ο Συναγερμός από την πλευρά του θα στήριζε τον Κωνσταντίνο Γιωρκάτζη για περιφερειάρχη και με δεδομένο ότι ο ΔΗΣΥ θα τους έδινε τον Δήμο Στροβόλου. Το ΔΗΚΟ είχε προτείνει αρχικά τον Σταύρο Σταυρινίδη (νυν δημοτικό σύμβουλο) κοινό υποψήφιο για δήμαρχο Στροβόλου, ωστόσο ο ΔΗΣΥ αρνήθηκε να τον στηρίξει, υποστηρίζοντας πως πρόκειται για μία ΑΚΕΛογενή υποψηφιότητα. Έριξε κατ’ επέκταση στο τραπέζι το όνομα του αντιπρόεδρου του ΔΗΚΟ Μιχάλη Δαμιανού, ο οποίος μπροστά στο ενδεχόμενο συνεργασίας ΔΗΣΥ - ΔΗΚΟ και πολύ πιθανής εκλογής εκφράστηκε θετικά. Όταν επανήλθε το ΔΗΚΟ με το όνομα του Μιχάλη Δαμιανού στο τραπέζι, ο Συναγερμός υποστήριξε πως πλέον βλέπουν θετικά την υποψηφιότητα Χρίστου Τσίγκη, καθώς αυτό αποτελεί την επιλογή του Νίκου Αναστασιάδη και του Ευθύμιου Δίπληρου ούτως ώστε να ικανοποιήσει τον Μάριο Καρογιάν.

● ● ● ●

Φωνάζουν οι τοπικοί

Όλη αυτή η συζήτηση, σε συνδυασμό με το ότι ο Συναγερμός θέλει και τον περιφερειάρχη (Κωστάκη Κωνσταντίνου) και τον δήμαρχο (Φαίδωνα Φαίδωνος) στην Πάφο, προκάλεσε τη δυσφορία του ΔΗΚΟ και ιδιαίτερα των τοπικών παραγόντων, οι οποίοι θεωρούν πως σε αυτή τη διαδικασία το ΔΗΚΟ είναι ο μεγάλος χαμένος της διεργασίας. Αυτό που μεταφέρουν στα στελέχη του ΔΗ-ΚΟ είναι πως το ΑΚΕΛ είναι στην ουσία πολύ πιο έτοιμο να στηρίξει δικούς τους υποψηφίους -κυρίως αντιδημάρχους- και πως δεν πρέπει να κλείσουν την πόρτα στο κόμμα της Αριστεράς, όπως αρχικά έπραξαν.

● ● ● ●

Η περίπτωση Κλεάνθους

Αυτό ακριβώς το κενό συνεννόησης στη

συμμαχία ΔΗΣΥ και Ενδιάμεσου, επικερίρησε να αξιοποιήσει το ΑΚΕΛ, το οποίο είδε θετικά την υποψηφιότητα του αντιπροέδρου της ΔΗΠΑ Μαρίνου Κλεάνθους. Νέος, επικοινωνιακός, με όρεξη και γνώστης των τοπικών διεργασιών, θα μπορούσε να αποτελέσει το κατάλληλο αντίβαρο στον Ανδρέα Κωνσταντίνου. Το πρόβλημα βεβαίως σε αυτή την περίπτωση ήταν ο Μάριος Καρογιάν, ο οποίος έθεσε βέτο και δεν άφησε τον Μαρίνο Κλεάνθους να διεκδικήσει. Οι λόγοι ποικίλουν, όμως, σύμφωνα με τα κομματικά πηγαδάκια, ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ είχε ως στόχο να διαλύσει τη συμμαχία ΔΗΣΥ - ΔΗΚΟ και να στείλει το ΔΗΚΟ με την αντιπολίτευση. Κάτι τέτοιο θα ενίσχυε τον ρόλο του στο κυβερνών σχήμα αλλά και στο Προεδρικό, δεδομένου ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει πάσθυσία τον ΔΗΣΥ στη συγκυβέρνηση. Υπάρχει, ωστόσο, και η εξήγηση που δόθηκε ότι από τη στιγμή που ο ΔΗΣΥ στηρίζει τον Χρίστο Τσίγκη στον Στρόβολο, θα ήταν ανέντιμο, αν η ΔΗΠΑ έπαιζε τέτοιο παιχνίδι στον ΔΗΣΥ στην πρωτεύουσα.

● ● ● ●

Το παρασκήνιο Τορναρίτη

Το πώς προέκυψε η υποψηφιότητα του

Νίκου Τορναρίτη για τη δημορχία της Λευκωσίας είναι κάτι το οποίο δεν ξεκαθάρισε. Αυτό βεβαίως που προκάλεσε εντύπωση είναι ότι ο κ. Τορναρίτης ήταν ο ένθερμος υποστηρικτής του Ανδρέα Κωνσταντίνου. Οι καλόπιστοι εξηγούν ότι ήθελε να προωθήσει μία νέα υποψηφιότητα για την πρωτεύουσα, οι κακόπιστοι ότι με αυτόν τον τρόπο θα έλεγχε ο ίδιος το παιχνίδι στη Λευκωσία. Αυτό το συνέδεσαν και με το γεγονός ότι ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος λέγεται πως είχε κάψει προσωπικά την επιλογή Νατάσας Πηλείδου και Νίκου Νουρή και δεν ευνοούσε την υποψηφιότητα Κωνσταντίνου Πετρίδη, την οποία ήθελε κατά περιεργό λόγο ο Νίκος Αναστασιάδης. Όταν λοιπόν απονευρώθηκαν οι υπόλοιποι υποψήφιοι και το σενάριο Κωνσταντίνου άρχισε να θεωρείται παρ-κτό σενάριο, ο κ. Τορναρίτης έπαιρνε δεξιά και αριστερά τηλέφωνα απογοητευμένος, εξηγώντας ότι το πουλέν του δεν τυχάνει στήριξης από τα υπόλοιπα κόμματα. Παρότι στελέχη του ΔΗΣΥ εξηγούν ότι ο ιθύνων νους αυτής της υποψηφιότητας είναι ο Μάριος Καρογιάν, οι γνώστες του παρασκήνιου σημειώνουν πως κάτι τέτοιο είναι δουλειά του Νίκου Αναστασιάδη.

● ● ● ●

Τα νέα δεδομένα

Η υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη, βεβαίως, βολεύει πολλούς και εσωτερικά. Ο ίδιος έχει διαμηνύσει πως τη θέση του ως κοινοβουλευτικού εκπροσώπου θα την αναλάβει ο Δημήτρης Δημητρίου -η κύρια αντιπολιτευτική φωνή εντός ΔΗΣΥ- την προεδρία της Επιτροπής Νομικών ο Νίκος Γεωργίου και τη θέση του στο Συμβούλιο της Ευρώπης η Φωτεινή Τσιρίδου. Στη Βουλή μπαίνει και η αξιόλογη Ξένια Κωνσταντίνου. Με αυτόν τον τρόπο όλοι αναμένεται να δουλέψουν για την υποψηφιότητα Τορναρίτη. Το πιο ενδιαφέρον βεβαίως αυτής της κατάληξης είναι ότι ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΣΥ φέρεται να έχει αποδεχτεί ότι δεν θα γίνει υπουργός στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

● ● ● ●

Αννίτα στην αντιπολίτευση

Δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητη η πρώτη πολιτική πράξη της Αννίτας Δημητρίου την εβδομάδα που πέρασε. Όταν δηλαδή ξεκαθάρισε πως ο ΔΗΣΥ δεν πρόκειται να υπερψηφίσει την αποπαγοποίηση 397 θέσεων στον δημόσιο τομέα, επιπλόττοντας την κυβέρνηση. Ακολούθησαν μερικές άλ-

λες παρόμοιες κινήσεις με αποκορύφωμα και την επιμονή για σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου ούτως ώστε να ενημερωθούν τα κόμματα γύρω από τις τελευταίες εξελίξεις στο Κυπριακό. Οι ερμηνείες αυτής της αλλαγής ποικίλουν. Κάποιοι διερωτώνται αν σε αυτό είχε οποιαδήποτε εμπλοκή ο Αβέρωφ Νεοφύτου κατά την τελευταία τους συνάντηση στο Ζύγι. Άλλοι ωστόσο σημειώνουν πως ο ΔΗΣΥ παρακολουθεί ανελλιπώς τις έρευνες και διαπίστωσε τη δυσάρεσκεια των πολιτών απέναντι στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης και προσπάθησε να κερδίσει πόντους.

● ● ● ●

Η επιβεβαίωση Αβέρωφ

Μιλώντας πάντως για τον Αβέρωφ Νεοφύτου πολλοί είναι εκείνοι που διαπιστώνουν ότι η τελευταία του παρέμβαση για το Κυπριακό, όχι μόνο είχε βάση, αλλά επιβεβαιώθηκε. Ο ίδιος, μετά και από συναντήσεις που είχε, εξέφρασε την εκτίμηση πως εντός Δεκεμβρίου θα διοριζόταν απεσταλμένος του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, όπως άλλωστε έγινε, και πως η εντολή θα είναι για έξι μήνες.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Μισό βήμα, με σπασμένο θερμόμετρο

Η «πετρο-σύνοδος» για το κλίμα έφερε καρπούς, αλλά λίγους για να κερδηθεί ο αγώνας με την υπερθέρμανση. Ένας απολογισμός

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ένας αμφιλεγόμενος πρόεδρος, ο οποίος διευθύνει πετρελαϊκή εταιρεία και κλήθηκε να σφυρίξει τη λήξη των ορυκτών καυσίμων, η προβληματική διατύπωση όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα σε ένα κείμενο συμφωνίας που συνήφθη στο «και πέντε» και μια γενικευμένη δημιουργική ασάφεια σε επίπεδο δεσμεύσεων συνθέτουν τον απολογισμό της συνόδου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (COP28). Οι παρατηρητές διακρίνουν. Άλλοι προτιμούν να βλέπουν τα θετικά, άλλοι μόνο τα αρνητικά: ιστορική συμφωνία λένε οι μεν, φιάσκο οι δε. Δύο εβδομάδες διήρκεσε η πρόσφατη COP28 στο Ντουμπάι και τελικά η συμφωνία επετεύχθη λίγο μετά την επίσημη λήξη των εργασιών. Μεταξύ άλλων εκτός από μια πρώτη αποτίμηση για το πού βρισκόμαστε μετά τη Συμφωνία του Παρισιού, προβλέπονται τα εξής μέτρα: ταμείο στήριξης των πλέον ευάλωτων χωρών από την κλιματική αλλαγή, ενίσχυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προσαρμογή όλων των πτυχών της κοινωνικής ζωής στην αύξηση της θερμοκρασίας, απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα.

Η μετάβαση

Το πρώτο σχέδιο απόφασης, που μιλούσε αορίστως για μείωση παραγωγής των ορυκτών καυσίμων, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις και

απορρίφθηκε γρήγορα. «Δεν πρόκειται να υπογράψουμε τη θανατική μας καταδίκη», διακήρυξε ο Σέντρικ Σούστερ, επικεφαλής της Συμμαχίας Μικρών Νησιωτικών Χωρών. Το αποτέλεσμα ήταν να κατατεθεί και δεύτερη εκδοχή του. Σε αυτήν υπήρχε η ιστορική μεν, δειλή δε, αναφορά σε «μετάβαση μακριά από τα» (transition away from) ορυκτά καύσιμα αντί της θαρραλέας διατύπωσης περί «εγκατάλειψης» (phase out) που διεκδικούσαν οι πιο πράσινες χώρες. Το κείμενο δεν είναι δεσμευτικό. Καμία χώρα δεν υποχρεούται να εφαρμόσει την απόφαση. Οι οί-ωνοί ήταν εξαρχής δυσμενείς. Ο 50χρονος πρόεδρος της COP28, Σουλτάν αλ Τζαμπέρ, επικεφαλής της πλέον επιτυχημένης πετρελαϊκής επιχείρησης του κόσμου, αμφισβήτησε ανοικτά κατά πόσον τα ορυκτά καύσιμα ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή. Σύμφωνα με το BBC, στόχος του ήταν να συνάψει όσο δυνατόν περισσότερες ενεργειακές συμφωνίες στη διάρκεια της συνόδου. Πόσο ρεαλιστικό θα ήταν λοιπόν να αναμένει κανείς μια τολμηρή απόφαση στο ζήτημα των ορυκτών καυσίμων;

Ταμείο για ευάλωτους

Με το «καλημέρα» κατά την έναρξη της συνόδου ήρθε η πρώτη αισιόδοξη νότα: οι συμμετέχουσες χώρες υπέγραψαν τη συγκρότηση ενός ταμείου ύψους περίπου 700 εκατ. δολαρίων για την παροχή βοή-

Η Χάνα αλ Χασίμι, επικεφαλής διαπραγματεύτρια των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, συνομιλεί με τον πρόεδρο της COP28 Σουλτάν αλ Τζαμπέρ. Στον τελικό απολογισμό της συνόδου, θα μπορούσε να πει κανείς ότι οι πετρελαιοπαραγωγοί χώρες με επικεφαλής τη Σαουδική Αραβία βγήκαν ενισχυμένες.

θειας προς τις ευάλωτες χώρες προκειμένου να αντιμετωπίσουν το κόστος της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο οι πραγματικές ανάγκες των χωρών αυτών ανέρχονται σε εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο. Το χρηματοδοτικό εργαλείο βρισκόταν επί μακρόν στη λίστα ευκών των αναπτυσσόμενων χωρών, που πλήττονται από πλημμύρες, ξηρασίες, τυφώνες κ.λπ.

Τα κράτη καλούνται να υπερτριπλασιάσουν την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ έως το 2030, ενώ στο ίδιο διάστημα θα πρέπει να διπλασιάσουν την ενεργειακή τους απο-

δοτικότητα. Στις εναλλακτικές λύσεις για τη μείωση των εκπομπών ρύπων υπάρχει μεία και στην πυρηνική ενέργεια.

Στόχοι χωρίς αριθμούς

Τα κράτη καλούνται να προσαρμοστούν μελλοντικά στις νέες προδιαγραφές που επιτάσσει η κλιματική αλλαγή σε διάφορους τομείς, από την αγροτική παραγωγή έως την υγειονομική περίθαλψη. Η πρόκληση είναι ότι σε αυτούς τους τομείς δεν υπάρχουν μετρήσιμα μεγέθη ώστε να μπορεί κανείς να πάρει μέτρα με συγκεκριμένους στόχους.

Φιλοδοξία των συνέδρων στο Ντουμπάι ήταν μια πρώτη αποτίμηση της εφαρμογής της Συμφωνίας του Παρισιού. Το συμπέρασμα είναι πως αν οι χώρες υλοποιήσουν όλες τις υφιστάμενες υποχρεώσεις τους, η θερμοκρασία του πλανήτη θα φρενάρει σε μια αύξηση από 2,1-2,8 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα. Πριν από το Παρίσι κάποια μοντέλα έκαναν λόγο για έως και 4 βαθμούς Κελσίου αύξηση. Για να αναστραφεί περαιτέρω η υπερθέρμανση απαιτείται μια ταχεία μείωση των εκπομπών ρύπων κατά 43% έως το 2030 και 60% έως το 2035 σε σχέση με τα επίπεδα του 2019. Εως το 2050 θα πρέπει να έχουν μηδενιστεί οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Ο Αλ Τζαμπέρ επέμεινε ότι η συγκράτηση της αύξησης στον 1,5 βαθμό Κελσίου για τη θερμοκρασία του πλανήτη είναι ο «Πολικός Αστέρας» του. Οι επιστήμονες όμως εξήγησαν ότι η Γη πλησιάζει ταχύτατα προς το κρίσιμο αυτό κατώφλι και πως είναι μάλλον ουτοπικό να συζητάμε ακόμη για τον μαγικό αριθμό «1,5». «Αναπαύσου εν ειρήνη 1,5», σχολίασε το VOX.

Τα λόμπι

«Η απόφαση της COP28 να αναγνωρίσει ότι η κλιματική κρίση είναι τελικά στον πυρήνα της μία κρίση ορυκτών καυσίμων είναι ένα σημαντικό ορόσημο. Είναι όμως το απολύτως ελάχιστο που χρειαζόμα-

στε και έχει αργήσει δραματικά. Η επιρροή των “πετροκρατών” είναι ακόμη έκδηλη στα ημίμετρα και στις αμφισβησίες που συμπεριελήφθησαν στο τελικό κείμενο», σχολίασε ο πρώην αντιπρόεδρος και περιβαλλοντολόγος Αλ Γκορ. Στον τελικό απολογισμό για τους χαμένους και τους πτυπμένους της COP28 θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς με βεβαιότητα ότι οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες με επικεφαλής της Σαουδική Αραβία και ο πρόεδρος Αλ Τζαμπέρ βγήκαν ενισχυμένοι από τη σύνοδο. Το γεγονός ότι δεν υπήρξε καμία συγκεκριμένη δεσμευση στον τομέα των ορυκτών καυσίμων ενώ ταυτόχρονα η επίτευξη συμφωνίας καταχειροκροτήθηκε από τους 80.000 συνέδρους ως αποθέωση της τέχνης του εφικτού, δείχνει πόσο σθεναρά εργάστηκε στο Ντουμπάι το λόμπι του «μαύρου χρυσού» και του φυσικού αερίου. Εξίσου δικαιωμένη θα πρέπει να αισθάνεται η παγκόσμια βιομηχανία βόειου κρέατος: παρόλο που οι αγελάδες ευθύνονται για τις μεγαλύτερες εκπομπές μεθανίου, το ζήτημα της αλλαγής διαίτας δεν απασχόλησε ιδιαίτερα τις εργασίες της συνόδου. Από την άλλη, πτυπμένοι επέστρεψαν από την COP28 οι επιστήμονες, οι μικρές νησιωτικές χώρες και η νέα γενιά, σύμφωνα με τον σχετικό απολογισμό της εφημερίδας «Γκάρντιαν». Οι νέοι ζουν πιθανότατα φέτος μία από τις πιο δροσερές χρονιές της ζωής τους.

Τι πολιτική παράγουμε;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Όσο και να έχει διαφωνήσει κανείς με τις πολιτικές πρακτικές του κ. Προδρόμου και δη όταν ήταν υπουργός Παιδείας, δύσκολα μπορεί να διαφωνήσει με την κριτική που ασκεί στον ΔΗΣΥ στην πρόσφατη του συνέντευξη στην «Κ». Ακόμα κι αν ο ίδιος παραμένει για κάποιους αμφισβητούμενο πολιτικό πρόσωπο, τα ερωτήματα που θέτει σχετικά με τον ρόλο που διαδραματίζει σήμερα ο Δημοκρατικός Συναγερμός, είναι αναμφισβήτητα εκείνα που θα έπρεπε να είχαν θέσει οι νυν πρωταγωνιστές του κόμματος εδώ και καιρό. Προφανώς, ωστόσο, δεν τα έχουν θέσει, δεδομένου ότι σήμερα από τον τρόπο που πολιτεύεται το εν λόγω κόμμα προκύπτουν ερωτηματικά στον πάλοι ποτέ ψηφοφόρο του ΔΗΣΥ αλλά και στον κάθε νοήμονα πολίτη για το τι πολιτικά ωφέλιμο επακολούθησε της αποχώρησής του κ. Αβέρωφ και πόσο πράγματι αντιλήφθηκε το κόμμα τα λάθη και τις ευθύνες του; «Ένα μεγάλο κόμμα όπως ο ΔΗΣΥ» λέει ο κ. Προδρόμος «πρέπει να παράγει πολιτική. Δεν γίνεται να τρέχει διαρκώς να ταυτιστεί με ρεύματα επιφανειακού εντυπωσιασμού ή πίσω από περιστασιακούς ακτιβιστές. Δεν θα έπρεπε μέσα σε αυτόν τον κυκλώνα ναρκισσισμού και ρηχής ηθικολογίας ένα πολιτικό κόμμα να χαράζει δρόμους και να καλλιεργεί την κρίση των ανθρώπων».

Ναι, θα έπρεπε, είναι η απάντηση, διότι όντως αυτή πρέπει να είναι η στάση ενός σοβαρού κόμματος και πόσω μάλλον του ΔΗΣΥ με την ιστορία που έχει και που τώρα καλείται να αποδείξει πως δεν απώλεσε οριστικά τις αρχές και την πολιτική του διορατικότητα. Και επειδή όντως διανύουμε την εποχή του ναρκισσισμού και της ρηχής ηθικολογίας γι' αυτό ακριβώς ο ΔΗΣΥ, αν πράγματι εκείνο που επιδιώκει είναι να ανασυνταχθεί και να επανεφεύρει τον εαυτό του, οφείλει να στρέψει την πολιτική του πυξίδα προς την κατεύθυνση της χάραξης πολιτικής και της καλλιέργειας της κρίσης των πολιτών και όχι να υιοθετεί τις μεθόδους της «λαϊφοσταλινικής» πολιτικής ρηχότητας. Και πόσω μάλλον τώρα που η κρίση του πολίτη λιθοβολείται νυχθημερόν από την αβάσταχτη επιδερμικότητα ενός πολιτικού συστημιόχου που μοιάζει να τρέχει ξοπίσω τις δημοσκοπήσεις και τις δημοτικότητες προκειμένου να πάρει μια πολιτική απόφαση κατ' επιφάνεια. Δηλαδή αυτός είναι ο δρόμος της πολιτικής μας σήμερα;

Ο δρόμος που χάραξε ο κ. Χριστοδουλίδης, όπου το να είσαι αρεστός και να καϊδεύεις τα αφτιά της κοινωνίας των πολιτών ανάγεται σε πανάκεια; Όπου το να ανεβάζεις τον πήχη ψηλά και μετά να αγχομαχάς να τον φτάνεις, προκειμένου να παραμείνεις πιστός στις υποσχέσεις σου καταχωρείται πλέον ως ικανοποιητικό βάθος πολιτικής σκέψης; Και ο ΔΗΣΥ που όφειλε να σεβαστεί πρωτίστως τον εαυτό του και να λειτουργήσει ως αντίβαρο απέναντι σε αυτό το πολιτικό «θεαθήναι», γιατί επιλέγει να παίζει το παιχνίδι των εντυπώσεων, χρησιμοποιώντας μάλιστα ένα σωρό έννοιες κενού περιεχομένου όπως π.χ. «ενόπτια» ή «υπεύθυνη αντιπολίτευση»; Ποια ενόπτια, όταν είναι πασιφανής ο δικασμός στα εσωτερικά του κόμματος; Και ποια αντιπολίτευση, όταν πολλά από τα στελέχη του φλερτάρουν συχνά πυκνά με το Προεδρικό; Είναι μ' αυτόν τον τρόπο που νομίζει ο ΔΗΣΥ πως θα πείσει ότι ξέρει τι λέει και κυρίως τι κάνει; Το να είσαι αντιπολίτευση δεν αρκεί απλώς να διαφωνείς με την κυβέρνηση, αλλά χρειάζεται να πείθεις ότι η διαφωνία σου περνά από την παραγωγή πολιτικής.

Και απόδειξη αυτής της παραγωγής πολιτικής δεν είναι βέβαια ούτε οι δεκάδες ανακοινώσεις που στέλνει καθημερινώς το κόμμα στα μείλ των δημοσιογράφων, ούτε τα βίντεο της προεδρου του στα οποία δηλώνονται οι θέσεις για το Κυπριακό, το μεταναστευτικό κ.λπ., λες και πρόκειται για κάποιο επόμενο κύκλο σειράς κάποιων τηλεοπτικής πλατφόρμας. Η επιδερμικότητα έχει ημερομηνία λήξης και αυτή θα έρθει μόλις αρθρωθεί ένας πολιτικός λόγος στερεός και ικανός να ακονίσει την κρίση των πολιτών. Καλά κάνει λοιπόν ο ΔΗΣΥ να αρχίσει να τον αρθρώνει από τώρα, προτού προλάβει να το κάνει κάποιος άλλος με περισσότερο βάθος σκέψης και πολιτικής αντίληψης.

elenixenou11@gmail.com

Γυναίκες με παραδοσιακά ρούχα βγάζουν φωτογραφίες έξω από την Απαγορευμένη Πόλη στο Πεκίνο.

Η ουρά στην επιλογή Τορναρίτη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η είδηση της υποψηφιότητας του Νίκου Τορναρίτη για τη δημαρχία της Λευκωσίας παρουσιάστηκε ως ο άσος στο μανίκι του ΔΗΣΥ από τα ΜΜΕ. Αφενός γιατί διέσωζε τη συμμεχία του κόμματος με το ΔΗΚΟ και αφετέρου γιατί ενίσχυε σοβαρά τις πιθανότητες νίκης στην πρωτεύουσα. Απαντούσε παράλληλα στις κριτικές που δέχτηκε όλο αυτό το διάστημα η Πινδάρου για το αμφιλεγόμενο πολιτικό βάρος του μέχρι προσφάτως εκλεκτού της Πινδάρου, Ανδρέα Κωνσταντίνου. Η πίεση πλέον στρέφεται στο ΑΚΕΛ, που έδειξε για ακόμη μία φορά μειωμένα αντανακλαστικά σε μία σημαντική εκλογική αναμέτρηση. Γέννησε και πολλά ερωτήματα για την επόμενη μέρα του κόμματος. Αν δεν μπορεί για παράδειγμα να βρει υποψήφιο για την πρωτεύουσα, σε μία τόσο θετική –για το κόμμα συγκυρία– τότε θα βρει; Αν την ώρα δηλαδή που ο ΔΗΣΥ βυθίζεται στην εσωστρέφεια, δεν μπορεί να παρουσιάσει σοβαρή εναλλακτική μπροστά στην επιλογή Κωνσταντίνου και να πετύχει συμμαχίες, μπορεί να πείσει κανέναν ότι το κόμμα προετοιμάζεται για πρωτιά, όπως εμμέσως υπαινιχθηκε ο Στέφανος Στεφάνου;

Όσο όμως κι αν τα βλέμματα στρέφονται προσωρινώς στις επιλογές που έχει ενώπιόν του το ΑΚΕΛ, η κίνηση της Πινδάρου να παρουσιάσει ως λύση στο πρόβλημά τον Νίκο Τορναρίτη αποτελεί και τον πιο εκκωφαντικό παραδόχτη της αποτυχημένης στρατηγικής που ακολούθησε όλο αυτό το διάστημα η ηγεσία του κόμματος. Μία στρατηγική αντιφάσεων και μειωμένων πολιτικών αντανακλαστικών. Γιατί ενώ ο ΔΗΣΥ απαξίωνε πλήρως στις προεδρικές εκλογές τις δημοσκοπήσεις, επέλεξε απότομα να τις απολυτοποιήσει. Κάποιοι ανταπάντησαν ότι αυτό αποτελεί την καλύτερη απόδειξη ότι το κόμμα ακούει την κοινωνία, όμως η πραγματικότητα ήταν πως η ηγεσία κρύφτηκε πίσω από αυτές καταργώντας την πολιτική.

Ακόμα όμως και με την πολιτική των δημοσκοπήσεων, ακολούθησε πολιτική αντιφάσεων. Στη Λευκωσία, ενώ απονεύρως προσωπικότητες όπως τη Νατάσα Πηλείδου, τον Χαράλαμπο Πετρίδη και τον Νίκο Νουρή, βάζοντας κάποιους εξ αυτών στη βάσανο των ερευνών, φρόντισε να δώσει τα χέρια με τον Ανδρέα Κωνσταντίνου, όταν οι δημοσκοπήσεις τον έδειχναν φαβορί. Στη Λάρνακα από την άλλη αγνοούσε τις έρευνες που έδειχναν πρώτο τον Ευάγγελο Ευαγγελίδη και έψαχνε εναλλακτικές. Στη Λεμεσό, η ηγεσία

προσπάθησε να περάσει τον Γιάννη Αρμεύτη και αφότου οι τοπικοί έβαζαν βέτο για τη στήριξη του Νίκου Νικολαΐδη, παρουσίασε από το πουθενά τον Ανδρέα Μιχαηλίδη ως λύση. Και ενώ η πρόεδρος του ΔΗΣΥ απέκλεισε από το ενδεχόμενο συνεργασιών στις δημοτικές εκλογές, τόσο το ΑΚΕΛ όσο και το ΕΛΑΜ, στη συνέχεια διέρρηξε το ενδεχόμενο στήριξης του κατεχοχίν ΑΚΕΛικού δημάρχου, Ανδρέα Βύρα. Ο Ανδρέας Κωνσταντίνου δεν θα μπορούσε να αποτελέσει την επιλογή του ΔΗΣΥ για τον Δήμο Λευκωσίας για καθαρά πολιτικούς λόγους. Όχι μόνο γιατί ο ίδιος προσωπικά πολέμησε τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης που πέρασε επί διακυβέρνησης ΔΗΣΥ, αλλά γιατί σε έναν κατεχοχίν πολιτικό δόμο μιας μοιρασμένης πρωτεύουσας, χρειάζεται δημάρχους που να έχει πολιτικό υπόβαθρο και όχι ανεπτυγμένες δημόσιες σχέσεις.

Ο κ. Κωνσταντίνου βεβαίως έχει κάθε δικαίωμα να διεκδικεί την δημαρχία της Λευκωσίας. Το ερώτημα είναι για ποιον λόγο η Πινδάρου δεσμεύτηκε να τον στηρίξει και στη συνέχεια να τον εκθέσει με αυτό τον τρόπο. Γι' αυτούς τους χειρισμούς θα κληθεί να απαντήσει. Θα πρέπει να απαντήσει παράλληλα στους καχύποπτους βάσει ποιων κριτηρίων επιλέχθηκε από το πουθενά για τη δημαρχία ο πρωταγωνιστής της διαπραγμάτευσης με τα κόμματα, που κατά τα άλλα προωθούσε την υποψηφιότητα Κωνσταντίνου έναντι των υπολοίπων. Το πρόσωπο που δεν είχε αναμετρηθεί σε έρευνες, όπως κατά τα άλλα απαιτούσε από τους Πετρίδη, Νουρή και Πηλείδου.

Οι δημοτικές εκλογές ήταν ανέκαθεν ένα παζάρι συνδιαλλαγών και διεργασιών. Εξυπηρετούσαν ωστόσο κάποιους ευρύτερους πολιτικούς στόχους. Το πώς από αυτό το παζάρι κατέληξε ο Νίκος Τορναρίτης να είναι ο άσος στο μανίκι της Αννίτας Δημητρίου, είναι μία άλλη ανάλυση. Το μεγάλο ερώτημα που θα πρέπει να απαντήσει η Αννίτα Δημητρίου αυτή τη στιγμή είναι πώς μία νέα ηγεσία, η οποία φιλοδοξούσε να αποτελέσει την ανανέωση, που δεσμευόταν να σταθεί απέναντι από το κατεστημένο, έστειλε το μήνυμα μέσα από αυτή τη διαδικασία πως πρώτιστος στόχος είναι να βολέψει τους δικούς της ανθρώπους. Και πως παρά τις θεωρίες και τις εξαγγελίες, δεν δίστασε να επιβραβεύσει πρόσωπα που όλο αυτό το διάστημα ήταν προκλητικά πολύ κοντά στον κατά τα άλλα διασπαστή του ΔΗΣΥ, τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

economidou@kathimerini.com.cy

Ο κύριος Έτσι

Τον **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Κάποιος, as τον ονομάσουμε «Ο κύριος Έτσι», ξυπνάει το πρωί, πίνει τον καφέ του, διορθώνει τη γραβάτα του κι έπειτα μπαίνει στο αμάξι του για να πάει στην υπηρεσία. Στο υπουργείο η μέρα κυλά αργά, αλλά δεν τον νοιάζει. Ύστερα από τόσα χρόνια έχει συννηθείσει πια. Διεκπεραιώνει τη δουλειά του με συνέπεια, δίκως όμως να πιέζεται. Και αύριο μέρα είναι, σκέφτεται ο κύριος Έτσι. Στο πρόγραμμά του άλλωστε είναι και η παράσταση που πρέπει να δει για να κρίνει. «Γιατί;» τόλμησε να ρωτήσει ένας σειράς από τον στρατό που συνάντησε τυχαία. «Έτσι», του απάντησε. «Με ποια κριτήρια;» επέμενε ο άλλος, που υποφιασμένος μάλλον από ό,τι θα υπολόγιζε κανείς. «Έτσι», επανέλαβε ο κύριος Έτσι. Και μετά τον ξέχασε. Τον σειρά και τις ενοχλητικές του ερωτήσεις. Μπήκε στην αίθουσα και κάθισε κάπου ήσυχα. Δεν ήθελε πολλά-πολλά με τους καλλιτέχνες. Περιεργη φάρα, σκέφτηκε ο κύριος Έτσι, κρατώντας όμως τη σκέψη για τον εαυτό του. Παρακολούθησε το έργο σωπηλός. Ανέκφραστος. Κανείς δεν μπορούσε να διακρίνει στο πρόσωπό του καμία απόχρωση συναισθήματος. Όταν έπεσε η αυλαία γλίστρησε έξω από την αίθουσα κι έφυγε το ίδιο ήσυχα όπως ήρθε. Δεν ήταν εκείνη η ώρα εξάλλου για σχολιασμό ή συμπεράσματα. Την επόμενη ημέρα στο γραφείο, με καθαρό μυαλό, θα αποφάσιζε. Νηφάλιος θα εξέδιδε την ετυμολογία του. Αν πρέπει να τη δουν τα παιδιά; «Ναι». Γιατί να μην την δουν δηλαδή; «Έτσι». Και ποιος το λέει αυτό; «Εγώ». Εσείς; «Εγώ». Ποιος είστε εσείς; «Ο κύριος Έτσι».

Αυτή, η μάλλον δυστοπική ιστορία, θα μπορούσε να ήταν τοποθετημένη τη δεκαετία του 1960. Τότε, στα άγουρα χρόνια της Δημοκρατίας, όταν οικοδομούσαμε το κράτος της Ανεξαρτησίας μπουσουλώντας. Δεν ήξεραν. Ακόμα μάθαιναν. Στους τοίχους των δημοσίων κτιρίων όπου δούλευαν ήταν αναρτημένες οι φωτογραφίες του Μακαρίου. Δίπλα ο Χριστός ή η Παναγία. Με αυτών τη φώτιση έκοβαν και έραβαν οι κύριοι Έτσι τις εποχές. Λογοκρισία, ναι, αλλά πού είναι το κακό; Τότε ο κόσμος ήταν δομημένος αλλιώς. Μαύρο και άσπρο, πουθενά δεν υπήρχε μια χαραμάδα αμφιβολίας. Πατρίς, θρησκεία, οικολογία. Δεν έχει σημασία ότι εμείς είχαμε δημοκρατικό πολίτευμα, σε αντίθεση με την χουντοκρατούμενη Ελλάδα. Οι απολυτότητες ήταν ίδιες και απαράλλαχτες. Σε αυτό το κλίμα γεννήθηκε και έδρασε ο κύριος Έτσι. Πράττοντας όπως του έκοβε. Γιατί; Έτσι! Όχι γιατί δεν ίσχυαν από τότε κανόνες και δεν υπήρχε ένα σκεπτικό για να σπνίξει την άποψή του. Αλλά επειδή από τη φύση τους αυτού του είδους οι αποφάσεις εμπεριέχουν ένα υποκειμενισμό ο οποίος αποδεικνύεται ανίκητος.

Από τότε πέρασαν έξι δεκαετίες και βάλε. Ο κύριος Έτσι συνταξιοδοτήθηκε και τη θέση του πήρε ένας νεότερος κύριος Έτσι. Με αντίστοιχα στωική διάθεση για τα γρανάζια που κινούν τη δημόσια υπηρεσία. Με την ίδια ευσυνειδησία είμαι βέβαιος. Με άλλη γραβάτα φυσικά – ενδεχομένως και χωρίς γραβάτα. Αλλά με ακριβώς ίδια μυαλά. Τετράγωνη λογική: αυτό και αυτό ίσον αυτό. Είναι κατάλληλη η παράσταση για να τη δουν τα παιδιά; «Οχι». Γιατί; «Έτσι». Ποιος το αποφάσισε; Η μονομελής επιτροπή του υπουργείου Παιδείας. Ένας λειτουργός, μία ψήφος, κι as κουρεύεστε.

Αυτό έγινε και με την παράσταση «Το τέρας έρχεται». Ένας λειτουργός είδε την παράσταση στις πρόβες και αποφάσισε εν τη σοφία του να την κόψει. Για την ιστορία να αναφέρουμε ότι στο έργο ένας 13χρονος βλέπει τον ίδιο εφιάλτη: ένα τέρας με τη μορφή δέντρου, του αφηγείται δυσάρεστες ιστορίες. Για τον καρκίνο της μάσας του, για το bullying, για την αποξένωση κ.ά. Θέματα προφανώς που ο κύριος Έτσι έκρινε ότι ήταν ακατάλληλα για μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης. Το γεγονός ότι αυτή η απόφαση εντέλει αναθεωρήθηκε, την κάνει ακόμα πιο γκροτέσκ. Και μας θυμίζει πόσο αναχρονιστικός θεσμός είναι εν έτει 2023 η αξιολόγηση θεατρικών παραστάσεων από το υπουργείο Παιδείας. Να κάτι που θα μπορούσε να κάνει άμεσα ο Άθηνά Μιχαηλίδου: το ζήλωμα του κυρίου Έτσι. As ξεκινήσουμε, κυρία υπουργέ, από τα αυτονόητα και as έρθουν μετά οι ρηχέλευθες μεταρρυθμίσεις.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο εισπράκτωρ ενός πολιτικού μπούμερανγκ

Τον **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Τη Δευτέρα, στα παρασκόνια των Βρυξελλών, έγινε μια συμφωνία, η οποία σφραγίστηκε το βράδυ σε διπλωματικό επίπεδο και αφορά στις ευρωτουρκικές σχέσεις.

Το περιβόητο έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν, το οποίο εισηγείται την παραχώρηση δώρων προς την Τουρκία, σε επτά πυλώνες, χωρίς να προϋποθέτει τη λύση του Κυπριακού, αποφασίστηκε να παραπεμφθεί σε ευθετότερο χρόνο. Με βάση τη συμφωνία, όπως τελικά αποτυπώθηκε στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής, επισημαίνεται απλώς, πραγματολογικά (factually), ότι το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν, έχει υποβληθεί και ότι θα συζητηθεί σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο.

Η συμβιβαστική αυτή συμφωνία (επί της οποίας οι θέσεις της Λευκωσίας «κουρεύτηκαν» βλ. σελ. 4), απλώς μεταθέτει τη μάχη γύρω από το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν. Μετάθεση, η οποία στην παρούσα φάση δείχνει να εξυπηρετεί και τις δύο πλευρές. Από τη μία, τη Λευκωσία που

απόσεισε τις πιέσεις για άμεση υιοθέτηση του εγγράφου. Και από την άλλη, το Βερολίνο (και τις Βρυξέλλες), που αν και ασκούσαν πιέσεις ώστε το έγγραφο να τύχει θετικής υποδοχής από τους «27», δεν ήθελαν να ανοίξουν ένα τέτοιο ζήτημα στη Σύνοδο Κορυφής, καθώς είχαν ήδη μπροστά τους ένα δύσκολο περιβάλλον, το οποίο προκάλεσε ο γνέτης της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν.

Ο κ. Όρμπαν είχε προειδοποιήσει με μπλοκάρισμα της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας και της αναθεώρησης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, γεγονός στο οποίο εστιαζόταν όλη η προσοχή Βερολίνου-Βρυξελλών, που συνειπώς δεν είχαν την πολυτέλεια να ανοίξουν άλλο μέτωπο. Έτσι λοιπόν οδνηγίκαμε σε μια αναγκωχή στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων, «σπρώχνοντας» το ζήτημα σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο.

Πριν όμως στεγνώσει η μελάνη της συμφωνίας που είχε γίνει σε διπλωματικό επίπεδο και πριν από τη Σύνοδο Κορυφής, ο

Επίτροπος διεύθυνσης Oliver Varhelyi φρόντισε να δώσει δείγμα προθέσεων, υποβάλλοντας τη Λευκωσία σε σκωτσέζικο ντους. Όχι μόνο επεχείρησε να ποδοπατήσει τη συμφωνία που έγινε (και την οποία γνώριζε από πρώτο χέρι), αλλά δεν τήρησε καν τα προσχήματα.

Στη συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, ο Επίτροπος διεύθυνσης που συμμετείχε λόγω αρμοδιότητας στη συγγραφή του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, υπέδειξε προς όλες τις κατευθύνσεις ότι «η έκθεση αυτή» και τα δώρα που προβλέπει προς την Τουρκία, απαλλαγμένα από την υποχρέωση λύσης του Κυπριακού, αποτελεί τη «θετική ατζέντα» που θα επαναπροσδιορίσει τις ευρωτουρκικές σχέσεις... και την οποία απαιτούσε ο ίδιος ο κ. Ερντογάν.

Με άλλα λόγια, ο Επίτροπος της Ε.Ε., στην οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει εναποθέσει την τύχη όλων μας για λύση του Κυπριακού, παραδέχθηκε δημοσίως ότι το έγγραφο που συνυπέγραψε μαζί με τον κ. Μπορέλ, «απαιτήθηκε και

προτάθηκε» και από τον πρόεδρο της Τουρκίας. Στις δημόσιες του δηλώσεις λοιπόν, ο κ. Varhelyi ζήτησε χαρακτηριστικά «να ακολουθήσουμε μια θετική ατζέντα, μια θετική ατζέντα που βάλame στο τραπέζι μαζί με τον Ύπατο Εκπρόσωπο (σ.σ. Γιοσέπ Μπορέλ). Μία θετική ατζέντα που πρέπει να τοποθετεί τα θεμέλια για μια νέα αρχή, όπως επίσης απαιτήθηκε και προτάθηκε από τον πρόεδρο Ερντογάν και από τη νέα κυβέρνηση της Τουρκίας», μας είπε ο Επίτροπος διεύθυνσης.

Η Κυπριακή Δημοκρατία καλείται λοιπόν να χορέψει στη βάση ενός εγγράφου που συνυπογράφουν Μπορέλ-Varhleyi και το οποίο «απαιτήθηκε και προτάθηκε» από τον ίδιο τον κ. Ερντογάν και άρα είναι στα μέτρα του. Κι έτσι λοιπόν, φτάσαμε στο σημείο το Βερολίνο και οι Βρυξέλλες να προωθούν την παροχή δώρων σε επτά πυλώνες προς την Άγκυρα, χωρίς να θέτουν κανένα όρο για επίλυση του Κυπριακού.

Το τραγελαφικό της ιστορίας, είναι ότι πρόκειται για τα ίδια ακριβώς δώρα, τα οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιθυ-

μούσε να επιστρατευθούν από την «εργαλειοθήκη της Ε.Ε.» ως δέλεαρ, προκειμένου η Άγκυρα να συνααινέσει σε λύση του Κυπριακού. Περιλαμβανομένης της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης και της Αεροπορικής Συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας, που σήμερα προσφέρονται «ατελώς» στην Άγκυρα και χωρίς καμιά υποχρέωση επίλυσης του Κυπριακού.

Πέραν του εμφανούς πολιτικού μπούμερανγκ που εισπράττει η Λευκωσία, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας, ότι η ολοκλήρωση της προχθεσινής Συνόδου Κορυφής, σηματοδοτεί τη λήξη της «παράτασης» των «οροσήμων» του προέδρου Χριστοδουλίδη. Και το μόνο που μας έχει μείνει στο τραπέζι είναι το απαράδεκτο έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν που παράγγειλε το Βερολίνο που σύμφωνα με τον αρμόδιο Επίτροπο, «απαιτήθηκε και προτάθηκε» από τον ίδιο τον κ. Ερντογάν και συνεπώς, αν μη τι άλλο, τον εξυπηρετεί. Περαιστικά μας!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ατύχημα σε εξέλιξη

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μερικές φορές η Ιστορία κινείται σαν ένα «αδέσποτο βαγόνι», με τρομακτική ταχύτητα και χωρίς κανείς να μπορεί να κάνει τίποτα για να ανακόψει τη μοιραία πορεία του. Υποθέτω ότι πολλοί ήταν όσοι ένιωθαν κάπως έτσι τις παραμονές του Πρώτου αλλά και του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Όσοι μεγαλώσαμε στα «πούπουλα» της δυτικής μεταπολεμικής ηγεμονίας ξεχάσαμε ότι βιώναμε ένα πολύ σπάνιο επεισόδιο. Νομίζαμε ότι η Ιστορία κινείται σαν ένα τρένο της γραμμής, με προγραμματισμένες στάσεις και

Όταν η τύχη των ΗΠΑ, αλλά και της Δύσης, αρχίζει να εξαρτάται από τυχαία γεγονότα, είναι καιρός να ανησυχούμε όλοι.

βέβαιους προορισμούς. Ήλθαν μετά ο Τραμπ, το Brexit, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η Μέση Ανατολή, για να μας αποδείξουν ότι οι βεβαιότητές μας ήταν αστείες, αφελείς.

Βλέπουμε τώρα την αμερικανική ελίτ να παρακολουθεί με τρόμο το φαινόμενο Τραμπ και να περιμένει τη νίκη του τον επόμενο Νοέμβριο. Όσοι διαβάζουν δημοσκοπήσεις και γνωρίζουν τα πράγματα από μέσα, αρχίζουν να το θεωρούν σχεδόν δεδομένο. Η Γουόλ Στρίτ επενδύει στη Νίκι Χάλεϊ, σε μια προσπάθεια να υπερκεράσει τον Τραμπ στις προκριματικές εκλογές των Ρεπουμπλικανών. Ο φιλελεύθερος Τύπος πιέζει, με τον τρόπο του, τον πρόεδρο Μπάιντεν να μη διεκδικήσει ξανά την προεδρία. Ο χρό-

νος, όμως, κυλάει με τρόπο αμείλικτο. Οι προθεσμίες τελειώνουν και τα περιθώρια εξαντλούνται.

Όλοι γνωρίζουν ότι ο Τραμπ σε μια δεύτερη θητεία του θα είναι εκδικητικός απέναντι σε όλους, αλλά και κυριολεκτικά ανεξέλεγκτος. Στην πρώτη θητεία επέλεξε για θέσεις-κλειδιά πρώην στρατηγούς ή έμπειρα πολιτικά στελέχη. Ο ίδιος θεωρεί πως όλοι αυτοί τον πρόδωσαν, με πρώτο τον αντιπρόεδρό του Μάικ Πενς. Σε μια δεύτερη θητεία θα επιλέξει δουλικούς υπηρέτες και κόλακες, ιδίως στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας. Για εμάς εδώ στην Ευρώπη, η εκλογή του Τραμπ θα είναι ένα τεράστιο σοκ. Ενδεχομένως, χωρίς προηγούμενο. Η πολιτική των ΗΠΑ στην Ουκρανία και η στάση τους έναντι του Πούτιν θα είναι στον «αέρα». Το μέλλον του NATO θα είναι στον «αέρα». Οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα έχουν απέναντί τους άγνωστους και επιθετικούς ανθρώπους σε θέσεις-κλειδιά και έναν ηγέτη που δεν νοιάζεται καθόλου για την Ευρώπη. Ορισμένοι το βλέπουν αυτό σαν ευκαιρία για την Ευρώπη να ξυπνήσει, να απογαλακτιστεί από την Αμερική και να αποκτήσει πραγματική ισχύ, στρατιωτική και πολιτική. Δεν ξέρω πού βλέπουν την ευρωπαϊκή ηγεσία, η οποία με όραμα και αυτοπεποίθηση θα μπορούσε να επωμιστεί αυτή την προσπάθεια.

Προς το παρόν, παρακολουθούμε το μεγάλο ατύχημα της Δύσης καθώς βρίσκεται σε εξέλιξη. Είναι απίστευτο πώς η πορεία των πραγμάτων εξαρτάται πια από το «αν ο Μπάιντεν θα στραβοπατήσει σε κάποια σκάλα και θα αναγκαστεί να αποχωρήσει από την κούρσα» και άλλα παρόμοια. Όταν η τύχη των ΗΠΑ, αλλά και της Δύσης, αρχίζει να εξαρτάται από τυχαία γεγονότα, είναι καιρός να ανησυχούμε όλοι.

Ελληνοβρετανικά

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Εχουν περάσει περισσότερο από δύο εβδομάδες από την άνευ προηγουμένου κρίση σε πρωθυπουργικό επίπεδο γύρω από τα «Ελγίνεια Μάρμαρα». Και ίσως είναι ώρα η οργή να δώσει τόπο στην κοινή λογική, που πρέπει να διέπει τις σχέσεις μεταξύ συμμάχων κρατών. Οχι απλώς στο πλαίσιο του NATO, αλλά επειδή η Βρετανία μαζί με τη Γαλλία και την Αυτοκρατορική Ρωσία υπήρξαν οι βασικοί συντελεστές δημιουργίας του ελληνοαγκλικο ανεξάρτητου κράτους.

Αρκούν, ωστόσο, οι ιστορικές αναδρομές στο παρελθόν. Αλλά όταν ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης υπογράφει συμφωνίες για θέματα «θετικής ατζέντας» με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ενώ υφίστανται τεράστιες διαφορές επί κρίσιμων ζητημάτων, δεν είναι μάλλον λογικό τα Γλυπτά του Παρθενώνα να διαταράσσουν τις σχέσεις Ηνωμένου Βασιλείου και Ελλάδος. Ιδιωτική επίσκεψη πραγματοποίησε ο κ. Μητσοτάκης στο Λονδίνο τις τελευταίες ημέρες του Νοεμβρίου για να ομιλήσει σε επενδυτικό συνέδριο που οργάνωσε η Morgan Stanley και το Χρηματιστήριο Αθηνών. Και επιδίωξε ορθώς να αξιοποιήσει την εκεί παραμονή του προκειμένου να έχει πολιτικές συζητήσεις για θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η Γάζα, το Ουκρανικό και η μετανάστευση. Ο Βρετανός πρωθυπουργός Ρισί Σούνακ απεδέχθη το αίτημα, διευκρινίζοντας—δίκως να θέτει όρο δεσμευτικό—να μην περιληφθεί το θέμα των «Ελγινείων». Η ελληνική πλευρά αρνείται ότι υπήρξε τέτοια συμφωνία. Πράγμα που δείχνει απλώς μια πλημμελή προετοιμασία της συναντήσεως των δύο ηγετών.

Ερωτηθείς κατά τη συνέντευξή του στο BBC για τα Μάρμαρα, ο

κ. Μητσοτάκης όφειλε να απαντήσει. Μόνον που ο τόνος που επέλεξε ήταν ιδιαίτερα υψηλός, όταν έκρινε σκόπιμο να πει πως τα Γλυπτά είχαν «ουσιαστικούς κλαπεί». Αλλά σε μια περίοδο που ανεξαρτητοποιηθέντα πλέον κράτη διεκδικούν τους πολιτιστικούς τους θησαυρούς από τα μουσεία των πρώην αυτοκρατοριών, η αναφορά στα κλαπέντα Γλυπτά του Παρθενώνος δημιουργούν δυσάρεστες συνηκσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι η βρετανική κυβέρνηση χαρακτήρισε την επιστροφή των Μαρμάρων ως «επικίνδυνο ολισθημα». Παρεμπιπτόντως, η Μελίνα Μερκούρη έθεσε πρώτη μεν το θέμα σε επίπεδο παγκόσμιο, αλλά ο Ανδρέας Παπανδρέου ως πρωθυπουργός άφησε στην υπουργό Πολιτισμού της κυβερνήσεώς του την αποκλειστική διαχείρισή του. Ο κ. Μητσοτάκης, αντιθέτως, ανέλαβε επικεφαλής της σταυροφορίας επιστροφής των «Ελγινείων». Εν πάση περιπτώσει, σε μια προσπάθεια αμβλύνσεως της κρίσεως που δημιουργήθηκε, ο κ. Σούνακ έστειλε τον υπουργό του επί των Εξωτερικών Ντέιβιντ Κάμερον να συναντήσει τον Έλληνα ομολόγό του. Ιδιαίτερη σημασία, συμβολική, είχε η πρωτοβουλία του βασιλέως Καρόλου Γ΄ να εμφανισθεί στη συνόδο του Ντουμπάι φορώντας γραβάτα με σημαίες ελληνικές. Το Στέμμα όμως ενσαρκώνει τη «μεγαλοσύνη», ενώ οι κυβερνήσεις κρίνονται στη βάση της αποτελεσματικής διαχείρισεως των τρεχόντων. Κρίση περνά η Βρετανία, όπως και άλλες χώρες της Δύσεως. Αλλά δεν πρόκειται να ορθώσει σαν λυχνάρι, όπως συνέβη με το Βασίλειο της Κορμάνης. Καλή η υπερηφάνεια και προκατάληψη ως θέμα βικτωριανού αριστογρήματος. Αλλά, όμως, ισχύουν στην πολιτική. Θέματα υψίστης σημασίας επιβάλλουν την άρση της παρεξηγήσεως που ατυχώς δημιουργήθηκε.

Η βίλα πλάι στους θαλάμους αερίων

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

«**Ζώνη** ενδιαφέροντος» ονομαζόταν μια περιοχή στο σύμπλεγμα των στρατοπέδων που αποτελούσαν το Αουσβιτς. Εκεί βρισκόταν η καλά προστατευμένη βίλα στην οποία ζούσε ο διοικητής, ο Ρούντολφ Χος, με την οικογένειά του. «Ζώνη ενδιαφέροντος» είναι και ο τίτλος της ταινίας του Τζόναθαν Γκλέιζερ που προβάλλεται από χθες και στις ελληνικές αίθουσες. Η ταινία αποτελεί ελεύθερη διασκευή του μυθιστορήματος του Μάρτιν Εϊμς, το οποίο, επίσης, φέρει τον ίδιο τίτλο. Η ταινία παρουσιάζει την καθημερινή ζωή του διοικητή του Αουσβιτς, της γυναίκας του και των παιδιών του, ζωή που κυλάει μέσα σε έναν ονειρεμένο κήπο, σε μια μεγάλη μονοκατοικία με ανέσεις, πλάι σε ειδυλλιακά λιβάδια και στα γάρφαρα νερά των ποταμών, με τις έγνοιες της καθημερινότητας μιας οικογένειας και τα άγχη ενός επαγγελματία που θέλει να είναι καλός στη δουλειά του. Και η δουλειά του είναι να σκοτώνει ανθρώπους.

Μία ακόμη ταινία, μία ακόμη ιστορία για το Ολοκαύτωμα; Ναι, αλλά για ποιο Ολοκαύτωμα ακριβώς μιλάμε; Στη «Ζώνη ενδιαφέροντος»

δεν βλέπουμε κρεματορία, θαλάμους αερίων και τουμπανιασμένα πτώματα. Κάπου κάπου ακούγονται πυροβολισμοί, κραυγές, διακρίνονται στο φόντο σιωπηλοί, σαν κομπάρσοι, κάποιοι τρόφιμοι του Αουσβιτς. Σε ένα πικνίκ στο ποτάμι, ο Χος βλέπει «κάτι» μέσα στο νερό που τον κάνει να πάρει αμέσως τα παιδιά του και να γυρίσουν σπίτι για να τριφτούν καλά καλά με σαπούνι...

Πέρα από την ταινία (που είναι μυθοπλασία εδρασμένη πάνω σε πραγματικά πρόσωπα και γεγονότα), το τρομακτικό είναι ότι όντως υπήρξαν αυτό το σπίτι και αυτή η οικογένεια, μερικά μέτρα μακριά από την απόλυτη φρίκη.

Το έχουμε ξαναδεί στο σινεμά το σπίτι αυτό, το 1983, όταν ο Άλαν Πάκουλα γύρισε την «Επιλογή της Σόφι» (Βασισμένη στο ομότιτλο μυθιστόρημα του Ουίλιαμ Στάιρον) με τη Μέριλ Στριπ. Όταν η Σόφι του τίτλου, τρόφιμη Πολωνή στο στρατόπεδο, επιλέγεται ως υπηρέτρια του Χος (μυθοπλαστική λεπτομέρεια όλο αυτό), τη βλέπουμε να αφήνει τη λάσπη που σχεδόν καταπίνει ανθρώπους σκελεθρών μενους με ριγέ φόρμες πλάι σε στρατοπέδματα και, διαβαίνον-

τας την πύλη μιας ψηλής μάντρας, να περνάει σε ένα παράλληλο σύμπαν οικογενειακής γαλήνης, καθάρτητας και ασφάλειας. Στη «Σόφι», όμως, ο θεατής είχε πρόσβαση στην άβυσσο εντός των ηλεκτροφόρων συρμάτων. Εδώ, στη «Ζώνη», η κλινική ματιά του Γκλέιζερ αποκλείει κάθε πρόσβαση στην κόλαση που είναι το επάγγελμα του Χος.

Υπό μία έννοια, οι αφηγήσεις γύρω από το Ολοκαύτωμα μοιάζουν κορεσμένες. Από μιαν άλλη, ωστόσο, δεν είναι. Στον «Γιο του Σαούλ» του Λάζλο Νέμες βλέπουμε καθ' όλη τη διάρκεια της ταινίας σε εξοντωτικό γκρο-πλαν το πρόσωπο ενός Εβραίου τρόφιμου στα έγκατα των θαλάμων αερίων. Δεν βλέπουμε τι βλέπει αλλά το εικάζουμε—κυρίως μέσω των ανατριχιαστικών ήχων και των θολών κινήσεων ολόγυρά του. Στο «Αμήν» του Κώστα Γαβρά, το Ολοκαύτωμα ως εικόνα περνάει μέσα από τα τρένα προς και από το Αουσβιτς.

Η «Ζώνη ενδιαφέροντος» έχει κατακριθεί από Αμερικανούς κριτικούς ως «κιτς του Ολοκαυτώματος». Ίσως εδώ να βάζει το χέρι της και η πολιτική ορθότητα. Το άλλο που σχολιάστηκε είναι ότι με τη

«Ζώνη» η φιλοσοφική θεωρία της Χάνα Αρεντ περί «κοινοτοπίας του κακού» (με αφορμή τη δίκη Αϊχμαν στο Ισραήλ) βρίσκεται εδώ την πλοκή της, τον μύθο της.

Σηκώνει μεγάλη συζήτηση και αυτό, καθώς ο Χος ξέρουμε πια ότι ήταν συνειδητοποιημένος ναζιστής, πεπεισμένος πως ορθά έπραττε που έριχνε στους θαλάμους αερίων μανάδες αγκαλιά με τα μαρμά τους. Υπάρχει η βιομηχανική διάσταση του Ολοκαυτώματος, νεότεροι ιστορικοί όμως όπως ο Τίμοθι Σνάιντερ έδειξαν ότι υπήρχε και το καθαρό, ατόφιο μίσος, ότι οι φόνοι δεν γίνονταν μόνον ψυχρά αλλά και με πάθος, με ενθουσιασμό.

Το Ολοκαύτωμα είναι ένα θέμα που, καλλιτεχνικά μιλώντας, ισοδυναμεί με κινούμενη άμμο. Είναι, με άλλα λόγια, επικίνδυνο.

ΥΓ.: Για την Ιστορία, ο Ρούντολφ Χος δικάστηκε και απαχονίστηκε στο Αουσβιτς το 1947, λίγα μέτρα μακριά από τη βίλα στην οποία «η οικογένειά του έζησε τα καλύτερα της χρόνια». Δική του δήλωση.

• Ο κ. Τάκης Θεοδωρόπουλος απουσιάζει.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

«Ζώνη ενδιαφέροντος» σε απόσταση ανάσας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Από τη στιγμή που τη δεις, δεν σταματάς να τη σκέφτεσαι. Σε κυκλώνει, σε σκιάζει. Η «Ζώνη ενδιαφέροντος» του Τζόναθαν Γκλέιζερ δεν είναι μια ακόμη καλή/πολύ καλή/εξαιρετική ταινία, που αναφέρεται στο Αουσβιτς και στο Ολοκαύτωμα. Δεν θα τη συζητούσαμε γι' αυτό. Πρόκειται για το πιο αποστομωτικό μάθημα Ιστορίας, μια πλήρη αποτύπωση της «κοινοτοπίας του κακού».

Δίπλα, «μεσοτοιχία» θα λέγαμε, στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Αουσβιτς βρίσκεται το ειδυλλιακό σπίτι του Ρούντολφ Ες, στο οποίο κατοικεί μαζί με την υποδειγματική, επιταμελή, οικογένειά του, και αρκετό προσωπικό. Ο περιώνυμος διοικητής και αντισυνταγματάρχης των SS είναι ένας άψογος πατέρας.

Παίζει με τα παιδιά του, κολυμπάει μαζί τους και κάνει ιππασία, τους διαβάζει παραμύθια και κάθε πρωί πηγαίνει στη «δουλειά» του. Συζητάει με μηχανικούς, με επαγγελματίσιμό, πώς θα βελτιώσουν τη λειτουργία των κρεματορίων—έχει «ρηξικέλευθες ιδέες», εξάλλου—, υποδέχεται προσκεκλημένους. Η σύζυγος ζει σε έναν ιδανικό κόσμο, καλλιεργώντας υπέροχα άνθη στον κήπο (τον οποίο περιποιούνται κάποιοι με ριγέ στολές), ζητάει από τον άνδρα της με νάζι άρση της παρεξηγήσεως που ατυχώς δημιουργήθηκε

στο προσωπικό, αρνείται να εγκαταλείψει τον παράδεισό της όταν ο Ες μετατίθεται. Σχολιάζει με τις φίλες της τα κομψά ρούχα που αποκτούν από Εβραίες, γελάει για ένα διαμάντι που βρίσκει κρυμμένο σε οδοντόκρεμα, τα αγόρια της νύχτες περιεργάζονται με φακό χρυσές οδοντοστοιχίες. «Ζούμε όπως ονειρευόμασταν από τα 17 μας», λέει στον άνδρα της.

Γνωρίζει τη συμβαίνει δίπλα

Το απόλυτο κακό μπορεί να υπάρχει δίπλα μας και να κάνουμε ότι δεν το βλέπουμε, αρκεί να μη μας ενοχλεί. Μέχρι να μας ενοχλήσει. Αλλά τότε θα είναι αργά.

της; Ναι. Εν μέρει, ενδεχομένως. Αλλά δεν την αφορά. Ζει στον κόσμο της και τον απολαμβάνει. Της αρκεί ο τίτλος της, «η βασίλισσα του Αουσβιτς»!

Το ηχητικό περιβάλλον που δημιουργεί ο σκηνοθέτης (φωνές, παραγγέλματα, ουρλιαχτά, πυροβολισμοί, η διαταγή που ακούγεται να πνίξουν κάποιοι που πάλεψε για ένα μήλο), μαζί με την «απονα την πάει «σε εκείνο το σπα στην Ιταλία», κάνει παρατηρήσεις

νόμαστε), δεν ταρασσουν, επιφανειακά, τουλάχιστον την ιδανική διαμονή του Ρούντολφ Ες.

Η «Ζώνη ενδιαφέροντος» (διασκευή του ομότιτλου βιβλίου του Μάρτιν Εϊμς) ήταν αναγκαίο να γυριστεί και να προβληθεί αυτήν την ιστορική στιγμή που διανύουμε, περικλείοντας το παρελθόν και προηνύοντας το μέλλον. Δεν περιγράφει κάτι που δεν (ανα)γνωρίζουμε· το απόλυτο κακό μπορεί να υπάρχει δίπλα μας και να κάνουμε ότι δεν το βλέπουμε, αρκεί να μη μας ενοχλεί, να μη μας επιποδίζει να ζούμε όπως επιθυμούμε. Μέχρι να μας ενοχλήσει και να μας εμποδίσει. Αλλά τότε θα είναι αργά. Ο κινητάριος μοχλός της βαρβαρότητας, της χειρότερης μορφής απολυταρχίας, θα παράγει ήδη αποτελέσματα. Ο φράχτης δεν κρύβεται πίσω από αναρριχτικά φυτά.

Στη γιορτή της 25ης επετείου συνεργασίας της «Κ» με τους New York Times, η Σούζαν Γκλάσερ και ο Πίτερ Μπέικερ, κορυφαίοι δημοσιογράφοι, ανταποκριτές στον Λευκό Οίκο, σχολίασαν τη φράση του Ντόναλντ Τραμπ (που είχε πει σε συνέντευξή του) ότι αν επανεκλεγεί «θα γίνει δικτάτορας μόνο για την πρώτη μέρα». «Ίσως να είναι απλώς ένας προβοκάτορας. Αλλά όταν κάποιος σου λέει πώς βλέπει τον εαυτό του, οφείλεις τουλάχιστον να το

σκεφτείς», σημείωσε ο Π. Μπέικερ. Για να συμπληρώσει η Σ. Γκλάσερ ότι «όλα έχουν να κάνουν με το αδιανόητο που μοιάζει εφικτό με τον τρόπο που απευθύνεται ο Τραμπ στον αμερικανικό λαό». Και συνέχισε: «Δεν είναι ο πρώτος δεξιός λαϊκιστής δημαγωγός που κερδίζει την εξουσία στον δυτικό κόσμο».

Τυχαίνει, όμως, να είναι ο πρώτος που εκλέχτηκε πρόεδρος των ΗΠΑ. Τίποτα δεν αποκλείει μια δεύτερη θητεία. Και δυστυχώς, όλοι ξέρουμε τι συμβαίνει όταν κάποιος με τις δικές του απόψεις καταφέρει να κρατήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα την εξουσία».

Ο ζόφος δεν έχει μόνο την όψη στρατοπέδων συγκέντρωσης. Οι δημοκρατίες όσο ισχυρές και αν είναι δεν παύουν να γίνονται και ευάλωτες. Ειδικά όταν οι δικτάτορες μεταμφιέζονται, υποστηρίζοντας ότι υπερασπίζονται το «γενικό καλό». Η Χάνα Αρεντ στην «Κοινοτοπία του κακού» παρατηρεί πως ο Αϊχμαν στην απολογία του χρησιμοποιούσε στερεότητες εκφράσεις που προσidiaζαν στον υπηρέσιακό γλωσσικό κώδικα: «Όσο πιο πολύ τον άκουγες να μιλάει, τόσο πιο εμφανές γινόταν ότι η αδυναμία του να μιλήσει συνδεόταν στενά με την αδυναμία του να «σκεφτεί», και πιο συγκεκριμένα να σκεφτεί από τη σκοπιά ενός άλλου».

Πιάνει δουλειά η Μαρία Ανχελα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στις αρχές Ιανουαρίου, η νέα ειδική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ θα αφιχθεί στην Κύπρο, εγκαθιλιζοντας έτσι μια έντονη περίοδο κινητικότητας στο Κυπριακό. Σε ποια Κύπρο θα αφιχθεί η κα Κουεγιάρ; Ασφαλώς σε αυτήν που η τελευταία διαδικασία συνομιλιών συνέβη πριν από μια επταετία – σε ένα τελείως διαφορετικό περιβάλλον τόσο στο Κυπριακό όσο και σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Όπως συμβαίνει διαχρονικά στην Κύπρο, όπου αφιχθήσαν ουκ ολίγοι ειδικοί απεσταλμένοι εκ μέρους του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών τις τελευταίες δεκαετίες, η περίοδος της άφιξης ενός τέτοιου διπλωμάτη ακολουθείται από μια διαδικασία προσαρμογής, διερευνητικών επαφών και αρκετών προσλήψεων στη δημόσια σφαίρα σε σχέση με το προφίλ του απεσταλμένου, τις ικανότητές του και τα σχετικά του affiliations. Και φυσικά υπάρχει ένας τεράστιος χώρος, εδώ, κατοποροαίρετς η κατοποροαίρετς κριτικής μεταξύ όσων ασχολούνται –πέραν των ΜΜΕ– με το Κυπριακό και το προσεγγίζουν όχι μόνο ψυχραιμα και υπεύθυνα αλλά με ένα πολιτικοποιημένο τρόπο –προσλαμβάνοντας το αποτέλεσμα (τη συμφωνία λύσης του Κυπριακού) μέσα από το ιδεολογικό τους πλέγμα, έναντι της πραγματικότητας.

Η κατοποροαίρετς κριτική συνήθως εκκινεί από το σημείο όπου οι αξιωματούχοι των Ηνωμένων Εθνών είναι εξ ορισμού τέλειοι. Δεν κάνουν λάθη, έχουν εξαιρετικές προθέσεις, «λύσανε ένα σωρό ζητήματα πριν από το Κυπριακό». Τόσο η ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και η κοινωνία των πολιτών η μερίδα του Τύπου συχνά παρανοεί σε αυτό το επίπεδο: Η πραγματικότητα του Κυπριακού παραμένει αυτή που είναι. Και οι εν λόγω διπλωμάτες παραμένουν πολιτικά –κυρίως– πρόσωπα, που ναι μεν θέλουν να κάνουν deliver ως προς τους όρους εντολής τους αλλά και που παραμένουν –επί της ουσίας– επαγγελματίες. Και φυσικά δεν είναι αλάνθαστοι. Στον αντίποδα υπάρχει και η παρανόηση του κυπριακού συγκείμενου: Δεν αποτελούν, εξ ορισμού πάλι, όλοι οι ειδικοί απεσταλμένοι στο Κυπριακό μονομερώς Τουρκόφιλοι. Στο παρελθόν υπήρξαν, ασφαλώς, και ειδικοί απεσταλμένοι που μπορεί να μην ήταν αντικειμενικοί.

Ωστόσο, τόσο η φύση της διαπραγμάτευσης όσο και ο ρόλος του ΟΗΕ στο Κυπριακό –και οι επιμέρους πραγματικότητες στην απουσία τώσων χρόνων διαλόγου στην Κύπρο– ορίζουν και το πώς θα πιάσει δουλειά η κα Μαρία Άνχελα όσο και το ποιοι, πώς και γιατί θα πλαισιώσουν τη δύσκολη προσπάθειά της, το πρώτο εξάμηνο του 2024, να γεφυρώσει δύο εκ διαμέτρου αντίθετες αφητηρίες και ένα διαπραγματευτικό αδιέξοδο που διαρκεί εδώ και μια επταετία. Σε αυτό το επίπεδο θα κριθούν όλοι στην Κύπρο για μια τελευταία, ίσως, φορά. Η ηγεσία και το πολιτικό σύστημα. Η κοινωνία των πολιτών και η ακαδημαϊκή κοινότητα. Η ανάλυση και το πώς συζητείται η προσπάθεια της Κουεγιάρ στη δημόσια σφαίρα. Ως προς το τελευταίο και υπό το βάρος των όσων έχουν αλλάξει τα τελευταία επτά χρόνια στον τρόπο και τα Μέσα με τα οποία οι δημοσιογράφοι καλύπτουν τα γεγονότα, η άφιξη της Κουεγιάρ αποτελεί και ένα σημαντικό τεστάρισμα για τη δημοσιογραφία στην Κύπρο και δη, για μια προσέγγιση που δεν θα αποθεώνει τη Μαρία Άνχελα αν βάλει... μαντίλα και χορέψει στη νεκρή ζώνη η δεν θα την καταδικάζει, αν αυτό που διαπραγματευτικά δεν μας ικανοποιεί (αλλά δεν είναι biased) ως τουρκόφιλη και εχθρική των Ελληνοκυπρίων. Φυσικά πρέπει να τεστοριστεί και η ίδια ως προς το αν είναι μια ικανή –επί της ουσίας– διαμεσολαβήτρια.

Έχει ενδιαφέρον αν στις «καθυστερήσεις» του Κυπριακού που «παίζουμε», με το ματς να έχει πάρει φωτιά και την ατμόσφαιρα να είναι πολεμική, η δημοσιογραφική προσέγγιση τον αγώνα θα είναι fact-based η αν η κα Κουεγιάρ, σε ρόλο διαιτητή, θα αποτελέσει τον στόχο μιας οπαδικής επίθεσης από αυτές που κάνουν την επόμενη μέρα ενός ματς –που χάθηκε– ακόμη χειρότερη στα πρωτοσέλιδα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Παλαιστίνια μητέρα από την οικογένεια AL-Gandor, θρηνεί δίπλα στο τυλιγμένο σώμα του γιου της που πέθανε μετά από ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές στη νότια Λωρίδα της Γάζας, έξω από το Νοσοκομείο Nasser στο Khan Yunis, νότια Λωρίδα της Γάζας.

ΕΡΑΝΙΑΜ ΜΑΔ

Ο πόλεμος στην υπηρεσία Νετανιάχου

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Α. Γκουτέρες, γ.γ. των Η.Ε.: «Το Σ.Α. έχει παραλύσει εξαιτίας γεωστρατηγικών διαιρέσεων. Το κύρος και η αξιοπιστία του Σ.Α. διακυβεύθηκαν σοβαρά... η φήμη του επιδεινώθηκε από το βέτο των ΗΠΑ σε μια απόφαση που καλεί σε κατάπαυση του πυρός στη Γάζα».

Αντέλ Χοντρ, διευθύντρια της UNICEF για τη Μ. Ανατολή: «Σχεδόν ένα εκατομμύριο παιδιά έχουν εκτοπισθεί διά της βίας και ωθούνται όλο και περισσότερο προς νότο, μέσα σε μικροσκοπικές ζώνες όπου επικρατεί συνωτισμός, χωρίς νερό, χωρίς τροφή και χωρίς προστασία» (Πηγή: Πολίτης 10/12).

Όμως, ένα βήμα μπροστά. Ψήφισμα της Γ.Σ. των Η.Ε.: «άμεση κατάπαυση του πυρός» στη Λωρίδα της Γάζας για ανθρωπιστικούς λόγους» (12/12/23). Το ψήφισμα, αν και μη δεσμευτικό, εγκρίθηκε με 153 ψήφους υπέρ, έναντι 10 κατά (μέσα Ισραήλ και ΗΠΑ), και 23 αποχές επί συνόλου 193 μελών. Η πλειοψηφία ήταν ακόμη μεγαλύτερη από αυτή που ενέκρινε το κείμενο του Οκτωβρίου (120 ψήφοι υπέρ, 14 κατά, 45 αποχές), στο οποίο απευθυνόταν έκκληση για «άμεση, διαρκή και πλήρως σεβαστή ανθρωπιστική εκκευρία ανάμεσα στο Ισραήλ και στη Χαμάς» (Πηγή, Το Βήμα, 13/12). Από την «ανθρωπιστική εκκευρία» στην «άμεση κατάπαυση του πυρός» η πρόοδος είναι ουσιαστική και δείχνει την ολόκληρη και αυξανόμενη δυσπιστία απέναντι στους πραγματικούς στόχους Νετανιάχου. Ρώτησε η Αμερικανίδα πρέσβειρα στα Η.Ε. Λίντα Τόμας-Γκρίν-

φιλντ: «Γιατί είναι τόσο δύσκολο να ειπωθεί χωρίς περιστροφές ότι το να σκοτώνεις μωρά και γονείς μπροστά στα παιδιά τους είναι φρικιαστικό;». Γιατί τα εγκλήματα της Χαμάς στις 7/10, τα καταδίκασε όλος ο πλανήτης. Το ερώτημα Γκρίνφιλντ ανάποδα: οι 18.500 χιλιάδες νεκροί Παλαιστίνιοι, «γιατί είναι τόσο δύσκολο να ειπωθεί χωρίς περιστροφές» ότι είναι ένα διαρκές έγκλημα κατά της ανθρωπότητας; «Το εύρος αυτής της πλειοψηφίας (στη Γ.Σ. των Η.Ε.) θα κάνει κακό στις ΗΠΑ», εκτίμησε ο Ρ. Γκόουαν του Κέντρου Μελετών International Crisis Group, καθώς «δείχνει πως η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών-μελών έχει χάσει την υπομονή της με τη θέση της Ουάσιγκτον» (Πηγή: το Βήμα, 13/12). Ο Τζον Μπάιντεν δήλωσε ότι «ο χωρίς διακρίσεις βομβαρδισμός αμάχων πλήγωσε τη διεθνή υποστήριξη στο Ισραήλ». Ύστερα ανακοίνωσε «ότι ο σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του Λευκού Οίκου Τ. Σάλιβαν πάει στο Ισραήλ για διαβουλεύσεις με την κυβέρνηση Νετανιάχου». Επίσης, το Ισραήλ θα επισκεφθεί ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Λ. Όστιν, (Πηγή: Reuters 13/12).

Ο Μπάιντεν δήλωσε πως ο Β. Νετανιάχου είναι «καλός φίλος» όμως «πρέπει να αλλάξει, μαζί με την κυβέρνηση του. Αυτή είναι η πιο συντηρητική κυβέρνηση στην ιστορία του Ισραήλ» και «δεν θέλει λύση δύο κρατών». Παρά την κριτική από τις ΗΠΑ, ο Νετανιάχου παραμένει (και θα παραμείνει) ίδιος. Δήλωσε πρώτον, ότι το Ισραήλ «θα συνεχίσει τον πόλεμο κατά της Χαμάς ανεξάρτητα από τη διεθνή πίεση», (Πηγή: Xaaretz, 13/12) και δεύτερον, πως «δεν θα επαναλάβει το λάθος του Όσ-

λο», και τρίτον πως «η Λωρίδα της Γάζας δεν θα γίνει ούτε «Χαμαστάν» ούτε «Φαταχστάν». (Πηγή: ΚΥΠΕ, 13/12). Το τελευταίο («Φαταχστάν») πάει στην Παλαιστινιακή Αρχή του Μ. Αμπάς με την οποία έως το 2014 συζητούσε λύση κράτη και (λάθος) δεν έχει και τότε σημασία. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Οι ΗΠΑ (σωστά) ζητούν δύο κράτη και (λάθος) στηρίζουν Ισραήλ στη Γ.Σ. ή το Σ.Α. των Η.Ε. Έτσι ο φαύλος κύκλος θα συνεχίζεται. Ο Νετανιάχου έχει πεποισθεί, όχι απόψεις. Ίσως μελέτησε καλά την τελευταία δημοσκόπηση του Reuters-Ipsos (12/12). Ο Τραμπ (38%) μπροστά από τον Μπάιντεν (36%). Το 2% τον «καθοδηγεί» για τον «χωρίς διακρίσεις βομβαρδισμό».

Νωρίτερα, σε ανακοίνωση του γραφείου του Β. Νετανιάχου (11/12) αναφέρεται «ότι η Μοσάντ βοήθησε την Κύπρο για τη ματαίωση μιας επίθεσης με εντολή του Ιράν κατά Ισραηλινών και Εβραίων πολιτών στην Κύπρο», αναφέροντας μάλιστα «ότι ο αριθμός παρόμοιων προσπαθειών έχει αυξηθεί από την έναρξη του πολέμου στη Γάζα» (Πηγή, ΑΠΕ/ΜΠΕ, 10/12). Χωρίς στοιχεία δεν μπορεί να μιλήσει κανείς με βεβαιότητα. Αλλά το έργο αυτό το έχουμε ξαναδεί – έπαιξε για λίγες μέρες και χάθηκε. Το Ιράν ευθύνεται για άλλα –Χαμάς, Χεζμ-

πολάχ, Χουθί. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι ένας τυχοδιώκτης παράγει ειδήσεις για να κρατά ψηλά το μέτωπο «Ισραήλ Vs Ιράν», άρα την «αναγκαιότητα» να παραμείνει ο ίδιος στο τιμόνι του Ισραήλ. Επίσης, από την ίδια ανακοίνωση του γραφείου Νετανιάχου: «Το Ισραήλ προβληματίζεται από αυτό που βλέπει ως χρήση από το Ιράν της κατεχόμενης, αλλά και ελεγχόμενης από την Τουρκία, Βόρειας Κύπρου, τόσο για τρομοκρατικούς σκοπούς, όσο και ως μιας επιχειρησιακής και διαμετακομιστικής περιοχής» (Πηγή: ΑΠΕ/ΜΠΕ, 10/12).

Ο προβληματισμός Νετανιάχου είναι υποκριτικός. Πρώτα το σλόγκαν: «Ποτέ δεν ξέρεις πώς είναι να είσαι σε ένα νησί. Βόρεια Κύπρος». Ύστερα η είδηση: «Βίντεο-διαφήμιση μιας κατασκευαστικής εταιρείας Ισραηλινών συμφερόντων, η οποία δραστηριοποιείται στα Κατεχόμενα. Επίσημες πηγές από τα Κατεχόμενα ενημέρωσαν ότι οι Ισραηλινοί υπήκοοι που αγόρασαν γη στο βόρειο τμήμα του νησιού ξεπέρασαν τις 43 χιλιάδες. Σύμφωνα με πληροφορίες κατέχουν 3.355 τετραγωνικά χιλιόμετρα, αφού αγόρασαν στην Κύπρο 25 χιλιάδες δεκάρια γης για εμπορική και οικιστική χρήση». (Πηγή: AlphaNewsLive, 10/11/23). Προηγήθηκε, όμως, η «Χαλκίν Ζεσί» (Μάρτιος, 23): «Οι εταιρείες ιδιοκτησίας Ισραηλινών στην 'ΤΔΒΚ' ανέρχονται σε 2.000, ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των 2.672 αδείων αγοράς ακινήτων περιουσίας που εξέδωσαν οι τ/κ πολεοδομικές αρχές το 2022 ήταν στο όνομα Ισραηλινών».

www.larkoslarkou.org.cy

Ασφάλεια εθνική, και δημοσιογράφων

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Δεν προκαλεί ιδιαίτερη έκπληξη σε κανέναν ότι στη συζήτηση για τη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Πράξης για την Ελευθερία των μέσων ενημέρωσης (μεταξύ των κρατών-μελών στο Συμβούλιο της Ε.Ε. και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), το Συμβούλιο της Ε.Ε. πρόσθεσε στη δική του διαπραγματευτική θέση παράγραφο που αναφέρει ότι, όταν μιλάμε για απαγόρευση της παρακολούθησης δημοσιογράφων και άλλων πρακτικών, η επικάλυψη των εθνικών ασφαλείας θα πρέπει να αποτελεί εξαίρεση.

Αυτή ήταν και η αναφορά, στο άρθρο 4, παράγραφος 4, της προτεινόμενης νομοθεσίας, για την οποία μιλούσε ο «Φιλελεύθερος» και άλλα ευρωπαϊκά ΜΜΕ. Σύμφωνα με τα πρακτικά που δημοσιεύθηκαν,

και ρεπορτάζ του δημοσιογράφου Φάνη Μακρίδη, η κυπριακή πλευρά τάχθηκε υπέρ της εξαίρεσης αυτής εντός του Συμβουλίου, και μετέπειτα τήρησε ουδέτερη στάση. Οι δηλώσεις σε συνέντευξη Τύπου –την Παρασκευή– των ευρωβουλευτών που συμμετείχαν στη διαπραγμάτευση, ήταν πως από το κείμενο το οποίο συμφωνήσαν αφαιρείται η περιβόητη αναφορά. Σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η παρέμβαση των αρχών σε αποφάσεις που σχετίζονται με δημοσιογραφικές δραστηριότητες, καθώς και οι προσπάθειες αποκάλυψης δημοσιογραφικών πηγών μέσω, μεταξύ άλλων, της χρήσης λογισμικών παρακολούθησης στις συσκευές της, «με επιφύλαξη» όμως της ευθύνης των κρατών-μελών να προστατεύσουν την εθνική ασφάλεια. Πλέον, ανακοίνωσαν οι ευρωβουλευτές που συμμετείχαν στη

διαπραγμάτευση, τέτοιες παρεμβάσεις στην εργασία των δημοσιογράφων μπορεί να γίνει κατά παρέκκλιση, και κατά περίπτωση, «λόγω επιτακτικού λόγου δημοσίου συμφέροντος», αλλά μόνο με την εγκριση δικαστικών αρχών. Η χρήση λογισμικών παρακολούθησης θα πρέπει επίσης να αιτιολογείται για διερευνητική σοβαρών εγκλημάτων που τιμωρούνται με στέρηση ελευθερίας, και θα πρέπει να επανεξετάζεται τακτικά από τις δικαστικές αρχές. Η εικόνα όπως διαμορφώθηκε μετά τη συμφωνία είναι ήδη πολύ διαφορετική από αυτή την οποία βρέθηκε να προσυπογράφει η Κύπρος για τον οποιοδήποτε λόγο, είτε πολιτικούς εντός του Συμβουλίου (την επίμαχη παράγραφο την είχε προτείνει η Γαλλία) είτε για όποιον άλλο λόγο.

Η ανακοίνωση του ίδιου του Συμ-

βουλίου αναφέρει πως ο συμβιβασμός με το Κοινοβούλιο απαγορεύει τα κράτη-μέλη από το να κάνουν χρήση «μέτρων καταναγκασμού» για την αποκάλυψη πληροφοριών για δημοσιογραφικές πηγές ή εμπιστευτικές πληροφορίες «εκτός από συγκεκριμένα ορισμένες περιπτώσεις». Τέλος καλό όλα καλά; Όχι απαραίτητα. Το δημοσίευμα του «Φ» και τα άλλα δημοσιεύματα σε άλλες χώρες ήταν μόνο ένα παράθυρο σε μια μεγάλη διαδικασία διασφάλισης της ανεξαρτησίας των ΜΜΕ, μέσω της προστασίας των δημοσιογράφων, της διαφάνειας της ιδιοκτησίας, αλλά και την καλύτερη λειτουργία της αγοράς των ΜΜΕ. Τα όσα συζητάμε τις τελευταίες ημέρες είναι ενδεικτικά πως στις πολύπλοκες νομοθετικές διαδικασίες σε επίπεδο Ε.Ε., ακόμα και οι καλύτερες προθέσεις μπορούν

να μολυνθούν από... προσθέσεις, υποσημειώσεις και αστερίσκους. Και από πώς τα όσα συμφωνούνται επηρεάζουν άλλους τομείς, με τρόπους που δεν είναι πάντα αμέσως ορατοί διά γυμνού οφθαλμού.

Το ζήτημα αυτό απασχόλησε ιδιαίτερα τους δημοσιογράφους στην Κύπρο γιατί ο τομέας, ειδικά στη χώρα μας, έχει ήδη αρκετές προκλήσεις να αντιμετωπίσει. Όμως θα το πω, και ως ακουστεί κλισιέ, η κατάσταση της υγείας της δημοσιογραφίας δεν αφορά μόνο όσους επέλεξαν το επάγγελμα και τον ρόλο του δημοσιογράφου, αλλά την υγεία της ροής της πληροφορίας στις δημοκρατίες, που επηρεάζει και την υγεία της πολιτικής ζωής.

Και πρέπει να το βλεπουμε όχι ως «λειτούργημα», συναισθηματικά και αφηρημένα. Αλλά ως ένα από τα επαγγέλματα που συνεισφέρουν

με τον τρόπο τους ώστε η κοινωνία να λειτουργεί. Οι δημοσιογράφοι δεν είναι παπάδες, είναι ο υγειονομικός έλεγχος της δημοκρατίας και οι υδραυλικοί του πολιτικού συστήματος. Μιλώντας στο Euronews και τη Μαρία Ψαρά την Παρασκευή από τις Βρυξέλλες, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης τοποθετήθηκε για πρώτη φορά για το θέμα, λέγοντας πως μετέφερε τη θέση της Κύπρου για «αυστηροποίηση των συγκεκριμένων κανονισμών» στην ίδια τη Ρομπέρτα Μέτσολα και διαβεβαίωσε πως «δεν υπάρχει καμία διάθεση για παρακολούθηση».

Καλή αρχή, αλλά ως μη μένουμε στη διατύπωση της καλής διάθεσης. Ας σημειώσουμε τι λέγεται, και ας καταγράφουμε πώς θα εφαρμοστεί στην πράξη.

ykakouris@gmail.com

Από τον «ΗΛΙΟ» στα λεωφορεία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Θαύμα, θαύμα, δεν εξηγείται διαφορετικά η κατάσταση με τα «τρελά» μαθητικά λεωφορεία. Παίρνουν φωτιά και καίγονται στα καλά καθούμενα, χαλούν τα φρένα σε μεγάλες κατηφόρες και έχουν, όπως ψιθυρίζεται, και ένα σωρό άλλα προβλήματα. Ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Κώστας Κώστα, αν και κομμουνιστής, επικαλέστηκε και αυτός τον Θεό, στην Επιτροπή Μεταφορών της Βουλής, περιγράφοντας δώδεκα «φοβητοσίαιρικα» περιστατικά με λεωφορεία τα οποία, είτε λαμπάδιασαν, ακόμη και με το αμφισβητούμενο σύστημα αυτόματης πυρόσβεσης, είτε έχασαν τα φρένα τους στο κατήφορο των Λευκάρων, είτε έφυγαν οι τροχοί, ενώ ταξίδευε. Όλα αυτά ενώπιον του υπουργού Μεταφορών Αλέξη Βαφεάδη, ομάδας υψηλόβαθμων τεχνοκρατών και ομάδας αξιωματικών της Αστυνομίας. Και πιο ανησυχητικό ήταν ότι άκουγαν τις καταγγελίες, χωρίς να οργίζονται. Πάνω από τη συνεδρία, πλανιόταν η τραγωδία του 1981 στον Μονιάτη, όπου σχολικό λεωφορείο, έχασε τα φρένα κατεβαίνοντας από το Τρόδος, έπεσε σε δεξαμενή, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τρεις μαθήτριες, ο οδηγός να χάσει το χέρι του και να τραυματιστούν 49 άτομα. Μετά από αυτό έκτισαν προστατευτικό τοίχο στην περίφημη «κούρβα του θανάτου».

Μοιραία το μυαλό, πάει στο μακρινό 2005 και στο τραγικό ατύχημα ή στο έγκλημα για πολλούς, με το αεροπλάνο της «ΗΛΙΟΣ», στο οποίο έχασαν τη ζωή τους 121 άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και πολλά παιδιά. Χάθηκε και τουλάχιστον ακόμη ένα αγέννητο παιδί, το οποίο συνήθως δεν λέγεται. Και για όσους θυμούνται, πριν από το μοιραίο ταξίδι παρουσιαζόταν η ιδιωτική αεροπορική εταιρεία, με τους επώνυμους μετόχους, τους ακριβοπληρωμένους συμβούλους και τους ξακουστούς διευθυντές, ως το «ανφάν γκατέ» της κυπριακής επιχειρηματικότητας. Και μόλις έγινε το μεγάλο κακό, ποιος τους είδε όλους αυτούς, οι οποίοι από «υπεράνθρωποι» έγιναν «ανθρωπάκια». Και τι δεν λέχθηκε τότε, με το προβληματικό αεροπλάνο, τον ακατάλληλο πιλότο και τις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας. Αλλά όλα σύντομα ξεχάστηκαν, εκτός από τις «κατάρτες» των συγγενών, οι οποίες ακόμη επαναλαμβάνονται στα μνημόσυνα. Μπορεί οι πρωταγωνιστές της τραγωδίας να γλίτωσαν από την ανθρώπινη δικαιοσύνη, αλλά σίγουρα υπάρχουν και οι ερινύες και η θεία δίκη.

Μόλις τρία χρόνια αργότερα, το 2008 ένα σκοτεινό βράδυ, έπεσε η στέγη του νεόδημτου Δημοτικού Θεάτρου στη Λευκωσία. Μερικές μέρες προηγουμένως κάθονταν στις αναπαικτές καρέκλες του θεάτρου, ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κυπριακή

πολιτική ηγεσία και εκατοντάδες «επώνυμοι» και «ανώνυμοι» πολίτες. Μερικές ώρες προηγουμένως διασκεδάζαν στο θέατρο εκατοντάδες παιδιά. Ο Θεός μάς λυπήθηκε, ήταν η κοινή παραδοχή όλων, πιστών και απίστων. Ξεκίνησαν οι έρευνες, ξεκίνησαν οι οργίλες δηλώσεις, ξεκίνησαν οι ατέλειωτες συζητήσεις εντός και εκτός Βουλής. Αποτέλεσμα ήταν κανείς να μην τιμωρηθεί, κανένας να μην αναλάβει την ευθύνη, οι αρμόδιοι να «ποιούν την νήσσα» και ο φορολογούμενος πολίτης να πληρώσει ξανά και ξανά τα σπασμένα.

Στη μακρά μαύρη λίστα με τις τραγωδίες, βρίσκεται και η πτώση του ελικοπτέρου της Εθνικής Φρουράς, με τον αρχηγό της Δύναμης τον Ευάγγελο Φλωράκη και ομάδα αξιωματικών. Από τότε μέχρι σήμερα κανένας δεν βγήκε επισήμως να ανακοινώσει τα αίτια της τραγωδίας, ενώ οι υποψίες για προβληματικό ελικοπτερο, για προβληματική συντήρηση, ακόμη και για τρέλες στον αέρα, πάνε και έρχονται. Το 2006 συνετρίβη ρωσικό επιδεικτικό ελικοπτερο στην Πάφο, ένα με Ελληνοκύπριο αξιωματικό και έναν Ρώσο εκπαιδευτή. Τότε λέχθηκε ότι αιτία ήταν ο καύσωνας, ο οποίος ήταν ακατάλληλος για ρωσικά ελικοπτερα, αλλά μέχρι εκεί. Πριν από μερικές μέρες ο αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου ανέφερε στην Επιτροπή Μεταφορών της Βουλής ότι το «μυσό» αρχηγείο Αστυνομίας είναι κενό. Ο χώρος όπου βρισκόταν το ΓΕΕΦ δεν χρησιμοποιείται, γιατί υπάρχουν στατικά προβλήματα. Καλά, γιατί παραμένει στο άλλο μισό η ηγεσία της Δύναμης και ένα σωρό άλλες νευραλγικές υπηρεσίες. Δεν φοβούνται άραγε κάθε φορά που εισέρχονται στον χώρο μήπως πέσει το κτίριο πάνω από τα κεφάλια τους; Το υπουργείο Εργασίας για χρόνια έλεγαν ότι είναι επικίνδυνο. Ευτυχώς πρόλαβαν και μετακόμισαν σε πολυτελέστατα γραφεία στο κέντρο της Λευκωσίας. Το περίφημο Παρθενάγειο, έξω από την Εκκλησία της Φανερωμένης στη Λευκωσία, όταν φοιτούσαν παιδιά –στην πλειονότητά τους ξένοι– ήταν καλό και άγιο. Αλλά για να εισέλθουν στον χώρο οι καθηγητές και οι φοιτητές της Αρχιτεκτονικής Σχολής, χρειάστηκε να γίνουν έργα πολλών εκατομμυρίων ευρώ, για να μην πέσει πάνω στα κεφάλια τους. Αυτοί φαίνεται κάτι περισσότερο γνωρίζουν.

Τα επικίνδυνα, μολυσμένα και προβληματικά κτίρια στη δημόσια υπηρεσία είναι δυστυχώς πάρα πολλά και σκοτώνουν καθημερινώς και καρκίνους και άλλες ασθένειες προκαλούν σε πολλούς εργαζόμενους. Το ερώτημα είναι αν σε αυτό τον «μαύρο κατάλογο» βρίσκεται και το Προεδρικό Μέγαρο και αν μετά το 1974 ελέγχθηκε ποτέ η στατικότητά του. Ευτυχώς ακόμη μας «λυπάται» ο Θεός.

kaparispan@yahoo.gr

Ευθύνονται μόνον οι γονείς; Οι εκπαιδευτικοί;

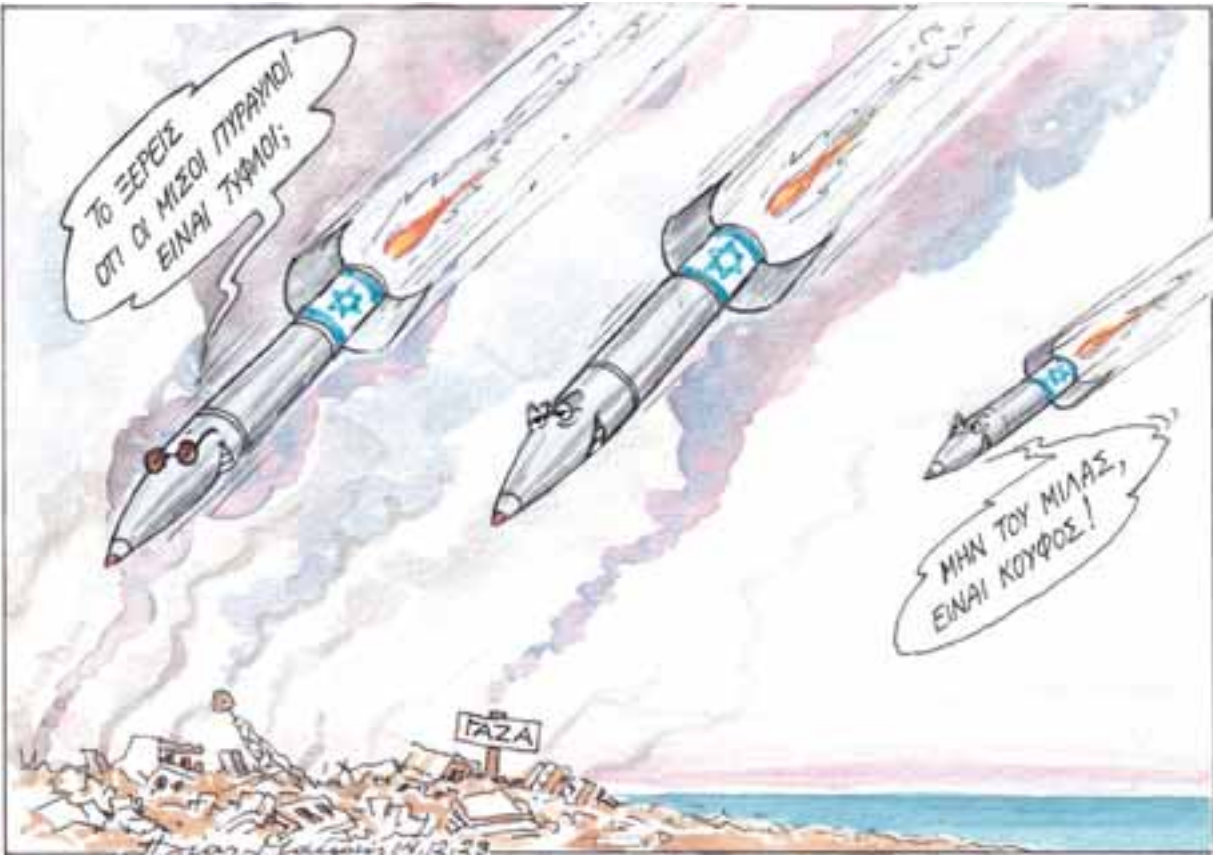
Του ΣΑΚΗ ΜΟΥΜΤΖΗ

Τα περιστατικά της βίας των ανηλίκων αυξάνονται, απόδειξη ότι μια σχολική παρέα μπορεί –αν δεν προληφθεί– να μετατραπεί σε συμμορία.

Οφείλει να νοουθετήσει και να πείσει τον έφηβο που παρεκτρέπεται ότι η συμπεριφορά του είναι λάθος. Πόσοι εκπαιδευτικοί το κάνουν; Και πόσοι προτιμούν την ανώδυνη λύση, να κλείνουν τα μάτια τους σε φαινόμενα σχολικής βίας; Διάβαζα προχθές την απάντηση που έδωσε η διευθύντρια σχολικής μονάδας σε γονέα για το bullying που υφίστατο το παιδί του από συμμαθητές του: «Αν διώξω τον μαθητή που έκανε bullying στο παιδί σας, μπορεί και άλλος να κάνει τα ίδια. Τι θα κάνω; Θα τον διώξουμε και αυτόν;». Δεν έχει αντιληφθεί η συγκεκριμένη εκπαιδευτικός πως η συμπεριφορά στην αυλή του σχολείου συνήθως μεταφέρεται και εκτός σχολείου. Τα περιστατικά

της βίας των ανηλίκων αυξάνονται, απόδειξη ότι μια σχολική παρέα μπορεί –αν δεν προληφθεί– να μετατραπεί σε συμμορία. Αν συμβεί αυτό το απευκαίο γεγονός, τότε ο έφηβος χάνεται μέσα στην ομάδα, αποκτά τα επιθετικά χαρακτηριστικά της αγέλης, υπακούει τυφλά στις οδηγίες του αρχηγού, μεταμορφώνεται σε έναν άλλον άνθρωπο, με τα γνωστά αποτελέσματα. Εικάζω πως μέσα από τέτοιες διαδρομές ο 18χρονος που έριξε τη φωτοβολίδα εντάχθηκε στη συμμορία που σχεδίασε και εκτέλεσε την επίθεση κατά των ανδρών της ΕΛ.ΑΣ. Η πορεία του δεν ξέφυγε μόνον από την προσοχή των γονέων του, αλλά και των δασκάλων του. Οι ευθύνες είναι συγκεκριμένες.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Από την πορνεία στην πορνογραφία: για μια οικονομική ηθική

Για πάρα πολλά χρόνια, η Κυπριακή Δημοκρατία, χάρη στον νόμο περί καλλιτεχνικής θεωρήσεως εισόδου (visa) στην επικράτεια της, λειτουργούσε ως σταυροδρόμι διακίνησης λευκής σάρκας. Χιλιάδες γυναίκες από τις πρώην σοβιετικές χώρες προωθούνταν στις ευρωπαϊκές «αγορές» των Βρυξελλών και του Άμστερνταμ μέσω της Κύπρου, πρώτος σταθμός της υπόλοιπης φρικιαστικής ζωής τους στα χέρια μαστρωτών και «πেলাτών». Χρειάστηκε να φτάσουμε την 1η Φεβρουαρίου 2009 για να καταργηθεί ο εξευτελιστικός θεσμός της χωριστής θεωρήσεως εισόδου για καλλιτέχνιδες και αυτό ύστερα από σοβαρές απειλές των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κατάσταση φυσικά δεν ικανοποίησε τα μουσικοχορευτικά κέντρα, τα καμπαρέ, τα ινστιτούτα μασάζ και άλλες «εμπειρηματικές» δομές. Οι ιδιοκτήτες τους διαμαρτυρήθηκαν έντονα που έμπαινε λουκέτο στην επικοινωνία τους. Η αλήθεια όμως ήταν ότι γυναίκες έπεφταν θύματα εμπορίας, διακινούνταν στις «αγορές» πορνείας στην Κύπρο, είτε με

ψεύτικες υποσχέσεις, είτε λόγω στυγνής απαγωγής τους, και εξαναγκάζονταν στην πορνεία. Όταν οι κοπέλες αυτές έκλειναν τον κύκλο της διεθνούς έρευνας Cyprus Confidential επαναφέρει με δριμύτητα τις κατηγορίες κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας για πλημμελή προστασία των αδυνάτων αν όχι για αναλγησία κατά των γυναικών. Και μάλιστα κάτι τέτοιο, αντιθέτως με τον νόμο του 2009. Δυστυχώς όμως η διεθνής έρευνα Cyprus Confidential επαναφέρει με δριμύτητα τις κατηγορίες κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας για πλημμελή προστασία των αδυνάτων αν όχι για αναλγησία κατά των γυναικών. Και μάλιστα κάτι τέτοιο, αντιθέτως με τον νόμο του 2009, συμβαίνει σε μια εποχή όπου το πνεύμα του MeToo έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Έχει φέρει στο προσκήνιο λανθασμένες πρακτικές όσον αφορά τις σχέσεις των δύο φύλων και έχει αναδείξει παράλληλα την ανετοιμότητα του Νομοθέτη στην «πεφωτισμένη» Δύση να αντιμετωπίσει στον κρατικό και δημόσιο χώρο, στον χώρο εργασίας, στον χώρο σπουδών κ.λπ. τον έμφυλο χαρακτήρα καθημερινών εντάσεων και συγκρούσεων. Η διεθνής

κοινή γνώμη είναι σήμερα ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένη σε θέματα εμπορίας γυναικών και σωματικής εκμετάλλευσής, είτε πρόκειται για πορνεία, είτε για πορνογραφία. Στις 15 Νοεμβρίου του 2023, ο γαλλικός Monde δημοσιεύει άρθρο του Damien Leloup, ειδικού απεσταλμένου στη Λεμεσό, με τίτλο «Κύπρος, κόμβος υψηλής τεχνολογίας της βιομηχανίας του πορνό (Chypre, plaque tournante high-tech de l'industrie du porno)». Βασισμένο πάνω στα Cyprus Confidential papers, ο δημοσιογράφος αναλύει τα καθόλα νόμιμα στάδια μέσω των οποίων ομαδικοί βιασμοί στη Γαλλία ανεβαίνουν σε πλατφόρμες πορνογραφίας που δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν χωρίς τη σύμπραξη διεθνών τραπεζικών ομίλων στην Κύπρο, όπως η Payabl ή η Crakrevenue (www.crakrevenue.com/blog/how-to-make-money-online-with-adult-traffic), οι οποίοι και διασφαλίζουν την εμπορευσιμότητα του προϊόντος. Όπως αναφέρεται στο άρθρο, «για τους εκδότες ιστότοπων για ενήλικες, η Κύπρος παρουσιάζει ένα δεύτερο ενδιαφέρον [μετά τη χαμηλή φορολογία]: το νησί εδώ και

πολύ καιρό φιλοξενεί υπηρεσίες χρηματοδότησης και πληρωμών, συμπεριλαμβανομένων εταιρειών που συμφωνούν να συνεργαστούν με εταιρείες πορνό». Όπως εξηγεί ο Γάλλος δημοσιογράφος, «σχεδόν όλες οι μεγάλες τράπεζες και οι υπηρεσίες πληρωμών του γενικού κοινού αρνούνται πελάτες από τη βιομηχανία του σεξ, για λόγους εικόνας και νομικής ευθύνης. Το 2020, μετά τη δημοσίευση έρευνας των New York Times, η Visa και η Mastercard διέκοψαν τις σχέσεις τους με την Pornhub, προτού επεκτείνουν το μπλοκάρισμα και σε άλλες θυγατρικές». Η νομική ευθύνη δεν φαίνεται να ενοχλεί τις εταιρείες στην Κύπρο, όπως τη Wisebits, μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες ιστότοπων πορνογραφίας με έδρα την Κύπρο, ή τις τραπεζικές επιχειρήσεις που διευκολύνουν τη διακίνηση πορνογραφικού υλικού, αναλαμβάνοντας τον εξαιρετικά κρίσιμο ρόλο της χρηματοοικονομικής υποστήριξης και λειτουργίας. Όπως δε αναφέρει ο αρθρογράφος του Monde, ο πόλεμος της Ουκρανίας δεν φαίνεται να υπάρχει στην Κύπρο, όπου άριστοι τεχνικοί πληροφωρικής από τη Ρωσία, τη Λευκο-

ρωσία και την Ουκρανία συνεργάζονται αρμονικά για να προσφέρουν το καλύτερο δυνατό προϊόν στους «πελάτες» της υψηλής. Την ίδια στιγμή, η υπόθεση «French Bukake» συγκλονίζει τη Γαλλία: περίπου σαράντα γυναίκες θύματα βιολογικού εμπορίου ομαδικού βιασμού κατηγορούν δεκαεπτά άτομα, «σκοπνοήτες» και συνεργάτες ταινιών για ενήλικους, για πράξεις βαρβαρότητας και προσηλυτισμού της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Η παγκόσμια τάση της βιομηχανίας του πορνό φαίνεται σήμερα να μη σπριντίζεται σε μεγάλες και επίσημες εταιρείες παραγωγής πορνογραφικών ταινιών, αλλά λόγω της διάδοσης των κοινωνικών δικτύων σε πολύ μικρά κύτταρα μαστρωτών-κινηματογραφιστών, οι οποίοι και διακινούν το παράνομο εμπόρευμα τους μέσω των πορνογραφικών ιστότοπων. Οι ιστότοποι αυτοί όμως, όσοι και αν τους παρακολουθούν, δεν είναι βιώσιμοι αν δεν υποστηρίζονται από χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Ακόμη μια φορά, όπως και με τις καλλιτεχνικές βίζες, η Κυπριακή Δημοκρατία φέρει θεσμική ευθύνη για όσα συμβαίνουν στην επικράτειά της και έχουν καταστροφικές συ-

νέπειες σε εκατοντάδες χιλιάδες γυναίκες στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο. Υπάρχει πλέον επιτακτική ανάγκη θέσπισης αρμόδιου ανεξάρτητου οργάνου για τον έλεγχο της οικονομικής ηθικής των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Είναι επιτακτική ανάγκη να προστατευτεί το όνομα και το κύρος της χώρας. Είναι πράγματι σημαντικό να ερωτηθούν οι Κύπριοι πολίτες αν αισθάνονται περήφανοι για την κατάσταση αυτή και για τη συμμετοχή της Κύπρου στην παγκόσμια πορνογραφία. Είναι επίσης σημαντικό να διερευνηθεί εάν τα κέρδη από την ανεξέλεγκτη λειτουργία ξένων ομίλων στη Δημοκρατία αποτελει σοβαρό αντίβαρο για τη δημιουργία αρνητικής –αν όχι αποκρουστικής– εικόνας επωνυμίας (branding) του κυπριακού προϊόντος, και μάλιστα άμεσα αναγνωρίσιμης. Διότι, εάν κάποιος ντρέπεται για τον τρόπο με τον οποίο πλουτίζει, τότε να είναι βέβαιος ότι κάποια στιγμή θα πληρώσει το αντίτιμο.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το κενό του Μακαρίου και τα τουρκικά παιχνίδια

Ακρως Απόρρητο έγγραφο των ΗΠΑ αποκαλύπτει ραγδαία παρέμβαση της Αγκυρας να υποβαθμίσει τον διάδοχο

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Μέρες μόλις μετά τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από καρδιακή προσβολή τον Αύγουστο του 1977, η Άγκυρα έσπευσε να εκμεταλλευθεί το κενό στην ελληνοκυπριακή πλευρά για να πετύχει, φαινομενικά, αναγνώριση τουρκοκυπριακού κρατιδίου στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού. Πραγματικός όμως στόχος των Τούρκων ήταν η υποβάθμιση του διαδόχου του Μακαρίου και κατ’ επέκταση η αποαναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως της μόνης αναγνωρισμένης κυβέρνησης στο νησί.

Σε ένα χαρακτηρισμένο ως Άκρως Απόρρητο ενημερωτικό δελτίο, στο οποίο διδόταν περιορισμένη πρόσβαση μόνο σε ανώτερους Αμε-

ρικανούς αξιωματούχους, η ανάλυση των αμερικανικών υπηρεσιών φωτίζει τα εσωτερικά παιχνίδια των Τούρκων στο Κυπριακό και πώς ο τότε Τουρκοκύπριος ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς προσπαθούσε να «σπρώξει» την Τουρκία προς τη δημιουργία ανεξάρτητου τ/κ κράτους στην κατεχόμενη Κύπρο. Το έγγραφο, όμως, σπκώνει μερικώς και την κουρτίνα στο πώς η Ουάσιγκτον «διάβαζε» τις εξελίξεις. «Οι Τούρκοι ηγέτες θεωρούν τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και την επακόλουθη πολιτική αβεβαιότητα στην ελληνοκυπριακή κοινότητα ως ευκαιρία [...] για διεθνή αναγνώριση της τουρκοκυπριακής διοίκησης» αναφέρει η ανάλυση, η οποία χαρακτηρίζει «καιροσκοπική» την τουρκική απόπειρα.

Δύο μόλις βδομάδες μετά τον θάνατο του Μακαρίου και εννέα μέρες μετά την κηδεία του -μια και η ανάλυση φέρει ημερομηνία 17 Αυγούστου, 1977- η τουρκική κυβέρνηση είχε ήδη προβεί σε σχετικό διάβημα προς τις ΗΠΑ.

Στόχος η εξίσωση της Κυπριακής Δημοκρατίας με το καθεστώς στα Κατεχόμενα

Δύο μόλις εβδομάδες μετά τον θάνατο του Μακαρίου και εννέα μέρες μετά την κηδεία του -μια και η ανάλυση φέρει ημερομηνία 17 Αυγούστου, 1977- η τουρκική κυβέρνηση είχε ήδη προβεί σε σχετικό διάβημα προς τις ΗΠΑ. Το περιεχόμενο του διαβήματος, ωστόσο, φανερώνει ότι ο πραγματικός στόχος των Τούρκων ήταν η εξίσωση της Κυπριακής Δημοκρατίας με το καθεστώς στα Κατεχόμενα. «Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι οι Ελληνοκύπριοι παραβιάζουν συνεχώς το σύνταγμα του 1960 και ότι καμία από τις διατάξεις που αφορούν τους Τουρκοκύπριους δεν έχει τηρηθεί από τα τέλη του 1963. Έτσι, συμπεραίνουν οι Τούρκοι, δεν είναι πλέον δυνατό να μιλάμε για κράτος με βάση το Σύνταγμα του 1960, αλλά μόνο για την ύπαρξη δύο αυτόνομων κοινοτήτων. Ισχυρίζονται ότι οποιοσδήποτε υποτιπώδης λόγος υπέρ του αντιθέτου έχει εξαφανιστεί με τον θάνατο του Μακαρίου».

Επιβεβαιωτικό του πραγματικού τουρκοκυπικού στόχου είναι ότι ο Ντενκτάς υποστήριζε ότι «δεν μπορούν να γίνουν περαιτέρω συνομιλίες, εάν δεν αναγνωριστεί ως ίσος με

τον νέο Ελληνοκύπριο ηγέτη και άφησε να εννοηθεί για άλλη μια φορά [σ.σ. το ενδεχόμενο] ανακήρυξης ανεξαρτησίας».

Δεν έπεισαν

Οι Αμερικανοί εξ αρχής εκτίμησαν ότι δεν είχε ιδιαίτερες προοπτικές η τουρκική προσπάθεια, κάτι που σύντομα συνειδητοποιήσαν και οι ίδιοι οι Τούρκοι. «Είναι άγνωστο πόσο μακριά σκοπεύουν οι Τούρκοι να πιέσουν αυτή τη γραμμή. Το διάβημα της Άγκυρας προς τις ΗΠΑ, ωστόσο, δεν έγινε στο υψηλότερο επίπεδο και οι Τούρκοι τηρούν μια σκληρή και τελειωτική στάση, προστά σε μια έντονα αρνητική διεθνή αντίδραση. Φαίνεται πιθανό ότι έχοντας σημειώσει μικρή επιτυχία, οι Τούρκοι έχουν κάνει πίσω». Ολίγον κυνικά, οι Αμερικανοί αναλύτες εκτιμούν ότι «υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι όταν κατακαθίσει η σκόνη, το πλαίσιο της βασικής τουρκικής πολιτικής έναντι της Κύπρου θα μοιάζει πολύ όπως πριν» τον θάνατο του Μακαρίου. Εν μέρει, οι Αμερικανοί εκτιμούσαν ότι οι κινήσεις, όπως το διάβημα της τουρκικής κυβέρνησης, ήταν απόρροια εσωτε-

Οι Τούρκοι επεδίωκαν περισσότερο από αναγνώριση του Ραούφ Ντενκτάς, αποαναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως της μόνης αναγνωρισμένης κυβέρνησης στο νησί.

ρικών πιέσεων. Τρία μόλις χρόνια μετά την εισβολή, το Κυπριακό συγκινούσε και ερέθιζε την τουρκική κοινή γνώμη. Με τον πρωθυπουργό της εισβολής Μπουλέντ Ετσεβίτ πλέον στην αντιπολίτευση και τον Ραούφ Ντενκτάς αδιαμφροβήτο ηγέτη των Τουρκοκυπρίων και δημοφιλή στην Τουρκία, ο πρωθυπουργός Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ έπρεπε να λάβει υπόψη του τις εγχώριες πιέσεις και να μην επιτρέψει στους αντιπάλους του να τον εμφανίσουν ως υποχωρητικό στο Κυπριακό.

Ο Ντεμιρέλ, υποστήριζαν οι Αμερικανοί αναλυτές, «μπορεί να μην χαλιναγωγήσει τον Ντενκτάς, αλλά ο ίδιος [σ.σ. ο Τ/κ ηγέτης] γνωρίζει καλά ότι είναι υπόχρεος στην Άγκυρα για κρίσιμη διπλωματική και οικονομική υποστήριξη και είναι απίθανο να κάνει σημαντικά βήματα χωρίς την έγκρισή της».

Ο ρόλος Ετσεβίτ

Οι Αμερικανοί ανησυχούσαν περισσότερο ότι «οι Τούρκοι θα μπορούσαν, από πίκρα, να κάνουν κάποια απότομη ενέργεια» στην Κύπρο. Αυτή η απότομη ενέργεια ήταν «να μπουν στον πειρασμό να κάνουν

κάτι βιαστικό, όπως να επιτρέψουν στον Ντενκτάς να κηρύξει την ανεξάρτησία του. Δεν πιστεύουμε ότι αυτό είναι πιθανό, αφού οι Τούρκοι γνωρίζουν τις αρνητικές διεθνείς αντιδράσεις που θα πυροδοτούσε μια τέτοια κίνηση». Μια «απότομη ενέργεια», εκτιμούσαν οι Αμερικανοί, θα ήταν αποτέλεσμα της πίεσης Ετσεβίτ προς Ντεμιρέλ, παρά οτιδήποτε άλλο.

«Στην προσέγγισή του στην Κύπρο, ο Τούρκος πρωθυπουργός Ντεμιρέλ συνεχίζει να περιορίζεται τόσο από τις απόψεις των εταίρων του στον συνασπισμό όσο και από τον φόβο ότι ο ηγέτης της αντιπολίτευσης Ετσεβίτ περιμένει να εκμεταλλευτεί οποιοδήποτε λάθος βήμα». Εκείνη την περίοδο ο Τούρκο αξιωματούχος ότι «η Άγκυρα μπορεί να θέλει να καθυστερήσει άλλον έναν γύρο επίσημων συνομιλιών μέχρι μετά τις ελληνοκυπριακές προεδρικές εκλογές τον ερχόμενο Φεβρουάριο». Γνωρίζοντας ποιος θα ήταν ο διάδοχος του Μακαρίου, η Άγκυρα θα μπορούσε να εκτιμήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον βαθμό επιρροής που θα ασκούσε η Αθήνα στη Λευκωσία.

αντιπρόεδρος και στην κυβέρνηση Ετσεβίτ, που διέταξε την εισβολή.

Η σκιά της Αθήνας

Η Άγκυρα εκτιμούσε ή και ανησυχούσε ότι ο θάνατος Μακαρίου θα επέτρεπε στην Αθήνα να επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό τη Λευκωσία. «Οι Τούρκοι θα θέλουν να δοκιμάσουν προσεκτικά τις υποψίες τους ότι η Αθήνα θα έχει πλέον μεγαλύτερο λόγο στις κυπριακές υποθέσεις» εκτιμούσαν οι Αμερικανοί αναλυτές, γι’ αυτό και προέβλεπαν ότι «η πρόσδος προς μια διευθέτηση μέσω διαπραγματεύσεων θα είναι τώρα πιο αργή από ό,τι πριν από τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου». Η πρόβλεψη στηριζόταν στην πληροφορία από Τούρκο αξιωματούχο ότι «η Άγκυρα μπορεί να θέλει να καθυστερήσει άλλον έναν γύρο επίσημων συνομιλιών μέχρι μετά τις ελληνοκυπριακές προεδρικές εκλογές τον ερχόμενο Φεβρουάριο». Γνωρίζοντας ποιος θα ήταν ο διάδοχος του Μακαρίου, η Άγκυρα θα μπορούσε να εκτιμήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον βαθμό επιρροής που θα ασκούσε η Αθήνα στη Λευκωσία.

ΙΑΔΕΕΣ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Πώς οι ηγέτες χάνουν τον μπούσουλα

Οι κυρίες πρόεδροι τριών από τα πιο διακεκριμένα πανεπιστήμια στον κόσμο -του Χάρβαρντ, της Πενσυλβάνιας και του MIT- κατέθεσαν πρόσφατα στην Επιτροπή Παιδείας της αμερικανικής Βουλής για τα αυξημένα κρούσματα αντισυμπτισμού στους χώρους τους, μετά το ξέσπασμα του πολέμου στη Γάζα. Ήταν μια πράξη δημοκρατικής λογοδοσίας, η οποία, ως συνήθως, είχε όλα τα χαρακτηριστικά παράστασης. Τα μέλη της Βουλής, σε ρόλο ανακριτή, σε κοινή τηλεοπτική θέα, έθεταν αιχμηρά ερωτήματα σε επικεφαλής θεσμών, οι οποίες κρίνονταν από την ποιότητα των απαντήσεών τους.

Τη δημοσιότητα κέρδισε η επιθετική στάση της βουλευτού Ελίζ Στεφάνικ. Με ευθύβολες ερωτήσεις, σαν να υπέβαλλε μάρτυρες σε αντεξέταση, και δασκαλιστικό ύφος, σαν να μιλούσε σε παραβατικές μαθήτριες, η τραμπικανιά απόψεων βουλευτής σφουρικούπασε αφ’ υψηλού τις καταθέτουσες. Το σχετικό βιντεοκλίπ έγινε viral και οι απαντήσεις τους σχολιάστηκαν αρνη-

τικά, ευρύτατα. Η πρόεδρος του Πανεπιστημίου Πενσυλβάνιας Ελίζαμπεθ Μαγκίλ αναγκάστηκε να παραιτηθεί. Η κοινοβουλευτική ακρόαση ήταν ένα συμβάν που παρήγαγε συμβάντα.

Πώς έγινε αυτό; Στην τετράωρη κατάθεσή τους, μεταξύ άλλων, οι πρόεδροι απάντησαν με υπεκφυγές σε μια απλή ερώτηση που επίμονα τους έθεσε η κ. Στεφάνικ: «Η προτροπή για γενοκτονία των Εβραίων παραβιάζει τους κανόνες ή τον κώδικα συμπεριφοράς (του πανεπιστημίου σας), ναι ή όχι;». Οι απαντήσεις των επικεφαλής ήταν τόσο προσεκτικά ισορροπημένες (αχρείαστα «αν» και «εξαρτάται») που χάθηκε η απαιτούμενη σαφήνεια. Η απάντηση της Μαγκίλ ήταν η πιο εμφανώς απογοητευτική. «Εξαρτάται από τα συμφραζόμενα», είπε. Αυτή ήταν «η πιο εύκολη ερώτηση για να απαντήσετε «ναι!», αντέτεινε, με έκδηλη δυσφορία, η Στεφάνικ. Θέλοντας να προσδώσει περαιτέρω αποχρώσεις στην ήδη θολή απάντησή της, η Μαγκίλ συμπλήρωσε: «Αν η ομιλία (προτροπή για γενο-

κτονία) γίνει συμπεριφορά, μπορεί να είναι παρενόχληση». Ήταν υπεκφυγή γραφειοκρατία, όχι έκφραση πεπειθισμένης ηγέτη.

Η ειρωνεία είναι ότι, παρά την επιμονή τους στα «συμφραζόμενα», οι τρεις πρόεδροι παρανόησαν τα συμφραζόμενα της δημόσιας ακρόασης στην οποία μετείχαν: καταθέτοντας στο Κογκρέσο, για ένα πολιτικά αυτό θέμα, δεν είναι σαν να καταθέτετε σε δικαστήριο αλλά σαν να απευθύνεσαι στην εκκλησία του δήμου. Ως ηγέτης, κρίνεσαι, εν προκειμένω, λιγότερο για την ακρίβεια των διατυπώσεών σου και περισσότερο για τη σαφήνεια των αξιακών πεποιθήσεών σου. Οι τρεις πρόεδροι έπεσαν στη ρητορική παγίδα που δημιουργικά έστησε η Στεφάνικ - δεν ανταποκριθήκαν οξυδερκώς στα διαδραστικούς σχηματιζόμενα συμφραζόμενα της ακρόασης.

Ιδού τι συνέβη: Πριν από την ερώτηση για τη γενοκτονία των Εβραίων, η βουλευτής είχε ήδη ορίσει τι θεωρούσε γενοκτονία. Όχι μόνον η παρακίνηση για δολοφονία

Εβραίων, αλλά ακόμη και η κλήση για «ιντιφάντα» («εξέγερση» στα αραβικά) ισοδυναμεί, είπε, με προτροπή σε γενοκτονία. Από τις απαντήσεις τους φάνηκε ότι, για τις πρόεδρους, μια τέτοια ισοδυναμία ήταν, ορθά, εννοιολογικός προβληματική. Στην προσπάθειά τους, ωστόσο, να κρατήσουν νοηματικές ισορροπίες έδωσαν δικηγορικές απαντήσεις. Επιλέγοντας να μην αμφισβητήσουν τον ορισμό της βουλευτού, παγιδεύτηκαν. Ο ΟΗΕ έχει ορίσει τη γενοκτονία ως βίαιες πράξεις «που διαπράττονται με πρόθεση να καταστρέψουν (...) μια εθνική, εθνοτική, φυλετική ή θρησκευτική ομάδα».

Εμπίπτει η «ιντιφάντα» σε αυτό τον ορισμό; Συνήθως όχι. Ο όρος αναφέρεται στην αντίσταση στην ισραηλινή κατοχή της Δυτικής Οχθής και στη μεταχείριση της Γάζας σαν «ανοικτή φυλακή». Με εξαίρεση τους ισλαμιστές εξτρεμιστές, η πρωτοτυπική χρήση της έννοιας παραπέμπει σε απελευθερωτικό αγώνα, όχι στην καταστροφή του Ισραήλ. Όπως συνήθως συμβαίνει με απελευθερωτικά κινήματα, η αντίσταση

παίρνει διάφορες μορφές - από ειρηνικά δυναμικά έως ανεπιτρεπτά βίαιες. Στον αγώνα κατά του apartheid στην Νότια Αφρική, λ.χ., το ANC οργάνωσε μαζικές διαδηλώσεις, βομβιστικές ενέργειες και, ενίοτε, δολοφονίες. Ο Νέλσον Μαντέλα ήταν επικεφαλής της στρατιωτικής πτέρυγας του ANC. Ο κύριος κορμός του αντιρατσιστικού αγώνα, όμως, δεν ήταν τρομοκρατικός. Το ίδιο ισχύει με την «ιντιφάντα».

Θα μπορούσαν οι τρεις πανεπιστημιακές ηγέτιδες να είχαν επιδείξει την απαιτούμενη ηθική διαύγεια και, συγχρόνως, να αποφύγουν τη ρητορική παγίδα της Στεφάνικ; Φυσικά. Ο Σωκράτης παραμένει το πρότυπο: επιβεβαίωσε τον ισχυρισμό του συνομιλητή σου και, ταυτόχρονα, αμφισβήτησε και αναπλαισίωσε τις προκειμένες του. «Ναι, αξιότιμη βουλευτή, η έκκληση για γενοκτονία των Εβραίων παραβιάζει ξεκάθαρα τον κώδικα συμπεριφοράς μας και δεν θα το επιτρέψουμε ποτέ», θα μπορούσαν να είχαν πει. «Αλλά, με όλο τον σεβασμό, αυτή είναι μια εύκολη ερώτηση. Το δύσκολο ερώτημα

είναι πότε ο πολιτικός λόγος διαμαρτυρίας θεωρείται λόγος μίσους. Όπως η υποστήριξη του ANC δεν ισοδυναμούσε με υποστήριξη της τρομοκρατίας, η εκδήλωση αλληλεγγύης στους Παλαιστινίους δεν αποβλέπει στην καταστροφή του Ισραήλ. Αν και πάντα θα υπάρχει εξτρεμιστική χρήση της, η φιλοπαλαιστινιακή γλώσσα μπορεί να είναι πολιτικά αμφισβητήσιμη αλλά δεν συνιστά απαραίτητα λόγο μίσους.

Αν, ωστόσο, εκπέσει σε ρητορική μίσους, παίρνουμε μέτρα. Το πραγματικά δύσκολο ερώτημα, αξιότιμη βουλευτή, είναι πώς να ηγηθείς ενός πανεπιστημίου, στο οποίο και ενθαρρύνεται η ελευθερία του λόγου και προστατεύεται η ασφάλεια. Αυτός είναι ένας διαρκής αγώνας. Αμφιβάλω ότι θα βρούμε ποτέ τη σωστή ισορροπία, αλλά θέλω να σας βεβαιώσω ότι προσπαθούμε κάθε μέρα».

Ο Κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

VOGUE

GREECE

24/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

100 XPONIA

MARIA

CALLAS

ANNA CLEVELAND BY RICHARD PHIBBS

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Το ΚΠΠ** επιτελεί εδώ και 35 χρόνια ένα έργο για λογαριασμό της Πολιτείας και καλύπτει τις ανάγκες ολόκληρου του πληθυσμού της χώρας δωρεάν σε εθελοντικό επίπεδο» λέει στην «Κ» η πρόεδρος του Συνδέσμου Φίλων του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου» και βουλευτριά του ΔΗ.ΣΥ Φωτεινή Τσιρίδου. Η κα Τσιρίδου, η οποία πρόσφατα κατέθεσε πρόταση νόμου για θεσμοθέτηση των προγεννητικών και νεογνικών προγραμμάτων λέει πως είναι δικαίωμα όλων των πολιτών της χώρας μας να έχουν υπηρεσίες προληπτικής παιδιατρικής και ανιχνευτικά προγράμματα, τονίζοντας πως τώρα που το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής επεκτείνει τις υπηρεσίες του σε ακόμη οκτώ νοσήματα, «το θεσμικό πλαίσιο είναι πιο απαραίτητο από ποτέ αλλά και η στήριξη σε αυτό επιτακτική».

“
Το ΚΠΠ επεκτείνει τις υπηρεσίες του σε ακόμη οκτώ νοσήματα, το θεσμικό πλαίσιο είναι πιο απαραίτητο από ποτέ.

—Ο Νοέμβριος ήταν αφιερωμένος στην προληπτική παιδιατρική, οι γονείς είναι αρκετά ενημερωμένοι για τα διάφορα προγράμματα του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου»;

—Μπορώ να πω με σιγουριά ότι η ευαισθητοποίηση στην κυριακή κοινωνία για ζητήματα πρόληψης επιδέχεται βελτίωση. Αρκετοί γονείς γνωρίζουν για τις δυνατότητες που υπάρχουν σε θέματα πρόληψης γενικότερα και προληπτικής παιδιατρικής ειδικότερα, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να πούμε ότι το επίπεδο γνώσης και ενημέρωσης είναι αυτό που χρειάζεται. Ειδικά από τη στιγμή που οι υπηρεσίες, οι εξετάσεις και τα διαγνωστικά προγράμματα του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής (ΚΠΠ) προσφέρονται εντελώς δωρεάν σε εθελοντικό επίπεδο για όλες και όλους, πρέπει να δουλέψουμε ώστε όλος ο πληθυσμός της χώρας μας να το γνωρίζει και μάλιστα σε βάθος. Γι' αυτό έχουμε θεσμοθετήσει τον Μήνα Προληπτικής Παιδιατρικής κάθε Νοέμβριο και γι' αυτό συνεχίζουμε τον αγώνα μας μέσα από προτάσεις νόμου.

—Πάνω σε αυτό, πώς προχωράει η θεσμοθέτηση των ανιχνευτικών προγραμμάτων σε νομοθετικό επίπεδο;

—Με τη νομοθεσία που προτείνω και την πρόταση νόμου που κατέθεσα, η χώρα μας βαδίζει ολοταχώς στη θέσπιση ενός πλαισίου που ρυθμίζει τον τρόπο λειτουργίας και εποπτείας των ελέγχων σε βρέφη και έγκυες γυναίκες. Έρθε η ώρα να αποκτήσουμε ένα εθνικό

νομικό πλαίσιο για την καλύτερη λειτουργία του πιο σημαντικού ελέγχου: της υγείας των παιδιών μας. Τώρα που το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής επεκτείνει τις υπηρεσίες του σε ακόμη οκτώ νοσήματα, το θεσμικό πλαίσιο είναι πιο απαραίτητο από ποτέ αλλά και η στήριξη σε αυτό επιτακτική. Θέλω να πιστεύω ότι η κυβέρνηση θα αγκαλιάσει αυτήν την προσπάθεια και δεν θα καθεί άλλος χρόνος. Με την πρόταση νόμου, στόχος να ενταχθεί κάτω από μια θεσμοθετημένη ομπρέλα το σύνολο των προγραμμάτων ελέγχου για μπηρές και νεογνά. Πρόθεσή μας ως ΔΗΣΥ είναι το συντομότερο δυνατόν να υπάρξει πλήρης συνεννόηση

35**ΧΡΟΝΙΑ**
λειτουργίας**267.000****ΕΓΚΥΕΣ**
έχουν εξεταστεί

Τα τεστ διενεργούνται στη 10η εβδομάδα της κύησης με κυριότερο μέλημα την ανίχνευση του συνδρόμου down

313.000**ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΑ**
μέσα από προληπτικούς ελέγχους νεογνών

Εγκαιρη διάγνωση ανωμαλιών του μεταβολισμού στα νεογνίδια, όπως είναι υποθυρεοειδισμός

141.000**ΝΕΟΓΝΑ** έχουν εξεταστεί από το 2004 στο Ανιχνευτικό Πρόγραμμα Ακοής Νεογνών

Εγκαιρη ανίχνευση και διάγνωση της βαρνοκίας. Χάρη στο Κέντρο δεν υπάρχουν κωφάλαλα παιδιά.

Η κα Τσιρίδου είναι πρόεδρος Συνδέσμου Φίλων Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου».

με την υπουργό Υγείας και τους αρμόδιους φορείς για τη συζήτηση των τελικών λεπτομερειών που αφορούν την πρόταση νόμου. Στόχος είναι με τη νέα χρονιά, και θα επιμεινουμε προς αυτήν την κατεύθυνση, να γίνει πράξη η θεσμοθέτηση των προγεννητικών και των νεογνικών προγραμμάτων. Θα δοθεί προτεραιότητα από την Επιτροπή Υγείας και από εκεί και πέρα θα μπει σε πορεία υλοποίησης αφού πρώτα ψηφιστεί από την Ολομέλεια.

—Πώς αυτά τα προγράμματα, αλλά και η θέσπιση νομικού θεσμικού πλαισίου βοηθούν το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής;

—Το ΚΠΠ επιτελεί εδώ και 35

χρόνια ένα έργο για λογαριασμό της Πολιτείας και καλύπτει τις ανάγκες ολόκληρου του πληθυσμού της χώρας δωρεάν σε εθελοντικό επίπεδο. Παράλληλα, είναι ένας τρόπος λειτουργίας υβριδικός, στο μεταίχμιο της δημόσιας υγείας και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Το success story αυτό, παρόλο που για 35 χρόνια δουλεύει εξαιρετικά χάρη στους ανθρώπους του και το όραμά του, δεν μπορεί να λειτουργεί χωρίς θεσμική στήριξη και αναγνώριση. Χρειάζεται ένα Εθνικό Πλαίσιο που να ρυθμίζει τον τρόπο ενημέρωσης, τον τρόπο ελέγχου και όλες εκείνες τις λεπτομέρειες που είναι τόσο σημαντικές για την καθημερινότητα των επωφελο-

μενων και των λειτουργών Υγείας. Δεν είναι δυνατό να βασίζεται η υγεία των παιδιών μας στην καλή μόνο θέληση και εμπειρογνώμονη των εμπλεκόμενων χωρίς το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο που να το στηρίζει. Τώρα που το ΚΠΠ είναι έτοιμο να επεκταθεί και σε ακόμη οκτώ νοσήματα, το Εθνικό αυτό Πλαίσιο είναι πιο επιτακτικό από ποτέ. Η σύσταση αποτελεσματικού μηχανισμού για την παρακολούθηση των ελέγχων όπως επίσης και η δημιουργία εθνικής βάσης δεδομένων για τα νεογνικά ανιχνευτικά και προγεννητικά προγράμματα θα συμβάλει τα μέγιστα στην αναβάθμιση της προληπτικής παιδιατρικής. Γενικά, η προτεινόμενη νομοθεσία θεωρείται επιτακτική ανάγκη, αφού σήμερα στη χώρα μας τέτοια νομοθεσία περί νεογνικών και ανιχνευτικών προγραμμάτων ελλείπει, σε αντίθεση με πολλές άλλες χώρες εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν εισαγάγει τέτοια προ-

“
Στόχος είναι να γίνει πράξη η θεσμοθέτηση των προγεννητικών και των νεογνικών προγραμμάτων.

γράμματα στη νομοθεσία τους που στόχο έχουν την έγκαιρη διάγνωση, την πρόληψη και την εξασφάλιση ενός βιοτικού επιπέδου κατάλληλου για την διατήρηση της υγείας.

—Σήμερα υπάρχει κάποια θεσμική υποχρέωση από πλευράς των γιατρών για ενημέρωση;

—Όχι, κι αυτό είναι κάτι που πρέπει να διασφαλιστεί νομοθετικά. Τέτοιες λεπτομέρειες φιλοδοξούμε να ρυθμίσουμε μέσα από την πρόταση νόμου αλλά και με τροποποιητικές παρεμβάσεις, όταν και όπου αυτό χρειάζεται. Η θεσμοθέτηση συστήματος ελέγχου των προγραμμάτων για διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων σε εθνικό επίπεδο και η έγκυρη από τους ειδικούς ενημέρωση των γονέων είναι επιβεβλημένη. Να σημειώσουμε βέβαια ότι όλα αυτά τα χρόνια η συνεργασία του ΚΠΠ με τους γυναικολόγους και τους παιδίατρους ήταν άψογη.

—Ποιο μήνυμα θέλετε να περάσετε μέσω της πρότασης νόμου που πρόκειται να καταθέσετε;

—Είναι δικαίωμα όλων των πολιτών της χώρας μας να έχουν υπηρεσίες προληπτικής παιδιατρικής και ανιχνευτικά προγράμματα. Και μάλιστα δωρεάν. Και είναι, επίσης, δικαίωμα η πρόσβαση σε ένα ρυθμιζόμενο και ελεγχόμενο περιβάλλον. Κι αυτό δωρεάν. Αυτό δεν υπάρχει, δεν υπάρχει και θέλουμε να υπάρξει. Μπορεί να μας πήρε 35 χρόνια, αλλά κάλλιο αργά παρά ποτέ. Σημασία έχει να γίνει και να γίνει σωστά.

Η οικονομική ανισότητα επηρεάζει την πρόσβαση

—Ποιες είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει σήμερα ο θεσμός της προληπτικής παιδιατρικής, σε κοινωνικό επίπεδο;

—Ο Θεσμός της προληπτικής παιδιατρικής, ο οποίος στοχεύει στην πρόληψη των ασθενειών και των προβλημάτων υγείας μέσα από τον έλεγχο στη βρεφική ηλικία ή ακόμη και πριν ένας άνθρωπος έρθει στη ζωή, αντιμετωπίζει σήμερα μια σειρά από δυσκολίες σε κοινωνικό επίπεδο. Αυτές οι δυσκολίες μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: πρόσβαση, αποδοχή, εκπαίδευση. Όσον αφορά την πρόσβαση, η οικονομική ανισότητα επηρεάζει την πρόσβαση, αφού ορισμένες οικογένειες ενδέχεται να μην έχουν τους πόρους για να λάβουν την απαραίτητη προληπτική φροντίδα. Παράλληλα, η έλλειψη πόρων σε γιατρούς και μονάδες Υγείας σίγουρα επηρεάζει. Όλα αυτά λύνονται μέσα από το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής επειδή ακριβώς το κέντρο παρέχει σε όλες και όλους δωρεάν τις δικές του υπηρεσίες για να καλύψει όλους τους

πολίτες ανεξαρτήτως οικονομικών δεδομένων. Όσον αφορά την αποδοχή, η προληπτική παιδιατρική μπορεί να αντιμετωπίσει δυσκολίες αποδοχής από τους γονείς, οι οποίοι μπορεί να θεωρούν ότι είναι άσκοπη. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στους επαγγελματίες Υγείας, η πεποίθηση ότι τα παιδιά είναι υγιή και η άγνοια μπορούν να φανούν μοιραίες. Εδώ έρχεται το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής με εκστρατείες ενημέρωσης να συνδράμει. Τέλος, η εκπαίδευση και ο συντονισμός που επηρεάζουν την υλοποίηση είναι μια πολύ σημαντική πρόκληση. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των φορέων και κυρίως του κράτους, η εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού και το σύστημα ελέγχου και αξιολόγησης είναι πράγματα που πρέπει η πολιτεία να δει προσεκτικά. Όλα τα παραπάνω φιλοδοξώ να λυθούν μέσα από την πρόταση νόμου που κατέθεσα και στόχο έχει να θεσμοθετηθεί ένα ενιαίο πρόγραμμα για όλα τα παραπάνω με το ΚΠΠ στο επίκεντρο.

—Είναι το Κέντρο Προληπτικής

Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου» ένα παράδειγμα αгаστής συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα;

—Σαφέστατα. Και όχι μόνο αυτό — είναι και ένα παράδειγμα σύμπραξης των δύο τομέων. Το ΚΠΠ μετά από 35 χρόνια λειτουργεί πλέον ως πρότυπο μιας τέτοιας συνεργασίας. Το μοντέλο του μπορεί να επεκταθεί και σε άλλους τομείς και είμαι σίγουρη ότι θα έχει κι εκεί μεγάλη επιτυχία. Η διεθνής πρακτική αυτό δείχνει. Το Κέντρο στήθηκε και λειτουργήσει με όραμα και τρόπο οργάνωσης με όρους μέλλοντος. Αυτό έγινε κτήμα και στους χορηγούς και τους υποστηρικτές του που εδώ και τέσσερις δεκαετίες στηρίζουν σταθερά τις υπηρεσίες του. Έχοντας, μάλιστα, δίπλα του τον Σύνδεσμο Φίλων του ΚΠΠ που λειτουργεί ως ο «πνεύμονας» οικονομικής στήριξης, αφού αναλαμβάνει να παρέχει οικονομικούς πόρους, το όλο σύστημα δουλεύει εξαιρετικά με τελικούς επωφελομένους τους Κύπριους πολίτες.

—Υπάρχουν στατιστικά στοιχεία

που μπορούν να βοηθήσουν το έργο του Κέντρου, αλλά και την εθνική πολιτική για την υγεία;

—Σε αυτά τα 35 χρόνια έχουν εξεταστεί από το Κέντρο περισσότερες από 267.000 έγκυες γυναίκες μέσα από προγεννητικούς ελέγχους νεογνών — είναι τα τεστ που διενεργούνται στη 10η εβδομάδα της κύησης με κυριότερο μέλημα την ανίχνευση του συνδρόμου down. Παράλληλα, το Κέντρο εξέτασε περισσότερα από 313.000 νεογνίδια μέσα από προληπτικούς ελέγχους νεογνών για την έγκαιρη διάγνωση ανωμαλιών του μεταβολισμού στα νεογνίδια, όπως είναι υποθυρεοειδισμός που επηρεάζει τη σωματική αλλά και τη νοητική εξέλιξη του παιδιού. Με την έγκαιρη διάγνωση το βρέφος μπορεί, με την κατάλληλη θεραπεία, να ζήσει μια φυσιολογική ζωή χωρίς πρόβλημα υγείας. Τέλος, πάνω από 141.000 νεογνά έχουν εξεταστεί από το 2004 στο Ανιχνευτικό Πρόγραμμα Ακοής Νεογνών με στόχο την έγκαιρη ανίχνευση και διάγνωση της βαρνοκίας στα νεογνά. Αυτό που δεν ξέρει πο-

λύς κόσμος είναι ότι χάρη στο Κέντρο δεν υπάρχουν παιδιά που δεν καταφέρνουν να μιλήσουν, εξαιτίας της κώφωσής τους. Ακόμα και ένα βρέφος να γεννηθεί βαρκόκο, με την έγκαιρη διάγνωση που γίνεται στο ΚΠΠ αμέσως δίδονται κατάλληλα ακουστικά και το μωρό ακούει και κατ' επέκταση βέβαια θα μιλήσει.

Τα πιο πάνω στοιχεία αποδεικνύουν το αυτονόητο: η πρόληψη αποτελεί επένδυση και όχι επιβάρυνση στα δημόσια οικονομικά. Αν αναλογιστεί κανείς τι θα όφειλε η Πολιτεία να καταβάλει για να στηρίξει παιδιά με νοητική και σωματική αναπηρία που σήμερα μεγαλώνουν φυσιολογικά, τότε εύκολα γίνεται αντιληπτή η σημασία του έργου που επιτελείται και μάλιστα εντελώς δωρεάν από το ΚΠΠ.

—Ποιοι είναι οι επόμενοι στόχοι, αλλά και οι προκλήσεις του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου» μετά από 35 χρόνια;

—Το Κέντρο αποτελεί τον εθνικό φορέα της χώρας μας. Είμαστε ένας από τους λίγους θεσμούς σε όλη

την Ευρώπη και δύσκολα μπορεί να εντοπίσει κανείς φορέα που να καλύπτει με δωρεάν υπηρεσίες υγείας όλους ανεξαίρετως τους πολίτες της χώρας, ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι στόχος της χώρας μας θα πρέπει να είναι να διευρύνουμε τους τομείς ελέγχου των ανιχνευτικών προγραμμάτων που γίνονται σήμερα, με την προσθήκη περισσότερων νοσημάτων στο εθνικό ανιχνευτικό πρόγραμμα. Ήδη, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Αύγουστο του 2022, εγκρίθηκε η επέκταση του Προγράμματος Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών για άλλα οκτώ κληρονομικά μεταβολικά νοσήματα που θα τρέχει το ΚΠΠ σε συνεργασία με το ΙΝΓΚ και το υπουργείο Υγείας. Όσον αφορά τις προκλήσεις, το οικονομικό σκέλος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη βιωσιμότητα του εγχειρήματος. Θέλω να πιστεύω ότι η παρούσα κυβέρνηση θα συνεχίσει να το έχει ως προτεραιότητα όπως το είχε και η προηγούμενη αλλά και να το ενισχύσει ακόμη περισσότερο.

Οι Γερμανοί ξανάρχονται

Με τα ελληνοτουρκικά σε σταθερή τροχιά μέχρι τον Νοέμβριο, η πρόκληση για την Αθήνα είναι η νέα πολιτική του Βερολίνου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η ολοκλήρωση του Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας και οι συζητήσεις ανάμεσα στους δύο ηγέτες, Κυριάκο Μητσοτάκη και Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, λειτουργούν για την ελληνική διπλωματία ως ένα μήνυμα αποσυμπίεσης, τουλάχιστον για το ορατό χρονικό διάστημα μέχρι το καλοκαίρι, αν όχι το τέλος του χρόνου.

Στην Αθήνα γνωρίζουν πολύ καλά ότι το τέλμα στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις θα παραμείνει τουλάχιστον μέχρι τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου 2024 στις ΗΠΑ, με τον κ. Ερντογάν να έχει κάθε λόγο να περιμένει τα αποτελέσματα. Άλλωστε και στις εκλογές του 2020 είχε επαναληφθεί ένα παρόμοιο σκηνικό, με τον κ. Ερντογάν να είναι ένας από τους τελευταίους ηγέτες που συνεχάρησαν τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν για την εκλογή του, έπειτα από τις ημέρες ουσιαστικής αμφισβήτησης του αποτελέσματος από τον Ντόναλντ Τραμπ.

Για την ελληνική διπλωματία οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις είναι μείζονος σημασίας καθώς αφορούν τη μεγάλη εικόνα, ξεφεύγουν από τα αμιγώς εθνικά ζητήματα στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο και φθάνουν ως τον Καύκασο, την Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Στο υπουργείο Εξωτερικών ουδείς νουνεχής ξεχνά ότι οι τεκτονικές πλάκες της παγκόσμιας τάξης όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και –ακόμα περισσότερο– μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ενωσης το 1991 βρίσκονται σε διαρκή κίνηση και η Τουρκία είναι από τους παράγοντες που τις κινούν, ενώ οι ΗΠΑ επιχειρούν να τις κρατήσουν κατά το δυνατόν στη θέση τους.

Δίδυμες προκλήσεις

Υπό αυτήν την έννοια για την ελληνική διπλωματία η κατάσταση στην Ουκρανία αποτελεί έναν από τους βασικούς πονοκεφάλους, ιδιαίτερα καθώς φαίνεται ότι πλέον η δυτική υποστήριξη για το Κίεβο έχει χάσει την αρχική ζέση για λόγους πρακτικούς (η Ε.Ε. αδυνατεί να ανταποκριθεί στο αυξημένο κόστος της υποστήριξης του πολέμου) αλλά και πολιτικούς, όπως φαίνεται από την αστάθεια

Ο **Κυριάκος Μητσοτάκης** στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. Η διεύρυνση στα Δυτικά Βαλκάνια είναι ζήτημα προτεραιότητας για τις Βρυξέλλες, ωστόσο για την Αθήνα είναι υπερβολική έως και αδιαιολόγητη η νευρική κατάσταση που εκδήλωσε εσχάτως το Βερολίνο όσον αφορά την ελληνική στάση απέναντι στην Αλβανία.

Στην Αθήνα γνωρίζουν ότι το τέλμα στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις θα παραμείνει τουλάχιστον μέχρι τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, με τον κ. Ερντογάν να έχει κάθε λόγο να περιμένει τα αποτελέσματα.

που επικρατεί στο εσωτερικό αρκετών ευρωπαϊκών χωρών.

Πολύ πιο ανησυχητική για την Αθήνα είναι η κατάσταση στη Μέση Ανατολή, όπου και εκεί η εμπόλεμη ζώνη επιμικνύεται επικίνδυνα με το πλέγμα των σχέσεων που είχαν οικοδομηθεί τα τελευταία χρόνια να τίθεται εν αμφιβόλω. Αν και η Αθήνα επι-

χειρεί να προχωρήσει σε κάποιες ασκήσεις ισορροπίας, ιδιαίτερος καθώς το κόστος σε ζωές αμάχων στη Λωρίδα της Γάζας είναι τεράστιο, η υποστήριξη προς το Ισραήλ παραμένει βασικός πυλώνας της εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδας στην περιοχή.

Είναι σημαντικό ότι για την πρόσφατη στάση της Ελλάδας στον ΟΗΕ («ναι» σε ψήφισμα που δεν αναφέρει τη Χαμάς, ζητείται εκκευρία και προστασία των αμάχων στη Γάζα) είχε ειδοποιηθεί εγκαίρως η ισραηλινή πλευρά.

Οι σχέσεις με την Αίγυπτο διατηρούνται σε πολύ καλό επίπεδο, ωστόσο για την Αθήνα παραμένει εστία ανησυχίας η Λιβύη όπου η Αγκυρα είναι εξαιρετικά δραστήρια. Ο πρέσβης της Ελλάδας στην Τρίπολη, Νίκος Γαριλίδης, είναι έμπειρος διπλωμάτης, με γνώση της κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή, ωστόσο σε έναν τόπο με

τις πρακτικές ανυπαρκτες δομές κεντρικής εξουσίας όπως η Λιβύη, παραμονεύουν πάντα απροσδόκητες εκπλήξεις.

Πάντως σε αυτό το πλαίσιο εξομάλυνσης των σχέσεων με την κυβέρνηση της Τρίπολης επιχειρείται η συνεργασία με τη Λιβύη (όπως άλλωστε και με την Αίγυπτο) στο πεδίο της εξαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τη Σαχάρα προς την Ευρώπη (Ιταλία και Ελλάδα). Ακόμα μεγαλύτερα για την ελληνική διπλωματία είναι τα ερωτήματα για τις σχέσεις με τις χώρες του Κόλπου, καθώς τα περισσότερα από τα έργα στα οποία εμπλεκόταν η Ελλάδα είχαν ως προαπαιτούμενο τη συνεργασία των αραβικών μοναρχιών με το Ισραήλ.

Μέσω Τιράνων

Είναι, λοιπόν, κατανοητό ότι μπροστά σε αυτή την εξαιρετική

Η άγαρμπη αντίδραση του Ολαφ Σολτς για τη σύνδεση της ενταξιακής διαδικασίας με την υπόθεση Μπελέρν έφερε στην επιφάνεια την πλήρη έλλειψη γερμανικής στρατηγικής για τα Δυτικά Βαλκάνια.

σύνθετη μεγάλη εικόνα, οι τριβές με την Αλβανία αποτελούν ένα πολύ συγκεκριμένο, ειδικό πρόβλημα, το οποίο ωστόσο αναλώνει πολιτικό και διπλωματικό κεφάλαιο εντός της Ε.Ε.

Τις προηγούμενες ημέρες επιβεβαιώθηκε το αδιέξοδο στην ενταξιακή πορεία της Αλβανίας, γεγονός που είχε προανα-

γελθεί με τον πλέον επίσημο τρόπο από την Αθήνα και προς όλες τις κατευθύνσεις. Η άγαρμπη αντίδραση του Βερολίνου, με τον καγκελάριο Ολαφ Σολτς να ανακοινώνει ουσιαστικά τη δυσарέσκεία του για τη σύνδεση της ενταξιακής διαδικασίας με την υπόθεση του Φρέντι Μπελέρν από την Αθήνα, πέρα από την έλλειψη διπλωματικού τακτ έφερε στην επιφάνεια και έναν ακόμα παράγοντα: Την πλήρη έλλειψη στρατηγικής αρχιτεκτονικής για την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων από τη μεγαλύτερη χώρα της Ε.Ε. Από την προ του πολέμου στην Ουκρανία διαστατικότητα της γερμανικής διπλωματίας, έχει γίνει μετάβαση στην πολιτική της ταχύτερης δυνατής επέκτασης της Ε.Ε., καθώς επίσης και της προώθησης του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας για τη λήψη αυτού του είδους των αποφάσεων, που εκ των πραγμάτων ακυρώνει κάθε δυνατότητα βέτο για θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής. Ουσιαστικά πρόκειται για μια αντίληψη που επικρατεί και στην Ουάσιγκτον και η ταχύτητα προσαρμογής του Βερολίνου σε αυτήν υποδηλώνει και την ευρύτερη αμχανία.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Αθήνα με το Βερολίνο αφορά ακριβώς αυτή την ταχεία προσαρμογή της Γερμανίας στον νέο κόσμο. Ενώ σε κάποια ζητήματα υπάρχει κάποια εξ ανάγκης σύγκληση (όπως η ανάγκη για επιτάχυνση των αμυντικών εξοπλισμών και η επί τούτου προσαρμογή κάποιων δημοσιονομικών κανόνων), στο Βερολίνο επικρατεί η αντίληψη ότι μία από τις βασικές –πρό του πολέμου στην Ουκρανία– ανεπάρκειες της γερμανικής διπλωματίας ήταν η ευρωπαϊκή παράδοση της πολυμερούς συνεννόησης, τουλάχιστον με τις μεγαλύτερες χώρες. Μάλιστα, στη γερμανική πρωτεύουσα κυριαρχεί αυτή τη στιγμή η άποψη ότι η γερμανική διπλωματία πρέπει να μάθει και να δυσαναστεί κάποιους και να μην είναι πάντα συγκαταβατική και περιορισμένη στα «εύκολα» θέματα. Και ελπίζουν αρκετοί στην Αθήνα ότι η στάση του κ. Σολτς στο συγκεκριμένο θέμα δεν είναι απλά μια πρόβα για ακόμα μεγαλύτερες πιέσεις.

Τι ζητάει ο Σαμαράς στον εξώστη

Τα συνεχόμενα πυρά, η τροπολογία για τους μετανάστες και η αντίδραση του Μαξίμου

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Γραμμή εσωτερικής αντιπολίτευσης χαράσσει πλέον ο Αντώνης Σαμαράς με την πικρή διαφοροποίησή του στην τροπολογία της κυβέρνησης για το μεταναστευτικό, την Παρασκευή.

Η επιλογή του να αποκρούει με γραπτή δημόσια δήλωσή του τη νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης και να ζητήσει την απόσυρσή της, ήρθε σε συνέχεια των ενστάσεων που είχε εκφράσει με την πρόσφατη συνέντευξή του στην «Κ», όπου διαχώριζε τη θέση του τόσο στην εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης όσο και στη μεταρρυθμιστική ατζέντα της για τα δικαιώματα.

Από κάποιους στη Ν.Δ., η προχθεσινή παρέμβαση του πρώην πρωθυπουργού ερμηνεύεται ως κλιμάκωση της κριτικής του.

Πρώτον, για πρώτη φορά με τόσο ευθύ τρόπο συγκρίνει την κυβέρνησή του με τη σημερινή, λέγοντας πως κατά τη δική του θητεία είχε θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο που προέβλεπε «κάτω από πολύ αυστηρές προϋποθέσεις, τη χορήγηση της άδειας διαμονής μόνο εάν οι αιτούντες συμπλήρωναν 7 έτη συνεχούς παρουσίας στη χώρα», προσθέτοντας πως αυτό το καθεστώς

«το διατήρησε ακόμη και ο ΣΥΡΙΖΑ», αφήνοντας αιχμή για την κυβέρνηση πως κάνει κάτι που δεν το έκανε ούτε η Αριστερά.

Δεύτερον, η παρέμβασή του είχε επιτακτικό ύφος, καθώς ζητούσε ευθέως από την κυβέρνηση να αποσύρει την τροπολογία. «Η Ελλάδα είναι χώρα, και όχι χώρος! Ζητώ από την κυβέρνηση να αποσύρει την εν λόγω τροπολογία και να επανεξετάσει το όλο ζήτημα», κατέληγε η ανακοίνωση.

«Απλώς, συνεχίζουμε»

Η κυβέρνηση δεν έμεινε στη στερεοτυπική απάντηση ότι «ο πρώην πρωθυπουργός εκφράζει γνωστές απόψεις του». Από το βήμα της Βουλής απάντησε ο αρμόδιος υπουργός, διαμνύοντας πώς η κυβέρνηση δεν πρόκειται να υποχωρήσει.

Η «γραμμή άμυνας» του κ. Γεωργιάδη ήταν η εξής: Αφού πρώτα ξεκαθάρισε πως δεν αντιδικεί με τον πρώην πρωθυπουργό, υπογράμμισε ότι «δεν υπάρχει αλλαγή μεταναστευτικής πολιτικής», εστιάζοντας στις ανάγκες της χώρας να βρει εργατικά χέρια. «Για να χτιστεί το Ελληνικό θα χρειαστεί 35.000 εργάτες», είπε ο υπουργός Εργασίας, τονίζοντας πως αυτή τη στιγμή

Η **παρέμβαση** του Αντώνη Σαμαρά, την Παρασκευή, ερμηνεύοντας ως κλιμάκωση του τόνου της κριτικής του, καθώς στη γραπτή ανακοίνωσή του ζητούσε ευθέως από την κυβέρνηση να αποσύρει την τροπολογία της.

έχουν βρεθεί μόνο 10.000. «Αν δεν βρούμε δεν θα γίνει το έργο». Την ίδια ώρα, ο υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής κ. Καϊρίδης περνούσε στην απεπιθέση, λέγοντας (στην ΕΡΤ) ότι «όποιος θεωρεί ότι αυτό είναι ένα εσωτερικό πρόβλημα, νομίζω ότι βαυκαλίζεται και δεν βλέπει την πραγματικότητα». Η τροπολογία,

εξήγησε, αφορά αυτούς που ήδη διαμένουν εδώ και όχι αυτούς που θα σκέφτονταν να έρθουν.

Όσα είπαν οι δύο υπουργοί ήταν σε απόλυτη συνεννόηση με το Μαξίμου, που είδε με μεγάλη έκπληξη τον πρώην πρωθυπουργό να διαφοροποιείται με σφοδρότητα σε ένα θέμα που «χρήζει άμεσας λύσης, καθώς δεν

υπάρχουν εργάτες γης», όπως έλεγε πηγή του Μαξίμου στην «Κ». Ερωτηθείσα η ίδια πηγή εάν υπάρχει σχόλιο για όσα είπε ο κ. Σαμαράς, αρκέστηκε να απαντήσει με νόημα ότι «συνεχίζουμε το κυβερνητικό μας έργο».

Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο πως την πρώτη απάντηση στον κ. Σαμαρά κλήθηκε να δώσει από πλευράς κυβέρνησης ο Αδωνις Γεωργιάδης, ένας πολιτικός που χρωστάει την παρουσία του στη Ν.Δ. στον Μεσσήνιο πολιτικό και διαχρονικά θεωρείται ότι κινείται στην ίδια ιδεολογική πτέρυγα του κόμματος. Κυβερνητικές πηγές έλεγαν ότι η τροπολογία της κυβέρνησης Μητσοτάκη θέτει προϋποθέσεις πιο αυστηρές από εκείνες που ίσχυαν επί κυβέρνησης Σαμαρά, αφού απαιτείται πληρωράς εργασίας. «Επίσης προβλέψαμε δυνατότητα ανάκλησης της άδειας, αν κάποιος έχει μεγάλα διαστήματα που δεν εργάζεται», πρόσθεσαν οι ίδιες πηγές.

Οι ψίθυροι στην Κ.Ο.

Στην κοινοβουλευτική ομάδα, ωστόσο, υπάρχουν βουλευτές που μίλησαν για «αιφνιδιασμό» από πλευράς της κυβέρνησης, η οποία έφερε την τροπολογία χωρίς να έχει προηγηθεί κάποια συζήτηση. Οι ίδιες πηγές

σημείωναν πως η τροπολογία, σε συνδυασμό με τη βούληση της κυβέρνησης να φέρει τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, εγείρει ζητήματα «φυσιογνωμίας» του κόμματος.

Εάν πάντως η ψηφοφορία στις αρχές της εβδομάδας που ξεκινά είναι ονομαστική, τότε θα υπάρξει καταγραφή των πιθανών διαφορών που έχουν βουλευτές. Οσον αφορά τον ίδιο τον Αντώνη Σαμαρά, πηγές που πρόσκεινται σε αυτόν έλεγαν πως ό,τι είχε να πει το είπε, δείχνοντας την πρόθεση να μην απαντήσει σε όσα ακολούθησαν την παρέμβασή του.

Η νέα διαφοροποίηση, όμως, έχει καταγραφεί και δείχνει να παγιώνει τη βούληση του πρώην πρωθυπουργού να παρεμβαίνει σε θέματα που θεωρεί μείζονος σημασίας και έχουν μεγάλη βαρύτητα στο δεξιό ακροατήριο. «Κεντροδεξιά, χωρίς Δεξιά δεν υπάρχει», έχει τονίσει πολλές φορές ο κ. Σαμαράς.

Από το Μαξίμου, σχολιάζοντας τα περί «ανησυχίας» της δεξιάς πτέρυγας, έλεγαν πως επί ημερών Μητσοτάκη οι μεταναστευτικές ροές έχουν μειωθεί δραστικά, ενώ ο Εβρος έχει σφραγιστεί. «Αυτά μιλούν από μόνα τους».

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Η Ιστορία, κατά τον Μαρξ, επαναλαμβάνεται την πρώτη φορά σαν τραγωδία και τη δεύτερη φορά σαν φάρσα. Όσοι διαφωνούν με αυτή την άποψη υποστηρίζουν πως η Ιστορία απλώς διαρκεί και διδάσκει μέσω των πολλών και διαφορετικών γεγονότων που διαμορφώνουν την κάθε περίοδο. Το 1961 συγκροτήθηκε η Ένωση Κέντρου και δύο χρόνια μετά, με την καθοδήγηση του Γεωργίου Παπανδρέου, κέρδισε την εξουσία. Εννέα κόμματα συμμετείχαν στον συνασπισμό, ο οποίος δεν είχε σαφή ιδεολογικό προσανατολισμό, αλλά ετερόκλητα ρεύματα στο εσωτερικό του. Ήταν αναμφισβήτητη η χαρισματική προσωπικότητα του Γέρου της Δημοκρατίας που έκανε τη διαφορά.

Η θεωρία περί επανάληψης της Ιστορίας, 62 χρόνια μετά, είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί. Ο νέος πόλος του δικομματισμού αναζητείται για άλλη μία φορά στον προοδευτικό χώρο, ωστόσο, θα ήταν ουτοπική και μόνο η σκέψη πως ο ΣΥΡΙΖΑ, το ΠΑΣΟΚ, η Πλεύση Ελευθερίας, η Νέα Αριστερά και το ΜέΡΑ25 θα μπορούσαν να συμμαχήσουν απέναντι στη Νέα Δημοκρατία. Μπορεί ο Στέφανος Κασσελάκης να επαναλαμβάνει τη βουλήση του να κερδίσει τις ευρωεκλογές, όμως, τα δημοσκοπικά ευρήματα δείχνουν άνετη επικράτηση της Νέας Δημοκρατίας, που θα ξεπερνάει τις 20 μονάδες. Τι σημαίνει αυτό; Πως, αν δεν γίνει ένας «σεισμός» στην Κεντροαριστερά, εξαιρετικά δύσκολα οι ισορροπίες θα μπορέσουν να αλλάξουν στις επόμενες εθνικές κάλπες. Ειδικά, αν το δεύτερο κόμμα δεν καταφέρει να βάλει το «2» μπροστά από το ποσοστό του. Το ΚΚΕ μένει ασυζητητί έξω από κάθε κουβέντα, ακολουθώντας τον δικό του δρόμο. Με αυτή τη στρατηγική, άλλωστε, εμφανίζεται να έχει «τσιμπήσει» πάνω από τέσσερις μονάδες σε σύγκριση με το 2015.

Οι τάσεις της MRB του Δεκεμβρίου συζητήθηκαν πολύ την εβδομάδα που πέρασε. Το 38,8% της «γαλάζιας» παράταξης δεν μπορούν να το πιάσουν αθροιστικά τα ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ, του ΠΑΣΟΚ, της Πλεύσης Ελευθερίας, της Νέας Αριστεράς και του ΜέΡΑ25 (συγκεντρώνουν 36,6%). Αποδείχτηκε περίτρανα πως η κατάρρευση και ακολούθως η διάσπαση στην Κουμουνδούρου δεν ήταν μια ενδοοικογενειακή υπόθεση. Εφερε τα πάνω κάτω στο πολιτικό σκηνικό και δεν θα μπορούσε να γίνει αλλιώς,

καθώς μεταπολιτευτικά ποτέ η αξιωματική αντιπολίτευση δεν γνώρισε ήττα τέτοιων διαστάσεων. Για το ποιος εκπροσωπεί τη ριζοσπαστική Αριστερά έχει ανοίξει ήδη μεγάλη συζήτηση. Όπως και για τη διεισδυτικότητα του ΠΑΣΟΚ πέρα από τον χώρο του κέντρου.

Ασυμβίβαστα

Μέσα στο περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, οι «πέντε», όχι σκέψη για συνασπισμό, ούτε στο ίδιο τραπέζι για φαγητό δεν θα ήταν εύκολο να καθίσουν. Πώς θα μπορούσε ο Νίκος Ανδρουλάκης να συνυπάρχει με πρώην πασοκογενείς από τον ΣΥΡΙΖΑ, τους οποίους έχει αποκηρύξει, ή με τον Παύλο Πολάκη μετά τις συγκρούσεις που έχουν προηγηθεί; Στις εθνικές εκλογές, το προσκλητήριο της Κουμουνδούρου με αφορμή την απλή αναλογική είχε απορριφθεί και παράλληλα από το ΠΑΣΟΚ είχε κοπεί «μαχαίρι» κάθε συζήτηση συμπίρευσης με τον Γιάννη Βαρουφάκη. Ούτε κουβέ-

Τα ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ, του ΠΑΣΟΚ, της Πλεύσης Ελευθερίας, της Νέας Αριστεράς και του ΜέΡΑ25, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι μπορούν να συμμαχήσουν, αθροιστικά υπολείπονται του 38,8% της Ν.Δ.

να επίσης για συνύπαρξη ξανά του Αλέξη Χαρίτση, της Εφης Ακτσιόγλου, του Νάσου Ηλιόπουλου, του Δημήτρη Τζανακίου, του Δημήτρη Τζανακίου με τους Θεόδωρο Τζακρη, Γιώργο Τσίπρα, Πάνο Ρήγα, Παύλο Πολάκη κ.ά. Το γυαλί έχει σπάσει, ο παλιός ΣΥΡΙΖΑ έχει τελειώσει και τίποτα δεν μπορεί να γυρίσει τον χρόνο πίσω. Όσον αφορά τη Ζωή Κωνσταντοπούλου, αρνήθηκε οποιαδήποτε συνεργασία προεκλογικά, ενώ έχει κλείσει οριστικά την πόρτα της Κουμουνδούρου από το 2015, έχοντας εκφραστεί πολλές φορές αρνητικά για τον Αλέξη Τσίπρα.Επιμύθιο: Η μόνη περίπτωση ώστε να αναδειχθεί ένας πόλος που θα κοντράρει τη Νέα Δημοκρατία είναι το δεύτερο κόμμα στις ευρωεκλογές να «καταπiei» τα υπόλοιπα. Ή, τουλάχιστον, να τα εξαϋλώσει στην πορεία προς τη λαϊκή ετυμγορία και στο όνομα της ισχυρής αντιπολίτευσης και της κυβερ-

Πέντε κόμματα, καμία πυξίδα

Εκλογικές προβολές εκτός αριθμητικής πραγματικότητας από τα σχήματα της Κεντροαριστεράς

Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ κατά την προχθεσινή επίσκεψή του στο ΚΕΘΕΑ. Στην Κουμουνδούρου εξακολουθούν να επενδύουν κυρίως στη διαδικτυακή εικόνα του Στέφανου Κασσελάκη καθώς και στο iSYRIZA για την προσέλκυση μελών.

νητικής εναλλακτικής.

«Φλερτ» μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Νέας Αριστεράς δεν υφίσταται. Και ίσως η παρουσία της «Ομπρέλας», παρά τις αναφορές του Ευκλείδη Τσακαλώτου για συμμαχίες, να είναι αποτρεπτική για να προχωρήσει οποιαδήποτε παραπάνω συζήτηση. Και οι δύο, άλλωστε, δεν διαπραγματεύονται την αυτοτέλειά τους. Υπάρχει παρ' όλα αυτά μια πολύ καλή σχέση και επαφή με το πλεονέκτημα ότι δεν έχει σημαδευτεί από προηγουμένα επεισόδια και συγκρούσεις.

Επενδύοντας στα views

Στον ΣΥΡΙΖΑ καταγράφουν μια εικόνα ανανέωσης των τοπικών οργανώσεων και, όπως δημοσίευσε η «Κ» την Πέμπτη, θα επιχειρηθεί μέσω νέων πρότζεκτ του iSYRIZA η ενεργοποίηση όλων των μελών, που θα αναδιαμορφώνουν πολιτικές και πρόγραμμα.

Επενδύοντας στην εξωστρέφεια, ο Στέφανος Κασσελάκης,

Ο Στέφανος Κασσελάκης δηλώνει ότι θέλει να κερδίσει τις ευρωεκλογές, όμως, προσώρας, το μόνο που έχει στα «συν» είναι ένα viral βίντεο από την επίσκεψή του στο σπίτι της κυρίας Παπαχρήστου.

κατά γενική ομολογία, έφτιαξε με τους στενούς συνεργάτες του το πιο viral βίντεο από τότε που καταβήκε στον πολιτικό στίβο.

Ο Κωνσταντίνος Μαρκέτος και η Ντίνα Μουτζουρούλια παρέμειναν στην Κουμουνδούρου και είναι οι δύο άνθρωποι που έχουν αναλάβει το δημιουργικό κομμάτι των social media. Η επίσκεψή του στο Μεσολόγγι και στο σπίτι της Αθηνάς Παπαχρήστου –η οποία από το υστέρημα της αγόρασε ασθενοφόρο για το ΕΚΑΒ– κέρδισε πολλά views για τον αυθορμητισμό, τις ατάκες και το χιούμορ μέσα από το οποίο η ηλικιωμένη γυναίκα απέδειξε για άλλη μια φορά πως είναι το παράδειγμα προς πορφόρας. Και αυτού του είδους η καμπάνια με πρωταγωνιστές πολίτες αναμένεται να ενταθεί το επόμενο διάστημα.

Τα οικονομικά του κόμματος είναι πολύ δύσκολα. Περιμέ-

νουν μέχρι το τέλος του χρόνου τη δόση της κρατικής χρηματοδότησης. Από το 2024 θα είναι σημαντικά μειωμένη κατά τρία εκατομμύρια ευρώ. Το αντίτιμο που πλήρωσαν τα μέλη στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις κατευθύνθηκε στις ανάγκες που έχουν οι νομαρχιακές επιτροπές (ενοίκια, λειτουργικά έξοδα κ.λπ.). Υπάρχουν κάποια, λίγα, επαγγελματικά στελέχη που έφυγαν από το κόμμα και ζητούν αποζημιώσεις, ενώ και η λειτουργία των κομματικών μέσων καλύπτεται με δυσκολία. Με δεδομένο πως οι βουλευτές δίνουν το 20% της αποζημίωσης στο κόμμα και 20% για κοινωνικές δράσεις, τα έσοδα και από εκεί, με μόλις 36 βουλευτές, έχουν μειωθεί πολύ.

Ψάχνοντας τις μετρήσεις

Στη Νέα Αριστερά, ετοιμάζουν δέσμη νομοθετικών προτάσεων που θα κατατεθούν μέσα στο 2024. Σίγουρα ένα από αυτά θα είναι ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών με πλήρη δικαιώματα. Επιχειρούν να συγκροτήσουν ένα κόμμα που θα κατέβει στις ευρωεκλογές και θα απευθυνθούν σε κόσμο που νιώθουν ότι δεν εκφράζεται από τις υπάρχουσες πολιτικές δυνάμεις που τοποθετούνται στην Αριστερά και στον προοδευτικό χώρο. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», από τα μέσα Ιανουαρίου θα αρχίσουν οι πρώτες ανοικτές εκδηλώσεις και ο προγραμματισμός περιλαμβάνει στις αρχές Μαρτίου να παρουσιαστεί η πρώτη «μαγιά» του ευρωψηφοδέλτιου. Δεν έχει αποφασιστεί εάν το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί πριν ή μετά τις κάλπες του Ιουνίου.

Πώς αντιμετωπίζουν τις πρώτες «χαμηλές πτήσεις» στις δημοσκοπήσεις;

Είναι ακόμη πολύ νωρίς για να αποτυπωθεί το νέο χειρίρημα δημοσκοπικά, επιστημονικά, ιδίως όταν οι έρευνες έχουν διεξαχθεί τα πρώτα 24ωρα μετά την ανακοίνωση της συγκρότησης της Κ.Ο. της Νέας Αριστεράς ή ακόμη και πριν από αυτή. Δίνουν ιδιαίτερη σημασία στα ποιοτικά στοιχεία, που καταδεικνύουν την ύπαρξη χώρου, τη διαθεσιμότητα ψήφου, το ενδιαφέρον των πολιτών να ακούσουν την πρόταση της Νέας Αριστεράς και άρα τις μεγάλες δυνατότητες που ανοίγονται. Μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας αναφέρουν ότι το στίγμα τους έγινε ορατό στη συζήτηση του προϋπολογισμού. Αναδείχθηκε μια νέα πρόταση, που βασίζεται στο τρίπτυχο «κλιματική δικαιοσύνη - κοινωνική δικαιοσύνη - επανεκκίνηση δημοκρατίας».

ΑΠΟΨΗ

ΠΑΣΟΚ: αποτυπώματα μιας αργής ανάκαμψης

Του **ΠΑΝΟΥ ΚΟΛΙΑΣΤΑΣΗ**

Για πρώτη φορά από τον Απρίλιο 2012, το ΠΑΣΟΚ είναι δημοσκοπικά δεύτερο κόμμα. Κάτι που είναι βέβαια αξιοσημείωτο. Δεν υπάρχει προηγούμενο στην Ευρώπη κόμματος που να κυβερνούσε για δεκαετίες, να συρρικνώθηκε εκλογικά λόγω κρίσης και να επιστρέφει στο πολιτικό προσκήνιο διατηρώντας το όνομα, την ταυτότητα και την αυτονομία του.

Ωστόσο, η επιστροφή γίνεται με βήματα αργά. Αν και η φθορά του ΣΥΡΙΖΑ είναι σημαντική, η βελτίωση του ΠΑΣΟΚ είναι σχετικά μικρή. Συνεπώς προκύπτει το ερώτημα γιατί αργεί η ανάκαμψή του.

Κατ' αρχάς ο ΣΥΡΙΖΑ, παρά τη φθορά του, παραμένει για την ώρα σε διψήφια επίπεδα. Όσοι τον στηρίζουν είναι κυρίως κεντροαριστεροί που θα μπορούσαν ευκολότερα να προσεγγιστούν από το ΠΑΣΟΚ σε περίπτωση που άλλαζαν κόμμα. Αλλά έως τώρα δεν έχουν αλλάξει. Αλλωστε οι περισσότεροι είχαν στηρίξει εσωκομματικά τον Κασσελάκη, τον

οποίο αντιλαμβάνονται ως πολιτικά μετριοπαθή. Άρα του δίνουν ενδεχομένως πίστωση χρόνου.

Παράλληλα, όσοι πολίτες έχουν εγκαταλείψει ήδη τον ΣΥΡΙΖΑ κάνουν διαφορετικές επιλογές. Οι αριστεροί κοιτάνε στα αριστερά του (κυρίως ΚΚΕ αλλά και Νέα

Αν και η φθορά του ΣΥΡΙΖΑ είναι σημαντική, η βελτίωση του ΠΑΣΟΚ είναι σχετικά μικρή. Συνεπώς, προκύπτει το ερώτημα γιατί αργεί η ανάκαμψή του.

Αριστερά), ενώ οι κεντροαριστεροί στα δεξιά του (κυρίως στο ΠΑΣΟΚ αλλά και στη Ν.Δ.). Ως εκ τούτου τα κέρδη για την Κεντροαριστερά είναι για την ώρα σχετικά μικρά.

Ακόμη, εκτός του ΠΑΣΟΚ, συριζογενείς ψηφοφόρους διεκδικεί

και ο Μητσοτάκης. Σε όλες τις αναμετρήσεις (εθνικές και ευρωπαϊκές) από το 2019 έως το 2023, οι μεγαλύτερες εκλογικές απώλειες του ΣΥΡΙΖΑ ήταν προς τη Ν.Δ. Δεν είναι τυχαίο ότι πρόσφατα η Κεντροδεξιά πρότεινε εκλογικά στις φτωχές συνοικίες της Αθήνας, του Πειραιά και της Αττικής. Η κυριαρχία Μητσοτάκη στον μεσαίο χώρο, η ενσωμάτωση πασοκογενών στελεχών, η αποδυνάμωση των αντιδεξιών ανακλαστικών και η συστημική επιδοματική πολιτική έχουν παίξει ρόλο. Κι ενδεχομένως να παίξουν ξανά στον βαθμό που διατηρούνται.

Την ίδια στιγμή το ΠΑΣΟΚ στερείται της αναγκαίας «πολυσυνλεκτικότητας». Του στοιχείου, δηλαδή, που το κατέστησε κόμμα εξουσίας προ κρίσης. Και το στερείται τόσο σε επίπεδο ψηφοφόρων όσο και στελεχών. Ο Λοβέρδος και οι υποστηρικτές του έμειναν εκτός Βουλής, με τον πρώτο να αποχωρεί και από το κόμμα. Ο Καστανίδης επίσης έμεινε εκτός. Ο Βενιζέλος κινείται «μεταπολιτικά» και υπερκομματικά, η Διαμαντοπούλου και ο Μανιάτης είναι σε απόσταση,

ενώ ο Φλωρίδης εισήλθε στην κυβέρνηση. Επιπλέον, ο Ανδρουλάκης δείχνει αναποφάσιτος για την πιθανή αξιοποίηση προσώπων από άλλους χώρους.

Η αλήθεια από την άλλη πλευρά είναι ότι το ΠΑΣΟΚ έχει ανανεωθεί ριζικά. Τόσο σε επίπεδο ηγεσίας όσο και στελεχών. Εξέλιξη που αναμφισβήτητα έχει βελτιώσει σημαντικά την εικόνα του. Όμως η ανανέωση μοιάζει ακόμα ανολοκλήρωτη. Για παράδειγμα, παρότι η πρώτη προτεραιότητα των πολιτών είναι η οικονομία και η ακρίβεια, από την πρώτη γραμμή της ηγετικής ομάδας απουσιάζει (τουλάχιστον) ένας νέος οικονομολόγος που θα λειτουργεί ως αξιόπιστο σημείο αναφοράς για την κοινή γνώμη αναφορικά με το οικονομικό πρόγραμμα του κόμματος.

Συναφώς η εικόνα του Ανδρουλάκη, αν και ενισχυμένη, παραμένει ακόμα ανίσχυρη. Υπερέχει μεν του Κασσελάκη, αλλά υπολείπεται σημαντικά του Μητσοτάκη. Στην καταλληλότητα για την πρωθυπουργία οι επιδόσεις είναι μονοψήφιες και στη δημοφιλία των πολιτικών αρχηγών εί-

ναι στην τρίτη θέση, πίσω από τον Κουτσούμπα. Ακόμα και στο ζήτημα του πληθωρισμού που πιέζει την κυβέρνηση (όπως και κάθε ευρωπαϊκή κυβέρνηση), η εικόνα δεν είναι καλύτερη. Σύμφωνα με τις τάσεις της MRB για τον Δεκέμβριο, παρότι ο πρωθυπουργός συγκεντρώνει τον χα-

Η εικόνα του Ανδρουλάκη, αν και ενισχυμένη, παραμένει ακόμα ανίσχυρη. Υπερέχει μεν του Κασσελάκη, αλλά υπολείπεται του Μητσοτάκη.

μηλότερο βαθμό εμπιστοσύνης (συγκριτικά με άλλους τομείς πολιτικής) στη διαχείριση της ακρίβειας (27,8%), ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ υπολείπεται 10 μονάδες (17,2%), συγκεντρώνοντας επίσης από τους χαμηλότερους βαθμούς εμπιστοσύνης (συγκριτικά με τις επιδόσεις του σε άλ-

λους τομείς πολιτικής).

Είναι βέβαια πιθανό, όσο κι αν ακούγεται παράξενο, η αργή ανάκαμψη του ΠΑΣΟΚ να συνιστά στρατηγική επιλογή. Επιδιώκει να επωφεληθεί από τη φθορά των άλλων, με επιλογές χαμηλού ρίσκου, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο λάθους. Μια στρατηγική τέτοιου τύπου ίσως να αποδειχθεί αρκετή για τη δεύτερη θέση των ευρωεκλογών κι ένα ποσοστό στα επίπεδα του 15%-16%. Με δεδομένο ότι στις ευρωκάλπες δεν εκλέγεται κυβέρνηση και η ψήφος είναι «χαλαρή», ο στόχος δεν είναι ανέφικτος. Δύσκολα όμως μια παρόμοια στρατηγική θα είναι αρκετή για να γίνει εκ νέου ο κεντροαριστερός πυλώνας του δικομματισμού. Διότι συνθήκες η φθορά μιας κυβέρνησης ωφελεί ευκολότερα ένα υφιστάμενο κόμμα εξουσίας παρά έναν υπό διαμόρφωση φορέα διακυβέρνησης.

Ο κ. Πάνος Κολιαστάσης είναι δίδaktor Πολιτικής Επικοινωνίας του Queen Mary University of London και διδάσκων στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Πάνω: «Όταν δύο οργανισμοί που ενσαρκώνουν την ελεύθερη και ανεξάρτητη δημοσιογραφία γιορτάζουν μια συνεργασία που έχει διαρκέσει 25 χρόνια, πρέπει να γιορτάσουμε», δήλωσε από το βήμα ο πρόεδρος των New York Times International, Στίβεν Ντάνμπαρ-Τζόνσον.

Αριστερά: Η συζήτηση των Αμερικανών δημοσιογράφων Σούζαν Γκλάσερ και Πίτερ Μπέικερ με τον διευθυντή της «Κ», Αλέξη Παπαχελά, επικεντρώθηκε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η αμερικανική δημοκρατία.

Παράθυρο προς τον κόσμο

Τα 25 χρόνια σύμπραξης με τους New York Times για την αγγλόφωνη έκδοση της «Καθημερινής»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Νωρίς το βράδυ της Δευτέρας, στο λιμάνι ήταν δεμένα τουλάχιστον τέσσερα πλοία. Ενα εξ αυτών κρουαζιερόπλοιο – τα αναμμένα άσπρα και κίτρινα φώτα του δημιουργούσαν δέσμες φωτός στην ήσυχη, σκοτεινή θάλασσα, φτάνοντας μέχρι την άλλη πλευρά της προβλήτας, έως το ύψος της Πέτρινης Αποθήκης.

Εδώ, στον εντυπωσιακό χώρο της πύλης Ε2 στο λιμάνι του Πειραιά, η «Καθημερινή» και οι New York Times γιόρτασαν τα 25 χρόνια σύμπραξης: την επέτειο της αρχής μιας κοινής πορείας δύο ομίλων που μοιράζονται τις ίδιες αξίες και των οποίων η συνάντηση άνοιξε, πριν από ένα τέταρτο του αιώνα, τον δρόμο της αγγλόφωνης ενημέρωσης στην Ελλάδα.

Η αφετηρία

Η συμφωνία συνεργασίας της τότε International Herald Tribune, η οποία ανήκε στους New York Times και στην Washington Post, αποτέλεσε μόλις τη δεύτερη σύμπραξη της διεθνούς εφημερίδας με ένα Μέσο εκτός ΗΠΑ.

«Ήταν και η πιο γρήγορη – πέντε μήνες μετά την πρώτη μας συνάντηση τον Οκτώβριο του 1997, εκδόθηκαν οι πρώτες εφημερίδες», λέει στην «Κ» ο Αλμπέρτο Κανό, σημερινός επικεφαλής των New York Times για τη διαφήμιση και τα συνέδρια σε Ελλάδα, Κύπρο και Βόρεια Μακεδονία, που τότε ήταν στέλεχος της International Herald Tribune.

Το όραμα της συνεργασίας ήταν τότε εκδότη της «Καθημερινής», αείμνηστου Αριστείδη Αλαφούζου, δηλώνει στην «Κ» η Μάρθα Δερτιλή, ένα από τα βασικά πρόσωπα της ομάδας των αρχικών συντελεστών. Ενα όραμα που τονίζει ότι συνεχίζει ο γιος του, Θεμιστοκλής Αλαφούζος.

«Πριν από 25 χρόνια, θυμάμαι, με κάλεσε ο Αριστείδης Αλαφούζος στο γραφείο του και μου είπε, με τον συνήθη επιτακτικό του τρόπο, ότι πρέπει να αποκτήσουμε μια συνεργασία με τη Herald Tribune», είπε το βράδυ της Δευτέρας ο διευθυντής της «Καθημερινής», Αλέξης Παπαχελάς. «Είπε, και μας το θύμιζε

πάντα αυτό, ότι είμαστε πολίτες του κόσμου, ότι πρέπει να είμαστε κοσμοπολίτες, ότι δεν πρέπει να είμαστε στενόμεντοι και ότι πρέπει να κάνουμε αυτό που οι Έλληνες κάνουν πάντα καλύτερα – να κοιτάμε προς τον έξω κόσμο και να προσπαθούμε να τον κατακτήσουμε», τόνισε.

Ο πρόεδρος των New York Times International, Στίβεν Ντάνμπαρ-Τζόνσον, λέει στην «Κ» ότι ήταν ενθουσιασμένος με τη συνεργασία των δύο Μέ-

«Το ότι το εγχείρημά μας έχει επιζήσει για 25 χρόνια, παρά τις δύσκολες προκλήσεις που χρειάστηκε να αντιμετωπίσουμε, είναι εξαιρετικά ικανοποιητικό», λέει ο πρόεδρος των New York Times International, Στίβεν Ντάνμπαρ-Τζόνσον.

σων εξαρχής. «Η ιδέα ήταν να συμπράξουμε με μια εφημερίδα ύψιστης ποιότητας, που αντικατοπτρίζει τις ίδιες αξίες με τις δικές μας, και να συνδυάσουμε τα τοπικά νέα με τα πιο σημαντικά διεθνή», αναφέρει.

«Με προσέγγισε ο Αλέξης Παπαχελάς για να αναλάβω τη δημοσιογραφική πλευρά του εγχειρήματος γιατί είχα εμπειρία σε διεθνή μέσα», θυμάται για το 1998 ο Νίκος Κωνσταντάρης, ο οποίος παρέμεινε στην αγγλική έκδοση της εφημερίδας 17 χρόνια. «Δεν μπορούσε να είναι απλώς μετάφραση των ρεπορτάζ της ελληνικής έκδοσης», σημειώνει.

Η Ελέν Κωνσταντόπουλος, αντιπρόεδρος Διεθνούς Κυκλοφορίας και Ανάπτυξης στους NYT, ενεπλάκη με το εγχείρημα λίγο αργότερα, πριν από περίπου 20 χρόνια. «Ήταν μία από τις δύο πρώτες συμπράξεις που αναπτύξαμε στην Ευρώπη – το γεγονός ότι ακόμα στέκεται, ενώ τόσες άλλες σταμάτησαν, είναι απόδειξη της υποστήριξης που η οικογένεια Αλαφούζου δίνει στη συνεργασία και στο προϊόν, όπως και της πολύ ισχυρής ευθυγράμμισης των δύο τίτλων», λέει στην «Κ». «Πιστεύω ότι είναι

The New York Times
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αναμνηστική φωτογραφία στελεχών της «Καθημερινής» και της IHT στη «Μεγάλη Βρετανία», την πρώτη ημέρα που κυκλοφόρησε η κοινή έκδοση.

Οι Αριστείδης Αλαφούζος, Ρίτσαρντ Μακλίν (εκδότης της IHT), Στάμος Ζούλας, Μιχάλης Κασιγέρας και ο τότε διευθυντής της «Κ», Αντώνης Καρακούσης με την πρώτη κοινή έκδοση.

Το πρώτο πρωτοσέλιδο της αγγλικής έκδοσης της «Καθημερινής» κυκλοφόρησε στις 9 Μαρτίου του 1998 με την International Herald Tribune.

μια συνεργασία που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θα κρατήσει και για τα επόμενα 25 χρόνια».

Σημείο καμπής

Βρισκόμαστε σε ένα σημείο καμπής παγκοσμίως, λίγο πριν από την επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης, τονίζει ο κ. Ντάνμπαρ-Τζόνσον, η οποία δεν ξέρουμε πώς θα αλλάξει τον κόσμο και τα ΜΜΕ. «Δεν ξέρω αν θα συνεχίσουμε για πάντα

«Πιστεύω ότι είναι μια συνεργασία που, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, θα κρατήσει και για τα επόμενα 25 χρόνια», δηλώνει η Ελέν Κωνσταντόπουλος, αντιπρόεδρος Διεθνούς Κυκλοφορίας και Ανάπτυξης στους NYT.

να έχουμε έντυπη εφημερίδα», συμπληρώνει, «αλλά ελπίζω πως, αν έχουμε για πάντα μια σχέση γύρω από την εξαιρετικής ποιότητας δημοσιογραφία, αυτή θα πάρει ψηφιακή μορφή».

Ο κ. Ντάνμπαρ-Τζόνσον λέει πως ένιωσε υπερήφανος στην εκδήλωση της Δευτέρας: «Το ότι κάτι τέτοιο έχει επιζήσει για 25 χρόνια, παρά τις δύσκολες προκλήσεις που όλοι έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε και που άσκησαν πίεση στις επιχειρήσεις μας, είναι εξαιρετικά ικανοποιητικό. Εχουμε καταφέρει πολλά μέσα σε αυτά τα 25 χρόνια. «Οι δύο τελευταίες δεκαετίες δεν ήταν εύκολες», υπογράμμισε ο κ. Παπαχελάς.

Μετά τις σύντομες ομιλίες των δύο και του Αθανασίου Ελλης, διευθυντή της αγγλόφωνης έκδοσης της «Καθημερινής», ο οποίος δήλωσε ότι η εφημερίδα αποτελεί τη βασική πηγή ενημέρωσης στον κόσμο για το τι συμβαίνει στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στην ευρύτερη περιοχή, η εκδήλωση πέρασε στο βασικό κομμάτι της.

Για περίπου μισή ώρα, δύο κορυφαίοι Αμερικανοί δημοσιογράφοι, ο επικεφαλής ανταποκριτής του Λευκού Οίκου για τους

New York Times Πίτερ Μπέικερ και η Σούζαν Γκλάσερ, η οποία, έπειτα από μακρά πορεία σε μέσα όπως η Washington Post και το Politico, τώρα διατηρεί τη στήλη «Letter from Biden's Washington» στο περιοδικό The New Yorker, συζητήσαν με τον κ. Παπαχελά για θέματα που απασχολούν τις ΗΠΑ και τον κόσμο.

Πόλεμοι και εκλογές

Η θεματολογία άγγιξε σημαντικά ζητήματα, όπως είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία, η στάση του Αμερικανού προέδρου Τζο Μπάιντεν απέναντι στο Ισραήλ και το ποια είναι τα βασικά πρόσωπα που «τρέχουν» την αμερικανική εξωτερική πολιτική, μέχρι και τις προεδρικές εκλογές του 2024 και το τι θα σημαίνει για τις ΗΠΑ, αλλά και για τον κόσμο, η πιθανή επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ. «Είναι εκλογές», δήλωσε η κ. Γκλάσερ, «στις οποίες ο κόσμος έχει πολύ μεγάλο διακύβευμα – θα έχουν τεράστιες συνέπειες για την Ελλάδα και την Ευρώπη».

Ολοκληρώνοντας τη συζήτηση με έναν πιο θετικό τόνο, ο κ. Μπέικερ, ο οποίος έχει ρίζες από την Ελλάδα, από όπου έφυγαν οι γονείς του πατέρα του για να μεταναστεύσουν στις ΗΠΑ, εξέφρασε τη χαρά του για το ότι βρέθηκε, με αφορμή την εκδήλωση, στη χώρα των προγόνων του. «Είναι υπέροχο για εμένα το ότι είμαι εδώ – ο πατέρας μου ήταν Έλληνας», δήλωσε. «Τον χάσαμε φέτος – θα ενθουσιαζόταν που βρισκόμαστε σήμερα εδώ μαζί σας», είπε.

«Ανθείτε», δήλωσε για τη χώρα η κ. Γκλάσερ, «και μας ενθουσιάζει να βλέπουμε ότι το αφήγημα για την Ελλάδα διεθνώς είναι πολύ διαφορετικό τώρα από ό,τι πριν από δέκα χρόνια».

Σαρώστε το QRcode για να παρακολουθήσετε την εκδήλωση της «Κ», στο YouTube.

Τρίζει ο άξονας Μπάιντεν - «Μπίμπι»

Η πρώτη δημόσια αποδοκιμασία από τον Αμερικανό πρόεδρο και η απομόνωση στον ΟΗΕ δοκιμάζουν τις αντοχές του Νετανιάχου

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Για τουλάχιστον δύο μήνες μετά τις φονικές επιδρομές της Χαμάς, ο Τζο Μπάιντεν κάλυπτε απολύτως τη θηριώδη στρατιωτική απάντηση του Ισραήλ στη Γάζα. Σε χρόνο-μυθόεν έστειλε στην περιοχή δύο αμερικανικά αεροπλανοφόρα και ένα πυρηνικό υποβρύχιο για να αποθαρρύνει τη Χεζμπολάχ και άλλους περιφερειακούς συμμάχους του Ιράν από το άνοιγμα και δεύτερου μετώπου, καθιστώντας τις ΗΠΑ συμμετέχουσες στον πόλεμο. Χρησιμοποίησε το αμερικανικό βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας για να θωρακίσει τον σύμμαχό του απέναντι σε ανεπιθύμητες εξελίξεις. Υιοθετούσε τις ισραηλινές εξηγήσεις ακόμη και για τις πιο ακραίες ενέργειες, όπως οι βομβαρδισμοί σχολείων και η πολιορκία νοσοκομείων, ενώ αμφισβητούσε τα στοιχεία που έδιναν οι παλαιστινιακές αρχές (όχι μόνο της Γάζας, αλλά και της Ραμάλα) και επιβεβαίωναν υπηρσίες του ΟΗΕ για τον αριθμό των θυμάτων. Ανεξάρτητα από το τι μπορεί να έλεγε ή να μην έλεγε κατ' ιδίαν στον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, η δημόσια συμπεριφορά του ισοδυναμούσε με λευκή επιταγή.

Ηχηρό σήμα

Σε αυτό το φόντο, η μεταστροφή της περασμένης Τρίτης ήταν σημαντική. Μιλώντας σε εκδήλωση για τη χρηματοδότηση της προεκλογικής εκστρατείας του, ο Αμερικανός πρόεδρος δήλωσε ότι το Ισραήλ «αρχίζει να χάνει την υποστήριξη» της διεθνούς κοινής γνώμης λόγω των «χωρίς διάκριση (μεταξύ ενόπλων και αμάχων) βομβαρδισμών». Χαρακτήρισε την κυβέρνηση Νετανιάχου «την πιο συντηρητική στην Ιστορία» του εβραϊκού κράτους και τον κάλεσε να αλλάξει συμμάχους και να αποδεχτεί τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Λόγια, θα πει κανείς.

Το γεγονός, όμως, ότι την επομένη ο Λευκός Οίκος «πάγωσε» την αποστολή 27.000 όπλων στην ισραηλινή αστυνομία λόγω των συνεχιζόμενων επιδρομών εποίκων εναντίον Παλαιστινίων στην κατεχόμενη Δυτική Οχθη αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να προσθέσει περισσότερα δόντια στη ρητορεία του. Την ίδια αίσθηση άφησε η αποστολή του συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας Τζέικ Σάλιβαν, ο οποίος ζήτησε

Παλαιστίνιοι μεταφέρουν σε νεκροταφείο της Ράφα τις σορούς συγγενών τους που σκοτώθηκαν από τους σφοδρούς ισραηλινούς βομβαρδισμούς στη Λωρίδα της Γάζας. Παρά τις διεθνείς αντιδράσεις, η κυβέρνηση Νετανιάχου δεν προτίθεται να αποκλιμακώσει την ένταση των επιχειρήσεων.

Ο Λευκός Οίκος «πάγωσε» την αποστολή 27.000 όπλων στην ισραηλινή αστυνομία λόγω των συνεχιζόμενων επιδρομών εποίκων στη Δυτική Οχθη.

από την ισραηλινή ηγεσία να τερματίσει τον ανοικτό πόλεμο μέχρι το τέλος του χρόνου και να περιοριστεί, στη συνέχεια, σε μικρές έντασης επιχειρήσεις ειδικών δυνάμεων για την απελευθέρωση ομήρων, την καταστροφή τούνελ και την εξουδετέρωση των ηγετών της Χαμάς.

Για πολλούς καθυστερημένη, αμφίβολη και ανεπαρκής, η διαφανόμενη αναδίπλωση του Μπάιντεν ήταν μονόδρο-

μος, δεδομένων των μεγάλων απωλειών στο διεθνές πολιτικό κεφάλαιο των ΗΠΑ. Ενδεικτική, από αυτή την άποψη, ήταν η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, την περασμένη Τρίτη, όπου το ψήφισμα για άμεση κατάπαυση του πυρός εγκρίθηκε με συντριπτική πλειοψηφία 153 υπέρ έναντι μόλις 10 κατά και 23 αποχών. Σε αντίστοιχη ψηφοφορία, τον Οκτώβριο, η αναλογία ήταν 120-14-45. Το πιο οδυνηρό για τις ΗΠΑ είναι ότι αρχίζουν να απομονώνονται και μεταξύ των δυτικών συμμάχων τους. Την περασμένη Τρίτη υπερψήφισαν την απόφαση 17 από τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε., ενώ τον Οκτώβριο το είχαν πράξει μόλις οκτώ. Ακόμη και από τον στενό πυρήνα των πέντε αγγλόφωνων, στενών συμμάχων των ΗΠΑ, τρία κράτη, ο Καναδάς, η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία, κάλεσαν τις ΗΠΑ να αλλάξουν

στάση ώστε να επιτευχθεί εκκευρία. «Το αντίτιμο για την ήττα της Χαμάς δεν μπορεί να είναι το συνεχιζόμενο μαρτύριο όλων των Παλαιστινίων αμάχων», τόνιζαν σε κοινή δήλωσή τους οι τρεις πρωθυπουργοί.

Διπλό μήνυμα

Οι Αμερικανοί έχουν καλούς λόγους να ανησυχούν για τους κινδύνους αποσταθεροποίησης ολόκληρης της Μέσης Ανατολής από μια ισραηλινή ηγεσία η οποία δεν γνωρίζει ούτε ανατολές ούτε όρια. Ο αμερικανικός ιστότοπος Axios έγραψε ότι η Αίγυπτος έχει προειδοποιήσει τόσο τις ΗΠΑ όσο και το Ισραήλ πως δεν θα διστάσει να ακυρώσει τη συνθήκη ειρήνης με το εβραϊκό κράτος αν ο στρατός του εκδιώξει τους Παλαιστινίους από τη Γάζα στο Σινά, καθιστώντας σαφές ότι πρόκειται για κόκκινη γραμμή στα μάτια

Ο πρωθυπουργός του Ισραήλ αψηφά τις πιέσεις και επιμένει στην επιλογή του ολοκληρωτικού πολέμου μέχρι την εξολόθρευση της Χαμάς.

του Αμπντελφάταχ Σίσι. Ανάλογα μηνύματα στέλνει η Ιορδανία, η δεύτερη αραβική χώρα που αναγνώρισε το κράτος του Ισραήλ, ανήσυχη για το ενδεχόμενο νέου προσφυγικού κύματος από τη Δυτική Οχθη λόγω των κλιμακούμενων επιδρομών από τον ισραηλινό στρατό και τους οπλισμένους εποίκους.

Ωστόσο, επί του παρόντος η ισραηλινή ηγεσία φαίνεται να αψηφά τις αμερικανικές πιέσεις.

Ο Νετανιάχου δήλωσε στον Σάλιβαν ότι θα συνεχίσει την πόλεμο μέχρι «την ολοκληρωτική συντριβή της Χαμάς, την απόλυτη νίκη», ενώ ο υπουργός Αμυνας Γιάαβ Γκάλαντ εκτίμησε ότι «θα χρειαστεί κάτι περισσότερο από αρκετοί μήνες» για να εκπληρώσει τους στόχους του ο στρατός του.

Στο Ισραήλ ο πόλεμος ενώνει, η ειρήνη διχάζει: η συνέχιση της εκστρατείας για την εξολόθρευση της Χαμάς, με το όποιο κόστος, ανταποκρίνεται αυτή τη στιγμή στις διαθέσεις της βαριά τραυματισμένης από το λουτρό αίματος της 7ης Οκτωβρίου ισραηλινής κοινωνίας, ενώ ο Νετανιάχου γνωρίζει πως αν λήξει ο πόλεμος χωρίς συντριπτική νίκη, μοιραία θα πτηθεί στις εκλογές που θα ακολουθήσουν σύντομα.

Εικόνες και απώλειες

Με τις διεθνείς πιέσεις να αυξάνονται επικίνδυνα, η ισραηλινή ηγεσία επείγεται για χειροπιαστές επιτυχίες, έστω και συμβολικού χαρακτήρα, προς εσωτερική και διεθνή κατανάλωση. Σε αυτό εντάσσεται και ο εξευτελισμός Παλαιστινίων αιχμαλώτων, που τους είχαν αφήσει μόνο με τα εσώρουκα και τους εμφάνιζαν να παραδίδουν τον οπλισμό τους – αν και υπάρχουν έντονες αμφιβολίες αν επρόκειτο περί μαχητών ή περί αμάχων που συμματείχαν με το πιστόλι στον κρόταφο σε σκηνοθετημένη παράσταση. Την επόμενη ημέρα, όμως, ο ισραηλινός στρατός μετρούσε δέκα νεκρούς, μεταξύ των οποίων έναν συνταγματάρχη, έναν αντισυνταγματάρχη, δύο ταγματάρχες και έναν λοχαγό, σε ενέδρα της Χαμάς, που ήρθε να αποδείξει ότι, παρά τα πλήγματα που έχει δεχτεί, διατηρεί σοβαρές μαχητικές δυνατότητες.

Στο πολιτικό πεδίο ο πόλεμος όχι μόνο δεν έχει αποδυναμώσει, αλλά έχει εκτοξεύσει την επιρροή της ισλαμικής οργάνωσης, τόσο στη Δυτική Οχθη όσο και στη Γάζα, σε ποσοστά 46% και 42% αντίστοιχα, όπως έδειξε δημοσκοπήση στη διάρκεια της προσωρινής εκκευρίας. Αλλά αυτό δεν απασχολεί διόλου τον Νετανιάχου, ο οποίος δηλώνει ότι είναι ο μόνος πολιτικός που εγγυάται πως δεν θα δημιουργηθεί παλαιστινιακό κράτος και ότι δεν θα επιτρέψει να γίνει η Γάζα ούτε «Χαμαστάν» ούτε «Φαταχστάν».

ΑΠΟΨΗ

Η εξόριστη ηγεσία της Χαμάς και η αλγερινή διέξοδος

Του **ΓΑΒΡΙΗΛ ΧΑΡΙΤΟΥ**

Στο διάγγελμα που εκφώνησε από την Ντόχα ο επικεφαλής του πολιτικού σκέλους της Χαμάς, Ισμαήλ Χανίγια, το βράδυ της Τετάρτης, παραμονή της φετινής 36ης επετείου ίδρυσης της οργάνωσης, ανήγγειλε ότι οι μάχες κατά του Ισραήλ θα συνεχιστούν μέχρι την τελική νίκη. Ωστόσο, το πρωί της Πέμπτης, ανήμερα την επέτειο, το ηγετικό της στέλεχος Μούσα Αμπου Μαρζούκ, που επίσης βρίσκεται στο Κατάρ, εξέπληξε τους πάντες δηλώνοντας στην έγκυρη ιστοσελίδα Al-Monitor ότι η Χαμάς «θα πρέπει να υιοθετήσει τη διακήρυξη της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης που αναγνωρίζει το δικαίωμα ύπαρξης του Ισραήλ». Παρότι λίγες ώρες αργότερα ανασκεύασε τις δηλώσεις του, αυτό το ασυνήθιστο lapsus καταδεικνύει ότι η Χαμάς ήδη βιώνει τη δική της «επόμενη μέρα».

Με τον πόλεμο να μαίνεται, το μέλλον της Χαμάς τίθεται εν αμφιβόλω. Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει τις εικόνες δεκάδων

ενόπλων της να παραδίδονται στους Ισραηλινούς, ενώ αγνοείται η τύχη του ηγέτη της οργάνωσης στη Γάζα, Γιάχια Σινουάρ, που το Ισραήλ δηλώνει πως «βρίσκεται κάτω από το έδαφος» – ένας ισχυρισμός που δεν έχει διαψευσθεί. Δεν διαψεύ-

Η Ντόχα και η Βηρυτός φαίνεται πως πλέον δεν είναι τόσο ασφαλείς πόλεις, τουλάχιστον όσο μέχρι πρόσφατα, για τους επικεφαλής της ισλαμικής οργάνωσης.

σθηκε επίσης ότι ο υπαρχηγός της οργάνωσης, Σάλεχ Αλ-Αρούρι, εγκατέλειψε την περασμένη Τρίτη τη Βηρυτό επιστρέφοντας στην Τουρκία, όπου παλαιότερα διηύθυνε τα γραφεία της Χαμάς στην Κωνσταντινούπολη.

Την ίδια στιγμή, η Χαμάς δεν διαψεύδει πληροφορίες που επιμέ-

νουν ότι ήδη από την περασμένη Τρίτη οι αρχές ασφαλείας του Κατάρ διεμήνυσαν στα υψηλόβαθμα στελέχη της στην Ντόχα ότι αδυνατούν πλέον να εγγυώνται την ασφάλειά τους, καλώντας τους να εγκαταλείψουν τη χώρα – και κάποιιο από αυτούς φέρονται να το έχουν ήδη πράξει. Από την άλλη, το περιβάλλον Χανίγια δηλώνει αδυναμία να επικοινωνήσει με το περιβάλλον Σινουάρ στη Γάζα για να επιτευχθεί μια νέα συμφωνία εκκευρίας. Αυτή η εξέλιξη εξελήφθη στο Ισραήλ ως αναίρεση των καταρινών εγγυήσεων, με αποτέλεσμα την περασμένη Τετάρτη να ακυρωθεί η μετάβαση του διοικητή της Μοσάντ, Ντάνι Μπαρνέν, στην Ντόχα, όπου θα διαπραγματευόταν μια νέα εκκευρία.

Με τις ισραηλινές επιχειρήσεις να συνεχίζονται, η εξουδετέρωση της Χαμάς στη Γάζα αποτελεί θέμα χρόνου. Από την άλλη, άδικο παραμένει τι θα γίνει με τα ηγετικά στελέχη της Χαμάς που βρίσκονται μόνιμα στο εξωτερικό.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα υψηλά ποσοστά δημοτικότητας της οργάνωσης στην παλαιστινιακή κοινή γνώμη της Δυτικής Οχθης, όπως καταδεικνύει έρευνα που δημοσιοποιήθηκε στις 13/12 από έγκυρο ινστιτούτο δημοσκοπήσεων με έδρα τη Ραμάλα, αλλά και την απαίτηση της διακυβέρνησης Μπάιντεν να «ανανεωθεί» η Παλαιστινιακή Αρχή για να μπορέσει να κυβερνήσει τη μεταπολεμική Γάζα, καθίσταται σαφές ότι η Χαμάς θα έχει δικό της ρόλο και μετά τον πόλεμο. Τα τωρινά της ηγετικά στελέχη είναι γνώριμα – και επομένως αρκούντως διαχειρίσιμα.

Με το Κατάρ να φέρεται απρόθυμο να παρατείνει τη φιλοξενία προς το περιβάλλον Χανίγια, αρχικά η Ινδονησία ή η Μαλαισία προβάλλοντας ως νέες χώρες-καταφύγια. Όμως, η γεωγραφική τους απόσταση από τον αραβικό κόσμο θα παρόπλιζε τη Χαμάς. Η λύση της Τουρκίας θα φαινόταν λογική, εάν δεν ήταν μια χώρα τόσο γνώριμη στη Μοσάντ. Αντιθέτως, η λύση

που ακούγεται τελευταία ολοένα και συχνότερα είναι η Αλγερία.

Από την ανάληψη των καθηκόντων του το 2019, ο Αλγερινός πρόεδρος, Αμπντελματζίντ Τεμπούν, για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης, επένδυσε μεγάλο πολιτικό κεφάλαιο στις προσπάθειές του να λήξει η πόλωση μεταξύ Φατάχ - Χαμάς. Επανελημμένες ήταν οι συναντήσεις στο Αλγέρι των δύο παλαιστινιακών ηγεσιών, που πάντα τελείωναν με αόριστες συμφιλιοτικές υποσχέσεις και κολακευτικές ευχαριστίες προς την αλγερινή ηγεσία. Ο Τεμπούν ήταν από τους πρώτους Αραβες ηγέτες που συντάχθηκαν με τον Παλαιστίνιο ομόλογό του, Μαχμούντ Αμπάς, καταδικάζοντας το σχέδιο Τραμπ. Καταδίκασε και τις Συμφωνίες Αβραάμ «που υποβαθμίζουν το Παλαιστινιακό Ζήτημα» – κυρίως όμως επείδη αναβάθμισαν τον περιφερειακό ρόλο του Μαρόκου, με την διακυβέρνηση Τραμπ να αναγνωρίζει τη μαροκινή κυριαρχία στη Δυτική Σαχάρα τον Δεκέμβριο του 2020. Αργότερα, όμως, η διακυ-

βέρνηση Μπάιντεν φρόντισε να κτίσει τις γέφυρες με τη δυσαρεστημένη Αλγερία, που εν τω μεταξύ διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με το Μαρόκο. Απολύτως στοχευμένη ήταν η επίσκεψη Μπλίνκεν στο Αλγέρι τον περυσινό Μάρτιο, όπως και η πανηγυρική του παρουσία σε ετήσια τοπική εμπορική έκθεση.

Η φημολογούμενη φιλοξενία της ηγεσίας της Χαμάς στην Αλγερία εκτιμάται πως θα συνοδευτεί με αντίστοιχα αμερικανικά ανταλλάγματα προς τη συγκεκριμένη βορειοαφρικανική χώρα, με την ελπίδα ότι θα συμβάλει στο να καταστεί η Παλαιστινιακή Αρχή περισσότερο συμπεριληπτική – και άρα ικανή να διακυβερνήσει αποτελεσματικά τη μεταπολεμική Γάζα, όπως την αντιλαμβάνεται η διακυβέρνηση Μπάιντεν.

Ο κ. Γαβριήλ Χαρίτος διδάσκει Ιστορία των Πολιτικών Σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ - Κύπρου στο Πανεπιστήμιο Μπεν-Γκουριόν και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Τι σας είναι, κύριε, ο ασθενής; Σύζυγος!

Ένα όψιμο σύμφωνο συμβίωσης μέσα στην πανδημία. Ένα επείγον περιστατικό στο ΑΧΕΠΑ. Κι ένας παλιός δισταγμός για τα «παιδιά που θα υπέφεραν αν τα πήγαιναν στο σχολείο στη Θεσσαλονίκη δύο μπαμπάδες»

Του **ΜΙΧΑΛΗ ΛΥΧΟΥΝΑ**

Όταν χτύπησε το τηλέφωνο στις εννιά το βράδυ πριν από λίγες μέρες στην Καβάλα και διάβασα το όνομα της συγκατοίκου του πρώτου ορόφου στο σπίτι μας στη Θεσσαλονίκη, βαρυγκόμιας ψιθυρίζοντας τι έγινε πάλι, θα βρούμε λύση με τις θέσεις πάρκινγκ; Μάδεψα τα αποθέματα καλής διάθεσης και απάντησα για να την ακούσω τρομοκρατημένη να λέει, «ο Βαγγέλης είχε πρόβλημα με την αναπνοή του, τον μετέφερα στα επείγοντα του ΑΧΕΠΑ, αλλά όταν φτάσαμε είχε καταρρεύσει και τον παρέλαβαν αναισθητοί. Δεν ξέρω πώς είναι, κατέληξε». Με τα πόδια μου να τρέμουν, σε σύγκυση και αμυχάνια ψέλλισα, δηλαδή να έρθω; Η απάντηση με έκανε να καταλάβω πως η κατάσταση δεν ήταν μιας κρίσης αλλεργίας, αλλά κάτι πιο σοβαρό. Οι φίλοι με πήγαν σπίτι, πήρα το αυτοκίνητο και μέσα σε αναφιλητά και αγωνία πήρα τον δρόμο για τη Θεσσαλονίκη τηλεφωνώντας σε στενούς συγγενείς.

Στη μέση της διαδρομής τύπωσε ξανά το τηλέφωνο και δεν ήξερα τι θα ακούσω. Η καλή γετόνισσα μου έδωσε να μιλήσω σε μια γιατρό για να πάρει ιστορικό. Την ενημέρωσα, ζήτησε τον φάκελό μου, της είπα πως είναι στο σπίτι μας στη Θεσσαλονίκη και εγώ ήμουν καθ' οδόν. Λίγο αργότερα το τηλέφωνο τύπωσε ξανά. Του είχαν κάνει τραχειοτομή, είχε ανακτήσει τις αισθήσεις του και έδινε πληροφορίες με το κινητό. Με περιέμεναν με τον φάκελό. Ήταν περασμένα μεσάνυχτα όταν έφτασα στο σπίτι, μάζεψα λίγα πράγματα, άρπαξα τον φάκελο (άσφοα οργανωμένο) και έφυγα για το ΑΧΕΠΑ. Στο χάος μιας εφημερίας με έστειλαν στην ΩΡΛ κλινική. Τον βρήκα στον κρεβάτι να αναπνέει με θόρυβο, ταλαιπωρημένο, αλλά καλά.

Ανταλλάξαμε βλέμματα και σφίξαμε τα χέρια και πήγα στη γιατρό με τον φάκελο. Μόλις άρχισε να τον ξεφυλλίζει και να ζητάει πληροφορίες, με ρώτησε, τι σας είναι; ΣΥΖΥΓΙΟΣ απάντησα, αυθόρμητα και απτόμημα. Χωρίς σίκωμα φρυδιών ή αλλαγή τόνου φωνής συνεχίσαμε την ανάλυση του ιστορικού του ασθενούς. Άφησα τη γιατρό να μελετήσει τον φάκελο και πήγα στον θάλαμο να περιποιηθώ τον

Δεν αποκτήσαμε παιδιά.

Με πονάει ακόμη.

Ημασταν μάλλον άτυ-
χοι χρονικά. Ήταν νωρίς
όταν, στέρεοι στη σχέ-
ση μας, βλέπαμε μακριά,
πέρα από εμάς και ήμα-
σταν σε κατάλληλη ηλι-
κία. Κακοί γονείς πάντως
δεν θα γινόμασταν.

Βαγγέλι. Σε λίγο εμφανίστηκε ο προϊστάμενος των νοσηλευτών για να συμπληρώσει τον φάκελο. Και ανάμεσα στο ι φάρμακα παίρνει, έχει πίεση ή σάκχαρο, η ίδια ερώτηση, τι του είστε; ΣΥΖΥΓΙΟΣ επανέλαβε με περισσότερη αυτοπεποίθηση και συνεχίσουμε τη συμπλήρωση του φακέλου.

Τις επόμενες δύο μέρες που ρώτησα για την εξέλιξη της κατάστασης, δεν υπήρξε επανάλυση της εργώστης. Προφανώς είχε γίνει πα γνωστό. Φάνηκε άλλωστε όταν στην ομαδική επίσκεψη των γιατρών, η θεραπύπουσα αναφέρθηκε στην εννημέρωση που έλαβε από τον ΣΥΖΥΓΙΟ.

Υστερα από περισσότερα από είκοσι χρόνια κοινής ζωής είχαμε αποφασίσει να κάνουμε σύμφωνο στις αρχές του 2020. Ημασταν πα

Όταν οι γιατροί ήταν απελπισμένοι, αποφάσισαν να με βάλουν σε ένα κλινικά δοκιμαζόμενο φάρμακο, κάλεσαν την αδελφή μου ως στενότερη συγγενή. Εκείνη πάλι θεώρησε υποχρέωσή της να ζητήσει τη συναίνεση του συντρόφου μου, έστω και χωρίς χαρτιά. Της το χρωστώ.

μεγάλοι, μαζί και δεμένοι. Η πανδημία μάς πρόλαβε και παραλίγο να μας χωρίσει. Όταν οι γιατροί ήταν απελπισμένοι, αποφάσισαν να με βάλουν σε ένα κλινικά δοκιμαζόμενο φάρμακο, κέλεσαν την αδελφή μου ως στενότερη συγγενή. Εκείνη πάλι θεώρησε υποχρέωση της να ζητήσει την συναίνεση στο συντηρό μου, έστω και χωρίς χαρτί. Της το χρωστώ, όπως και τόσα άλλα. Τis μέρες πριν από την εισαγωγή μου στο νοσοκομείο, σκεφτόμουν πώς θα προστατέψω τον Βαγγέλη για να μείνει στο σπίτι μας χωρίς να τον γδάρει η εφορία ως εξωτικό και τα μνηύματα με τη δικηγόρο μου πηγαίνονερχονταν μόλις έπεφτε λίγο ο πυρετός μου. Δεν θυμάμαι πια τι με ταλαιπωρούσε περισσότερο, το μέλλον μου ή το δικό του. Κάναμε σύμφωνο τον

Απρίλιο του 2021.

Δεν αποκτήσαμε παιδιά. Με πονάει ακόμη. Ημασταν μάλλον άτυχιο χρονικά. Ήταν ναυρίσ όταν, στέρεοι στη σχέση μας, βλέπαμε μακριά, πέρα από εμάς και ήμασταν σε κατάλληλη ηλικία. Κακοί γονεϊς πάντως δεν θα γινόμασταν. Με οδηγό την αγάπη που ζήσαμε στις οικογένειές μας, θα πορευόμασταν. Το 2006 έκανα την πρώτη συνάντησή στη Βοστώνη με τον ψυχιατρό που εκπροσωπούσε ένα κερδοσκοπικό (μην σας παρασύρουν οι θηλοκόμοι του δωρεάν, υπηρετούν τους πλούσιους και διδάσκουν) οργανισμό που ειδικευόταν στην παρένθετη μητρότητα. Αφού τελείωσε με τον ιατρικό μου φάκελο, συμπλήρωσε το κοινωνικό/ψυχιατρικό μου προφίλ, με ρώτησε, έχετε κάτι να ρωτήσετε.

Στις ΗΠΑ, τον ρώτησα, υπάρχει ήδη μια γενιά παιδιών που έχει μεγαλώσει σε ομόφυλες οικογένειες, υπάρχουν μελέτες που να δείχνουν παρεκκλίσεις από τον κανόνα; Επιπρεάστηκαν τα παιδιά από τις επιλογές των γονιών; Οχι ήταν η κατηγορηματική απάντηση και με ήσυχη συνειδηση αναζήτησα τις νομικές και άλλες συβέπειες. Τότε ήρθα αντιμέτωπος με το αδιέξοδο να έρθουμε στην Ελλάδα με ένα παιδί με αμερικανική υπηκοότητα, με τα ονόματά μας στο πιστοποιητικό γέννησής, που δεν θα ήταν δικό μας, αλλά θα έπρεπε να πάμε στο δικαστήριο να μας δώσει την άδεια! Σχεδόν είκοσι χρόνια μετά η κατάσταση παραμένει αμετάβλητη. Τελικά η αγωνία της προστασίας των παιδιών έγειρε την πλάστιγγα. Καλά εμείς, μου είπε τότε ο Βαγγέλης, σκέφτεσαι όμως τι θα υποφέρουν τα παιδιά μας αν τα πηγαίνουν στο σχολείο στη Θεσσαλονίκη δύο μπαμπάδες; Πικρή αλήθεια. Χαιρώμαι και θαυμάζω τα παιδιά και τους ομόφυλους γονείς τους που πηγαίνουν γελαστοί στο σχολείο το πρωί. Για εμάς ήταν waris και δεν ζούσαμε στην Ν. Αγγλία ή την Καλιφόρνια.

Ο ερωτικός προσανατολισμός μου δεν ήταν κυρίαρχος στις επιλογές μου στη ζωή. Το '80 κάποιον θεωρούσαν πως το να σπουδάξεις στη Φιλοσοφική του ΑΙΘ και να επιθυμείς άτομα του ίδιου φύλου ήταν διαβητήριο για την Αριστερά. Εγώ είχα φωτογραφίες της Θάσσερ στο φοιτητικό μου διαμέρισμα. Πίστευα και πιστεύω στην ιδιοκτησία ως καλύτερο μηχανισμό των ατομικών ελευθεριών, στις υποχρεώσεις μου ως άτομο και στον περιορισμό των δυνατοτήτων του κράτους (και όσων το επηρεάζουν) να καθορίσουν τη ζωή μου ως παντογνώστης. Η άλωση της Δεξιάς, από τους Ρεπουμπλικανούς των

ΗΠΑ έως τη Ν.Δ. της Ελλάδας από ηθικολόγους παραδοσιακούς με αυταρχικά χαρακτηριστικά έχει αρνηθεί ουσιαστικά μια από τις βασικές παραμέτρους της ιδεολογίας της Κεντροδεξιάς, την αποφυγή της αριστερής ορθοδοξίας. Οι δυτικές κοινωνίες άντεξαν ως μηχανισμοί ενσωμάτωσης, όχι ως μηχανισμοί συμμόρφωσης στις κρατικές επιλογές. Αυτή άλλωστε παραμένει και η βασική πηγή της δημιουργικής τους ανανέωσης. Αν μάλιστα το δει κάποιος πιο ψυχράιμα, όπως ο Economist πριν από πολλά χρόνια, όταν τάχθηκε υπέρ του γάμιου των ομοφύλων, η επιθυμία τους για να τον πετύχουν φανερώνει και την ισχύ των παραδοσιακών σχέσεων, ως το γιορτάζουν λοιπόν οι οπαδοί της παράδοσης και ασχοληθούν με το ποσοστό των διαζυγίων... που είναι πλέον το ίδιο και για ομοφύλα ζευγάρια σε ΗΠΑ και Βορτανία!

Δεν γνωρίζω το μέλλον του κ. Στέφανου Κασσελάκη στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας. Ο θορυβώδης τρόπος επελάσεώς του και με τα ιδιαίτερα στοιχεία της προσωπικής του ζωής έφεραν ανάμεσα στα άλλα τη σχέση και τον γάμο του με άτομο του ίδιου φύλου στον κοινό λόγο και στην καθημερινότητα του συνόλου της κοινωνίας. Την εξοικείωσε με το ζήτημα απότομα, αλλά αποτελεσματικά. Δεν υπάρχει πλέον λόγος καθυστέρησης ή αναβολών και μάλιθα χωρίς πειθαγασκούς. Δεν θα γίνουμε και ΚΚΕ, ας το κάνει ο Μητσοτάκης όπως η Μέρκελ, κατά συνείδηση (η ίδια δεν το ψήφισε). Εγώ πάντως αισθάνομαι την ανάγκη, έστω και αν είναι το ΣΥΖΥΓΙΟΣ και με άκουσαν σε ιδιαίτερα δύσκολες καταστάσεις, να στείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Στέφανο, έκανε τη διαφορά!

Ο κ. Μιχάλης Λυχούνας είναι
αρχαιολόγος.

Η κλήρωση για την πρώτη φάση των νοκ-άουτ της διοργάνωσης θα γίνει τη Δευτέρα 18 Δεκεμβρίου στη 13:00 στη Νιόν της Ελβετίας.

Το Champions League μπαίνει στην τελική ευθεία

Η κλήρωση των νοκ-άουτ, το πρόγραμμα και οι ομάδες που συνεχίζουν στο Europa League

Μετά την ολοκλήρωση της 6ης αγωνιστικής των ομίλων, το Champions League... αποχαιρέτησε τη μορφή με την οποία το γνωρίσαμε και μπήκε στην τελική του ευθεία για τη φετινή χρονιά. Οι όμιλοι ολοκληρώθηκαν χωρίς πολύ μεγάλες εκπλήξεις. Είναι η τελευταία φορά που τους είδαμε με αυτή τη μορφή. Του χρόνου το σύστημα διεξαγωγής της διοργάνωσης θα αλλάξει και δεν θα τους ξαναδούμε όπως τους ξέραμε. Οι «μεγάλοι», εκτός της... Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, έκαναν τη δουλειά τους και ομάδες σαν την Κοπεγχάγη ή την Αϊντχόφεν και τη Ρεάλ Σοσιεδάδ έκαναν τις δικές τους εκπλήξεις. Η Νιούκαστλ δεν άντεξε, έμεινε εκτός Ευρώπης, με την Παρί Σεν Ζερμέν να παίρνει την πρόκριση. Μ' αυτά και μ' αυτά το Champions League αποχαιρέτησε λοιπόν τη μορφή με την οποία το γνωρίσαμε και μπήκε στην τελική του ευθεία για

Οι «μεγάλοι», εκτός της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, έκαναν τη δουλειά τους και ομάδες σαν την Κοπεγχάγη, την Αϊντχόφεν και τη Ρεάλ Σοσιεδάδ έκαναν τις εκπλήξεις.

τη φετινή χρονιά. Παρακάτω, θα σας δώσουμε πληροφορίες που αξίζει να γνωρίζετε για τη συνέχεια της πιο λαμπερής διοργάνωσης, της κορυφαίας στον κόσμο σε διασυλλογικό επίπεδο.

Η κλήρωση των «16» Η κλήρωση για την πρώτη φάση των νοκ-άουτ της διοργάνωσης θα λάβει χώρα τη Δευτέρα 18/12 στη

13:00 στη Νιόν της Ελβετίας, βάσει των παρακάτω κανόνων: Οι 16 σύλλογοι θα χωριστούν σε δύο γκρουπ. Στους ισχυρούς, αυτούς που πήραν την πρωτιά των ομίλων, και στους ανίσχυρους, αυτούς που κατέλαβαν τη δεύτερη θέση. Οι ομάδες δεν μπορούν να κληρωθούν με σύλλογο από τη χώρα τους ή σύλλογο που αντιμετώπισαν στη φάση των ομίλων. Οι ισχυροί, σε αυτή τη φάση, μπορούν να κληρωθούν μόνο με ανίσχυρους και θα παίξουν το πρώτο παιχνίδι εκτός έδρας και το δεύτερο εντός. Σε ένα υποθετικό σενάριο κλήρωσης: Η Μπάγερν Μονάχου για παράδειγμα μπορεί να κληρωθεί με μία εκ των Αϊντχόφεν, Νάπολι, Ίντερ, Λάτσιο, Παρί Σεν Ζερμέν ή Πόρτο. Με κάθε ομάδα από το γκρουπ των ανίσχυρων πλην της Κοπεγχάγης, με την οποία βρέθηκε μαζί στον όμι-

λο, και της Λειψίας που είναι επίσης γερμανική.

Συνεχίζουν στο Ευορα

Εκτός από τις ομάδες που εξασφάλισαν την παρουσία τους στα νοκ-άουτ του Champions League, τα βλέμματα τράβηξαν και αυτές που έπεσαν από τα αστέρια και θα συνεχίσουν στο Europa League. Οι σύλλογοι που πήραν την τρίτη θέση των ομίλων τους υποβιβάζονται στη δεύτερη τη τάξει ευρωπαϊκή διοργάνωση και θα αντιμετωπίσουν στα play-offs της φάση των «16» του Europa League τις ομάδες που πήραν τη δεύτερη θέση των ομίλων της ίδιας διοργάνωσης. Αναλυτικά οι ομάδες που μέσω του Champions League «έπεσαν» στο Ευορα: Γαλατάσαραι, Λανς, Μπράγκα, Μπενφίκα, Φέγενορντ, Μίλαν, Γιούγκκ Μπίσις, Σαχτάρ Ντόντεσκ.

ΟΙ 16 ΟΜΑΔΕΣ ΤΩΝ ΝΟΚ-ΑΟΥΤ

Μετά και την ολοκλήρωση της 6ης αγωνιστικής στα μέσα της εβδομάδας, έγιναν γνωστές όλες οι ομάδες που θα απαρτίσουν τους «16» της πρώτης φάσης των νοκ-άουτ, οι οποίες είναι χωρισμένες σε ισχυρές και ανίσχυρες.

Ισχυρές	Ανίσχυρες
Μπάγερν Μονάχου	Κοπεγχάγη
Άρσεναλ	Αϊντχόφεν
Ρεάλ Μαδρίτης	Νάπολι
Ρεάλ Σοσιεδάδ	Ίντερ
Ατλέτικο Μαδρίτης	Λάτσιο
Ντόρτμουντ	Παρί Σ. Ζ.
Μάντσεστερ Σίτι	Λειψία
Μπαρτσελόνα	Πόρτο

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Κλήρωση για τη φάση των «16»	18/12
Πρώτα ματς της φάσης των «16»	13-14/2
Δεύτερα ματς της φάσης των «16»	20-21/2
Κλήρωση προημιτελικών και ημιτελικών	15/3
Προημιτελικοί	9-10/4 και 16-17/4
Ημιτελικοί	30/4-1/5 και 7-8/5
Τελικός	1/7

Δεν υπάρχει ηγεμονία καμίας χώρας φέτος

Και σε αυτή την διοργάνωση υπάρχουν οι ομάδες όπως η Μάντσεστερ Σίτι, η Ρεάλ Μαδρίτης και η Μπάγερν που ξεχωρίζουν αλλά και η Άρσεναλ που είχε μια θεαματική επιστροφή στο Τσάμπιονς Λιγκ κυρίως χάρη στην έδρα της. Οι Ισπανοί άρχισαν με πέντε ομάδες και συνεχίζουν με τέσσερις (Ρεάλ Μαδρίτης, Μπαρτσελόνα, Ατλέτικο Μαδρίτης, Σοσιεδάδ), οι Άγγλοι έμειναν με δυο (Μάντσεστερ Σίτι, Άρσεναλ), οι Ιταλοί έχουν τρεις (Ίντερ, Νάπολι, Λάτσιο) αλλά καμία τους δεν κέρδισε τον όμιλο και θα έχουν και οι τρεις δύσκολες κληρώσεις, και τρεις έχουν και οι Γερμανοί (Μπάγερν Μονάχου, Μπορούσια Ντόρτμουντ, Λειψία). Για πολλές πάντως από τις ομάδες αυτές το Τσάμπιονς Λιγκ θα ξεκινήσει από την επόμενη φάση. Μπορούμε να πούμε ότι για την ώρα έκαναν απλά την δουλειά τους. Έλειψαν πολύ κάποιες ομάδες που την διοργάνωση την αναστάτωναν συχνά κι όμορφα –πρώτα από όλα η Λίβερπουλ.

Έλειψαν επίσης τα μεγάλα one man show ποδοσφαιριστών. Ο Χά-

λαντ σκόραρε λίγο, ο Εμπαπέ έδωσε τα πάντα αλλά για να προκριθεί η Παρί χρειάστηκαν άλλοι περισσότεροι, ο Όσιμεν έλειψε πολύ και παραλίγο η Νάπολι να το πληρώσει, ο Χάρι Κέιν κάνει με την Μπάγερν πιο σπουδαία πράγματα στην Μπουντεσλίγκα κι ο Λεβαντόφσκι που την

Ελειψαν πολύ κάποιες ομάδες που την διοργάνωση την αναστάτωναν συχνά κι όμορφα –πρώτα από όλα η Λίβερπουλ.

διοργάνωση την ξέρει καλά είναι σαν σε αυτή να μην έχει πάρει μέρος για την ώρα. Ποιοι έδωσαν τις καλύτερες παραστάσεις; Ο Γκαλέντο που πήρε από το χέρι την Πόρτο. Ο Γκριεζμάν που κάνει σπουδαία χρονιά με την Ατλέτικο. Ο Λεάο που ξεχωρίζει στη Μίλαν. Ο Μπέλιχαμ, «ο βασιλιάς της Βασίλισσας». Αυτός ήταν η απόλυτη ατραξιόν.

Ο Μπέλιχαμ της Ρεάλ Μαδρίτης ήταν η απόλυτη ατραξιόν της πρώτης φάσης.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Περί επενδυτών στο ποδόσφαιρο

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

Το φαινόμενο των ξένων επενδυτών στο ποδόσφαιρο στη χώρα μας δεν είναι κυπριακό. Είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται εδώ και χρόνια στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο. Όλοι βλέπουμε το τι γίνεται σε μεγάλα πρωταθλήματα. Εννοείται ότι τα μεγέθη αυτών των πρωταθλημάτων (π.χ. Αγγλικό) είναι πολύ διαφορετικά από τα δικά μας. Ο κόσμος στον οποίο απευθύνονται οι επενδυτές στην Αγγλία είναι πολύ περισσότερος από τον κόσμο που απευθύνονται οι επενδυτές εδώ στην Κύπρο. Η δε εμπορική διαχείριση των χρωμάτων και του σήματος των ομάδων είναι κατά συνέπεια πολύ διαφορετική.

Παρ' ημίν το φαινόμενο είναι σχετικά νέο. Στην Ομόνοια υπάρχει ο Σταύρος Παπασταύρου, ενώ στον Άρη και στην «Πάφος FC» αντιστοίχως είναι ο Λευκορώσος Βλαντίμιρ Φεντέρφοφ και οι Ρώσοι Ρομάν Ντουμπόβ, Σεργκέι Λομάκιν. Αν κρίνουμε από την πορεία των ομάδων αυτών με τους συγκεκριμένους επενδυτές στη διαχείριση των εταιρειών τα πράγματα είναι μέχρι στιγμής από θετικά μέχρι πολύ θετικά. Υπάρχει όμως και μια άλλη επένδυση –κυπριακής προέλευσης– που δεν βοήθησε την ομάδα. Αναφερθήκαμε στην περίπτωση της επένδυσης του Χρίστου Πουλλαίδη στην Ανόρθωση. Επανέρχομαι στο θέμα του μεγέθους γιατί είναι σημαντικό. Γιατί κάποιος να βάλει –και μάλιστα αρκετά– χρήματα σε μια κυπριακή ομάδα; Και αν δεχτούμε ότι στις μεγάλες ομάδες, τις οποίες ακολουθούν χιλιάδες οπαδοί, υπάρχει έστω προοπτική σοβαρών εσόδων, σε μια ομάδα που παίρνει στο γήπεδο 100-200 άτομα ποιο μπορεί να είναι το όφελος; Απάντηση δεν έχω στην ερώτηση αυτή ενώ να θυμίσω δήλωσα του Σταύρου Παπασταύρου που είπε ότι «Ο κόσμος δεν πρέπει να αγοράζει μετοχές ομάδας γιατί δεν είναι καλή επένδυση». Ο Σταύρος Παπασταύρου, πάντως, έχει αποδείξει ότι είναι ένας σοβαρός επιχειρηματίας που θέλει να συνεχίσει στην Ομόνοια, προχωρώντας μάλιστα σε ανέγερση ιδιόκτητου γηπέδου. Στο μεταξύ η οικονομική κατάσταση ομάδων στο πρωτάθλημά μας είναι σφοδρά ανεπιθύμητη. Δείτε τι γίνεται με τον ΑΠΟΕΛ (με τον πρόεδρο της εταιρείας Πρόδρομο Πετρίδη να δηλώνει ότι τα λεφτά που μαζεύτηκαν μέχρι τώρα είναι περιορισμένα), την ΑΕΛ, την Ανόρθωση. Την περασμένη Τετάρτη, επίσης, ο επί του Τύπου εκπρόσωπος της Νέας Σαλαμίνας Γιώργος Καζαμίας δήλωσε στον ΣΠΟΡ FM 95 το εξής: «Χρειάζομαστε 600 χιλιάδες ευρώ μέχρι και τον Μάιο και πρέπει να καλυφθεί αυτό». Όλοι όσοι διαχειρίζονται τις ομάδες αυτές αλλά και άλλοι όντες σε άλλες ομάδες, σαφώς και δεν λένε όχι σε επενδυτή. Εννοείται ότι το ιδανικό σενάριο είναι ο επενδυτής που ενδοχορμένως θα βρουν να είναι σοβαρός. Όμως επαναλαμβάνουμε. Το κυπριακό ποδόσφαιρο είναι δύσκολος χώρος για επενδύσεις.

Τούνελ χωρίς φως στην άκρη του...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Από πλευράς διοίκησης του ποδοσφαιρικού ΑΠΟΕΛ, εκφράζεται ήδη η απογοήτευση για τον βαθμό ανταπόκρισης του κόσμου της ομάδας στο οικονομικό κάλεσμα. Ανάλογο «άνοιγμα» στον κόσμο έκανε εβδομάδες νωρίτερα η διοίκηση της εταιρείας της Ανόρθωσης, χωρίς ο στόχος, για την ώρα, να έχει καλυφθεί. Τη βοήθεια του κόσμου της ετοιμάζεται, όπως όλα δείχνουν, να ζητήσει και η διοίκηση της ΑΕΛ. Λίγους μήνες μετά από πωλήσεις σημαντικών ποδοσφαιριστών σε ομάδες του εξωτερικού, ο πρόεδρος του ποδοσφαιρικού Απόλλωνα μίλησε για δύσκολη οικονομική χρονιά, συνέπεια της αποτυχίας της ομάδας να εξασφαλίσει έσοδα και από μπόνους της ΟΥΕΦΑ. Μερικά μόνο απ' όσα συνθέτουν το σκηνικό της... σύγχρονης εποχής του κυπριακού ποδοσφαιρού. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι πλειότες ποδοσφαιρικές διοικήσεις βρίσκονται ενώπιον αδιεξόδου. Οι ελλειμματικοί προϋπολογισμοί, η δυσκολία να ανταποκριθούν στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους, οι καθυστερημένες οφειλές και η ολοένα αυξανόμενη «τρύπα» σε συνολικά χρέη, είναι τα κυρίαρχα στοιχεία και χαρακτηριστικά, για τους περισσότερους κυπριακούς ποδοσφαιρικούς συλλόγους.

Η νοικοκυρεμένη οικονομική πολιτική, ποτέ δεν ήταν η αγαπημένη συνθήκη των παραγόντων του κυπριακού ποδοσφαιρού. Απλώνω το χέρι μου μέχρι εκεί που φθάνω, φράση άγνωστη για τους διοικούντες των κυπριακών συλλόγων. Ανέκαθεν, οι προϋπολογισμοί αλλιώς σχεδιάζονταν και με διαφορετικά δεδομένα υλοποιούνταν. Κυριαρχούσαν οι... υπερβάσεις –κυρίως– για μεταγραφές, τα εξωπραγματικά για τα δεδομένα της χώρας μας συμβόλαια και γενικότερα η υπερβολή. Αγοράζουμε ή ξοδεύουμε σήμερα και για την εξόφληση ή την απόσβεση βλέπουμε αύριο ή μεθαύριο ή κάποιοι άλλοι μπορεί να ασχοληθούν. Όσο για τις οφειλές προς το κράτος, εδώ και χρόνια διακανονίζονται και μετά ξανά διακανονίζονται, όσα χρέη δεν χαρίστηκαν σε περιόδους εκλογών...

Η παρούσα ξένων επενδυτών τα τελευταία χρόνια και η προσπάθεια των παραδοσιακών δυνάμεων να ακολουθήσουν και κυρίως να παραμείνουν πρωταγωνιστές, έκανε την κατάσταση ακόμη χειρότερη. Λύση στον ορίζοντα δεν διαφαίνεται –και μόνο λύση δεν αποτελούν οι οικονομικές εκστρατείες και τα ανοίγματα προς τον κόσμο. Όσο τις πρόσκαιρες λύσεις δεν διαδέχονται οι σωστοί και κυρίως ρεαλιστικοί σχεδιασμοί και προϋπολογισμοί, μακάρι όχι –αλλά μάλλον σύντομα– καμία επιτυχία και κανένας τίτλος δεν θα σώζει την κατάσταση, δεν θα... αξίζει τη ζημιά.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,70%

Χ.Α.
1,23%

2,84%

2,96%

2,05%

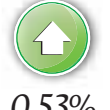
0,74%

1,80%

ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Εντείνονται
οι ανησυχίες
για ύφεση
και το 2024
Σελ. 9

Πετρέλαιο
0,53%

€/ \$
0,53%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΤΑ ΥΨΗ ΟΙ ΤΙΜΕΣ

Πρωταθλήτρια ακρίβειας σε βασικά είδη η Ελλάδα

Η Ελλάδα παραμένει μεταξύ των ακριβότερων χωρών σε βασικά προϊόντα και υπηρεσίες σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, την ώρα μάλιστα που συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη χαμηλότερη αγοραστική δύναμη. Η χώρα έχει από τις υψηλότερες τιμές σε γάλα, τυριά αυγά, ελαιόλαδο. **Σελ. 8**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στα επίπεδα του 2008 οι τιμές των κατοικιών

Η κτηματαγορά της Ελλάδας έχει ανακάμψει πλήρως και πλέον σε πολλά σημεία της Αττικής η μέση τιμή πώλησης κατοικιών νεόδμητων και μεταχειρισμένων έχει ξεπεράσει κατά πολύ τις τιμές του 2008. Ιδιαίτερα αυξημένες είναι οι τιμές στην Αθήνα και στα βόρεια και νότια προάστια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,19%	-0,10%
Γερμανία	2,10%	-0,09%
Γαλλία	2,56%	-0,25%
Ιταλία	3,78%	-0,15%
Ισπανία	3,07%	-0,12%
Ιρλανδία	2,46%	-0,14%
Ελλάδα	3,25%	-0,09%
Ην. Βασίλειο	3,78%	-0,18%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Εργατικά χέρια θέλει η ανάπτυξη

Γύρω στις 12.000 οι ανάγκες σε τουρισμό, εστίαση και λιανικό. Ετοιμάζεται διάβημα προς το υπ. Εργασίας

Τον κίνδυνο που κινδύνου για την ανάπτυξη λόγω της έλλειψης εργατικών χεριών κρούουν πολλοί επαγγελματικοί κλάδοι. Γύρω στις 12 χιλιάδες ανέρχονται οι ανάγκες προσωπικού στους τομείς των ξενοδοχείων, της εστίασης και

του λιανικού εμπορίου, όπως υπολογίζεται από τους αρμόδιους επαγγελματικούς συνδέσμους οι οποίοι φαίνεται ότι θα προχωρήσουν σε κοινό διάβημα προς το υπουργείο Εργασίας, ζητώντας την απλοποίηση διαδικασιών για

εξεύρεση προσωπικού από τρίτες χώρες. Όπως περιγράφουν στην «Κ», το πρόβλημα επιδεινώθηκε μετά το διάταγμά του για την εργοδότηση αιτώντων ασύλου στην αγορά εργασίας, και παρά το γεγονός ότι τα πλείστα ξενοδοχεία

είναι αυτήν την περίοδο κλειστά. Μιλώντας στην «Κ» ο νέος πρόεδρος του ΚΕΒΕ Σταύρος Σταύρου ανέφερε ότι από τη στιγμή που η έλλειψη προσωπικού δεν επιτρέπει σε μια εταιρεία να προχωρήσει και να υλοποιήσει τα

πλάνα ανάπτυξης της, τότε έχει έμμεση επίδραση και στον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας. Η έλλειψη προσωπικού, θεωρείται αυτή τη στιγμή ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον επιχειρηματικό κόσμο. **Σελ. 4**

Νέος φορολογικός παράδεισος το Αμπου Ντάμπι

Επί δεκαετίες πολλοί από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου επέλεγαν να διασφαλίζουν τα περιουσιακά στοιχεία τους σε γνωστούς φορολογικούς παραδείσους, όπως οι Νήσοι Κέιμαν, η Ελβετία και οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι. Προσφάτως, όμως, έχει γίνει ιδιαίτερως δημοφιλής στους βαθύπλουτους του κόσμου ένας νέος κόμβος πλούτου, το γεμάτο ουρανοξύστες εμιράτο του Αμπου Ντάμπι. Ο μεγιστάνας των κρυπτονομισμάτων Ζάο Τσανγκνέγκ, η βαθύπλουτη ινδική οικογένεια των Αντάνι, ο ιδρυτής της Bridgewater Associates Ρέι Ντάλιο και ο Ρώσος βιομήχανος Βλαντιμίρ Λίσιν συγκαταλέγονται ανάμεσα στους δεκάδες πελάτες του Αμπου Ντάμπι. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΤΖΟΡΤΖ ΧΕΪ και ΛΑΪΖΑ ΤΖΙΟΥΚΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ενας χρήσιμος συμβιβασμός για το κλίμα

Ο σουλτάνος Αλ Τζαμίερ έχει συνάψει μια συμφωνία για το κλίμα προλαμβάνοντας ένα ναυάγιο. Τη Δευτέρα, όντας ο πρόεδρος της 28ης συνόδου της Διάσκεψης για το Κλίμα των Ηνωμένων Εθνών (COP), φαινόταν πως θα εποπτεύσει μιας διαδικασίας που θα οδηγούσε στην κατάρτιση είτε μιας κάκιστης συμφωνίας για την απελευθέρωση του πλανήτη από τα ορυκτά καύσιμα, είτε μιας ανυπαρκτής συμφωνίας. Την Τετάρτη οριστικοποιήθηκε μια συμφωνία πόρρω απέχουσα από το να είναι καλή, αλλά τουλάχιστον δεν βάζει τέλος στην προσέγγιση της απαλλαγής από τις εκπομπές ρύπων. Προ της διασκέψεως εκπρόσωποι

από περισσότερα από 100 κράτη και μέλη ομάδων άσκησης θεσμικής πίεσης για το κλίμα πίεζαν ότι θα υπάρξει μια παγκόσμια δέσμευση για «σταδιακή μη χρήση» των ορυκτών καυσίμων. Μερικοί ήταν πρόθυμοι να συμβιβαστούν ακόμη και με την ηπιότερη ορολογία «σταδιακής μείωσης της χρήσης ορυκτών καυσίμων» για να επιστρέψουν στη βάση τους με μια συμφωνία. Το τελικό κείμενο, ωστόσο, δεν συμπεριλαμβάνει ούτε κι αυτό, αναφέροντας μόνο την ανάγκη για «μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα των ενεργειακών συστημάτων», η οποία θα επιταχυνθεί αυτή τη δεκαετία, ώστε να επιτευχθεί το καθαρό

Η συμφωνία δεν είναι καλή, αλλά τουλάχιστον δεν βάζει τέλος στην προοπτική των μηδενικών ρύπων.

μηδέν έως το 2050. Εάν το συμφωνημένο κείμενο γίνεται αντιληπτό ως κάτι παρόμοιο με τη «σταδιακή μείωση» της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου, τότε έχουμε ένα από βήμα προς τα εμπρός.

Αυτή η ορολογία είναι παρόμοια με εκείνη της Επιτροπής

Ενεργειακής Μετάβασης, που είχε αναφερθεί σε καθαρούς μηδενικούς ρύπους. Τα δε σενάρια της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας υποδηλώνουν ότι το να υπάρχει σημαντική παραγωγή πετρελαίου το 2050 μπορεί να είναι σε εναρμόνιση με τον στόχο για περιορισμό της υπερθέρμανσης στα υποφερτά επίπεδα του 1,5 βαθμού Κελσίου. Η αναφορά της ανάγκης να προχωρήσουμε από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο με οποιονδήποτε ουσιαστικό τρόπο είναι μια πρωτιά για τη διεθνή διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα, ενώ η μη αναφορά σε περιορισμούς μόνο για τα «αμετάβλητα» προϊόντα θα καταστήσει πιο δύσκολο για

τις παραγωγούς πετρελαίου, όπως η Σαουδική Αραβία, να μένουν άπραγες, βασιζόμενες σε αδοκίμαστες τεχνολογίες δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα. Επιπλέον, η έκκληση, που απευθύνεται μέσω του κειμένου προς τη διεθνή κοινότητα, να τριπλασιάσει την παραγωγική ικανότητα των ΑΠΕ και να διπλασιάσει την ενεργειακή απόδοση έως το 2030 μπορεί να συμβάλει σε μείωση της ζήτησης πετρελαίου κατά 25% μέχρι το 2030, εκτιμά η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας. Το κείμενο ακολουθεί την πιο ήπια διπλωματική γλώσσα του ΟΗΕ, απλά και μόνο «καλώντας» τις χώρες να επιδιώξουν την εκκίνηση της μετάβασης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΤΖΙΝΑ ΣΜΙΛΕΚ / THE NEW YORK TIMES

Η Fed προετοιμάζεται για ομαλή προσγείωση

Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed) φαίνεται να πλησιάζει πιο κοντά σε ένα αποτέλεσμα που οι δικοί της οικονομολόγοι θεωρούσαν απίθανο μόλις πριν από έξι μήνες, ήτοι μείωση του πληθωρισμού και επαναφορά του σε φυσιολογικά όρια χωρίς η οικονομία να περιπέσει σε ύφεση. Βέβαια, ενδεχομένως

Ακόμη και τα στελέχη της θεωρούσαν απίθανο να ελέγξουν τον πληθωρισμό χωρίς η οικονομία να περιπέσει σε ύφεση.

πολλά θα μπορούσαν να πάνε στραβά. Ωστόσο, ο πληθωρισμός έχει μειωθεί σημαντικά τους τελευταίους μήνες με 3,1% ετησίως από το αποκορύφωμα του 9,1% το 2022, ενώ, παράλληλα, η ανάπτυξη δείχνει σταθερή, το καταναλωτικό κοινό ζοδεύει και οι εργοδότες συνεχίζουν να προσλαμβάνουν. Αυτός ο συνδυασμός ήταν έκπληξη για τους οικονομολόγους. Πολλοί είχαν προβλέψει ότι η αποθέρμανση της δυναμικής αγοράς εργασίας με πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας από τους διαθέσιμους εργαζομένους θα ήταν μια επίπονη διαδικασία. Αντίθετα, οι εργαζόμενοι από το περιθώριο της αγοράς εργασίας επανήλθαν και κάλυψαν κενές θέσεις, συμβάλλοντας σε μια σχετικά ανώ-

δυνη εξισορρόπηση. Ταυτόχρονα, οι αποκατεστημένες εφοδιαστικές αλυσίδες βοηθούν στην ενίσχυση των αποθεμάτων και στη μείωση των ελλείψεων. Οι τιμές των αγαθών έχουν σταματήσει να πιέζουν τον πληθωρισμό για να αναρριχθεί και έχουν αρχίσει να τον αποκλιμακώνουν. Καθώς τα στελέχη της τράπεζας ατενίζουν το 2024, στοχεύουν ξεκάθαρα σε μια ήπια προσγείωση. Προσπαθούν να υπολογίσουν πόσο καιρό χρειάζεται να διατηρήσουν υψηλά τα επιτόκια για να διασφαλίσουν ότι ο πληθωρισμός είναι υπό πλήρη έλεγχο, χωρίς να ανακόπτεται άσκοπα η ανάπτυξη.

Αυτός ο ελιγμός είναι πιθανώς ο πιο περίτεχνος, γι' αυτό ο Ζερόμ Πάουελ, πρόεδρος της Fed, απέφυγε να μιλήσει πρόωρα για νίκη. Πάντως διεμήνυσε την Τετάρτη ότι τα επιτόκια ήταν απίθανο να αυξηθούν από το 5,25% στο 5,5%, εκτός εάν ο πληθωρισμός παρουσιάσει μια δραστητική αναζωπύρωση. Προέβλεψε τρεις μειώσεις επιτοκίων μέχρι το τέλος του 2024, ενόσω βαίνει μειούμενος ο πληθωρισμός και η ανεργία αυξάνεται ελαφρώς. Εάν κατορθώσουν να πραγματοποιούν αυτή την προσγείωση, στον κ. Πάουελ και τους συνεργάτες του θα πιστωθεί ένα τεράστιο επίτευγμα. Ιστορικά μιλώντας, οι αξιωματούχοι της Ομοσπονδιακής Τράπεζας οδηγούσαν την οικονομία σε ύφεση όταν προσπαθούσαν να μειώσουν τον πληθωρισμό από τα υψηλότερα επίπεδά του. «Η Fed αυτή τη στιγμή φαίνεται σε πολύ καλή κατάσταση, όσον αφορά το πώς εξελίσσονται τα πράγματα», δήλωσε ο Μάικλ Γκάπεν, υπεύθυνος του τμήματος για τα οικονομικά των ΗΠΑ στην τράπεζα Bank of America. Αλλωστε, οι αναλυτές είναι πιο αισιόδοξοι για τις πιθανότητες μιας ήπιας προσγείωσης από ποτέ: το 74% είπε ότι δεν χρειάζεται μια ύφεση για να μειωθεί ο πληθωρισμός και να φθάσει στον στόχο του 2% της Fed, εν συγκρίσει με τα χαμηλά επίπεδα του 41% πέρυσι τον Σεπτέμβριο.

ΔΗΚΤΗΣ

Το ΔΝΤ θέτει σκληρά ερωτήματα

Το 2023 μας αποκαιρέτα τραπεζικά με δύο κρίσεις που αν και απείλησαν την εμπιστοσύνη των καταθετών η έγκαιρη παρέμβαση των αρχών κατάφερε να αποτρέψει περαιτέρω μετάδοση και περισσότερα προβλήματα. Αναφερόμαστε στις περιπτώσεις της Silicon Valley Bank και Credit Suisse που έλαβαν χώρα τον Μάρτιο του 2023 και ξυπνήσαν μνήμες Northern Rock και Lehman Brothers. Οι δύο περιπτώσεις συνιστούν τις σημαντικότερες κρίσεις από το 2008. Οι συζητήσεις που ακολούθησαν οδήγησαν στο ερώτημα που έθεσε το ΔΝΤ και αφορούσε την πραγματική δυνατότητα των εποπτών να ασκήσουν τις εξουσίες τους. Σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ τα ερωτήματα που επιτακτικά θα πρέπει να απαντηθούν έχουν να κάνουν με τις εξουσίες, τις ικανότητες και τη βούληση των εποπτών να ασκήσουν ουσιαστικό ρόλο και να αποτρέψουν την επόμενη κρίση.

● ● ● ●

Ο πληθωρισμός υποχωρεί αλλά η ακρίβεια μένει

Μπορεί ο πληθωρισμός να υποχωρεί, αλλά η ακρίβεια παραμένει καθώς αρκετά προϊόντα πρώτης ανάγκης διατηρούνται «σκαρφωμένα» στα ψηλά. Σύμφωνα με έρευνες κοινής γνώμης, οι καταναλωτές δεν αναμένουν υποχώρηση των τιμών σε αντίθεση με το τι αναμένεται για τον πληθωρισμό. Το σκηνικό όπως διαμορφώνεται προβληματίζει τις κυβερνήσεις που παρόλες τις εξαγγελίες δεν καταφέρνουν να θέσουν το πρόβλημα υπό έλεγχο. Ενόψει εκλογικού κύκλου στην Ευρώπη (ευρωεκλογές 2024) οι ανησυχίες εντείνονται αφού ενδέχεται η φωτιά που «άναψε» στις τσέπες των καταναλωτών να εκφραστεί με ψήφο αποδοκμασίας από το εκλογικό σώμα.

● ● ● ●

Ανακούφιση γιατί δεν θα χρεωθούν την ύφεση

Η πτωτική τάση του πληθωρισμού αφήνει τις κεντρικές τράπεζες εκτός από ικανοποιημένες και ανακουφισμένες γιατί δεν θα χρειαστεί να στείλουν τις οικονομίες στην ύφεση. Στην περίπτωση της Fed, που ήταν η πιο προχωρημένη στις αυξήσεις των επιτοκίων, ήδη γίνεται λόγος για μειώσεις εντός του 2024. Η τράπεζα της Αγγλίας αν και αποφάσισε περίπου τα ίδια με την Fed, εκφράζοντας ικανοποίηση για την πορεία του πληθωρισμού, δεν αναμένει μείωση των επιτοκίων σύντομα. Στο ίδιο μήκος κύματος και η Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας.

● ● ● ●

Η ανάστροφη πορεία ίσως έρθει συντομότερα

Η περίπτωση της Ευρωζώνης είναι ιδιαίτερη. Ο πληθωρισμός φαίνεται να υποχωρεί περισσότε-

Η χριστουγεννιάτικη αγορά αποτελεί την πρώτη μεγάλη δοκιμασία για το πόσο έχει πληγεί η αγοραστική δύναμή των καταναλωτών.

ρο από ό,τι αρχικά αναμενόταν προσεγγίζοντας από τώρα τον στόχο του 2%, παρόλο που η πρόβλεψη ήταν για πληθωρισμό άνω του 3% μέχρι και το τέταρτο τρίμηνο του 2024. Την Πέμπτη η ΕΚΤ αποφάσισε την διατήρηση των επιτοκίων ενώ παράλληλα μείωσε την πρόβλεψη για τον πληθωρισμό καθ' όλη την διάρκεια του 2024. Με αυτά τα δεδομένα αρκετοί αναλυτές εκτι-

μούν πως ίσως η ΕΚΤ να ανέβασε τα επιτόκια περισσότερο από όσο χρειαζόταν -κάτι που αν ισχύει θα διαφανεί εφόσον οι μειώσεις ξεκινήσουν πιο σύντομα από ό,τι αναμενόταν.

● ● ● ●

Ιστορική συμφωνία ή ακόμα μια αστοχία

Η παγκόσμια σύνοδος για την κλιματική αλλαγή που φέτος έχει τον τίτλο COP28 πέτυχε συμφωνία στέλνοντας ένα πικρό μήνυμα. Για πρώτη φορά μετά από τρεις δεκαετίες οι εκπρόσωποι 200 χωρών συμφωνήσαν πως θα πορευτούν χωρίς τα ορυκτά καύσιμα στο μέλλον (2050). Η Ε.Ε. αντιδρώντας στην απόφαση έκανε λόγο για την αρχή του τέλους. Περιβαλλοντικές ομάδες πίεσης όμως, εξέφρασαν απογοήτευση γιατί η συμφωνία παραμένει γενική χωρίς να θέτει συγκεκριμένους στόχους.

● ● ● ●

Αργή μετάδοση και ισχυρές τράπεζες

Τον Ιούνιο του 2023 η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών υπολόγιζε ότι οι τράπεζες της Ευρώπης πρόσφεραν στους καταθέτες τους επιτόκια από 0% μέχρι 2% με τον μέσο όρο να βρίσκεται στο 0,5%. Τότε τα επιτόκια όπως είχαν διαμορφωθεί από την ΕΚΤ για αποδοχή καταθέσεων ήταν στο 3,5%. Σε σύνολο 30 χωρών η Κύπρος βρίσκεται στην τρίτη από το τέλος θέση αποδίδοντας επιτόκια οριακά πάνω από το μηδέν. Προφανώς και κάθε χώρα μπορεί να ισχυριστεί τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και δεδομένα, αλλά μια γρήγορη ματιά στον εν λόγω πίνακα καταδεικνύει ότι όσο πιο ισχυρό το τραπεζικό σύστημα σε μια χώρα τόσο πιο αποτελεσματική υπήρξε και η μετάδοση της νομισματικής πολιτικής.

Οπισθοδρόμηση με αύξηση νεκρών πεζών τη νύχτα

Του ΝΤΕΒΙΝΤ ΛΕΟΝΧΑΡΠΤ

Κατά τη δεκαετία του 1920, οι θάνατοι από τροχαία δυστυχήματα ήταν τόσο συχνοί που οι ανατριχιαστικές φωτογραφίες των θυμάτων φιγουράριζαν διαρκώς στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Από τη δεκαετία του 2010 και μετά, χάρη σε μια σειρά από βελτιώσεις τόσο στα οδικά δίκτυα όσο και στα ίδια τα οχήματα, οι θάνατοι στους δρόμους έχουν μειωθεί κατά 90% σε σχέση με το 1920.

Όμως, η πρόοδος σταμάτησε εκεί. Και, τουλάχιστον στις ΗΠΑ, το πρόβλημα έχει αρχίσει να γεννάζεται ξανά. Μπορεί σε πολλά δυτικά κράτη οι θάνατοι από τροχαία να εξακολουθούν να βαίνουν μειούμενοι, όμως εδώ φαίνεται να ακολουθείται μια διαφορετική οδός. Για να το θέσουμε αλλιώς: εάν η Αμερική είχε σημειώσει την τελευταία εικοσαετία την πρόοδο που σημειώνουν στην οδική ασφάλεια άλλες χώρες με υψηλό εισόδημα, θα πέθαιναν ετησίως περίπου 25.000 λιγότεροι πολίτες από τους πλέον των 40.000 σήμερα.

Πολλές από τις εξηγήσεις που έχουν επιχειρήσει οι ειδικοί γι' αυτό το νέο πρόβλημα δεν ακούγονται ιδιαίτερα πειστικές. Ωστόσο, μια παρατήρηση που σε πολλούς μπορεί να φαίνεται λεπτομέρεια, ίσως αποτελεί το «κλειδί» στη λύση του μυστηρίου: ο θάνατος πεζών

κατά τις νυχτερινές ώρες έχει σημειώσει εντυπωσιακή άνοδο. Τα αυτοκίνητα δεν έχουν αυξηθεί σημαντικά ως προς το μέγεθος, ούτε η οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ έχει γίνει προσφιλέστερη στους Αμερικανούς. Αυτό που έχει αυξηθεί εντυπωσιακά είναι η χρήση των smartphones. Με ταχύτητα αστραπής τα έξυπνα κινητά έγιναν πανταχού παρόντα μέσα σε λιγότερο από δύο δεκαετίες. Το iPhone της Apple λανσαρίστηκε για πρώτη φορά το 2007. Μέσα σε λίγα χρόνια το 1/3 των ενήλικων Αμερικανών είχε ένα κινητό τέτοιου είδους στην κατοχή του.

Εθισμένοι οδηγοί

Οι Ηνωμένες Πολιτείες φυσικά δεν είναι η μοναδική χώρα που έχει δει αύξηση στη χρήση των smartphones, όμως οι Αμερικανοί οδηγοί φαίνεται πως είναι οι πιο εθισμένοι στη χρήση τους παγκοσμίως. Έρευνες δείχνουν πως ο μέσος οδηγός Ι.Χ. στις ΗΠΑ περνάει περισσότερο χρόνο στο κινητό του ενόσω οδηγεί από κάθε οδηγό στην Ευρώπη και την Αυστραλία. Αυτό πιθανώς να οφείλεται στην ιδιαίτερη κοιλτούρα της χώρας, που επικεντρώνεται στην εμμονή με την επαγγελματική επιτυχία και στους πειστικούς ρυθμούς ζωής που αυτή συνεπάγεται.

Τα αυξημένα τροχαία δυστυχήματα επίσης σχετίζονται πιθανότατα και με μια νέα τάση στην εγ-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

χώρια βιομηχανία αυτοκινήτων. Σχεδόν όλα τα αυτοκίνητα που κατασκευάζονται στις ΗΠΑ είναι αυτόματα, αφήνοντας τα χέρια των οδηγών ελεύθερα, κάτι που πολλοί ερμηνεύουν σαν μια πρόσκληση να πιάσουν το κινητό τους.

Χαρακτηριστικά, στην Ευρώπη το 75% των αυτοκινήτων έχει χειροκίνητο κιβώτιο ταχυτήτων ή άλλα μη αυτόματα μέρη του εξοπλισμού. «Η υιοθέτηση των smartphones τα τελευταία χρόνια και ο συνεπακόλουθος εθισμός μας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι απολύτως βέβαιο πως συμβάλλουν στην αύξηση των τροχαίων δυστυχημάτων», δήλωσε ο Ματ Φιορεττίνο, υποδιευθυντής της Cambridge Mobile Telematics, που κατασκευάζει μοντέλα πρόληψης της επικίν-

δυνος οδήγησης. «Οι δρόμοι μας δεν έχουν γίνει πιο επικίνδυνοι – οι οδηγοί μας έχουν γίνει πιο απρόσεκτοι».

Παράλληλα με τη χρήση των κινητών, ακόμη ένα ερευνητικό εύρημα προκαλεί ανησυχία. Η αυξανόμενη νομιμοποίηση της μαριχουάνας και άλλων ελαφρών ναρκωτικών πιθανώς να σχετίζεται με τη μειωμένη συγκέντρωση των οδηγών, ειδικά κατά τις νυχτερινές ώρες. Αλλωστε μόνο τυχαίο δεν μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός πως σε περυσινή έρευνα που διεξήχθη σε ομοσπονδιακό επίπεδο στις ΗΠΑ, οι μισοί οδηγοί που εμπλέκονταν σε σοβαρά ατυχήματα ή και δυστυχήματα βρίσκονταν υπό την επήρεια τουλάχιστον ενός ναρκωτικού.

Γιατί τα αγόρια υστερούν στο σχολείο

«Τα αγόρια

ζορίζονται στο σχολείο». Κι αυτό σημαίνει εκπαιδευτικούς, ιδιαίτερα μαθήματα και τεράστιες μηνιαίες δαπάνες για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Αυτός είναι ο τίτλος άρθρου στη Wall Street Journal, που εντοπίζει ως πηγή του προβλήματος την εκτόξευση του gaming, το γεγονός ότι η έμφαση λόγω ισότητας δίνεται τις τελευταίες δεκαετίες περισσότερο στα κορίτσια, με αποτέλεσμα να παραμελούνται τα αγόρια, και φυσικά στην πανδημία. Η αμερικανική εφημερίδα θεωρεί ότι οι πρώτες τάξεις του γυμνασίου είναι πολύ σημαντικές. Όσοι μαθητές έχουν μείνει πίσω έως τη Β' Γυμνασίου έχουν λιγότερες πιθανότητες να πετύχουν και να αποφοιτήσουν στην ώρα τους. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι τα αγόρια αγωνίζονται να ξαναβρουν τον ρυθμό τους στο σχολείο μετά την πανδημία και το πρόβλημα επιδεινώνεται από τη διαρκή παρουσία υπολογιστών και άλλων συσκευών στο σπίτι και στην τάξη, που αποσπούν την προσοχή τους. Αν πριν από την πανδημία τα παιδιά που χρειάζονταν βοήθεια στο σπίτι ήταν ως προς το φύλο 50-50, τώρα 70% όσων έχουν μαθησιακές δυσκολίες είναι αγόρια. Τα κορίτσια ξεπερνούν τα αγόρια στις σχολικές επιδόσεις από τη δεκαετία του 1950. Τα πανεπιστήμια στο παρελθόν δέχονταν περισσότερους άνδρες φοιτητές, πλέον όμως οι φοιτητριες πλειοψηφούν στα κολλεγιακά

campus. Έτσι, στον δρόμο προς την ανώτατη εκπαίδευση, πολλές οικογένειες αποφασίζουν να επενδύσουν σε λογοθεραπευτές, εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους όχι μόνο για τη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων των γιων τους, αλλά και την τόνωση της αυτοπεποίθησής τους – ακόμη κι αν αυτό συνεπάγεται δαπάνες ύψους δεκάτις χιλιάδων δολαρίων μηνιαίως. Κάποια από τα κορίτσια, με αποτέλεσμα να παραμελούνται τα αγόρια, και φυσικά στην πανδημία. Η αμερικανική εφημερίδα θεωρεί ότι οι πρώτες τάξεις του γυμνασίου είναι πολύ σημαντικές. Όσοι μαθητές έχουν μείνει πίσω έως τη Β' Γυμνασίου έχουν λιγότερες πιθανότητες να πετύχουν και να αποφοιτήσουν στην ώρα τους. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι τα αγόρια αγωνίζονται να ξαναβρουν τον ρυθμό τους στο σχολείο μετά την πανδημία και το πρόβλημα επιδεινώνεται από τη διαρκή παρουσία υπολογιστών και άλλων συσκευών στο σπίτι και στην τάξη, που αποσπούν την προσοχή τους. Αν πριν από την πανδημία τα παιδιά που χρειάζονταν βοήθεια στο σπίτι ήταν ως προς το φύλο 50-50, τώρα 70% όσων έχουν μαθησιακές δυσκολίες είναι αγόρια. Τα κορίτσια ξεπερνούν τα αγόρια στις σχολικές επιδόσεις από τη δεκαετία του 1950. Τα πανεπιστήμια στο παρελθόν δέχονταν περισσότερους άνδρες φοιτητές, πλέον όμως οι φοιτητριες πλειοψηφούν στα κολλεγιακά

Ψηφιακός μετασχηματισμός σημαίνει αλλαγή κουλτούρας

Ενσωμάτωση καινοτόμων λύσεων, μέσω βέλτιστων πρακτικών στις περιοχές επιχειρηματικής δραστηριότητας της HELLENiQ ENERGY

ΕΝΑ ΦΙΛΟΔΟΞΟ σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού, με κόστος που υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ξεκίνησε πριν από περίπου τρία χρόνια η HELLENiQ ENERGY, μητρική εταιρία της ΕΚΟ Κύπρου, στο πλαίσιο του στρατηγικού της πλάνου VISION 2025. Την ευθύνη για την υλοποίησή του έχει αναλάβει μια ισχυρή ομάδα με επικεφαλής τον κ. Λεωνίδα Κωβαίο, Γενικό Διευθυντή Πληροφορικής και Ψηφιακού Μετασχηματισμού του Ομίλου. «Το πρόγραμμα του ψηφιακού μετασχηματισμού μας μέχρι στιγμής έχει δημιουργήσει οικονομικό όφελος περίπου 60 εκατ. ευρώ σε επίπεδο Ομίλου και εκτιμάται ότι τα επόμενα δυο χρόνια θα συνεισφέρει τουλάχιστον άλλα 100 εκατ. ευρώ. Συνεπώς πετύχαμε τον στόχο μας και συνεχίζουμε δυναμικά», αναφέρει ο κ. Κωβαίος. «Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενσωμάτωση καινοτόμων λύσεων, αξιοποιώντας ψηφιακές τεχνολογίες και εισάγοντας βέλτιστες πρακτικές στις περισσότερες περιοχές επιχειρηματικής δραστηριότητας της HELLENiQ ENERGY. Ταυτόχρονα δεν είναι μόνο το οικονομικό όφελος που μας ενδιαφέρει, αλλά και η συνεισφορά του προγράμματος στην ασφάλεια των εργαζομένων, στη διαχείριση κινδύνων, την βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος αλλά και τη δημιουργία ψηφιακής κουλτούρας και καινοτομίας συνολικά στον Όμιλο». Παράλληλα, αναλύει την καταλυτική σημασία της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) αλλά και τις «επενδύσεις» του ομίλου στο ανθρώπινο δυναμικό με συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση.

- Πριν από τρία χρόνια η HELLENiQ ENERGY, πρωτοπόρος στις νέες τεχνολογίες, ανακοίνωσε το πρόγραμμα ψηφιακού μετασχηματισμού της. Ποιοι είναι οι βασικοί άξονες αυτού του σχεδίου;

- Πράγματι, πριν από τρία χρόνια ξεκινήσαμε το πρόγραμμα ψηφιακού μετασχηματισμού, το οποίο κινείται πάνω σε τρεις βασικούς άξονες: **(α)** Το Ψηφιακό Διυλιστήριο **(β)** τις Ψηφιακές Λειτουργίες σε επίπεδο Ομίλου και την **(γ)** ψηφιοποίηση στη λιανική εμπορία και το δίκτυο των πρατηρίων όλων των χωρών που δραστηριοποιούμαστε μεταξύ των οποίων και η Κύπρος. Οι προσπάθειές μας όμως δεν σταματούν εκεί. Αξιοποιούμε τα πλεονεκτήματα των ψηφιακών τεχνολογιών σε όλες τις δραστηριότητές μας. Τέλος ένας σημαντικός παράγοντας σε ένα τέτοιο σχέδιο είναι η αλλαγή του τρόπου σκέψης για όλους τους εργαζομένους, αφού ο ψηφιακός μετασχηματισμός αφορά την αλλαγή κουλτούρας και όχι απλά τη χρήση νέας τεχνολογίας.

- Τι ακριβώς σημαίνει ο όρος «Ψηφιακό Διυλιστήριο»;
- Πρόκειται επί της ουσίας για τη

μετεξέλιξη του διυλιστηρίου σε ένα συνεργατικό, συνδεδεμένο και ψηφιακό διυλιστήριο, με έργα που αξιοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη και μας επιτρέπουν τον καλύτερο προγραμματισμό της παραγωγής, την βελτιστοποίηση της εφοδιαστικής αλυσίδας, την αποτελεσματική διαχείριση του εξοπλισμού, αλλά και την εξοικονόμηση ενέργειας και την ασφάλεια των εργαζομένων που είναι εξίσου σημαντικά. Δυο ενδεικτικά παραδείγματα, είναι η ψηφιοποίηση της διαχείρισης ασφάλειας των εργασιών στις βιομηχανικές μας εγκαταστάσεις με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της ασφάλειας των εργαζομένων, αλλά και η χρήση προηγμένων τεχνολογιών Data Analytics και Machine Learning για την βελτιστοποίηση χρήσης ενέργειας για τη λειτουργία των Διυλιστηρίων, που επιτυγχάνει και μείωση εκπομπών CO2.

- Οι άλλοι δύο πυλώνες τι αφορούν;

- Πολύ σημαντικοί πυλώνες του πλάνου μας είναι η αυτοματοποίηση και αποτελεσματικότερη λήψη αποφάσεων για παράδειγμα με την ψηφιοποίηση των προμηθειών του Ομίλου και η καλύτερη εξυπηρέτηση συνεργατών και πελατών μας, προσφέροντας επιπλέον δυνατότητες όπως ανέπαφες πληρωμές στα πρατήριά μας και προγράμματα loyalty. Εδώ αξίζει να κάνουμε ειδική αναφορά

Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης έχει πολύ μεγάλη σημασία, αφού δημιουργεί νέα δυναμική. Η δημιουργία επιτυχημένων πρωτοβουλιών με χρήση AI έχει να κάνει με τα δεδομένα.

στην ΕΚΟ Κύπρου η οποία μέσα στην πανδημία ανέπτυξε την έξυπνη και καινοτόμα εφαρμογή «ΕΚΟ Smile» για κινητά τηλέφωνα. Μέσω της εφαρμογής αυτής, έδωσε μεταξύ άλλων στους πελάτες της τη δυνατότητα ανέπαφης ενεργοποίησης αντλίας και πληρωμής καυσίμων, μια πολύ σημαντική λύση που είναι διαθέσιμη μόνο σε 10 χώρες, παγκοσμίως. Η υπηρεσία ανέπαφης ενεργοποίησης της αντλίας μέσω της εφαρμογής ΕΚΟ Smile άλλαξε ριζικά τον παραδοσιακό τρόπο ανεφοδιασμού στα πρατήρια ΕΚΟ, διευκολύνοντας τις καθημερινές συναλλαγές του καταναλωτή, προσφέροντας ακόμη περισσότερη ασφάλεια και άνεση στην εξυπηρέτηση. Η εφαρμογή έχει

αποσπάσει πληθώρα βραβείων σε διάφορες κατηγορίες μεταξύ αυτών και το βραβείο καινοτομίας της «ΟΕΒ» (Ομοσπονδία Εργοδωτών & Βιομηχάνων Κύπρου) που αποτελεί την ανώτατη διάκριση στη Κύπρο για τις πιο επιτυχημένες καινοτομίες.

- Πώς εξελίσσεται μέχρι στιγμής η υλοποίηση του προγράμματος και ποια είναι τα οφέλη του;

- Το πρόγραμμα εξελίσσεται κατά κύματα, τα αποτελέσματα από το πρώτο κύμα είναι εντυπωσιακά και δεν αναφέρω μόνο στα οικονομικά οφέλη, που ήδη ξεπερνούν τα 60 εκ.ευρώ αθροιστικά, αλλά και στο ότι έχει ήδη δημιουργήσει τη βάση για μεγαλύτερα οφέλη στο άμεσο μέλλον. Το δεύτερο κύμα του προγράμματος (2024-2025), περιλαμβάνει 70 ψηφιακές πρωτοβουλίες, με οφέλη που υπολογίζουμε ότι θα προσεγγίσουν τα 100 εκατ. ευρώ συνολικά.

- Κύριε Κωβαίο, αναφερθήκατε στις εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης. Υπάρχει μεγάλη συζήτηση τελευταία. Πόσο βοηθά το AI στον ψηφιακό μετασχηματισμό;

- Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης έχει πολύ μεγάλη σημασία αφού δημιουργεί νέα δυναμική. Η δημιουργία επιτυχημένων πρωτοβουλιών με χρήση AI έχει να κάνει με τα δεδομένα. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων

στον Όμιλό μας, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει πληθώρα δεδομένων προς εκμετάλλευση. Στο μέτωπο της τεχνολογίας, παρακολουθούμε στενά την εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης στο ταξίδι ωρίμανσης, από προηγμένα συστήματα Data Analytics και Machine Learning έως και πρόσφατα το GenerativeAI. Σήμερα, κάνουμε μικρά αλλά σταθερά βήματα και στο GenAI, με στρατηγική που αναπτύσσεται στη βάση τριών πυλώνων:

1. Ως εργαλείο ενίσχυσης της παραγωγικότητας για τους ανθρώπους μας
2. Αξιοποιώντας AI λειτουργικότητα σε έτοιμες λύσεις (όπως για παράδειγμα η SAP)
3. Αναπτύσσοντας εξειδικευμένες επιχειρηματικές λύσεις
Στοχεύουμε μάλιστα να αναπτύξουμε στο άμεσο μέλλον τη χρήση GenAI, ώστε να δημιουργήσουμε «έξυπνους βοηθούς» για τους εργαζόμενους, για εύκολη και άμεση πρόσβαση στην πληροφορία, όταν βρίσκονται στις βιομηχανικές μας εγκαταστάσεις, στα πρατήριά μας, κλπ.

- Στο επίκεντρο της υιοθέτησης της τεχνητής νοημοσύνης, ο ανθρώπινος παράγοντας παραμένει κυρίαρχο ζήτημα. Πώς η HELLENiQ ENERGY αξιοποιεί στρατηγικά τον ανθρώπινο παράγοντα ώστε να εξασφαλιστεί η μέγιστη συνέργεια ανθρώπου-AI;

- Στο κέντρο όλου του προγράμματος βρίσκεται ο εργαζόμενος της HELLENiQ ENERGY. Εκπαιδεύουμε πολλούς συναδέλφους σε θέματα χρήσης της τεχνολογίας. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε και η Digital Academy, ένα κέντρο εκπαίδευσης με έμφαση το reskilling και το upskilling. Πιο συγκεκριμένα και σε ότι αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι συνάδελφοι κατανοούν και χρησιμοποιούν τις λύσεις AI, δημιουργούμε ένα νέο «μοντέλο συνεργασίας ανθρώπου-τεχνητής νοημοσύνης» δίνοντας έμφαση στη συμπληρωματικότητα. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι επενδύουμε συνεχώς στην ανάπτυξη στελεχειακού δυναμικού με ψηφιακές δεξιότητες. Αυτό επιτυγχάνεται, αφενός εκπαιδεύοντας τα στελέχη μας, αφετέρου προσελκύοντας εξειδικευμένα στελέχη από την αγορά, δίνοντας ταυτόχρονα έμφαση και στον επαναπατρισμό τους από το εξωτερικό αλλά και την αξιοποίηση στελεχών από όλες τις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος και βέβαια και από την Κύπρο η οποία διαθέτει καλό και εξειδικευμένο δυναμικό στον τομέα αυτό. Με λίγα λόγια προωθούμε νέες εργασιακές πρακτικές με επίκεντρο τον εργαζόμενο, ενδυναμώνοντας το υπάρχον ανθρώπινο κεφάλαιο με νέες γνώσεις, δεξιότητες και σύγχρονες πρακτικές λειτουργίας.

Ελλείψεις προσωπικού βαραίνουν την οικονομία

Επιβραδύνεται η ανάπτυξη λόγω της ανεπαρκούς στελέχωσης, 12 χιλιάδες οι ανάγκες σε τουρισμό, εστίαση και λιανικό

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Γύρω στις 12 χιλιάδες ανέρχονται οι ανάγκες προσωπικού στους τομείς των ξενοδοχείων, της εστίασης και του λιανικού εμπορίου, όπως υπολογίζεται από τους αρμόδιους επαγγελματικούς συνδέσμους οι οποίοι φαίνεται ότι θα προχωρήσουν σε κοινό διάβημα προς το υπουργείο Εργασίας, ζητώντας την απλοποίηση διαδικασιών για εξεύρεση προσωπικού από τρίτες χώρες. Όπως περιγράφουν στην «Κ», το πρόβλημα επιδεινώθηκε μετά το διάταγμά του

Στον κλάδο του λιανικού εμπορίου οι ελλείψεις υπολογίζονται γύρω στις τρεις χιλιάδες, χωρίς να υπολογίζονται οι νέες αναπτύξεις.

για την εργοδότηση αιτητών ασύλου στην αγορά εργασίας, και παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ξενοδοχείων είναι αυτή την περίοδο κλειστά. Ως εκ τούτου αναμένεται ότι ξεκάθαρη εικόνα των αναγκών θα υπάρχει από τον Μάρτιο, λίγο πριν από την επίσημη έναρξη της καλοκαιρινής τουριστικής αιχμής. Το ένα ζήτημα που προκύπτει είναι σαφώς αυτό της εύρυθμης λειτουργίας των επιχειρήσεων και των καλύτερων συνθηκών εργασίας για το υφιστάμενο προσωπικό. Πέραν τούτου, είναι κατανοητό ότι οι ελλείψεις προσωπικού σε ξενοδοχεία και κέντρα εστίασης –κυρίως– μεταφράζονται σε εκπαιώσεις στα επίπεδα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Ωστόσο, η έλλειψη προσωπικού έχει αντίκτυπο και στην οικονομία, καθώς επηρεάζουν αρνητικά τον ρυθμό ανάπτυξης της. Μιλώντας στην «Κ» ο νέος πρόεδρος του ΚΕ-

ΒΕ Σταύρος Σταύρου ανέφερε ότι από τη στιγμή που η έλλειψη προσωπικού δεν επιτρέπει σε μια εταιρεία να προχωρήσει και να υλοποιήσει τα πλάνα ανάπτυξης της, τότε έχει έμμεση επίδραση και στον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας. Η έλλειψη προσωπικού θεωρείται αυτή τη στιγμή ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον επιχειρηματικό κόσμο το οποίο θα απασχολήσει και την αυριανή διάσκεψη Τύπου των επαγγελματικών συνδέσμων του Λιανικού Εμπορίου, των Ξενοδόχων (ΠΑΣΣΕ και ΣΤΕΚ), των Ιδιοκτητών Κέντρων Αναψυχής, των επώνυμων αλυσίδων εστίασης Κύπρου και των εστιατορίων Ταχείας Εξυπηρέτησης στην παρουσία του ΚΕΒΕ και της ΟΕΒ. Πρόκειται για μια πρωτοβουλία του Συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου, ώστε να ξεκινήσει μια πιο συλλογική κινητοποίηση για την αντιμετώπιση του θέματος που στοχεύει κυρίως στην απλοποίηση των διαδικασιών για εξεύρεση προσωπικού από τρίτες χώρες.

Καταστήματα λιανικού

Όπως ανέφερε ο γ.γ. του ΠΑΣΥΛΕ Μάριος Αντωνίου, στον κλάδο του λιανικού εμπορίου οι ελλείψεις υπολογίζονται γύρω στις τρεις χιλιάδες, χωρίς να υπολογίζονται οι νέες αναπτύξεις, ενώ το πρόβλημα διογκώθηκε με το διάταγμα του υπουργού Εργασίας –τον περασμένο Οκτώβριο– που περιορίζει τις οικονομικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να απασχοληθούν οι αιτητές διεθνούς προστασίας, εννιά μήνες μετά την κατάθεση της αίτησής τους. Το διάταγμα δεν περιλαμβάνει θέσεις εργασίας στο λιανικό εμπόριο. Επιπλέον, δεν υπάρχει η ευελιξία για αξιοποίηση προσωπικού το οποίο εργάζεται σε άλλο κλάδο ακόμα και αν έχει απολυθεί. Πρόσφατο παράδειγμα με το προσωπικό που έχει απολυθεί από το casino-resort στη Λεμεσό. Όπως

Από τη στιγμή που η έλλειψη προσωπικού δεν επιτρέπει σε μια εταιρεία να προχωρήσει και να υλοποιήσει τα πλάνα ανάπτυξης της, τότε έχει έμμεση επίδραση και στον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, αναφέρει ο πρόεδρος του ΚΕΒΕ.

Η στατιστική εικόνα

Σύμφωνα πάντως με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία ο αριθμός των κενών θέσεων εργασίας το 3ο τρίμηνο του έτους ανήλθε στις 12.274, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3.100 θέσεις ή σε ποσοστό 33,8% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022, στοιχείο που επαληθεύει τις ανησυχίες των επιχειρήσεων ότι πρόκειται για πρόβλημα το οποίο διογκώνεται. Τα μεγαλύτερα ποσοστά κενών θέσεων για τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν στους τομείς των διοικητικών και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων, στην εννημέρωση και την επικοινωνία, στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης και στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα, στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο υπάρχουν 2.304 κενές θέσεις, 2.058 στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης αριθμός ο οποίος είναι σαφώς πιο κάτω

από τις εκτιμήσεις των επαγγελματικών συνδέσμων. Εκπρόσωπος της Στατιστικής Υπηρεσίας εξήγησε ότι τα δεδομένα που έχουν δημοσιευθεί από την υπηρεσία είναι προϊόν δειγματοληπτικού ελέγχου και αφορούν το 3ο τρίμηνο του 2023, και άρα τις ανάγκες που υπήρχαν μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2023. Υπάρχει σίγουρα μια χρονική απόκλιση – κάτι που δικαιολογεί εν μέρει τις διαφορετικές εκτιμήσεις για το μέγεθος του προβλήματος. Είναι γεγονός πάντως ότι ελλείψεις προσωπικού παρουσιάζονται και σε εξειδικευμένες θέσεις εργασίας. Για παράδειγμα σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία υπάρχουν 1.001 κενές θέσεις εργασίας σε επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες που αφορούν μεταξύ άλλων θέσεις νομικών, αρχιτεκτόνων, πολιτικών μηχανικών επιχειρηματικών συμβούλων και ερευνητών.

αναφέρει ο κ. Αντωνίου, επιχειρήσεις στον τομέα του λιανικού ενδιαφέρθηκαν για εργοδότησή τους, ωστόσο δεν δόθηκε άδεια από το αρμόδιο Τμήμα του υπουργείου λόγω του ότι ήρθαν στην Κύπρο για συγκεκριμένες ειδικότητες. Την ίδια ώρα, η διαδικασία για τις άδειες εργασίας προσωπικού από τρίτες χώρες χαρακτηρίζεται ως εξαιρετικά χρονοβόρα –μέχρι

και έξι μήνες στις καλύτερες των περιπτώσεων– με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το πότε τελικά καλύπτεται η θέση εργασίας. Είναι ξεκάθαρο, επισήμανε ο κ. Αντωνίου, ότι δεν υπάρχει σαφές πλάνο από το υπουργείο Εργασίας για αντιμετώπιση του προβλήματος, κάτι που αποτελεί και το ζητούμενο. Να βρεθεί το πλάνο και η φόρμουλα απλοποίησης διαδικασιών ώστε

να καλυφθεί άμεσα το κενό που δημιουργείται.

Στα ξενοδοχεία

Μεγαλύτερος ο πονοκέφαλος για την ξενοδοχειακή βιομηχανία με τις ανάγκες να υπολογίζονται πέρα των πέντε χιλιάδων. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΣΕ Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης, η έλλειψη του προσωπικού στις μονάδες κυμαίνεται από 20-40%. Αυτό σημαίνει ότι μια μονάδα δεν έχει τη δυνατότητα να παρέχει την ποιότητα των υπηρεσιών που απαιτείται στους επισκέπτες, κυρίως την καλοκαιρινή περίοδο. Περιέγραψε ότι, τη χειμερινή περίοδο σίγουρα το πρόβλημα δεν είναι ορατό, λόγω του ότι το 70% των ξενοδοχείων είναι κλειστά, ωστόσο και εκείνοι που είναι ανοικτοί εξακολουθούν να είναι σε αναζήτηση προσωπικού. «Είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα της ξενοδοχειακής βιομηχανίας, ένα θέμα που διογκώνεται αντί να μειώνεται με το πέρασμα του χρόνου». Ζητούμενο του ΠΑΣΣΕ είναι να εκπονηθεί ένα συγκεκριμένο πλάνο δράσεων και ενεργειών που να αντιμετωπίζει το πρόβλημα σε βάθος χρόνου, και παράλληλα να προχωρήσει άμεσα η απλοποίηση διαδικασιών για τις άδειες σε προσωπικό από τρίτες χώρες.

Στην εστίαση

Το πρόβλημα μεγαλώνει με την πάροδο του χρόνου τόσο σε εξειδικευμένο όσο και σε ανειδίκευτο προσωπικό, εξηγεί από πλευράς

Σε συντονισμό των ενεργειών τους προχωρούν οι επαγγελματικοί σύνδεσμοι που κάνουν λόγο για σοβαρές καθυστερήσεις από πλευράς αρμόδιου υπουργείου.

του Παγκύπριου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Αναψυχής Φάνος Λεβέντης. Αυτή τη στιγμή, εξηγεί στο μπρώο του υφυπουργείου Τουρισμού είναι εγγεγραμμένα πέραν των 3μιας χιλιάδων κέντρων αναψυχής. Την ίδια ώρα υπολογίζεται ότι υπάρχει μια συνεχής έλλειψη που ξεπερνά τις 3-4 χιλιάδες θέσεις εργασίας χωρίς να υπολογίζονται οι ανάγκες την καλοκαιρινή περίοδο. Αυτό χονδρικά μεταφράζεται στο ότι κάθε επιχείρηση στον τομέα της εστίασης είναι σε αναζήτηση προσωπικού, ενώ κατά μέσο όρο υπάρχει έλλειψη 1-2 υπαλλήλων ανά επιχείρηση ώστε να είναι πιο λειτουργική και να ανεβαίνει το επίπεδο της εξυπηρέτησης. Η αγορά δεν μπορεί να καλύψει τη ζήτηση σε προσωπικό, με το χάσμα να αυξάνεται την καλοκαιρινή περίοδο, είπε ο κ. Λεβέντης, ενώ τόνισε ότι πρέπει να απασχολήσει το γεγονός ότι υπάρχουν επιχειρήσεις μεγάλων επενδύσεων που παραμένουν κλειστές εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού ακόμα και σε εξειδικευμένες θέσεις.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΧΑΡΗ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ**

Το σκάνδαλο των επιτοκίων ρίχνει την κοινωνία στον δρόμο

Δεν είναι πρώτη φορά που συζητούμε την αύξηση των επιτοκίων στην Κύπρο. Είναι η πολλοστή, όμως αυτό που συμβαίνει λαμβάνει χαρακτήρα σκανδάλου. Διότι τα πρόσφατα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών επιβεβαιώνουν ότι στην Κύπρο, σε αντίθεση με όλες τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης, οι τράπεζες αύξησαν κατακόρυφα τα δανειστικά επιτόκια και ελάχιστα τα καταθετικά, στοιβάζοντας αμύθητα κέρδη για το 2023 απευθείας από τις τσέπες μας.

Στο ερώτημα τι κάνει η κυβέρνηση, η απάντηση είναι απλή. Χειροκροτεί τις τράπεζες για τα κέρδη τους και αφήνει στο έλεος μια ολόκληρη κοινωνία. Θα μπορούσαν να λεχθούν πολλά για τα επιτόκια, για την πολιτική της ΕΚΤ, για τα κέρδη των τραπεζών. Υπάρχει όμως μια παράμετρος που ξεχωρίζει αφού απειλεί άμεσα το βιοτικό επίπεδο ολόκληρης της κοινωνίας: το κόστος δανεισμού για την απόκτηση στέγης, τόσο για νέους όσο και για υφιστάμενους δανειολήπτες.

Με τα σημερινά δεδομένα, μια

Με το σημερινό ύψος επιτοκίων θα χρειαστεί σχεδόν πενήντα χρόνια –μια μέση οικογένεια– να αποπληρώσει το στεγαστικό δάνειο, πράγμα που κάνει τη δανειοδότηση όνειρο θερινής νυκτός.

μέση οικογένεια –με εισοδήματα ανά εργαζόμενο κοντά ή κάτω από τα €1.500– είναι αδύνατο να δανειστεί για να αποκτήσει ιδιόκτητη στέγη, γιατί πολύ απλά δεν έχει την ικανότητα αποπληρωμής. Με το σημερινό ύψος επιτοκίων θα χρειαστεί σχεδόν πενήντα χρόνια να αποπληρώσει το στεγαστικό δάνειο, πράγμα που κάνει τη δανειοδότηση όνειρο θερινής νυκτός. Αν, δε, στραφεί στο ενοίκιο –με το ύψος των υφιστάμενων ενοικίων που στη ουσία απαιτεί ο ένας από

τους δύο μισθούς (αν υπάρχουν δύο) να πηγαίνει στα έξοδα του σπιτιού– πρακτικά σημαίνει ότι τα πλείστα ζευγάρια θα είναι υπό αφόρνητη πίεση αφού όσο και θα καλύπτουν το ενοίκιο και τα έξοδα διαμονής, στην καλύτερη περίπτωση. Διότι υπάρχουν και πολλοί που ούτε αυτά δεν τα βγάζουν πέρα.

Απέναντι σε αυτήν την κατάσταση η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη

ήρθε με μια ούτω καλούμενη «ολοκληρωμένη» στρατηγική. Που έχει όμως τέσσερις βασικές αδυναμίες.

Πρώτον, δεν αγγίζει την ουσία του προβλήματος –την χρηματοδότηση. Ειδικότερα για τα μεσαία και χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, διότι για αυτούς χωρίς χρηματοδότηση δεν έχει απόκτηση κατοικίας.

Δεύτερον, τα κίνητρα –σωστά στη φιλοσοφία– έχουν λάθος προ-

σανατολισμό. Αφορούν πολύ μεγάλες αναπτύξεις, μέσα από τις οποίες υπάρχει η φιλοδοξία να δημιουργηθούν προσιτές κατοικίες, που στην πραγματικότητα όμως τέτοιες αναπτύξεις δεν έχουν ισοχρό κίνητρο για να αξιοποιήσουν τέτοια κίνητρα.

Τρίτον, η έννοια της «προσιτής στέγης» απέχει από την πραγματικά προσιτή στέγη. Διότι την προσιτή στέγη δεν την ορίζει η αγορά και το υφιστάμενο ύψος τιμών. Την προσιτή στέγης πρέπει να την ορίζουν οι ανάγκες και οι πραγματικότητες της κοινωνίας.

Τέταρτον, απουσιάζει ο συντονιστής της ούτω καλούμενης στρατηγικής –η ενιαία στεγαστική αρχή. Επομένως είναι αδιανόητο να υπάρχει στρατηγική αλλά να μην υπάρχει ένας φορέας που θα την τρέξει και θα διασφαλίσει ότι θα εφαρμοστεί.

Για αυτούς τους λόγους είναι φανερό ότι η κυβέρνηση δεν έχει πραγματικό ενδιαφέρον για να λύσει το πρόβλημα της στέγης. Έχει επικοινωνιακό ενδιαφέρον, αυτό είναι σίγουρο. Όμως τα προ-

βλήματα δεν λύνονται με επικοινωνιακά τεχνάσματα, λύνονται με τομές και ουσιαστικές αποφάσεις.

Τι θα μπορούσε να κάνει; Να «συσταρίσει» και να στηρίξει τον Οργανισμό Χρηματοδότησης Στέγης. Για να κάνει αυτό που πρέπει να κάνει, την παροχή χρηματοδότησης για τη στέγηση των μεσαίων και χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων. Να δημιουργήσει επιτέλους αυτήν την περιβόητη ενιαία στεγαστική αρχή. Όστε να βάλει όλες τις υπηρεσίες και τα σχέδια που σχετίζονται με τη στεγαστική πολιτική υπό την ευθύνη της. Να δώσει κίνητρα στον ιδιωτικό τομέα για να κάνει πραγματικά προσιτές κατοικίες. Και ασφαλώς να κάνει το αυτονόητο. Κοινωνική πολιτική για την απόκτηση στέγης με σχέδια και υποδομές.

Εδώ έχουμε φθάσει, η αξιοπρεπής στέγη να είναι πολυτέλεια. Είναι μια τέτοια οικονομία τελικά ευημερούσα;

Ο κος Χάρης Πολυκάρπου είναι οικονομολόγος, επικεφαλής του Τομέα Οικονομίας του ΑΚΕΛ.

Προς 400 εκατ.
η Κύπρος από
το Ταμείο Ανάκαμψης

Ποια τα νομοσχέδια που θα πρέπει να περάσουν
από τη Βουλή των Αντιπροσώπων για το 2024

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Με βλέμμα προς τους στόχους και τα ορόσημα για το 4^η δόση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας βρίσκεται η Κύπρος. Την ίδια ώρα, η Κύπρος θα έχει στις επόμενες εβδομάδες εκταμίευσει συνολικά από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συνολικά 400 εκατομμύρια ευρώ. Η Κύπρος προχώρησε στο αίτημα εκταμίευσης της 2^{ης} και 3^{ης} δόσης του Σχεδίου την εβδομάδα που μας πέρασε και έτσι αναμένει 152,3 εκατ. ευρώ να της εκταμιευθούν, αφού ολοκλήρωσε επιτυχώς 16 στόχους-ορόσημα για τη 2^η δόση και 22 για την 3^η. Μετά την εκταμίευση της προκαταβολής τον Σεπτέμβριο του 2021, της 1^{ης} δόσης ένα χρόνο αργότερα και των δύο παρόντων αιτημάτων καταβολής πληρωμής, ακολουθούν επτά ακόμη αιτήματα πληρωμής από τον Μνημονιακό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που συνδέονται όλα φυσικά με την επίτευξη αριθμού στόχων και οροσήμων μέχρι και το τέλος του 2026.

Το αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της χώρας περιλαμβάνει 136 μέτρα και αφορά τόσο σε μεταρρυθμίσεις (61 μέτρα) όσο και σε επενδύσεις (75 μέτρα - Έργα και Σχέδια Χορηγίων). Σύμφωνα με το πλάνο που έχει εγ-

κριθεί όταν ετοιμάστηκε το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας η 4η δόση θα συνδέεται όχι μόνο με χορηγία (οι τρεις πρώτες ήταν), αλλά θα έχει υβριδικό χαρακτήρα, με χορηγία και δανεισμό.

Σύμφωνα με τον σχετικό Κανονισμό της Ε.Ε., τα Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια συνεκτική δέσμη

Ολοκληρώθηκαν με επιτυχία και τα 38 ορόσημα και οι στόχοι της 2ης και 3ης δόσης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

κοστολογημένον μεταρρυθμίσεων και δημόσιον επενδύσεων με οριζόντια υπολοίποις μέχρι το 2026. Οι εν λόγω παρεμβάσεις θα πρέπει να ανταποκρίνονται στην αντιμετώπιση των κύριων προκλήσεων που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντοπίζει στις οικονομίες των κρατών-μελών, όπως αυτές αναδεικνύονται μέσα από τις Εκθέσεις Χώρας και τις Ανά Χώρα Συστάσεις οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τα κράτη-μέλη στην

πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς επίσης τα Σχέδια θα πρέπει να συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της μακροχρονίας ανάπτυξης των κρατών-μελών, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθώς και στη δημιουργία συσχετισμών κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Τα νομοσχέδια για το 2024

Σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα αναμένεται ακόμη μεγαλύτερη κινητροποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και επενδύσεων ως αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων που θα υλοποιηθούν μέσω του Σχεδίου οι οποίες στοχεύουν στη δημιουργία ενός φιλικότερου προς την επιχειρηματικότητα και την επενδυτική δραστηριότητα περιβάλλοντος. Ποιες νομοθεσίες θα απασχολήσουν τη Βουλή ωστόσο για το 2024;

Σύμφωνα με τα όσα περιλαμβάνονται στο πλάνο και που σχετίζονται με νομοθεσίες που θα πρέπει να περάσουν από τη Βουλή, μέχρι τον Ιούνιο του 2024 θα πρέπει να επιέλθει μείωση καθυστερημένων υποθέσεων κατά 20% στο δικαστικό σύστημα, το γενικότερο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2021 η Κύπρος είχε υποχρέωση για υποβολή Σχεδίου Δράσης για τη μείωση των καθυστερημένων

Το τροποποιημένο σχέδιο εστιάζει περισσότερο στην πράσινη μετάβαση, καθώς διαθέτει το 45% (από 41% στο αρχικό σχέδιο) των διαθεσίμων κονδυλίων σε μέτρα που στηρίζουν τους στόχους για το κλίμα.

υποθέσεων, ενώ μέχρι τον Ιούνιο του 2026 η μείωση αυτών πρέπει να έχει γίνει κατά 40%.

Μέχρι το Μάρτιο του 2024 η Κύπρος θα πρέπει να έχει προχωρήσει στο κομμάτι της «ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, στόχος είναι ο Σχεδιασμός και σύσταση Εθνικού Αναπτυξιακού Οργανισμού (National Promotional Agency) μέχρι τον Μάρτιο του 2024. Στο Σχέδιο υπάρχει ένας αστερίσκος, που γράφει ότι, θα γίνει υποβολή νομοθετικής πρότασης εάν απαιτηθεί μετά από σχετική μελέτη.

Στο κομμάτι των «βιώσιμων μεταφορών» η Κύπρος έχει την υποχρέωση να δημιουργήσει κανονιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη μιας διαλειτουργικής και αποτελεσματικής υποδομής επαναφορτίσις ηλεκτρικών οχημάτων και για τον ρύθμιση της σχετικής αγοράς. Αυτή η νομοθετική πρόταση θα πρέπει να έχει ψηφιστεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 2024.

Από Νοέμβριο το REPowerEU

Μόλις πριν ένα μήνα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησε θετικά

το τροποποιημένο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, το οποίο περιλαμβάνει πλέον και κεφάλαιο για το REPowerEU (κάτι που έπρεπε να γίνει υποχρεωτικά για όλα τα κράτη). Το Σχέδιο ανέρχεται πλέον σε 1,22 δις. ευρώ (0,2 δις. ευρώ σε δάνεια και 1,02 δις. ευρώ σε επιχορηγήσεις). Σύμφωνα με τα επίσημα δεδομένα, το κεφάλαιο της Κύπρου για το REPowerEU αποτελείται από δύο νέες μεταρρυθμίσεις, πέντε κλιμακωμένες επενδύσεις που βασίζονται σε πέντε υφιστάμενα μέτρα, και δύο νέες επενδύσεις με σκοπό την επίτευξη των στόχων του σχεδίου REPowerEU για την απεξάρτηση της Ευρώπης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα πολύ πριν από το 2030. Οι τροποποιήσεις του αρχικού σχεδίου της Κύπρου, οι οποίες υπερβαίνουν το νέο κεφάλαιο για το REPowerEU, αφορούν 28 μεταρρυθμίσεις και 50 επενδύσεις.

Σύμφωνα με την Κομισιόν, οι τροποποιήσεις αυτές βασίζονται στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη αντικειμενικές περιστάσεις που εμποδίζουν την εκπλήρωση ορισμένων μέτρων όπως είχαν αρχικά προ-

γραμματιστεί, όπως ο υψηλός πληθωρισμός που σημειώθηκε το 2022 και το 2023 και οι διαταραχές στο αλυσίδα εφοδιασμού που προκλήθηκαν από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Επίσης, η προς τα κάτω ανabeωση της μέγιστης κατανομής επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του ΜΑΑ της Κύπρου, από 1,01 δισ. ευρώ σε 0,92 δισ. ευρώ, μετά την επικαιροποίηση της κλείδας κατανομής επιχορηγήσεων του ΜΑΑ τον Ιούνιο του 2022. Η μείωση αυτή αντικατοπτρίζει τα συγκριτικά καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα της Κύπρου το 2020 και το 2021 σε σχέση με την αρχική πρόβλεψη. Ως εκ τούτου, ορισμένες επενδύσεις αφαιρέθηκαν από το σχέδιο ή μειώθηκαν, αν και οι περισσότερες από αυτές θα συνεχίσουν να στηρίζονται μέσω εθνικών πόρων.

Ως αποτέλεσμα της προσθήκης κεφαλαίου για το REPowerEU, το τροποποιημένο σχέδιο εστιάζει περισσότερο στην πράσινη μετάβαση, καθώς διαθέτει το 45% (από 41% στο αρχικό σχέδιο) των διαθεσίμων κονδυλίων σε μέτρα που στηρίζουν τους στόχους για το κλίμα.

The Black Range Nutrients

Προϊόντα μιας καλύτερης ζωής!

Fresh Freeze-dried
Τεχνολογία

Σταδιακή Αποδέσμευση
Παρατεταμένη Δράση

Συνεργιστική Δράση
με τη Δύναμη της Φύσης

Κατάλληλα για: Vegans, χορτοφάγους, διαβητικούς, ομοιοπαθητική
0% Sugar • Salt • GMO • Gluten • Lactose • Additives • Preservatives

Θα τα βρείτε από την **Iama Pharmaceutical Ltd** σε επιλεγμένα φαρμακεία. Τηλ.: 25 209500

iama pharmaceutical ltd

VITORGAN
www.pharmed.gr

Στο νοίκι και σε γερασμένα κτίρια η κυβέρνηση

Υποδομές από την αποικιοκρατία χρησιμοποιούνται για στέγαση υπηρεσιών ενώ το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο στο Δημόσιο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ενώπιον σοβαρών προκλήσεων βρίσκεται η κυβέρνηση προκειμένου να διαχειριστή και να δώσει λύσεις στο κτιριακό απόθεμα το οποίο χρησιμοποιείται για τις κυβερνητικές στεγαστικές ανάγκες. Ένα ζήτημα το οποίο δεν είναι καινούργιο πλην όμως τα μέτρα που λήφθηκαν τα τελευταία χρόνια δεν έδωσαν ριζοσπαστικές λύσεις. Οι περιπτώσεις των κτιρίων του υπουργείου Εξωτερικών και υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι χαρακτηριστικές των σοβαρών προβλημάτων που εντοπίζονται σε κτίρια που χρησιμοποιούνται από κυβερνητικές υπηρεσίες, κάποιες εκ των οποίων συνεχίζουν να στεγάζονται σε κτίρια από την εποχή της αποικιοκρατίας. Το θέμα στατικότητας των κυβερνητικών κτιρίων, σύμφωνα και με εκτιμήσεις κυβερνητικών και άλλων αρμοδίων, για την ώρα περιορίζεται στα δύο υπουργεία τα οποία μετακομίζουν, το μεν Εργασίας στο Μετροπόλιταν το δε Εξωτερικών στο κτίριο της πρώην Λαϊκής στην είσοδο της Λευκωσίας. Το θέμα με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το κτιριακό απόθεμα της κυβέρνησης έλαβε ανησυχητικές διαστάσεις μετά τους τελευταίους σεισμούς στην Τουρκία. Ωστόσο, μια προσπάθεια να μπει τάξη στις κυβερνητικές στεγαστικές ανάγκες ξεκίνησε δέκα χρόνια πριν χωρίς να υπάρξει όμως αποτέλεσμα. Το πρόβλημα δεν κρύβεται κάτω από το χαλί με κυβερνητικές πηγές να παραδέχονται στην «Κ» πως «δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή η απόλυτα σωστή ιεράρχηση όσον αφορά τις στεγαστικές ανάγκες της κυβέρνησης».

Ο χάρτης των κυβερνητικών

Με βάση επίσημα στοιχεία από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, από σύνολο 1.404 κυβερνητικών κτιρίων τα 915 είναι ιδιόκτητα και τα υπόλοιπα 489 ενοικιαζόμενα. Στα ιδιόκτητα κτίρια συμπεριλαμβάνεται και αδιευκρίνιστος αριθμός κτιρίων ηλικίας πάνω από 40 ετών με χαρακτηριστικό παράδειγμα το υπουργείο Εσωτερικών και άλλες κρατικές υπηρεσίες που συνεχίζουν να στεγάζονται στην Αρχιγραμματεία. Όσο και αν μπορεί να προκαλεί έκπληξη, στην κυ-

Το ΕΤΕΚ, μετά και τον τελευταίο σεισμό στην Τουρκία, με επιστολές του σε αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες έθετε θέμα ενημέρωσης για τους ελέγχους σε κυβερνητικά κτίρια σημειώνοντας πως αριθμός κτιρίων κατασκευάστηκαν χωρίς αντισεισμικές πρόνοιες.

βέρνηση συνεχίζει να μην υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα για την κατάσταση των κτιρίων. Ο εντοπισμός στατικών προβλημάτων στο κτίριο του ΥΠΠΕΣ φαίνεται πως θορόβισε την κυβέρνηση με το υπουργείο Μεταφορών να έχει ξεκινήσει ελέγχους σε όλα τα κυβερνητικά κτίρια. Ο υπουργός Μεταφορών Αλέξης Βαφεάδης παραδέχθηκε στην «Κ» πως εντοπίστηκε η απουσία, διαδικασίας προληπτικής συντήρησης κυβερνητικών κτιρίων. «Γινόταν μια συντήρηση περιστασιακά και όταν ο χρήστης του κτιρίου εντόπιζε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά». Ωστόσο από πλευράς κυβέρνησης δίνεται η διαβεβαίωση πως εκτός από το ΥΠΠΕΣ και το ΥΠ.ΕΡΓ δεν προκύπτουν στατικά προβλήματα σε άλλα κυβερνητικά κτίρια.

Τα ενοικιαζόμενα

Με βάση στοιχεία της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, η δημόσια υπη-

ρεσία καλύπτει τις στεγαστικές ανάγκες της σε ποσοστό 53% με κτίρια τα οποία ενοικιάζονται με κόστος κατά μέσο όρο €24 εκατ. τον χρόνο. Αυτό που προκαλεί ιδιαιτερότητα είναι η διαπιστώσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας πως 38 κυβερνητικά κτίρια από τα 60 που ελέγχθηκαν δεν διέθεταν πιστοποιητικό έγκρισής ή κατέχουν πιστοποιητικό έγκρισής με μη εξουσιοδοτημένες εργασίες. Το 2017 η Νομική Υπηρεσία με γνωμάτευσή της θεωρούσε ότι ο ιδιοκτήτης του κτιρίου αλλά και ο ενοικιαστής, το κράτος στην προκειμένη περίπτωση, ήταν ποινικά υπεύθυνοι. Στην κυβέρνηση παραδέχονται πως ακόμα και σήμερα υπάρχουν ενοικιαζόμενα κυβερνητικά κτίρια πολύ ακριβά, ενώ υπάρχουν κτίρια που δεν έχουν τελική έγκριση.

Το καμπανάκι από ΕΤΕΚ

Το στεγαστικό κομμάτι των κυ-

βερνητικών αναγκών ήγειρε τον περασμένο Φεβρουάριο το ΕΤΕΚ με μια σειρά επιστολών σε αρμόδια κυβερνητικά τμήματα. Σε επιστολή προς το Τμήμα Δημοσίων Έργων, μετά και τον καταστροφικό σεισμό στην Τουρκία, το ΕΤΕΚ ζητούσε ενημέρωση για τη δομοστατική τους επάρκεια και την κατάσταση του στατικού τους φορέα γενικότερα (π.χ. το επίπεδο συντήρησής τους). «Όπως γνωρίζετε, τα κτίρια αυτά επισκέπτεται, σε καθημερινή βάση, το ευρύ κοινό και συνεπώς ο κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή σε περίπτωση σεισμού ή άλλου ακραίου φαινομένου είναι ιδιαίτερα αυξημένος». Στην επιστολή του ΕΤΕΚ γινόταν αναφορά στον μεγάλο αριθμό των οικοδομών αυτών που έχει σχεδιαστεί χωρίς ή με λιγότερο απαιτητικές αντισεισμικές πρόνοιες, αφού «ο πρώτος αντισεισμικός κώδικας στην Κύπρο εφαρμόστηκε μόλις το 1994, ενώ ο Ευρωκώδικας 8, ο οποίος θέτει

πιο υψηλές απαιτήσεις σε ό,τι αφορά τον αντισεισμικό σχεδιασμό των κτιρίων, εφαρμόστηκε μόλις το 2012».

Το ΕΤΕΚ ζητούσε ενημέρωση επίσης για τον σχεδιασμό των Δημοσίων Έργων «για την αποτίμηση της σεισμικής επάρκειας των κτιρίων δημόσιας χρήσης που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του, καθώς και κατά πόσο υπάρχει προγραμματισμός για την αντισεισμική αναβάθμιση των κτιρίων που βάσει των διενεργούμενων ελέγχων θα κριθεί απαραίτητη».

Η αντίδραση της κυβέρνησης

Μετά και την επιστολή του ΕΤΕΚ η κυβέρνηση προχώρησε στην επικαιροποίηση μιας εργασίας ιεράρχησης των στεγαστικών κυβερνητικών αναγκών που είχε ξεκινήσει πριν από 10 χρόνια. Παράλληλα το υπουργείο Μεταφορών άρχισε ελέγχους-σκούπα σε όλα τα κυβερνητικά κτίρια. Η πρώτη

Στο κόκκινο τα κτίρια πριν το 1994

Στο ΕΤΕΚ εντοπίζουν ευρύτερο θέμα ελλιπούς συντήρησης των κτιρίων στην Κύπρο. Ειδικά για τα κυβερνητικά κτίρια, το Τεχνικό Επιμελητήριο εστιάζει στα κτίρια που ανεγέρθηκαν πριν το 1994, περίοδο που δεν είχε θεσμοθετηθεί η επίβλεψη των κατασκευών, που ανεγέρθηκαν με υλικά τα οποία δεν πληρούν τις σημερινές απαιτήσεις ενώ αρκετά από αυτά είναι εκτεθειμένα σε θαλάσσιο περιβάλλον ή σε άλλες δυσμενείς καιρικές συνθήκες που τα επηρεάζουν. Το πλέον ανησυχητικό όμως είναι πως αδιευκρίνιστος αριθμός κτιρίων που χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα έχει κατασκευασθεί χωρίς αντισεισμικό κώδικα. Επίσης υπάρχει μια δεύτερη κατηγορία κτιρίων από το 1994 έως το 2011 που κατασκευάστηκαν με κάποιες αντισεισμικές πρόνοιες αλλά όχι τόσο αυστηρές. Αυτό το οποίο θέτει πιεστικά το ΕΤΕΚ είναι η αναγκαιότητα συντήρησης των κτιρίων, ενοικιαζόμενων ή ιδιόκτητων, ως μέτρο πρόληψης και ελαχιστοποίησης των κτιριακών προβλημάτων.

φάση των ελέγχων αφορά όλα τα κυβερνητικά κτίρια που κατασκευάστηκαν πριν το 1994 που εφαρμόσθηκε ο πρώτος αντισεισμικός κώδικας στην Κύπρο. Όπως μας εξηγήθηκε από τον υπουργό Μεταφορών, αρχικά πραγματοποιείται οπτικός έλεγχος των κτιρίων από πολιτικούς μηχανικούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Στη συνέχεια ο οπτικός έλεγχος θα επεκταθεί και στα υπόλοιπα κτίρια μετά το 1994 προκειμένου να ελεγχθεί η στατικότητα των κτιρίων.

Ο έλεγχος σύμφωνα με την προκήρυξη του Τμήματος Δημοσίων Έργων θα πραγματοποιηθεί σε 15 κυβερνητικά κτίρια. Σε νομοθετικό επίπεδο το ΕΤΕΚ πρότεινε στην κυβέρνηση την τακτική επιθεώρηση των κτιρίων με το υπουργείο Εσωτερικών να έχει ετοιμάσει ήδη σχετικό νομοσχέδιο το οποίο βρίσκεται στο στάδιο του νομοτεχνικού ελέγχου.

Στα 2,2 δισ. ετησίως το κόστος για κλίμα στην Ελλάδα

Κίνδυνος ερημοποίησης περίπου του 40% της χώρας, προειδοποιεί η Τράπεζα της Ελλάδος

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ανοδος της θερμοκρασίας 1,2 έως 2 βαθμούς Κελσίου μέχρι τα μέσα του αιώνα και κατά 2 έως 5 βαθμούς Κελσίου μετά το 2060, σε σύγκριση με το 1971-2000, αύξηση των ημερών καύσωνα κατά 10 έως 15 μέρες έως το 2050 και κατά 30-50 μέρες έως το 2100, αν δεν ληφθούν μέτρα περιορισμού των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, κίνδυνος ερημοποίησης περίπου του 40% της Ελλάδας ιδίως στα ανατολικά και νότια τμήματα, είναι μερικές από τις ζωφερές προβλέψεις που προκύπτουν από την επικαιροποίηση της έκθεσης «Οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα», που παρουσιάζεται σήμερα στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Σε οικονομικούς όρους, σύμφωνα με τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννη Στουρνάρα, το κόστος της κλιματικής αλλαγής για την Ελλάδα έως το τέλος του αιώνα υπολογίζεται σε 2,2 δισ. ευρώ τον χρόνο ή 1% του ΑΕΠ περίπου, σε σημερινές αξίες. Τα δάση που καίγονται, οι καλλιέργειες που καταστρέφονται, ο τουρισμός που θα μειώνεται όσο ανεβαίνει η θερμοκρασία αντικατοπτρίζονται σε αυτό το κόστος.

Η δεκαετία του 2050 περιλαμ-

πάνει το σημείο καμπής, πέραν του οποίου η ανθρωπογενής παρέμβαση στο κλίμα δεν θα μπορεί να γίνει αντιστρεπτή, επισημαίνει η έκθεση. Μεταξύ άλλων, η βροχόπτωση αναμένεται να μειωθεί σημαντικά μετά το 2050, ιδιαίτερα στα νοτιότερα τμήματα της χώρας. Ταυτόχρονα, όμως, θα αυξηθεί η συχνότητα των ακραία έντονων

Συναγερμό χτυπούν τα συμπεράσματα της μελέτης για τις επιπτώσεις στη γεωργία, ειδικά στη Θεσσαλία.

βροχοπτώσεων. Επίσης, οι πυρκαγιές θα γίνουν συχνότερες: 10 έως 20 μέρες περισσότερες θα καίγονται τα δάση μας μέχρι τα μέσα του αιώνα και 15-50 μέρες έως τα τέλη του αιώνα.

Την ίδια ώρα, θα ανεβαίνει και η στάθμη της θάλασσας: κατά 15-20 εκατοστά έως τα μέσα του αιώνα και κατά 20-80 εκατοστά μέχρι τα τέλη του.

Η μελέτη φωτίζει τις πιο «τρωτές» περιοχές στην κλιματική αλλαγή, με στόχο να σχεδιαστεί μια αποτελεσματική εθνική πολιτική προσαρμογής σ' αυτήν. Η τρωτό-

Η δεκαετία του 2050 περιλαμβάνει το σημείο καμπής, πέραν του οποίου η ανθρωπογενής παρέμβαση στο κλίμα δεν θα μπορεί να γίνει αντιστρεπτή, επισημαίνει η έκθεση της ΤτΕ «Οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα».

τητα εκτιμάται με βάση φυσικά, αλλά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.

• Σε ό,τι αφορά τις δασικές πυρκαγιές, οι σχετικά υψηλότερες

τρωτότητες, ανά έκταση, κάτοικο, συνολικό και κατά κεφαλήν ΑΕΠ εμφανίζονται στη Στερεά Ελλάδα, στη Δυτική Ελλάδα και στην Πελοπόννησο, ενώ η Ανατολική Μα-

κεδονία και Θράκη εμφανίζει υψηλές τρωτότητες με βάση την ανισοκατανομή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η Αττική εμφανίζει την υψηλότερη τρωτότητα με βάση την

έκταση και την πυκνότητα του πληθυσμού.

• Σε ό,τι αφορά τις μεταφορές, τα αρνητικά πρωτεία τρωτότητας εμφανίζει η Ανατολική Ελλάδα και ακολουθεί η Δυτική και στη συνέχεια η Κεντρική Ελλάδα.

Συναγερμό χτυπούν τα συμπεράσματα της μελέτης για τις επιπτώσεις στη γεωργία, εξετάζοντας ειδικά την περίπτωση της Θεσσαλίας. Μεταξύ άλλων προβλέπεται μείωση της παραγωγής αραβοσίτου μέχρι 41,7% και του βαμβακιού μέχρι 34,2% και αύξηση της παραγωγής σιταριού κατά 13,4% στο δυσμενέστερο σενάριο έως το τέλος του αιώνα. Ειδικά στα ρηχά και επικλινή εδάφη οι αποδόσεις του βαμβακιού και του αραβοσίτου εκμηδενίζονται στο δυσμενέστερο σενάριο. Γι' αυτό και η μελέτη προτείνει μια σειρά μέτρων, όπως ο περιορισμός των καλλιεργειών βαμβακιού και αραβοσίτου στις πεδινές εκτάσεις.

Η Τράπεζα της Ελλάδος δραστηριοποιείται έντονα στο θέμα της κλιματικής αλλαγής, μέσω της Επιτροπής Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής, ενώ συμμετέχει στο οκταετές έργο Life-IP AdaptionGR (2019-2026), το σημαντικότερο για την προσαρμογή της χώρας στην κλιματική αλλαγή. Το 2021 ίδρυσε το Κέντρο Κλιματικής Αλλαγής και Βιωσιμότητας.

Στο 3% μειώθηκε ο πληθωρισμός
τον Νοέμβριο, στο 9% στα τρόφιμα

Τη μεγαλύτερη αύξηση κατά 31% κατέγραψε το ελαιόλαδο, σε ετήσια βάση

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Με χαμηλότερο ρυθμό αυξήθηκαν οι τιμές καταναλωτή τον Νοέμβριο, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι καταγράφηκε απομικρύνωση στις τιμές των τροφίμων και άλλων βασικών ειδών παντοπωλείου. Μάλιστα, όπως επισημαίνουν στα τέλη του σούπερ μάρκετ, αν και υφίσταται μια σχετική ανακούφιση στη ροή νέων τιμοκαταλόγων με αναμειγνύσεις, υπάρχουν διαρκείς αυξήσεις τιμών στο ελαιόλαδο και στους χυμούς.

Κάθε άλλο παρά τυχαίο είναι, άλλωστε, το γεγονός ότι το υπουργείο Ανάπτυξης έχει αποφασίσει να παρατείνει μέχρι το τέλος Ιουνίου 2024 τόσο το μέτρο του «καλαθιού του νοικοκυριού» όσο και αυτό του πλάφον στο μεικτό περιθώριο κέρδους σε τρόφιμα, καύσιμα, σχολικά είδη. Τον Δεκέμβριο, πάντως, τόσο οι καταναλωτές όσο και το υπουργείο Ανάπτυξης και συνολικά η κυβέρνηση αναμένουν τα αποτελέσματα της επίδρασης που θα έχει στον πληθωρισμό η πρωτοβουλία της «μόνιμης μείωσης τιμής», στην οποία μέχρι στιγμής συμμετέχουν 1.286 προϊόντα από 100 εταιρείες. Εξάλλου, ο υπουργός Ανάπτυξης Κώστας Σκρέκας υπέγραψε την υπουργική απόφαση για το «καλάθι των Χριστουγεννιάων», το οποίο θα εφαρμοστεί από τις 13 Δεκεμβρίου 2023 έως τις 3 Ιανουαρίου 2024. Το εν λόγω «καλάθι», πρόσθετο στο «καλάθι του

Από τις 13 Δεκεμβρίου 2023 έως τις 3 Ιανουαρίου 2024, θα εφαρμοστεί το «καλάθι των Χριστουγέννων», το οποίο θα περιλαμβάνει έξι κατηγορίες προϊόντων: γαλοπούλα, σοκολάτα, αρνί, κατσίκι, τσουρέκι, βασιλόπιτα.

Οι χυμοί ακρίβυναν κατά 13,3%, τα φρούτα 12%, τα λαχανικά 10,8%, τα ψάρια 9,5% και τα κρέατα 8,1%.

νοικοκυριού», περιλαμβάνει έξι κατηγορίες προϊόντων: γαλοπούλα, σοκολάτα, αρνί, κατσίκι, τσουρέκι, βασιλόπιτα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που είχε ανακοινώσει η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο

πληθωρισμός τον Νοέμβριο του 2023 διαμορφώθηκε στο 3%, με τον πληθωρισμό των τροφίμων να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα και δη στο 9%. Μάλιστα, σε μηνιαία βάση ο υποδείκτες των ειδών διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών κατέγραψε νέα αύξηση, έστω και οριακή, της τάξης του 0,1%. Αιτία οι συνεχιζόμενες ανατιμήσεις στο ελαιόλαδο, 9,9% τον Νοέμβριο του 2023 σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2023, στα κατεψυγμένα λαχανικά (5%), στα ψάρια (4%), στους χυμούς φρούτων (1,6%). Αξίζει, επίσης,

να σημειωθεί η αύξηση της τιμής του φυσικού αερίου κατά 18,3% τον Νοέμβριο του 2023 σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2023.

Σε ετήσια βάση το προϊόν το οποίο παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αύξηση τιμής είναι και πάλι το ελαιόλαδο, 31,4% τον Νοέμβριο του 2023 σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2022, ακολουθούμενο από τους χυμούς (13,3%), τα φρούτα (12%), τα λαχανικά (10,8%), τα ψάρια (9,5%), τα κρέατα (8,1%). Μεγάλη αύξηση, της τάξης του 11,8%, καταγράφεται στα φαρμακευτικά προϊόντα. Σε υψηλά επίπεδα, επίσης, παραμένουν οι τιμές στον καφέ (6,8%), στα γαλακτοκομικά και αυγά (4,8%).

Τα μνηύματα που έρχονται από το εξωτερικό προκαλούν ανάμεικτα συναισθήματα. Κι αυτό διότι αν και οι τιμές των δημπριακών βρίσκονται σε καθοδική πορεία, δεν ισχύει το ίδιο για τις τιμές των γαλακτοκομικών, της ζάχαρης και των φυτικών ελαίων (φωινικέλαιο, σογιέλαιο κ.ά.), προϊόντα που έχουν πρωταρχικό ρόλο στην παγκόσμια βιομηχανία τροφίμων.

Ο δείκτης τιμών τροφίμων του FAO (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ) παρέμεινε στις 120,4 μονάδες τον Νοέμβριο, καθώς οι αυξήσεις στις τιμές των φυτικών ελαίων, των γαλακτοκομικών και της ζάχαρης αντισταθμίσαν τις μειώσεις στις τιμές των δημητριακών και των κρατών.

Τις προσφορές «1+1»
προτιμά το 58%
των καταναλωτών

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Σε φθηνότερες μάρκες, σε προ-
σφορές, αλλά και σε περικυπές
κάποιων αγορών προχωρών
πλέον αρκετοί Έλληνες κατα-
ναλωτές, οι οποίοι αναζητούν
τρόπους να μειώσουν τις δα-
πάνες τους για να αντεπεξέλ-
θουν σε καθημερινές βασικές
ανάγκες. Ο πληθωρισμός έχει
«ροκανίσει» ένα μέρος του ει-
σοδήματος των Ελλήνων κατα-
ναλωτών, με το 51% να δηλώνει
πως έχει κόψει τελείως κάποιες
αγορές στην προσπάθειά του να
εξοικονομήσει χρήματα για τους
επόμενους 12 μήνες. Το αντι-
στοιχο ποσοστό σε άλλες χώ-
ρες παγκοσμίως κινείται χαμη-
λότερα και ανέρχεται στο 33%.
Σύμφωνα με πρόσφατη διεθνή
έρευνα της Focus Bari με τίτ-
λο «Πώς επηρεάζει ο πληθωρι-
σμός την αγοραστική δύναμη
και τις συνήθειες των κατανα-
λωτών», που παρουσιάζει τις τά-
σεις στην Ελλάδα σε σύγκριση
με άλλες 18 χώρες (Γαλλία, Κί-
να, Πολωνία, Ισπανία, Ηνωμέ-
νο Βασίλειο, Αυστραλία, ΗΠΑ,
Ινδονησία, Ηνωμένα Αραβικά
Εμιράτα κ.ά.), το 62% των Ελλή-
νων καταναλωτών, έναντι 34%
στις υπόλοιπες χώρες του εξωτε-
ρικού, επιλέγει φθηνότερες μάρ-
κες, ενώ το 58% των Ελλήνων,
έναντι 22% διεθνώς, δηλώνει
πως τα περισσότερα προϊόντα
που αγοράσε είναι σε προσφορά
«1+1 δώρο». Ενα εξίσου υψηλό
ποσοστό, ήτοι το 53% των κατα-
ναλωτών που συμμετείχαν στην
έρευνα, παραδέχεται πως περι-
μένει να έρθει η περίοδος των
εκπτώσεων για να κάνει τις αγο-
ρές του (έναντι 35% στις υπόλοι-
πες χώρες).

πες ώρες), ενώ 5 στους 10 έχουν κόψει τελείως κάποιες αγορές.

Εξαιτίας της ακριβείας και του επιμονού πληθωρισμού, ειδικά στα είδη τροφίμων (με αποκορύφωμα την τιμή του λαδιού), το 46% παραδέχεται πως διατηρεί σφικτό προϋπολογισμό, ενώ ένα υψηλό ποσοστό της τάξης του 37% λέει πως έχει στραφεί σε προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας. Αντιθέτα, μόλις 15% των υπόλοιπων χωρών απαντούν πως έχουν κάνει απαιτούμενες εκπτώσεις στην ποσότητα. Στη λίστα των αγορών τους φαίνεται πως δεν συμπεριλαμβάνουν καθόλου πλέον οι Έλληνες καταναλωτές προϊόντα που δεν απο-

Στροφή σε φθηνότερες
μάρκες και περιορισμό
αγορών λόγω ακρίβειας
δείχνει έρευνα
της Focus Bari.

τελούν ειδη πρώτης ανάγκης. Έτσι, τις αγορές για ρούχα/παπούτσια/αξεσουάρ έχει κόψει τελείως τους τελευταίους 12 μήνες το 35% των καταναλωτών, ενώ 5 στους 10 περιμένουν να έρθει η περίοδος των εκπτώσεων για να προβούν σε τέτοιες αγορές. Παράλληλα, οι περισσότεροι Έλληνες αγοράζουν προϊόντα ομορφιάς σε προσφορά, ενώ το 33% έχει επιλέξει να μην τα προμηθεύεται καθόλου. Δυστυχώς και οι σφικτοί με το budget τους θα συνεχίσουν να είναι και το επόμενο διάστημα οι Έλληνες καταναλωτές.

Φέτος, τα Χριστούγεννα έρχονται νωρίτερα

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ακριβή σε τηλεπικοινωνίες, βασικά είδη διατροφής, φθηνή στα τσιγάρα

Η Ελλάδα έχει από τις υψηλότερες τιμές σε γάλα, τυριά, αυγά, ελαιόλαδο στην Ε.Ε.

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στην Ελλάδα συμφέρει να καπνίζεις και να τρως κρέας, αλλά καλύτερα είναι να ξεχάσεις το γάλα, τα τυριά και τα αυγά, αλλά και το ελαιόλαδο, παρά το γεγονός ότι παράγεται σε μεγάλες ποσότητες στη χώρα.

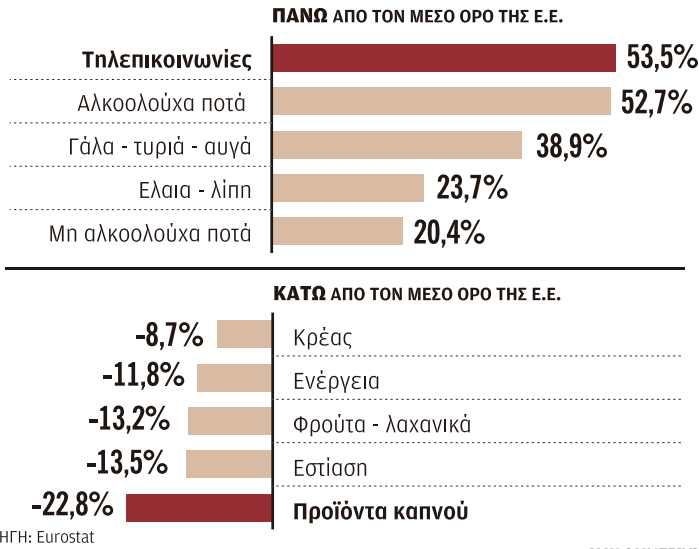
Αν θέλεις να επικοινωνήσεις με φίλους και συγγενείς είναι προτιμότερο –και για την τσέπη σου– να τους δεις από κοντά, παρά να τους τηλεφωνήσεις ή να κάνεις βιντεοκλήση.

Αλλωστε δεν είμαστε πλέον σε καθεστώς lockdown.

Σε αυτά τα συμπεράσματα οδηγούν τα στοιχεία της Eurostat για το επίπεδο τιμών σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στοιχεία που δείχνουν ότι η Ελλάδα παραμένει μεταξύ των ακριβότερων χωρών σε βασικά προϊόντα και υπηρεσίες, την ίδια ώρα, μάλιστα, που συγκαταλέγεται πλέον μεταξύ των χωρών με τη χαμηλότερη αγοραστική δύναμη. Ακόμη δε και αν το τελευταίο αυτό στοιχείο είναι εν μέρει αληθές, καθώς βασίζεται στα δηλωθέντα εισοδήματα σε μια χώρα με εκτεταμένη φοροδιαφυγή, είναι την ίδια ώρα απολύτως αληθές ότι οι μισθοί, μετά την υποτίμηση που έλαβε χώρα στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, δεν έχουν επανέλθει στα προ μνημονίων επίπεδα.

Σε ό,τι αφορά συνολικά τα τρόφιμα, των οποίων οι υψη-

Οι τιμές στην Ελλάδα σε σύγκριση με την Ε.Ε.-27 (2022)

Φθηνότερη χώρα στο ελαιόλαδο η Ιταλία, που σε μεγάλο βαθμό είναι ελληνικής προέλευσης.

λές τιμές πλήττουν κυρίως τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, οι τιμές στην Ελλάδα ήταν το 2022 κατά 5,5% υψηλότερες από τον μέσο όρο στην Ε.Ε. «Πρωταθλητισμό» στην ακρίβεια κάνει η χώρα σε ό,τι αφορά τις τιμές του γάλακτος, των

τυριών και των αυγών, καθώς το 2022 διαμορφώθηκαν σε επίπεδα 38,9% πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. με την Ελλάδα, σύμφωνα με τη Eurostat, να είναι η πιο ακριβή χώρα σε μία από τις πλέον βασικές κατηγορίες τροφίμων.

Το 2022 η Ελλάδα ήταν η δεύτερη ακριβότερη χώρα μετά τη Μάλτα σε ό,τι αφορά την τιμή του ελαιολάδου (συνολικά στην κατηγορία έλαια και λίπη), 23,7% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στην Ιταλία, όπου το ελαιόλαδο σε μεγάλο βαθμό είναι ελληνικής προέλευσης, η τιμή του ήταν 16,3% κάτω από

τον ευρωπαϊκό μέσο όρο με τη γείτονα να είναι η φθηνότερη χώρα στην εν λόγω κατηγορία μεταξύ των «27».

Σε πολύ υψηλά επίπεδα βρέθηκαν οι τιμές το 2022 στα μη αλκοολούχα ποτά, 20,4% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κατηγορία στην οποία έχουν γίνει ανατιμήσεις και το 2023, ακόμη και δύο φορές από τις ίδιες εταιρείες. Μάλιστα και το 2024 η κατηγορία αναμένεται να επηρεαστεί από ανατιμήσεις που θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι θα γίνουν στους χυμούς, καθώς η διεθνής τιμή του χυμού πορτοκαλιού –ως πρώτης ύλης– έχει διπλασιασθεί.

Σε επίπεδα πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27 κυμάνθηκαν οι τιμές στην Ελλάδα και σε μια άλλη βασική κατηγορία ειδών διατροφής, το ψωμί και τα δημητριακά. Οι τιμές ήταν 5,5% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Από την άλλη, το πλέον φθινό προϊόν στην Ελλάδα, συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ε.Ε., είναι τα προϊόντα καπνού, με την τιμή τους το 2020 να διαμορφώνεται σε επίπεδα 22,8% κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στο πεδίο των υπηρεσιών η Ελλάδα εξακολουθεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των ακριβότερων χωρών στις τηλεπικοινωνίες –συγκεκριμένα η δεύτερη ακριβότερη μετά το Βέλγιο– με τις τιμές να βρίσκονται το 2022 κατά 53,5% πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Κατεβάζει τον πήχυ της ανάπτυξης φέτος στο 2,1% η Εθνική

Στο 2,1% προβλέπει η Εθνική Τράπεζα ότι θα διαμορφωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης φέτος, αναθεωρώντας προς τα κάτω προηγούμενη εκτίμησή της, ενώ για το 2024 προβλέπει επιτάχυνση στο 2,7% ετησίως.

Σε ανάλυση της τράπεζας που δημοσιεύθηκε με αφορμή την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του γ' τριμήνου από την ΕΛ-ΣΤΑΤ (2,1% ετησίως), αναφέρεται ότι η επιβράδυνση που σημειώθηκε οφείλεται κυρίως στους εξής παράγοντες:

1. Υποχώρηση των δημοσίων επενδύσεων λόγω μεταθέσεως των σχετικών δαπανών, όσο και της δημόσιας κατανάλωσης, με συνολική επίπτωση 0,5 ποσοστιαίας μονάδας στην ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ.

2. Συρρίκνωση των εξαγωγών αγαθών λόγω στασιμότητας στην ευρωπαϊκή οικονομία, αλλά και πιο αδύναμων εσόδων από εξαγωγές υπηρεσιών, πλην τουρισμού.

3. Πιο ήπια ανοδική δυναμική του ΑΕΠ το α' εξάμηνο.

Οι αναλυτές (επικεφαλής οικονομολόγος Νίκος Μαγγίνας) αναμένουν επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ το δ' τρίμηνο στο 0,7% σε τριμηνιαία βάση (1,8% ετησίως), συντηνοντας σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,1% για το σύνολο του 2023, λόγω:

- Της μετάθεσης από το γ' τρίμηνο δημόσιας κατανάλωσης και κεφαλαιουχικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένων δαπανών στήριξης και αποκατάστασης των περιοχών που επλήγησαν στη Θεσσαλία.
- Της επιταχυνόμενης αύξησης της απασχόλησης κατά 3,5% ετη-

σίως τον Οκτώβριο, από 0,9% το β' τρίμηνο.

- Της επιβράδυνσης των εμπορευματικών εισαγωγών λόγω και της ήδη σημαντικής συσσώρευσης αποθεμάτων κατά το γ' τρίμηνο.

- Της ανθεκτικότητας που εμφανίζουν οι διαθέσιμοι δείκτες συγκυρίας και οι πρόδρομοι δείκτες δραστηριότητας, με τη μεταποιητική παραγωγή να αυξάνεται εντυπωσιακά κατά 9,7% ετησίως τον Οκτώβριο.

«Η επιτάχυνση των επενδύ-

Λόγω υποχώρησης των δημοσίων επενδύσεων, συρρίκνωσης των εξαγωγών αγαθών και ήπιας ανάπτυξης το πρώτο εξάμηνο.

σεων παγίου κεφαλαίου που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης, η ενδυνάμωση της ανάκαμψης στην Ευρωζώνη, η περαιτέρω υποχώρηση του πληθωρισμού ή ο θετικός αντίκτυπος της ανάκτησης της επενδυτικής βαθμίδας στην ελκυστικότητα των ελληνικών κρεογράφων και λοιπών περιουσιακών στοιχείων και τις γενικότερες χρηματοοικονομικές συνθήκες προμηνύουν ακόμη ισχυρότερη ανάπτυξη για την ελληνική οικονομία το 2024, η οποία εκτιμάται στο 2,7% ετησίως», αναφέρει η ανάλυση.

Ισχυρή η συμβολή της μεταποίησης στην ελληνική οικονομία

Στα επίπεδα του 2008 επανήλθε η συμμετοχή της μεταποίησης στο ΑΕΠ. Σύμφωνα με μελέτη του IOBE για λογαριασμό της Ελληνικής Παραγωγής, η συμμετοχή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) του τομέα μεταποίησης στο ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας αυξήθηκε σε 9,1% το 2022 και αποτελεί το υψηλότερο επίπεδο από το 2008. Αντιστοίχως, η συμμετοχή της μεταποίησης στην απασχόληση έφτασε στο 10,0% το 2022, από 9,6% το 2019 και 8,9% το 2014.

Πολύ θετική είναι και η πορεία των εξαγωγών των προϊόντων μεταποίησης τα τελευταία χρόνια. Χωρίς τα πετρελαιοειδή, η αξία των εξαγωγών μεταποιητικών προϊόντων ανήλθε σε 29,1 δισ. ευρώ το 2022, από 19,2 δισ. το 2019 και 11,7 δισ. το 2009. Αποτελούν έτσι το 28,9% των συνολικών εισπράξεων του ισοζυγίου, μπροστά από τις μεταφορές (23,2%) και τις ταξιδιωτικές εισπράξεις (17,5%).

Η πρόοδος επιβεβαιώνεται και σε σύγκριση με το συνολικό μέγεθος της οικονομίας, με τις εξαγωγές των προϊόντων μεταποίησης να αυξάνονται από 5,7% του ΑΕΠ το 2008 σε 14,1% του ΑΕΠ το 2022. Ωστόσο, παρά τη μεγάλη πρόοδο, η Ελλάδα συνεχίζει να υστερεί σημαντικά και παραμένει πολύ χαμηλά συγκρινόμενη με χώρες με παρόμοιο πληθυσμό.

Πέραν των εξαγωγών, όπως καταγράφεται στη μελέτη, τα μερίδια της μεταποίησης στα βασικά μεγέθη της οικονομίας συνεχίζουν να υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της Ε.Ε. και η Ελλάδα βρίσκεται χαμηλά στις σχετικές κατατάξεις. Ειδικότερα, η Ελλάδα είναι στην 24η θέση ανάμεσα στις 27 χώρες-μέλη της Ε.Ε. με βάση το μερίδιο της ΑΠΑ της μεταποίησης στο ΑΕΠ της χώρας και στην 22η θέση αναφορικά με τη συμμετοχή στην απασχόληση.

Παρά το ότι η παραγωγικότητα της εργασίας στηνγχώρια μεταποίηση είναι διαχρονικά υψηλότερη σε σύγκριση με

πολύ θετική είναι η πορεία των εξαγωγών των προϊόντων μεταποίησης τα τελευταία χρόνια. Χωρίς τα πετρελαιοειδή, η αξία των εξαγωγών μεταποιητικών προϊόντων ανήλθε σε 29,1 δισ. ευρώ το 2022, από 19,2 δισ. το 2019 και 11,7 δισ. το 2009. Αποτελούν έτσι το 28,9% των συνολικών εισπράξεων του ισοζυγίου, μπροστά από τις μεταφορές (23,2%) και τις ταξιδιωτικές εισπράξεις (17,5%).

Σε όρους απασχόλησης, η επίδραση εκτιμάται σε 1,1 εκατ. θέσεις εργασίας το 2021.

το σύνολο του επιχειρηματικού τομέα στην Ελλάδα (29.600 ΑΠΑ ανά εργαζόμενο της μεταποίησης, έναντι 18.700 για το σύνολο του επιχειρηματικού τομέα το 2020), καταγράφεται υστέρηση σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με την Ελλάδα να κατατάσσεται στην 21η θέση.

Η δραστηριότητα της μεταποίησης αποτελεί βασικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Συνυπολο-

γίζοντας τις έμμεσες και προκαλούμενες επιδράσεις από τη διασύνδεση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας, η συνολική συμβολή τηςγχώριας μεταποίησης υπολογίζεται σε 24,0% του ΑΕΠ της χώρας το 2021.

Σε όρους απασχόλησης, η επίδραση εκτιμάται σε 1,1 εκατ. θέσεις εργασίας το 2021. Η υψηλότερη συμβολή καταγράφεται στις περιφέρειες όπου βρίσκονται τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας (Αττική και Κεντρική Μακεδονία), ενώ ιδιαίτερα υψηλή για το μέγεθος της περιφερειακής οικονομίας είναι η συμβολή της μεταποίησης και στις περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Αν. Μακεδονίας - Θράκης, Πελοπον-

νήσου και Θεσσαλίας. Σύμφωνα με τη μελέτη, οι μεγάλες προκλήσεις για τη μεταποίηση είναι: το κόστος της πράσινης μετάβασης, η αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της Ελλάδας στο πλαίσιο της αυτονομίας της Ευρώπης έναντι των ανταγωνιστών της και το κόστος ενέργειας.

Λόγω της ενεργειακής εξάρτησης, της γεωγραφικής θέσης της χώρας και άλλων χαρακτηριστικών τουγχώριου ενεργειακού συστήματος, η Ελλάδα είχε ιδιαίτερα υψηλό κόστος στο βιομηχανικό ρεύμα σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε. και το 2022, καθιστώντας σαφές ότι πρόκειται για ανταγωνιστικό μειονέκτημα της ελληνικής βιομηχανίας έναντι των Ευρωπαίων

Η συμμετοχή του κλάδου στο ΑΕΠ της χώρας επανήλθε στα επίπεδα του 2008.

ανταγωνιστών της. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, το έλλειμμα χρηματοδότησης και το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις επενδύσεις ολοκληρώνουν το πλέγμα των προκλήσεων για την ελληνική μεταποίηση. Όπως σημειώνεται στη μελέτη, προκειμένου μια επιχείρηση να αποκομίσει οφέλη από τον ψηφιακό μετασχηματισμό, απαιτείται αποτελεσματική αναδιοργάνωση των διαδικασιών παραγωγής με προ-

απαιτούμενο την ύπαρξη καλών ψηφιακών και διαχειριστικών δεξιοτήτων, οι οποίες είναι πιο πιθανό να υπάρχουν σε επιχειρήσεις που είναι ήδη περισσότερο παραγωγικές. Στην Ελλάδα καταγράφεται χάσμα των ψηφιακών δεξιοτήτων και υστέρηση στην παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επομένως, ο ψηφιακός μετασχηματισμός δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες αλλά και μεγάλες προκλήσεις στη λειτουργία τωνγχώριων επιχειρήσεων μεταποίησης.

Η θέσπιση ενός ενιαίου πλαισίου ψηφιακής στρατηγικής, το οποίο θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων έναν οδικό χάρτη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων, κατευθυντήριες γραμμές για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και δημόσιων υπηρεσιών, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, αλλά και ευέλικτα χρηματοδοτικά μέσα για τη στήριξη επενδύσεων σε τεχνολογίες αιχμής, μπορεί να συμβάλει στον αποτελεσματικό ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων.

Παραγωγική ανάπτυξη

«Η ενίσχυση της βιομηχανίας μεταποίησης μικρού και μεγάλου μεγέθους είναι η πιο σημαντική προοπτική, η πιο ξεκάθαρη κατεύθυνση για να αυξηθεί η παραγωγή πλούτου στη χώρα μας. Για να αυξηθεί το ΑΕΠ με πραγματική παραγωγική ανάπτυξη, να συγκλίνουμε με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, προς όφελος όλης της κοινωνίας και των μελλοντικών γενιών. Το να αποφασίσει η χώρα να μπει σε έναν ενάρετο κύκλο αύξησης της παραγωγής αγαθών δεν είναι κάτι ουτοπικό ή κάτι που ανήκει πια στο παρελθόν. Είναι το μέλλον. Είναι μια απόλυτα ρεαλιστική στρατηγική, και αυτό είναι ισχυρή πεποίθηση όλων των μελών μας», τόνισε ο πρόεδρος της Ελληνικής Παραγωγής, Μιχάλης Στασινόπουλος.

Προϋπολογισμός με περικοπές 17 δισ. ευρώ στη Γερμανία

Σε ισχύ το «φρένο χρέους», πληθαίνουν οι εκτιμήσεις για ύφεση το 2024

Επειτα από περίπου ένα μήνα διαβουλεύσεων και κρυφών διαξιφισμών ανάμεσα στους εταίρους του κυβερνητικού συνασπισμού της Γερμανίας, ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς ανακοίνωσε το σχέδιο προϋπολογισμού για το επόμενο έτος. Πρόκειται εμφανώς για μια προσπάθεια του κυβερνητικού συνασπισμού να συμβιβάσει τους στόχους της χώρας για τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία με τους αυστηρούς περιορισμούς στον δανεισμό της και την επαναφορά του «φρένου χρέους», αρχής γενομένης από το νέο έτος.

Η συμβιβαστική λύση, ουσιαστικά απότοκος μιας προσπάθειας του Βερολίνου να συμμορφωθεί με πρόσφατη απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου και με τις δημοσιονομικές αγκυλώσεις της χώρας, δύσκολα θα καθοσυχάσει τις ανησυχίες για την πορεία της γερμανικής οικονομίας, τον εκσυγχρονισμό της και τις δυνατότητές της να μεταβεί στην πράσινη οικονομία. Κι αυτό γιατί το σχέδιο προϋπολογισμού για το 2024 προβλέπει μείωση των δαπανών κατά 17 δισ. ευρώ από τον κεντρικό προϋπολογισμό, με τα κεφάλαια να αφαιρούνται τόσο από επιδο-

τήσεις σε σχέδια ζημιογόνα για το περιβάλλον όσο και από το ταμείο για την πράσινη μετάβαση και τον μετασχηματισμό της γερμανικής οικονομίας. Παρουσιάζοντας τις περικοπές δαπανών, ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς τόνισε πως η κυβέρνηση παραμένει προσηλωμένη στους στόχους της σχετικά με τη στήριξη της Ουκρανίας, τον πράσινο μετασχηματισμό της γερμανικής οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Υπογράμμισε, ωστόσο, πως «είναι σαφές ότι πρέπει να τους επιτύχουμε με σαφώς λιγότερα χρήματα».

Στην ίδια συνέντευξη Τύπου ο υπουργός Οικονομικών και επικεφαλής του κόμματος των Ελευθέρων Δημοκρατών, Κρίστιαν Λίντνερ, τόνισε πως παρά τα πρόσφατα εμπόδια, ο κυβερνητικός συνασπισμός παραμένει λειτουργικός και «ικανός να λαμβάνει δράση και να συμφωνεί ακόμη και όταν πρόκειται για δύσκολα ζητήματα».

Στην πραγματικότητα, όμως, έχουν προηγηθεί προστριβές ανάμεσα στους εταίρους του κυβερνητικού συνασπισμού από τη στιγμή που το Συνταγματικό Δικαστήριο χαρακτήρισε αντισυνταγματικό το σχέδιο του Γερ-

Το γερμανικό οικονομικό ινστιτούτο IW έδωσε στη δημοσιότητα τις εκτιμήσεις του και προβλέπει πως η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης θα συρρικνωθεί κατά 0,5% το επόμενο έτος. Σε ανάλογα δυσοίωνες εκτιμήσεις είχε προβεί λίγες ημέρες νωρίτερα το οικονομικό ινστιτούτο ZEW αλλά και το ΔΝΤ.

Προβλέπεται μείωση δαπανών τόσο από επιδοτήσεις σε σχέδια ζημιογόνα για το περιβάλλον όσο και από το ταμείο για την πράσινη μετάβαση.

μανού καγκελαρίου να μεταφέρει 60 δισ. ευρώ από το ταμείο κατά της ύφεσης της πανδημίας στο ταμείο για την πράσινη μετάβαση και στη χρηματοδότηση επενδύσεων σε υποδομές και στην ψηφιακή οικονομία. Την παρέμβαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου είχαν προκαλέσει βουλευτές της αντιπολίτευσης που προσέφυγαν σε αυτό θεωρώντας ότι η κυβέρνηση επιχειρεί να παρακάμψει για ακόμη μία χρονιά το «φρένο χρέους» και να αυξήσει τον δανεισμό της. Η

απόφαση του δικαστηρίου δημιούργησε, τεχνητά στην ουσία, χρηματοδοτικό κενό ύψους 60 δισ. ευρώ στον προϋπολογισμό του έτους που τελειώνει. Εξώθησε έτσι το Βερολίνο να παρουσιάσει πρόσθετο προϋπολογισμό και να επικαλεστεί κατάσταση εκτάκτου ανάγκης για το 2023. Ζητούμενο αυτών των κινήσεων ήταν να μην ισχύσει για το 2023 το «φρένο χρέους» που η Γερμανία έχει θεσμοθετήσει και ενσωματώσει στο σύνταγμά της από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και την κρίση χρέους του 2009, το οποίο την αναγκάζει να περιορίσει κάθε νέο δανεισμό στο 0,35% του ΑΕΠ της. Η κυβέρνηση είχε από το 2020 και την ύφεση της πανδημίας αναστείλει την ισχύ του «φρένου χρέους» για να στηρίξει την οικονομία.

Ο υπουργός Οικονομικών Κρίστιαν Λίντνερ επέμενε σε επαναφορά του «φρένου χρέους», ενώ ο καγκελάριος και ο υπουργός Οι-

κονομίας Ρόμπερτ Χάμπεκ υποστήριζαν πως έπρεπε να ανασταλεί για ακόμη μία χρονιά ώστε να προχωρήσει η Γερμανία στις απαιτούμενες δαπάνες για την πράσινη μετάβαση. Προκειμένου να επιτευχθεί συμβιβασμός υποχώρησε ο Γερμανός καγκελάριος και το «φρένο χρέους» επανέρχεται σε ισχύ από το νέο έτος. Η συμβιβαστική λύση πρόκειται τώρα να παραπεμφθεί για συζήτηση και έγκριση στη δημοσιονομική επιτροπή του γερμανικού Κοινοβουλίου και στο μεταξύ θα ισχύει ένα προσωρινός προϋπολογισμός που θα διασφαλίζει τις αναγκαίες δαπάνες για τη λειτουργία του κράτους και τα νομικά έξοδα. Όμως η δημοσιονομική κρίση και η πολιτική κρίση στην οποία οδήγησε έχουν υπονομεύσει την παραπαιούσα οικονομία της Γερμανίας, που βρίσκεται εδώ και καιρό στα πρόθυρα ύφεσης. Το γερμανικό οικονομικό ινστιτούτο IW έδωσε χθες στη δημοσιότητα τις εκτιμήσεις

του και προβλέπει πως η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης θα συρρικνωθεί κατά 0,5% το επόμενο έτος. Επικαλείται, μάλιστα, τη δημοσιονομική κρίση και τη συνεπακόλουθη αβεβαιότητα για τα δημόσια οικονομικά της χώρας.

Σε ανάλογα δυσοίωνες εκτιμήσεις είχε προβεί λίγες ημέρες νωρίτερα το οικονομικό ινστιτούτο ZEW εκτιμώντας πως η δημοσιονομική κρίση καλλιεργεί «τεράστια αβεβαιότητα για το πώς θα μπορέσει να εξελιχθεί η Γερμανία σε μια πράσινη οικονομία με χαμηλή κατανάλωση άνθρακα». Προ ημερών, άλλωστε, το ΔΝΤ προέβλεψε πως το γερμανικό ΑΕΠ θα μειωθεί κατά 0,5% στο σύνολο του έτους, συνεπεία της ενεργειακής κρίσης που την έπληξε το περασμένο έτος αλλά και του συνεπακόλουθου πληθωρισμού που υπονόμωσε την ανταγωνιστικότητα των γερμανικών βιομηχανιών.

REUTERS, BLOOMBERG

ΧΟΡΗΓΟΣ

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD

THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

LINOLEUM / ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο Κάμερον προσπαθεί να πραγματοποιήσει το παιδικό του όνειρο, που είναι να γίνει αστροναύτης. Ενώ κατασκευάζει ένα πύραυλο στο γκαράζ του, συμβαίνουν διάφορα αλλόκοτα γεγονότα που τον κάνουν να αμφισβητεί την πραγματικότητα.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Η Μονάδα Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών, ως η Διαχειριστική Αρχή των Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκηρύσσει πρόσκληση για υποβολή προτάσεων για τη χρηματοδότηση έργων στο πλαίσιο του Προγράμματος του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

Η πρόσκληση αφορά σε έργα που εμπίπτουν στους Ειδικούς Στόχους του Ασύλου και της Ένταξης.

Καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων η **16η Φεβρουαρίου 2024**.

Προτάσεις δεκτές μόνο από νομικές οντότητες.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Μονάδας Ευρωπαϊκών Ταμείων www.moi.gov.cy/efu.

16.02.2024

moi.gov.cy/efu

Το Αμπου Ντάμπι νέο καταφύγιο για τον μεγάλο πλούτο

Υπάρχουν πάνω από 5.000 ειδικά επενδυτικά οχήματα από μόλις 16 το 2016

Επί δεκαετίες πολλοί από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου επέλεξαν να διασφαλίζουν τα περιουσιακά στοιχεία τους σε γνωστούς φορολογικούς παραδείσους, όπως οι Νήσοι Κέιμαν, η Ελβετία και οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι. Προσφάτως, όμως, έχει γίνει ιδιαίτερος δημοφιλής στους βαθύπλουτους του κόσμου ένας νέος κόμβος πλούτου, το γεμάτο ουρανοξύστες εμιράτο του Αμπου Ντάμπι. Ο μεγιστάνας των κρυπτονομισμάτων Ζάο Τσανγκπένγκ, η βαθύπλουτη ινδική οικογένεια των Αντάνι, ο μεγαλοεπενδυτής και ιδρυτής της Bridgewater Associates Ρέι Ντάλιο και ο Ρώσος βιομήχανος του κάλυβα Βλαντιμίρ Λίσιν συγκαταλέγονται ανάμεσα στους δεκάδες πελάτες του Αμπου Ντάμπι. Στη διάρκεια του έτους ίδρυσαν ειδικά επενδυτικά οχήματα (SPV) στο διεθνές χρηματοπιστωτικό κέντρο του εμιράτου, όπως προκύπτει από επίσημα στοιχεία που συγκεντρώσε το Bloomberg News.

Τα SPV έγιναν ευρύτερα γνωστά από τον βασιλιά των ομιλώνων σκουιπιδίων Μάικλ Μίλκεν στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Πρόκειται για ειδικές νομικές οντότητες που δίνουν τη δυνατότητα σε άτομα με ιδιαίτερα μεγάλο ύψος πλούτου να τον

διαφυλάξουν και να τον θωρακίσουν από τους κινδύνους του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σύμφωνα με τη συμβουλευτική διαχείρισης πλούτου M/HQ, αυτή τη στιγμή στη διεθνή χρηματοπιστωτική αγορά του Αμπου Ντάμπι υπάρχουν περισσότερα από 5.000 ειδικά επενδυτικά οχήματα, όταν μόλις το 2016 ο αντίστοιχος αριθμός δεν υπερβαίνει τα 16. Δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την προέλευση αυτού του πλούτου των δισεκατομμυριοστών, οι οποίοι δεν έχουν ανακοινώσει από πού τα μετέφεραν. Είναι, πάντως, σαφές ότι οι μεγάλες εισροές πλούτου στο εμιράτο προδίδουν μεγάλες αλλαγές στο πώς και πού διασφαλίζουν τα πλούτη τους οι μεγιστάνες του κόσμου. «Το Αμπου Ντάμπι είναι τέλειος τόπος για να ιδρύσει κανείς ένα ειδικό όχημα, γι' αυτό και προσελκύει όλο και περισσότερους», σχολιάζει χαρακτηριστικά ο Μπασκάρ Ντασγκούπτα, σύμβουλος επιχειρήσεων που στο παρελθόν εργαζόταν για την ειδική φορολογική ζώνη του εμιράτου. Ο ίδιος επισημαίνει ότι βλέπει να έρχονται στο εμιράτο όλο και περισσότεροι πλούσιοι από τις Βρετανικές Παρθένας Νήσους, τις Νήσους Κέιμαν, τον Μαυρίκιο και τη Σιγκαπούρη.

Ο **μεγιστάνας** των κρυπτονομισμάτων Ζάο Τσανγκπένγκ, η βαθύπλουτη ινδική οικογένεια των Αντάνι, ο μεγαλοεπενδυτής και ιδρυτής της Bridgewater Associates Ρέι Ντάλιο και ο Ρώσος βιομήχανος του κάλυβα Βλαντιμίρ Λίσιν συγκαταλέγονται ανάμεσα στους δεκάδες πελάτες του Αμπου Ντάμπι.

Η άνοδος του εμιράτου προδίδει ότι μετατοπι- ζεται το ενδιαφέρον των κροίσων από φο- ρολογικούς παραδεί- σους όπως οι Βρετανι- κές Παρθένοι Νήσοι, οι Νήσοι Κέιμαν και η Ελβετία.

Οι Αρχές του Αμπου Ντάμπι αναφέρουν πως τα SPV στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ουσιαστικά εταιρείες χόλτινγκ που διαχειρίζονται μεγάλο πλούτο και συχνά αυτός αφορά περιουσιακά στοιχεία, όπως ακίνητα ή μετοχές. Οι εισροές πλούτου στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα σηματοδοτούν έτσι τον νέο ρόλο που έχει αναλάβει η οικονομία του εμιράτου των 509 δισ. δολ.,

καθώς η βασιλική οικογένεια Αλ Ναχιάν μεθοδεύει την απεξάρτησή της από το πετρέλαιο, όπως και οι υπόλοιπες μοναρχίες του Κόλπου. Το Αμπου Ντάμπι προσελκύει τους βαθύπλουτους του κόσμου και κερδίζει από τις εισροές του πλούτου τους σε μια εποχή που οι γνωστοί φορολογικοί παράδεισοι, όπως οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι και οι Νήσοι Κέιμαν, αντιμετωπίζουν πολύ πιο διεξοδικούς ελέγχους από τις φορολογικές αρχές άλλων χωρών και μοιραία χάνουν ένα μέρος της πελατείας τους, και ειδικότερα των επιχειρήσεων που τις επέλεξαν ως φορολογική έδρα τους. Κάτι ανάλογο συμβαίνει άλλωστε και με την Ελβετία.

Σύμφωνα με πηγές προσκείμενες στο σύστημα του Αμπου Ντάμπι, το εμιράτο είναι ιδιαίτερα ελκυστικό για τους πλουσίους επειδή περικρακώνει τον πλούτο τους και τον κρατάει μακριά από την εξουσία άλλων χωρών. Παράλληλα δίνει στις επιχειρήσεις

τη δυνατότητα να επωφεληθούν από το ιδιαίτερο φορολογικό του σύστημα. Αυτό βοηθάει πλούσιους ιδιώτες να ελαχιστοποιούν τη φορολογική επιβάρυνση εταιρειών τους εγγεγραμμένων στα ειδικά επενδυτικά οχήματα, αν έχουν συνάψει συμφωνία με το εμιράτο οι άλλες χώρες στις οποίες δραστηριοποιούνται οι εταιρείες. Παράλληλα, σύμβουλοι διαχείρισης πλούτου και διεθνείς επενδυτές, που μίλησαν στο Bloomberg υπό καθεστώς ανωνυμίας, παρέθεσαν σειρά άλλων προνομίων. Τόσο το Αμπου Ντάμπι όσο και το γειτονικό Ντουμπάι αποτελούν πλέον ευημερούσες παγκόσμιες μητροπόλεις. Όσοι πραγματοποιούν μεγάλες επενδύσεις εκεί έχουν το δικαίωμα μακροχρόνιας άδειας παραμονής και σε ορισμένες περιπτώσεις δικαιούνται και διαβατήριο Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.

Υπάρχουν, άλλωστε, τα κρατικά επενδυτικά ταμεία του Αμπου Ντάμπι με περιουσιακά στοιχεία

άνω του 1 τρις. δολ. και ισχυρές επενδυτικές εταιρείες. Τα τελευταία χρόνια τα εμιράτα έχουν, άλλωστε, προσφέρει καταφύγιο σε όσους αντιμετωπίζουν πιέσεις για συμμόρφωση με αυστηρά ρυθμιστικά πλαίσια άλλων χωρών. Ηχηρή περίπτωση βαθύπλουτου που έχει βρει καταφύγιο στο Ντουμπάι είναι ο Ζάο, πρώην διευθύνων σύμβουλος του άλλοτε μεγαλύτερου χρηματιστηρίου κρυπτονομισμάτων, του Binance. Τον περασμένο μήνα ο Ζάο και το Binance δήλωσαν ένοχοι ξεπλύματος χρήματος και παραβίασεων των διαφόρων εμπαργκό που έχουν θέσει οι ΗΠΑ. Σε ό,τι αφορά τη διεθνή ελεύθερη χρηματοπιστωτική ζώνη του Αμπου Ντάμπι εγκαινιάστηκε το 2015 και τα τελευταία χρόνια προσελκύει και πάλι επιχειρήσεις και ιδιώτες που προσπαθούν να διαφύγουν από τις κυρώσεις των ΗΠΑ και της Ε.Ε. στη Ρωσία και στους Ρώσους επιχειρηματίες.

BLOOMBERG

Η Ελβετία βάζει στο στόχαστρο τη «βιομηχανία» εταιρειών-βιτρίνα

Για τους βαθύπλουτους του κόσμου ήταν για πολλά χρόνια ιδιαίτερως βολική λύση να διατηρούν μια εταιρεία στην Ελβετία. Μια εταιρεία με ένα όνομα, μια ταχυδρομική διεύθυνση και κανέναν υπάλληλο. Εδώ και μία δεκαετία, όμως, η ελβετική βιομηχανία αυτών των εταιρειών-βιτρίνα αντιμετωπίζει την ίδια απειλή που αντιμετωπίζει και το τραπεζικό απόρρητο. Στο πλαίσιο του πολέμου κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, η κυβέρνηση θεσπίζει νόμο που θα υποχρεώνει αυτές τις εταιρείες-βιτρίνα να δηλώνουν τους πραγματικούς ιδιοκτήτες τους. Αυτή η νομοθεσία συνάδει με τις σχετικές προτάσεις που έχει παρουσιάσει η Κομισιόν στο πλαίσιο των προσπαθειών της Ε.Ε. κατά των εταιρειών-βιτρίνα.

Όπως επισημαίνει η Κάτι Βιλάρ, καθηγήτρια Νομικής στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, προκειμένου να αναβαθμιστεί η φορολογική διαφάνεια στη χώρα ο επόμενος στόχος πρέπει να είναι οι δικηγόροι, δεδομένου ότι αυτοί έχουν διευκολύνει τους πλουσί-

Θεσπίζει νόμο που υπο- χρεώνει να δηλώνονται οι πραγματικοί ιδιοκτή- τες και τους δικηγό- ρους να καταγγέλλουν οποιαδήποτε ύποπτη χρηματοοικονομική συναλλαγή.

ους να ιδρύσουν τις εταιρείες-βιτρίνα. Και αυτό ακριβώς κάνει τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο η κυβέρνηση της Ελβετίας. Έχει θέσει στο στόχαστρό της όσους δικηγόρους έχουν βοηθήσει στη σύσταση εταιρειών-βιτρίνα και στην αγορά ακινήτων για πελάτες, εκτιμώντας ότι είναι πολύ πιθανόν να έχουν εμπλακεί σε παράνομες δραστηριότητες. Ετοιμάζεται, άλλωστε, να θεσπίσει νόμο που θα υποχρεώνει τους δικηγόρους να καταγγέλλουν στην υπηρεσία κατά του ξεπλύματος χρήματος οποιαδήποτε ύποπτη

Οι **προσπάθειες** της Ελβετίας εντάσσονται στην παγκόσμια τάση για πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής και διόρθωση κάθε κενού και κάθε έλλειψης στη νομοθεσία κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

χρηματοοικονομική συναλλαγή. Όσοι δεν συμμορφωθούν με τις νέες απαιτήσεις θα βρεθούν αντιμέτωποι με πρόστιμα ύψους έως και 500.000 ελβετικών φράγκων, ποσό αντίστοιχο περίπου των 500.000 ευρώ. Δεδομένου, όμως, ότι ο κλάδος έχει αντιμε-

τώπσει τα ίδια μέτρα κατά του ξεπλύματος χρήματος τα οποία αντιμετωπίζει επί χρόνια και ο τραπεζικός τομέας, σύσσωμοι οι δικηγόροι βρίσκονται ήδη σε θέση μάχης.

Επικρίνοντας τη νέα νομοθεσία υποστηρίζουν πως αφενός εί-

να υπερβολική και πηγαίνει τα πράγματα στα άκρα και αφετέρου είναι ασαφής. Ένα κενό και ενδεχομένως «παράθυρα» του νέου νόμου είναι η ασάφεια που περιβάλλει το σε ποιο βαθμό καλύπτει ένα νομικός από τη σχέση δικηγόρου - πελάτη. Σχολιάζοντας σχετικά ο Μιγκέλ Ουράλ, συνεργάτης της εταιρείας νομικών Lenz & Staelhelin, τονίζει πως «πέραν αυτού του πλήγματος στο απόρρητο που χαρακτηρίζει τη σχέση δικηγόρου και πελάτη, η νέα νομοθεσία έχει τόσο μεγάλο εύρος εφαρμογής ώστε όλοι οι νομικοί σύμβουλοι επιχειρήσεων, εμπορικών ή ακινήτων που αντιπροσωπεύουν ένα ουσιαστικό τμήμα της εργασίας των εταιρειών νομικών συμβούλων θα αντιμετωπίσουν έναν αβάσταχτο και πάρα πολύ περίπλοκο όγκο εργασίας προκειμένου να επιτύχουν τη συμμόρφωσή τους με τη νέα νομοθεσία».

Παράλληλα ο Σακράμ Ντινί, δικηγόρος και πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου των Δικηγόρων της Γενεύης, επισημαίνει πως

η κυβέρνηση έχει υποτιμήσει τις δυσκολίες στην εφαρμογή και την επιβολή του νέου νόμου. Σημειώτεον ότι το εν λόγω εποπτικό συμβούλιο υποτίθεται ότι πρέπει να ελέγχει τους 2.700 δικηγόρους της Γενεύης, αλλά δεν έχει παρά μόνον δέκα υπαλλήλους. Οι προσπάθειες της Ελβετίας εντάσσονται στην παγκόσμια τάση για πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής και διόρθωση κάθε κενού και κάθε έλλειψης στη νομοθεσία κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Μέχρι στιγμής έχει όντως σημειωθεί κάποια πρόοδος σε αυτή την παγκόσμια εκστρατεία. Ακόμη και η εποπτική επιτροπή στο Κοινοβούλιο της Ελβετίας δεν είναι ικανοποιημένη από τη νέα νομοθεσία. Προ ημερών εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία τονίζει ότι «το εύρος της υποχρέωσης για καταγγελία κάθε ύποπτης συναλλαγής είναι ασαφές και θέτει ζητήματα σχετικά με τις προβλέψεις του ποινικού κώδικα για το επαγγελματικό απόρρητο των δικηγόρων».

BLOOMBERG

Σε χαμηλό 10 ετών η ευρωπαϊκή αγορά στεγαστικών δανείων

Τη χαμηλότερη ανάπτυξη της τελευταίας δεκαετίας αναμένεται να εμφανίσει η ευρωπαϊκή αγορά στεγαστικών δανείων λόγω της οικονομικής επιβράδυνσης και του υψηλότερου κόστους δανεισμού που ασκούν πιέσεις συνολικά στη ζήτηση για δάνεια.

Σύμφωνα με σχετική ανάλυση της ΕΥ, προβλέπεται ανάπτυξη μόλις 1,5% στα στεγαστικά φέτος και 2,4% το 2024 έναντι 4,9% πέρυσι. Σημαντικό ρόλο στην επιβράδυνση παίζει και η πτώση στις τιμές των κατοικιών στην Ευρώπη.

«Η αγορά κατοικιών δέχεται το μεγαλύτερο πλήγμα», δήλωσε ο Ουάρντ Αλί, managing partner χρηματοοικονομικών υπηρεσιών της ΕΥ για την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή, την Ινδία και την

Αιτία η οικονομική επιβράδυνση και το υψηλότερο κόστος δανεισμού.

Αφρική. «Για τα νοικοκυριά της Ευρώπης το υψηλό κόστος διαβίωσης και δανεισμού σημαίνει ότι λιγότερος κόσμος αγοράζει σπίτι, κάτι που οδηγεί τα στεγαστικά στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας», συμπλήρωσε, σύμφωνα με τους Financial Times.

Συνολικά, ο τραπεζικός δανεισμός μειώθηκε φέτος στην Ευρώπη έπειτα από τις 10 συναπτές αυξήσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ, που έφεραν το επιτόκιο αναφο-

ράς από το ιστορικό χαμηλό του -0,5% στο επίπεδο-ρεκόρ του 4%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι traders «ποντάρουν» πως το κόστος δανεισμού θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα για τουλάχιστον έξι μήνες το 2024. Παράλληλα, όπως σημειώνει η έρευνα της ΕΥ, τη μείωση της ζήτησης και της διαθεσιμότητας των στεγαστικών προκάλεσε και η σύσφιξη των προϋποθέσεων δανεισμού από ορισμένες τράπεζες.

«Κατά τη διάρκεια του έτους, όσο τα επιτόκια δανεισμού και οι γεωπολιτικές εντάσεις αυξήθηκαν, η ευρωπαϊκή οικονομία –και οι τράπεζες που τη στηρίζουν– δοκίμασαν νέα όρια», δήλωσε ο Νάικελ Μόντεν, επικεφαλής τραπεζών και κεφαλαιαγορών σε Ευρώπη, Μέση Ανατολή, Ινδία

και Αφρική. Συμπλήρωσε, όμως, ότι χάρη στα κεφαλαιακά «μαξιλάρια» που έχτισαν οι ευρωπαϊκές τράπεζες τα τελευταία 15 χρόνια, είναι πλέον πολύ καλύτερα προετοιμασμένες για μια επιβράδυνση στην αγορά των στεγαστικών δανείων.

Ενώ η ανάπτυξη του τραπεζικού δανεισμού αναμένεται να επιβραδυνθεί βραχυπρόθεσμα, η μελλοντική εικόνα δείχνει αργή ανάκαμψη», αναφέρει η έκθεση της ΕΥ.

Ενδεικτικά, αναμένει ανάπτυξη 3,3% το 2025 και 3,2% το 2026 στην ευρωπαϊκή αγορά στεγαστικών δανείων. Στις ευρωπαϊκές τράπεζες, ο δανεισμός γενικά αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,1% το 2023 από το υψηλό 14 ετών του 5% πέρυσι.

Σύμφωνα με ανάλυση της ΕΥ, στην αγορά στεγαστικών δανείων της Ευρώπης προβλέπεται ανάπτυξη μόλις 1,5% φέτος και 2,4% το 2024 έναντι 4,9% πέρυσι.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τεχνητή νοημοσύνη, επενδύσεις και προκλήσεις

Της **ΚΑΡΕΝ ΚΟΝΥΚ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι επενδυτές του κλάδου υψηλής τεχνολογίας είναι ιδιαίτερα ενθουσιασμένοι με την ευκαιρία που τους δίνει η τεχνητή νοημοσύνη. Οι γίγαντες Microsoft και Amazon έχουν διοχετεύσει δεκάδες δισ. δολάρια σε νεοφυείς επιχειρήσεις, οι οποίες δημιουργούν λογισμικό ικανό να απαντήσει σε ανθρώπινες ερωτήσεις και να συντάξει κείμενο, να παράγει εικόνες και ήχους, όπως το ανθρόπινο on. Βέβαια, η μείζον ερώτημα έγκειται στο εάν η τεχνολογία μπορεί να προσφέρει διαρκή κέρδη παραγωγικότητας. Είναι ένα ερώτημα το οποίο ακόμη και το πολυαγαπημένο προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, το πανταχού παρόν ChatGPT chatbot της OpenAI, δεν μπορεί να απαντήσει αξιόπιστα. Οι επενδύσεις σε εταιρείες που αναπτύσσουν γενετική τεχνητή νοημοσύνη ξεπέρασαν τα 27 δισ. δολάρια το διάστημα 8 Ιανουαρίου 2023 - 8 Δεκεμβρίου 2023, ποσό τετραπλάσιο του συνόλου του 2022,

Το μείζον ερώτημα έγκειται στο εάν η τεχνολογία μπορεί να προσφέρει διαρκή κέρδη παραγωγικότητας.

σύμφωνα με το PitchBook. Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του κεφαλαίου προήλθε από τους τεχνολογικούς κολοσσούς και όχι από επενδυτικούς οίκους όπως οι Sequoia και Andreessen Horowitz. Η Microsoft έχει διαθέσει 12 δισ. δολάρια σε OpenAI και Inflection AI, ενώ η Amazon υποστηρίζει την ανταγωνιστική νεοφυή Anthropic.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα γενετικής τεχνητής νοημοσύνης είναι το ChatGPT, το οποίο μπορεί να μιλήσει πειστικά με θέμα τον θεσμό της μοναρχίας στη Βρετανία ή να συνθέσει ένα τραγούδι στο στυλ της Τέιλορ Σουίφτ σε κλάσματα δευτερολέπτου. Οι εταιρείες έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν λογισμικό ικανό να αλληλεπιδρά με ανθρώπους στην καθημερινή ροή της εργασίας ή να δημιουργεί εικονικούς βοηθούς. Για παράδειγμα, οι λεγόμενοι «συγκυβερνήτες» της τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να συνοψίσουν πολύπλοκα νομικά έγγραφα, εργασία

που απαιτεί ώρες, μέσα σε λίγα λεπτά. Η Microsoft κυκλοφόρησε τέτοιο λογισμικό για το πρόγραμμα ανταλλαγής μηνυμάτων Teams, το οποίο λογισμικό κρατάει σημειώσεις κατά τη διάρκεια τηλεσυσκέψεων. Βέβαια, η ποσοτικοποίηση της επιχειρηματικής ευκαιρίας από την τεχνητή νοημοσύνη εξακολουθεί να παραμένει εικασία. Επιπροσθέτως, το λογισμικό μπορεί να προσφέρει τέτοιες δυνατότητες σε νέες επιχειρήσεις, που λίγοι φαντάζονται. Ένα εύλογο σημείο εκκίνησης, ωστόσο, είναι να υποθέσουμε ότι κάθε κλάδος κατευθύνει μέρος των ετήσιων εσόδων του στην τεχνολογία. Και αν αυτό συμβεί, οι αναλυτές της IDC εκτιμούν πως οι παγκόσμιες δαπάνες για την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη θα ξεπεράσουν τα 140 δισ. δολάρια το 2027 από 16 δισ. δολάρια φέτος.

Στον πυρήνα της γενετικής τεχνητής νοημοσύνης βρίσκονται μοντέλα μιμούμενα τους τρόπους αλληλεπίδρασης των εγκεφαλικών κυττάρων. Η κατασκευή τους κοστίζει. Ο Σαμ Αλτμαν, της OpenAI, είπε ότι το μοντέλο GPT-4 της εταιρείας κόστισε περισσότερα από 100 εκατ. δολάρια για την κατασκευή του. Ωστόσο, υπάρχει ανταμοιβή. Η OpenAI αποτιμήθηκε στα 29 δισ. δολάρια τον Απρίλιο και προωθεί σχέδιο πώλησης μετοχών με αποτίμηση περίπου 86 δισ. δολαρίων, δήλωσε στο Breakingviews άτομο που γνωρίζει το θέμα. Συν τοις άλλοις, οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης έχουν ανάγκη από ακριβούς πόρους. Τα βασικά μοντέλα χρειάζονται τσιπ επεξεργασίας γραφικών από εταιρείες, όπως η Nvidia, τα οποία μπορεί να κοστίζουν 10.000 δολάρια το καθένα. Επομένως, οι νεοσύστατες εταιρείες δαπανούν μετρητά. Η OpenAI έχασε 540 εκατ. δολάρια πέρυσι, ανέφερε η The Information. Το συνεχές κόστος συντήρησης μοντέλων σημαίνει επίσης ότι οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν υψηλότερα γενικά έξοδα από τις συμβατικές εταιρείες λογισμικού, οι οποίες μπορούν να πουλήσουν τον ίδιο κωδικό πολλές φορές. Οι αναλυτές της τράπεζας Bank of America, τέλος, πιστεύουν ότι οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης θα έχουν μεικτά περιθώρια κέρδους 50%-60%, κάτω από το 60%-80% που χαρακτηρίζει τον κλάδο λογισμικού εν γένει.

Η Ινδία έχει το έβδομο μεγαλύτερο χρηματιστήριο στον κόσμο

Με κεφαλαιοποίηση 3,989 τρισ. δολ. ξεπέρασε την αγορά του Χονγκ Κονγκ

Η Ινδία έχει πλέον το έβδομο μεγαλύτερο χρηματιστήριο στον κόσμο, παίρνοντας τα σκήπτρα από το Χονγκ Κονγκ, καθώς αυξάνεται η αισιοδοξία για τις οικονομικές προοπτικές της χώρας. Στο τέλος Νοεμβρίου η συνολική κεφαλαιοποίηση του εθνικού χρηματιστηρίου της Ινδίας ήταν 3,989 τρισ. δολάρια έναντι 3,984 τρισ. δολαρίων του Χονγκ Κονγκ, σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Χρηματιστηρίων. Ο δείκτης Nifty 50 της Ινδίας καταρρίπτει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο, σημειώνοντας άλμα 16% μέχρι στιγμής φέτος και οδεύοντας προς την όγδοη συνεχόμενη χρονιά με κέρδη. Αντίθετα, ο δείκτης αναφοράς Hang Seng του Χονγκ Κονγκ έχει βυθιστεί κατά 17% στο έτος μέχρι σήμερα.

Η οικονομία της Ινδίας ξεχώρισε φέτος στην περιοχή Ασίας - Ειρηνικού. Η αυξημένη ρευστότητα, η μεγαλύτερη εγχώρια συμμετοχή και η βελτίωση της δυναμικής στο παγκόσμιο μακροοικονομικό περιβάλλον με τη μορφή της πτώσης των αποδόσεων των αμερικανικών ομολόγων έχουν ενισχύσει τα χρηματιστήρια της χώρας. Η πολυπληθέστερη χώρα του κόσμου οδεύει επίσης σε γενικές εκλογές το επόμενο έτος, που θα οδηγήσουν -εκτός απρόόπτου- σε μια νέα νίκη για το κυβερνών εθνικιστικό κόμμα Μπαράτιγια Τζανάτα (BJP) του Νάρεντρα Μόντι. «Οι δημοσκοπήσεις και οι πρόσφατες πολιτειακές εκλογές υποδεικνύουν ότι η σημερινή κυβέρνηση υπό την ηγεσία του BJP μπορεί να εξασφαλίσει αποφασιστική νίκη, η οποία θα μπορούσε να πυροδοτήσει μια ανοδική πορεία τους πρώτους τρεις έως τέσσερις μήνες του έτους, με βάση τις προσδοκίες για τη συνέχιση της πολιτικής», αναφέρει σχετικό υπόμνημα από αναλυτές της HSBC. Οι τράπεζες, η υγειονομική περιθαλψη και η ενέργεια είναι οι καλύτεροι τομείς για την επόμενη χρονιά, προσθέτουν οι ειδήμονες, όπως επίσης τα αυτοκίνητα, οι λιανοπωλητές, τα ακίνητα και οι τηλεπικοινωνίες.

Η Ινδία ήταν η ταχύτερα αναπτυσσόμενη μεγάλη οικονομία στον κόσμο τα τελευταία δύο χρόνια και προβλέπεται να διατηρήσει τα νήια και το 2024, καθώς η διαδικασία αστικοποίησης και εκβιομηχάνισης φτά-

Η Ινδία ήταν η ταχύτερα αναπτυσσόμενη μεγάλη οικονομία στον κόσμο τα τελευταία δύο χρόνια και προβλέπεται να διατηρήσει τα νήια και το 2024, καθώς η διαδικασία αστικοποίησης και εκβιομηχάνισης φτάνει στη φάση ταχείας απογείωσης. Το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν προβλέπεται να αυξηθεί περισσότερο από 6% τόσο το 2023 όσο και το 2024, σύμφωνα με το ΔΝΤ.

Ο δείκτης Nifty 50 της Ινδίας σημειώνει άλμα 16% μέχρι στιγμής φέτος, οδεύοντας προς την όγδοη συνεχόμενη χρονιά με κέρδη.

νει στη φάση ταχείας απογείωσης. Το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν προβλέπεται να αυξηθεί περισσότερο από 6% τόσο το 2023 όσο και το 2024, σύμφωνα με το ΔΝΤ, ενώ ο σύνθετος ρυθμός ετήσιας ανάπτυξης θα είναι ελαφρώς ταχύτερος από την Κίνα (4%-5%), δύο φορές ταχύτερος από την παγκόσμια οικονομία συνολικά (3%) και τέσσερις φορές ταχύτερος από ό,τι στις προηγμένες οικονομίες (1,5%). Η οικονομία της Ινδίας θυμίζουν αρκετά τα αντίστοιχα της Κίνας από το

τέλος της δεκαετίας του 1990 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2000, υποδεικνύοντας ότι θα μπορούσαν να ακολουθήσουν άλλες δύο δεκαετίες ταχείας διαρκούς ανάπτυξης.

Την ίδια στιγμή, ο δείκτης Hang Seng του Χονγκ Κονγκ είναι έτοιμος να σημειώσει τέταρτη χρονιά πτώσης και έχει τη χειρότερη απόδοση μεταξύ των μεγάλων χρηματιστηριακών αγορών Ασίας - Ειρηνικού. Την περασμένη εβδομάδα ο οίκος Moody's μείωσε τις προοπτικές του για το Χονγκ Κονγκ από σταθερές σε αρνητικές, επικαλούμενος τους πολιτικούς, θεσμικούς και οικονομικούς δεσμούς της πόλης με την ηπειρωτική Κίνα. Αυτή η υποβάθμιση ήρθε αμέσως αφού ο Moody's μείωσε τις προοπτικές του για την πιστοληπτική ικανότητα της κυβέρνησης της Κίνας σε αρνητική από σταθερή. Στις αρχές Νοεμβρίου, η κυβέρνηση του Χονγκ Κονγκ δήλωσε ότι αναμένει πως η οικονομία θα αναπτυχθεί κατά 3,2% το

2023, περιορίζοντας τις προοπτικές ανάπτυξης του ΑΕΠ από 4% σε 5% που είχε προβλέψει τον Αύγουστο. Οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις και οι δυσοιότητες οικονομικές συνθήκες συνεχίζουν να επιβαρύνουν τις επενδύσεις, τις εξαγωγές αγαθών και το καταναλωτικό κλίμα στο Χονγκ Κονγκ. «Η οικονομία του Χονγκ Κονγκ είναι έτοιμη για μια ήπια προσγείωση το 2024, καθώς η ετήσια αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ μετριάζεται σε περίπου 2% από 3,5% το 2023», δήλωσαν οικονομολόγοι της DBS. «Κεντρικό στοιχείο αυτής της ανάκαμψης είναι η αναβίωση του τουρισμού στην ηπειρωτική χώρα, η ενίσχυση των τομέων λιανικής και εστίασης». Η Κίνα έχει θέσει στόχο ανάπτυξης 5% για το 2023. Το ΑΕΠ τρίτου τριμήνου της ανήλθε στο 4,9%, αυξάνοντας τις ελπίδες ότι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου θα ανταποκριθεί ή και θα ξεπεράσει τις προσδοκίες. CNBC, REUTERS

Μεγάλη μείωση χρηματοδότησης των startups στην Ευρώπη

Το 2023 θα περιοριστεί στα 45 δισ. δολ., από 82 δισ. το προηγούμενο έτος

Με την οικονομία της να υστερεί έναντι της αμερικανικής σε πολλά επίπεδα, την ανταγωνιστικότητά της να μειώνεται και τις βιομηχανίες της να στερούνται στις ΗΠΑ προσβλέποντας στις επιδοτήσεις του πακέτου Μπάιντεν, η Ευρώπη βλέπει τώρα να μειώνεται σημαντικά, σχεδόν κατά το ήμισυ, και η χρηματοδότηση στις νεοφυείς εταιρείες τεχνολογίας, καθώς αποσύρονται οι διεθνείς επενδυτές.

Σύμφωνα με τον όμιλο επενδυτικών κεφαλαίων Atomico, τα κεφάλαια που άντλησαν οι νεοφυείς επιχειρήσεις τεχνολογίας της Ευρώπης συνολικά μέσα στο 2023 αναμένεται να περιοριστούν στα 45 δισ. δολ., όταν το προηγούμενο έτος είχαν φτάσει στα 82 δισ. δολ. Από την πανδημία έως και σήμερα οι επενδύσεις από κεφάλαια που τοποθετούνται σε μη εισηγμένες εταιρείες μειώνονται

διαρκώς, καθώς οι αυξήσεις των επιτοκίων μειώνουν την αξία των μετοχών εταιρειών τεχνολογίας. Όπως αναφέρει ο Τομ Βεχμάιερ, συνεργάτης της Atomico, καθοριστικός παράγων στη μείωση της χρηματοδότησης ήταν η αδι-

Στις ΗΠΑ οι σχετικές επενδύσεις είναι φέτος τριπλάσιες από εκείνες στη Γηραιά Ηπειρο.

αφορία των Αμερικανών επενδυτών. Ανάμεσα στις επενδυτικές που μείωσαν δραστικά τις επενδύσεις τους στις νεοφυείς της Ευρώπης ήταν τα μεγάλα funds, όπως τα Tiger Global, Coatue Management και το Vision Fund της SoftBank, που τα τελευταία

χρόνια είχαν τοποθετήσει κεφάλαια-ρεκόρ σε νεοφυείς ανά τον κόσμο. Το 2021 αυτά τα funds, που επενδύουν τόσο σε εισηγμένες όσο και σε μη εισηγμένες, προχώρησαν σε 82 νέες επενδύσεις στην Ευρώπη, σύμφωνα πάντα με την έκθεση της Atomico. Φέτος, όμως, οι αντίστοιχες επενδύσεις τους στην Ευρώπη δεν ήταν παρά μόνον τέσσερις.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις σχετικά προηγμένες ευρωπαϊκές νεοφυείς που αναζητούν χρηματοδότηση γιατί βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης, το μερίδιο των κεφαλαίων που έχουν προσελκύσει από Αμερικανούς επενδυτές μειώθηκε φέτος στο 25% του συνόλου, όταν το 2021 ανερχόταν στο 39% του συνόλου. Τα επενδυτικά κεφάλαια τοποθετούν στις ΗΠΑ πολύ μεγαλύτερα ποσά από ό,τι στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τη σχετική έκθεση του ομίλου

Atomico, στις ΗΠΑ οι σχετικές επενδύσεις είναι φέτος τριπλάσιες από εκείνες στην Ευρώπη. Η Κίνα και ο υπόλοιπος κόσμος προσελκύουν αντίστοιχα επίπεδα κεφαλαίων με εκείνα που προσελκύει η Ευρώπη.

Φωτεινή εξαίρεση έχουν αποτελέσει, πάντως, οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης, καθώς αυξήθηκαν σημαντικά τα κεφάλαια που τις προσέλκυσαν πολύ περισσότερο οι αμερικανικές εταιρείες του κλάδου. Συνολικά 36 ευρωπαϊκές εταιρείες τεχνολογίας συνήψαν συμφωνίες αξίας άνω των 100 εκατ. δολ. φέτος και 11 από αυτές ήταν εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης. Ξεχωρίζουν οι νεοφυείς Mistral της Γαλλίας και Aleph Alpha της Γερμανίας, που άντλησαν πάνω από 400 εκατ. ευρώ η πρώτη και 500 εκατ. ευρώ η δεύτερη. Στο ίδιο διάστημα

Εξαίρεση στη μείωση της χρηματοδότησης αποτελούν οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης, καθώς αυξήθηκαν σημαντικά τα κεφάλαια που επενδύθηκαν. Ξεχωρίζουν οι νεοφυείς Mistral της Γαλλίας και Aleph Alpha της Γερμανίας, που άντλησαν πάνω από 400 εκατ. ευρώ η πρώτη και 500 εκατ. ευρώ η δεύτερη.

στις ΗΠΑ υπήρξαν 37 συμφωνίες με εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης. Αισιόδοξη κατακλείδα της έκθεσης της Atomico είναι πάντως η διαπίστωση πως στην Ευρώπη γεννιούνται περισσότερες νεοφυείς εταιρείες τεχνολογίας από όσες δημιουργούνται στις ΗΠΑ, ενώ η Γηραιά Ηπειρος διαθέτει περισσότερους «εξαιρετικά

υψηλής εξειδίκευσης επαγγελματίες του κλάδου της τεχνητής νοημοσύνης» από όσους διαθέτει η υπερδύναμη. Γι' αυτό και η Atomico υπογραμμίζει πως «η Ευρώπη πρέπει να οικοδομήσει τη δική της βάση από σταθερά κεφάλαια αφιερωμένα στην ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών». BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES

Στα επίπεδα του 2008 οι τιμές των κατοικιών

Σε περιοχές όπως η Αττική και τα νησιά των Κυκλάδων έχουν πλέον ξεπεράσει κατά πολύ το προ κρίσης ρεκόρ

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πολλαπλασιάζονται σε σταθερή βάση οι περιοχές της χώρας όπου οι τιμές πώλησης κατοικιών έχουν πλέον ξεπεράσει, και μάλιστα κατά πολύ, το προηγούμενο ιστορικό υψηλό της αγοράς, που είχε καταγραφεί κατά τη διάρκεια του 2008. Μπορεί σε πανελλαδικό επίπεδο να υπάρχει ακόμα μια μικρή απόσταση από τα υψηλά της περιόδου πριν από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, ωστόσο αυτό δεν ισχύει για περιοχές υψηλής ζήτησης, ιδίως στο λεκανοπέδιο της Αττικής και σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς των Κυκλάδων.

Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας εκτιμήσεων Solum Property Solutions, σε πολλά σημεία της Αττικής, η μέση τιμή πώλησης κατοικιών (νεόδμητων και μεταχειρισμένων) έχει πλέον ξεπεράσει κατά πολύ τις τιμές του 2008. Αυτό ισχύει ιδίως στο κέντρο της Αθήνας, τα βόρεια και τα νότια προάστια της Αττικής, ενώ σταδιακά η τάση αυτή επεκτείνεται και προς τα Μεσόγεια, αλλά και τα δυτικά προάστια.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται πάντως στις περιοχές των νοτιών προαστίων και στα νησιά των Κυκλάδων, όπου η ζήτηση από ξένους επενδυτές έχει τροφοδοτήσει σημαντικές επενδύσεις για την ανάπτυξη νέων και πολυτελών κατασκευών, αυξάνοντας αντίστοιχα και τη μέση τιμή πώλησης.

Ετσι, με βάση τα στοιχεία της Solum, στη Γλυφάδα η μέση τιμή πώλησης σήμερα διαμορφώνεται σε 7.750 ευρώ/τ.μ. ή σχεδόν 94% υψηλότερα (93,75%) από το προηγούμενο υψηλό του 2008, που δεν

είχε ξεπεράσει τα 4.000 ευρώ/τ.μ. «Πρωταθλήτριες» όμως είναι οι τουριστικές περιοχές, με την Πάρο και τη Μύκονο να ξεχωρίζουν. Στην Πάρο, η μέση τιμή πώλησης σήμερα είναι 195% υψηλότερη, συγκριτικά με το 2008, αγγίζοντας τα 6.500 ευρώ/τ.μ., έναντι 2.200 ευρώ/τ.μ. Στη δε Μύκονο, η μέση τιμή ανέρχεται σε 10.000 ευρώ/τ.μ., ή 166% υψηλότερα από το προηγούμενο υψηλό του 2008.

Σύμφωνα με τον κ. Πάνο Χαραλαμπίδου, επικεφαλής της Solum, παρότι στο σύνολο της Αττικής οι τιμές πώλησης νεόδμητων κατοικιών εξακολουθούν να υπολείπονται, έστω οριακά κατά μόλις 2%-3% σε σχέση με το 2008, σε πολλές περιοχές δεν ισχύει κάτι τέτοιο, καθώς οι τιμές είναι πολύ

Στα νότια προάστια της Αττικής, οι τιμές των νεόδμητων είναι πλέον 30% υψηλότερες σε σύγκριση με το 2008, ενώ στο κέντρο της Αθήνας αγγίζουν το 20%.

υψηλότερες.

Ειδικότερα, στα νότια προάστια οι τιμές των νέων κατασκευών είναι πλέον 30% υψηλότερες σε σύγκριση με το 2008, στο κέντρο της Αθήνας οι αυξήσεις αγγίζουν το 20% και στα βόρεια προάστια παρατηρούνται τιμές που είναι 20% υψηλότερες σε σχέση με το 2008. Παράλληλα,

όπως αναφέρει ο κ. Χαραλαμπίδου, «περιοχές όπου δρομολογούνται σημαντικές επενδύσεις, όπως η πλ. Ομονοίας, ή το κέντρο του Πειραιά, όπου στρέφονται σήμερα πολλοί ξένοι αγοραστές, αναμένεται να καταγράψουν σημαντικές αυξήσεις το επόμενο διάστημα. Παράλληλα, βλέπουμε πλέον

ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

Σε ποιες περιοχές έχουν ξεπεράσει το προηγούμενο υψηλό του 2008

	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ευρώ/τ.μ.)		
	2008	2023	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Ραφήνα	2.700	3.650	35,2%
Γέρακας	2.350	2.775	18,0%
Αιγάλεω	2.000	2.650	32,5%
Μεταμόρφωση	2.250	2.700	20,0%
Μαρούσι	3.100	4.100	32,3%
Κάτω Πατήσια	1.950	2.150	10,2%
Αμπελόκηποι	2.900	3.400	17,2%
Νέος Κόσμος	2.450	3.350	36,7%
Παλαιό Ψυχικό - Φιλοθέη	7.750	8.500	9,7%
Παπάγου	4.150	4.600	10,8%
Γλυφάδα	4.000	7.750	93,8%
Ελληνικό	3.250	4.650	43,0%
Καστέλλα	4.500	5.100	13,3%
Ηρώδου Αττικού	32.000	56.000	75,0%
Μύκονος	3.750	10.000	166,0%
Πάρος	2.200	6.500	195,0%
Πειραιάς (κέντρο)	2.650	2.950	11,3%

ΠΗΓΗ: Solum Property Solutions

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

καμψη τους και μέχρι το φετινό τρίτο τρίμηνο, οι τιμές στην Αττική έχουν αυξηθεί κατά 76%. Πλέον, απέχουν μόλις 2,4% από το προηγούμενο υψηλό της αγοράς, που είχε καταγραφεί το δεύτερο τρίμηνο του 2008. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τιμές αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 17,3% κατά

το φετινό πρώτο τρίμηνο, ενώ κατά το τρίτο τρίμηνο, ο ρυθμός της ανόδου διαμορφώθηκε σε 12%. Συνολικά, κατά το φετινό εννιάμηνο η μέση ετήσια αύξηση διαμορφώνεται σε 14,6%.

Όσον αφορά ειδικά τα παλιότερα ακίνητα (άνω των πέντε ετών), η μέση τιμή πώλησης απέχει 4,3% από το επίπεδο του 2008.

Συνολικά πάντως, σε πανελλαδικό επίπεδο, οι τιμές των νεόδμητων είναι 7%-8% χαμηλότερες συγκριτικά με το 2008. Σύμφωνα με όσα τόνισε στην πρόσφατη Προδεχο η κ. Βάλια Δήμου, επικεφαλής πωλήσεων της Cerved Property Services, «η αγορά είναι διαφορετικών ταχυτήτων.

Για παράδειγμα, στα δυτικά προάστια οι τιμές των νεόδμητων κατοικιών εξακολουθούν και σήμερα να είναι χαμηλότερες κατά 10%-12% έναντι του 2008, ενώ στο Ιλιον η απόκλιση είναι 20%. Στην Ανατολική Αττική, π.χ. στην Παιανία, ένα νεόδημο πωλείται σήμερα αντί ποσού 2.500 ευρώ/τ.μ., όταν το 2008 η αντίστοιχη τιμή ήταν 3.400 ευρώ/τ.μ., δηλαδή σήμερα το κόστος αγοράς είναι 30% χαμηλότερο».

Σύμφωνα με την κ. Δήμου, στο τέλος του 2022 οι τιμές στο σύνολο της αγοράς κατοικίας (νεόδημητα και μεταχειρισμένα) υπολείπονταν κατά 12% σε σχέση με το 2010. Η Cerved Property Services εκτιμά ότι οι αξίες θα εξακολουθήσουν να αυξάνονται τόσο το 2024 όσο και το 2025, αλλά με πιο αργό ρυθμό ανόδου έναντι των τελευταίων μηνών. Συγκεκριμένα, το 2024 οι τιμές πώλησης κατοικιών προβλέπεται να αυξηθούν κατά 5,5% και το 2025 κατά 4,1%.

Στην αγορά ακινήτων φέτος οι περισσότερες ξένες επενδύσεις

Το μερίδιο του real estate ξεπερνάει το 40%, από 20%-25% τα προηγούμενα χρόνια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Στην αγορά ακινήτων έχει κατευθυνθεί φέτος τουλάχιστον το 40% των άμεσων ξένων επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική αύξηση σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, όταν το μερίδιο του real estate δεν ξεπερνούσε το 20%-25% του συνόλου των ξένων επενδύσεων. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος έγκειται στην πολύ σημαντική αύξηση των επενδύσεων σε ακίνητα από ξένους, κυρίως λόγω των αλλαγών που άρρισαν να ισχύουν από τις αρχές Αυγούστου στο πρόγραμμα «χρυσή βίζα». Ο δεύτερος λόγος είναι η σημαντική πτώση των άμεσων ξένων επενδύσεων κατά το τρέχον έτος.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά το φετινό εννεάμηνο το σύνολο των άμεσων ξένων επενδύσεων διαμορφώθηκε σε 3,85 δισ. ευρώ, μέγεθος που ήταν 39,2% χαμηλότερο από τα 6,34 δισ. ευρώ που είχαν εισρεύσει στην ελληνική οικονομία κατά την ίδια περίοδο του 2022. Το ίδιο διάστημα, μόνο από το πρόγραμμα «χρυσή βίζα» υπολογίζεται ότι εισέρρευσαν στη χώρα 1,55 δισ. ευρώ. Το νούμερο αυτό προκύπτει με βάση την υποβολή 6.199 αιτημάτων χορήγησης αρχικής άδειας μόνιμου επενδυτή στις αρμόδιες υπηρεσίες του υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής. Υπενθυμίζεται ότι η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος προϋποθέτει την υλοποίηση ελάχιστης επένδυσης 250.000 ευρώ για την απόκτηση

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μόνο από το πρόγραμμα «χρυσή βίζα», το συνολικό ποσό των ξένων επενδύσεων στο 10μηνο ανέρχεται σε 1,72 δισ. ευρώ.

ακινήτου. Κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα (9μηνο) είχαν υποβληθεί μόλις 1.834 αιτήματα χορήγησης «χρυσής βίζας», κάτι που μεταφράζεται σε εισροές της τάξεως των 458 εκατ. ευρώ.

Ασφαλώς οι επενδύσεις των ξένων στην αγορά ακινήτων δεν αφορούν μόνο την εξασφάλιση άδειας παραμονής, αλλά και άλλες κινήσεις, όπως π.χ. απόκτηση εξοχικής κατοικίας, ενώ σημαντική είναι φέτος και η πραγματοποίηση αγορών από επενδυτές που προέρχονται από χώρες της Ε.Ε. Ετσι,

εκτιμάται ότι στην πραγματικότητα το συνολικό μερίδιο των επενδύσεων σε ακίνητα, ως ποσοστό επί του συνόλου των φετινών άμεσων ξένων επενδύσεων, είναι αρκετά υψηλότερο του 40%, ίσως ακόμη και πάνω από το 50%.

Για παράδειγμα, σε επίπεδο 10μήνου, με την προσθήκη δηλαδή και του Οκτωβρίου, μόνο από το πρόγραμμα «χρυσή βίζα» το συνολικό ποσό των επενδύσεων ανέρχεται σε 1,72 δισ. ευρώ, καθώς ο αριθμός των αιτήσεων για έκδοση άδειας παραμονής ανέρχεται σε 6.890, ξεπερνώντας κάθε προηγούμενη επίδοση. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο σύνολο του 2022 είχαν υποβληθεί 4.363 αιτήσεις που αντιστοιχούσαν σε 1,09 δισ. ευρώ, ή περίπου το 50% του συνόλου των ξένων επενδύσεων στην αγορά ακινήτων κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Υπενθυμίζεται ότι με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ οι εισροές ξένων κεφαλαίων για την αγορά ακινήτων στην Ελ-

λάδα πέρυσι είχαν ανέλθει σε 2 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 68% έναντι του 2021. Κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο έχει ήδη εισρεύσει επιπλέον 1,1 δισ. ευρώ με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ, ποσό που είναι 40% υψηλότερο του αντίστοιχου του 2022, όταν οι ξένες επενδύσεις είχαν διαμορφωθεί σε 788 εκατ. ευρώ.

Σημαντικό ρόλο στη φετινή αύξηση διαδραμάτισε η προθεσμία που είχαν οι επενδυτές του προγράμματος «χρυσή βίζα» προκειμένου να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής με το καθεστώς των 250.000 ευρώ.

Από τις αρχές Αυγούστου το ελάχιστο όριο επένδυσης στις πιο δημοφιλείς περιοχές για τους ξένους διπλασιάστηκε σε 500.000 ευρώ. Η αλλαγή αφορά το κέντρο της Αθήνας, τα νότια και τα βόρεια προάστια, τον Δήμο Θεσσαλονίκης, τη Μύκονο και τη Σαντορίνη. Ετσι, από τις αρχές του 2023 και μέχρι την 1η Αυγούστου επικράτησε μια επενδυτική «φρενίτιδα» από τους ενδιαφερομένους, ώστε να εξασφαλίσουν ακίνητο στις περιοχές υψηλής ζήτησης χωρίς να χρειαστεί να δαπανήσουν τουλάχιστον 500.000 ευρώ.

Ταυτόχρονα, φέτος παρατηρήθηκε και υψηλή ζήτηση από αγοραστές από χώρες της Ε.Ε. για την απόκτηση εξοχικής κατοικίας τόσο στα δημοφιλή νησιά όσο και στην Αθηνάϊκή Ριβιέρα. Ετσι, παράγοντες του κλάδου εκτιμούν ότι το 2023 θα σηματοδοτήσει νέο ιστορικό υψηλό αναφορικά με τις ξένες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων, που ενδέχεται να προσεγγίσουν ακόμη και τα 3 δισ. ευρώ.

Εξαιρεση διατηρητέων ακινήτων από το πλαφόν για «χρυσή βίζα»

Σε πέντε σημεία πολιτικών στον τομέα των ακινήτων στάθηκαν χθες ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κωστής Χατζηδάκης μιλώντας σε συνέδριο για το real estate. Μεταξύ άλλων ξεχώρισε την ανάγκη απλούστευσης της διαδικασίας μεταβίβασης ακινήτων, μέσω του Ψηφιακού Φακέλου Μεταβίβασης και του Ψηφιακού Συμβολαίου, όπου πάντως υπάρχει σημείο αντιπαράθεσης με τους συμβολαιογράφους.

Παράλληλα, ο κ. Χατζηδάκης προανήγγειλε την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις ΑΕΕΑΠ, το οποίο θα βελτιωθεί και θα εξορθολογιστεί, αλλά και περαιτέρω αλλαγές στο πλαίσιο της «χρυσής βίζας». Συγκεκριμένα, μετά τον διπλασιασμό του ελάχιστου ορίου στις 500.000 ευρώ για κάποιες περιοχές (π.χ. κέντρο Αθήνας, βόρεια και νότια προάστια), η κυβέρνηση προωθεί ειδική ρύθμιση για τα διατηρητέα ακίνητα, ώστε να κατευθυνθούν επενδυτικά κεφάλαια και προς τέτοιες κατασκευές.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι πιθανή η εξαιρεση των διατηρητέων από το όριο των 500.000 ευρώ, εφόσον αυτά βρίσκονται στις περιοχές όπου σήμερα το όριο έχει αυξηθεί. Παράλληλα, βέβαια, θα πρέπει να υπάρξει και η δέουσα μέριμνα για την απλοποίηση των διαδικασιών για την αγορά και αναστήλωση των διατηρητέων ακινήτων, που σήμερα είναι ιδιαίτερα σύνθετη και περιοριστική.

Ο κ. Χατζηδάκης στάθηκε και σε δύο ακόμη σημεία πολιτικής. Το πρώτο αφορά την προ-

σέλκυση ξένων επενδυτών, μέσω νέων επενδυτικών προϊόντων, όπως είναι π.χ. το senior living, δηλαδή η παροχή κινήτρων σε συνταξιούχους από χώρες της Ε.Ε. Το δεύτερο αφορά την επιτάχυνση της ενεργειακής αναβάθμισης του κτιριακού αποθέματος.

Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση ανακοίνωσε εντός της εβδομάδας τη μείωση φόρου για δαπάνες αγαθών ή λήψης υπη-

Εξετάζεται να μην ισχύει το όριο των 500.000 ευρώ σε κάποιες περιοχές και να δοθούν κίνητρα για αναστήλωσή τους.

ρεσιών για την ενεργειακή, λειτουργική ή αισθητική αναβάθμιση κτιρίων. Συγκεκριμένα, με την προσκόμιση των απαραίτητων αποδείξεων οι φορολογούμενοι θα εξασφαλίζουν μείωση του φόρου εισοδήματος, με ανώτατο συνολικό όριο δαπάνης τις 16.000 ευρώ.

Οι δαπάνες για υλικά θα αντιστοιχούν μέχρι το 1/3 του ποσού, ενώ οι δαπάνες υπηρεσιών θα καλύπτουν τα υπόλοιπα 2/3. «Ενα άλλο ζήτημα που μας απασχολεί είναι αυτό της καταγραφής των ακινήτων του Δημοσίου». Ενα βήμα έγινε ήδη με την πρόσφατη ολοκλήρωση ενός πιλοτικού προγράμματος καταγραφής 500 ακινήτων με τη συνεργασία ΕΤΑΔ και Υπερταμείου.

Μια εξόρμηση στα Άγια Παιδικιά

Ο ναΐσκος των Τριών Αγίων Παιδων στη Σύγκραση – Απαραίτητη στάση για το προσκύνημα του Αποστόλου Ανδρέα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«**Μετά** το Τρίκωμον κοντά εις μία καθάριαν βεράντα εις την οποίαν τραπέζι και καθίσματα περιμένουν τον διαβάτην να ξεκουρασθῇ και εἶναι ο ηλιακός ενός εξωκλήσιου “των Αγίων Τριών Παιδών”, επήραμεν το γέυμα μας με πολλὴν ὄρεξιν. Νερὸν καθαρὸν και ψυχρότατον εὐρίσκεται και λέγεται το “αγίασμα”», διαβάζουμε στην εφημερίδα «Ο Παρατηρητής», 14 Ιουλίου 1935, ἀπὸ τον Σολωμὸ Παναγίδη καθηγητὴ του κατηχητικού Αγίας Τριάδας Λεμεσού, ο οποίος είχε οργανώσει ἓνα μεγάλο προσκυνηματικὸ ταξίδι, με τελικὸ προορισμὸ τον Ἀπόστολο Ανδρέα. Το προσκύνημα στον Ἀπόστολο Ανδρέα ἦταν για πάρα πολλοὺς πιστοὺς, ἄνδρες και γυναῖκες, ἀπ’ ὁλόκληρη την Κύπρο μία αδιαπραγμάτευτη υποχρέω-

Στο εσωτερικὸ του ναοῦ ο κ. Γεωργίου θυμᾶται ὅτι υπήρχαν τρεῖς εἰκόνες, μία του Χριστοῦ, μία της Παναγίας και φυσικὰ αὐτὴ των Αγίων Τριών Παιδων.

ση. Το ταξίδι μεγάλο, ιδίως για τους προσκυνητὲς των επαρχιών που κατοικοῦσαν μακριὰ ἀπὸ την ανατολικότερη ἄκρη της Κύπρου, ἀπὸ το ακρωτήριο του Αποστόλου Ανδρέα, ὅπου βρισκόταν ἡ μονή. Αναγκαῖες λοιπὸν οὐ στάσεις... και μία ἀπὸ αὐτὲς ἦταν στο μικρὸ ἐκκλησάκι των Αγίων Τριών Παιδων, στη Σύγκραση της Αμμοχώστου, στον δρόμο Λάπαθος – Σύγκραση, στην περιοχή που εἶχε την ονομασία «Άγια Παιδικιά». Ἀκόμα και σήμερα, ο προσεκτικὸς ἐπισκέπτης του εγκαταλελειμμένου ναοῦ θα δει στους τοίχους του, ἀλλὰ και στο υπόστεγο του αγιάσματος, ονόματα και χωριά... Διαβάζω: «Ἰπποκράτης Κρισιωτάκης ἐξ Αιγύπτου», «Δεσποινὸς Κυπριανοῦ 1928», «Χρίστος Γ. Φρ... Σιοφέρ Μόρφου 4/1921», «Νίκος Θεοδώρου Νέον Χωρίον», «Γερμασώγια 27 Ιουνίου», «Πάνω Κυβίδες» και εκατοντάδες ἄλλες αναφορές... Ὀλόκληρη ἡ Κύπρος παρελαύνει... χιλιάδες ἰκέτεςψαν, δροσί-στικαν, ευφράνθηκαν... Οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Παιδες εἶναι ἓνας γραφικὸς ναΐσκος, σε μία πανέμορφη τοποθεσία της Σύγκρασης, ὅπου υπήρχε και το αγίασμα που ἀνέβλυζε ἀπὸ τὴ σπηλιά, που βρίσκεται κάτω ἀπὸ το ναό. Καὶ ο ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐπισκέφθηκε καθ’ ὁδὸν προς τον Ἀπόστολο Ανδρέα το αγίασμα, στις 30 Νοεμβρίου 1959: Διαβάζουμε στον Τύπο: «Κατὰ τὴν 1 μ.μ. ὥραν της χθες

Ο κ. Γεωργίου μού λέει πως ἦταν συνθήεια των ταξιδιωτῶν-προσκυνητῶν και των πιστῶν της Σύγκρασης και των γειτονικῶν χωριῶν να κρεμάνε πάνω σε ἓνα δέντρο, σε μία παλλούρα, μαντηλάκια, ρούχα των παιδιῶν και τα ἀφιέρωναν ως τάμα.

διήλθε διὰ του χωρίου μας ἡ Α. Μ. ο Ἀρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης κ. Μακάριος. Παρὰ το αγίασμα των Αγίων Τριών Παιδων υπεδέχθησαν τον Εθνάρχην οἱ μαθηταὶ του δημοτικὸυ σχολείου με σημαίας και φωτογραφίας του Εθνάρχου και του θρυλικοῦ Διγενή με ἐπὶ κεφαλῆς τον διδάσκαλον και τον Ἱερέα της κοινότητος», («Ελευθερία» 1 Δεκεμβρίου 1959).

Σήμερα, το ἐκκλησάκι στέκει βουβό, σε κακὴ κατὰσταση, ἐνὼ πριν ἀπὸ 49 χρόνια, μία μέρα σαν και τὴ σημερινή, ἀφοῦ στις 17 Δεκεμβρίου ἡ ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εορτάζει τὴ μνήμη των Τριών Παιδων και του Προφήτη Δανιήλ, θα ἀκουγόταν ἀπὸ τον ἱερέα το «εν τὴ πηγὴ της φλογός, ως ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως, οἱ ἅγιοι τρεῖς παῖδες πῆλλοντο και ο Προφήτης Δανιήλ, λεόντων ποιμήν, ως προβάτων εδεικνυτο». Για το χωριὸ της Σύγκρασης, ἀλλὰ και τα γειτονικὰ χωριά ἡ 17η Δεκεμβρίου ἦταν σπουδαία ἡμέρα. Διαβάζουμε ἐνδεικτικὰ στον τύπο της ἐποχῆς: «Εἰς τας 17 Δεκεμβρίου ἔλαβε χώραν ἡ ἐτπσία πανήγυρις Αγίων Τριών Παιδων. Προσῆλθεν ἀρκετὸς κόσμος και ἐπεκράτησεν ἄκρα νοսυχία λόγω των ἀόκνων προσπαθειῶν του αστυνομικοῦ κ. Γαλανοῦ», «Φωνὴ της Κύπρου», 21 Δεκεμβρίου 1935 και: «Θρησκευτικὴ πανήγυρις Αγίων Τριών Παιδων Συγκράσεως: Μεθαύριον Σάββατον τελεῖται εἰς Σύγκρασιν ἡ καθιερωμένη

ἐτπσία θρησκευτικὴ πανήγυρις Αγίων Τριών Παιδων», («Ἔθνος», 15 Δεκεμβρίου 1955. Μιλώντας στην «Κ» ο κοινοτάρχης της Σύγκρασης Γεώργιος Γεωργίου μού λέει πως το ἐκκλησάκι των Αγίων Τριών Παιδων υπάρχει σίγουρα ἀπὸ το 1900-1901, ὅταν και κατασκευάστηκε ο υδατοφράκτης, που οἱ κάτοικοι της κοινότητος ονόμαζαν χαβούζα. Οἱ Συγκρασι-τες γιόρταζαν με εὐλάβεια τὴ μνήμη των Τριών Παιδων, και στους εορτασμοὺς και τὴν πανήγυρη παρευρίσκονταν πιστοὶ και ἀπὸ

τα γειτονικὰ χωριά, ὅπως ἀπὸ το Λάπαθος. «Γνώριζαν οἱ χωριανοὶ ὅτι το θαῦμα της διάσωσης των Τριών Παιδων μέσα στην κἄμινω, προεικόνιζε το θαῦμα της γέννησης του Χριστοῦ». Ο κ. Γεωργίου μού λέει πως ως παιδὶ θυμᾶται ὅτι πῆγαιναν με το σχολεῖο ἀπὸ το πρωὶ και ὅλη ἡ μέρα ἦταν ἀφιερωμένη στη λειτουργία και στην πανήγυρη που ἀκολουθοῦσε.

Ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης

Το αγίασμα, για το ὁποῖο ἦταν γνωστὸς ο ναΐσκος, βρισκόταν

«**Εἰς** μία καθάριαν βεράντα εις την οποίαν τραπέζι και καθίσματα περιμένουν τον διαβάτην να ξεκουρασθῇ και εἶναι ο ηλιακός ενός εξωκλήσιου “των Αγίων Τριών Παιδών”, επήραμεν το γέυμα μας με πολλὴν ὄρεξιν. Νερὸν καθαρὸν και ψυχρότατον εὐρίσκεται και λέγεται το “αγίασμα”».

κάτω ἀπὸ την ἐκκλησία και ἦταν μία μεγάλη σπηλιά, σαν σπῆραγμα μήκους εκατὸ ποδιῶν, περίπου 30 μέτρα, ἐκεῖ υπήρχε ἓνα ἀνοιγμα κυκλικὸ, και μέσα υπήρχε μία μικρὴ λίμνη. Ο κ. Γεωργίου μού λέει πως ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης, υπεύθυνος της δεξαμενῆς της Σύγκρασης, και πρῶτος διαχειριστὴς της, που ἄρδευε τον κἄμινω του χωριοῦ, το 1930 με 1940, χωρὶς ὅμως να εἶναι επιβεβαιωμένη αὐτὴ ἡ πληροφορία, ἔβαλε εργάτες και ἀνοῖξαν τὴ σπηλιά, να μεγαλώσουν το στόμιό της, να γίνεῖ περίπου τέσσερα μέτρα, για να μπορεῖ να μπαίνει ο κόσμος, για να παίρνει αγίασμα. Τοποθέτησε ἐπίσης και μία μικρὴ πόρτα για να προστατεύεται το αγίασμα. Ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης ἦταν ο φύλακας του ναοῦ, ὅσο ἦταν ἐν λειτουργία ἡ δεξαμενὴ, μέχρι περίπου τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Ο κ. Γεωργίου μού λέει πως ἦταν συνθήεια των ταξιδιωτῶν-προσκυνητῶν και των πιστῶν της Σύγκρασης και των γειτονικῶν χωριῶν να κρεμάνε πάνω σε ἓνα δέντρο, σε μία παλλούρα, μαντηλάκια, ρούχα των παιδιῶν και τα ἀφιέρωναν ως τάμα, μετὰ που ἔλουζαν τα παιδιὰ τους με το αγίασμα για να θεραπευθοῦν ἀπὸ διάφορες ἀρρώστιες – συνήθως δερματικά, ἐκζέματα, καρφιδικία (εξανθήματα) καθώς και τα καχεκτικὰ ἢ ἀδύνατα για να δυναμώσουν. Στο εσωτερικὸ του ναοῦ ο κ. Γεωργίου θυμᾶται ὅτι

υπῆρχαν τρεῖς εἰκόνες, μία του Χριστοῦ, μία της Παναγίας και φυσικὰ αὐτὴ των Αγίων Τριών Παιδων. Το ἱερό ἦταν λαξευμένο στον βράχο. Ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης τοποθέτησε και σκάμινους. Ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης κάθε χρόνο τὴν ἡμέρα της εορτῆς των Τριῶν Παιδων, μετὰ τὴ λειτουργία ἀνοῖγε το δωμάτιό του, το ὁποῖο βρισκόταν στη δυτικὴ πλευρὰ του ναοῦ, και εόρταζε, μαζί με τους πιστοὺς. Να σημειώσουμε πως οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Παιδες εἶναι προστάτες της Πυροσβεστικῆς Υπηρεσίας. Φεύγοντας ἀπὸ τα Άγια Παιδικιά, ἀνεβαίνοντας τα τσιμεντένια σκαλοπάτια, σκέφτηκα πόσες χιλιάδες πόδια τα ἀνεβοκατέβηκαν, ἐν ἱκεσία ἡ ἐν

Ο κοινοτάρχης της Σύγκρασης Γεώργιος Γεωργίου μού λέει πως το ἐκκλησάκι των Αγίων Τριών Παιδων υπάρχει ἀπὸ το 1900-1901, ὅταν και κατασκευάστηκε ο υδατοφράκτης, που οἱ κάτοικοι της κοινότητος ονόμαζαν χαβούζα.

Ο βανδαλισμὸς

Ο ναΐσκος των Αγίων Τριών Παιδων βεβηλώθηκε τον Μάιο του 1961 ἀπὸ Τ/κ μαθητὲς της Ἀνωτέρας Σχολῆς Μπαίρακτάρ. Το ἐπεισόδιο του βανδαλισμοῦ του ναοῦ καλύφθηκε τόσο ἀπὸ τον ε/κ Τύπο, ὅσο και ἀπὸ τον τ/κ. Ο ἀντιπρόεδρος της Κυπριακῆς Δημοκρατίας Φαζίλ Κιουτσούκ, τότε ἀπέστειλε στην ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ της Σύγκρασης επιταγὴ ὕψους 75 λιρῶν για ἀποζημίωση, τὴν ὁποία ὠστόσο δεν δέχθηκαν οἱ Ε/κ Συγκρασι-τες, λέγοντας χαρακτηριστικὰ «Ἡ θρησκεία δεν ἐξαγοράζεται». Το γεγονός αὐτὸ ἐνέτεινε τα πάθη στην τεταμένη ἀτμόσφαιρα της ἐποχῆς.

Το νέο ναῖδιρι

Ο γιος του Μιχαὴλ Χαβουζάρη, ο Σέργης Χαβουζάρης, τιμώντας τὴν προσφορά του πατέρα του στον ναὸ των Τριών Παιδων στη Σύγκραση, στην προσφυγία, συγκέντρωσε χρήματα και σε κῶρο που παραχωρήθηκε δωρεὰν ἀπὸ την Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ του χωριοῦ Αγίου Θεοδώρου Σκαρινίου το 2003 ἀνεγέρθηκε νέος ναὸς ἀφιερωμένος στους Ἅγιους Τρεῖς Παιδες.

Ο Μιχαὴλ Χαβουζάρης κάθε χρόνο τὴν ἡμέρα της εορτῆς των Τριών Παιδων, μετὰ τὴ λειτουργία ἀνοῖγε το δωμάτιό του, το ὁποῖο βρισκόταν στη δυτικὴ πλευρὰ του ναοῦ, και εόρταζε, μαζί με τους πιστοὺς.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

17.12-23.12.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

- to cover; - to impregnate

Το Κέντρο Τεχνών Κίμωνας διοργανώνει την έκθεση με τίτλο - to cover; - to impregnate της καλλιτέχνης Ekaterina Shcherbakova, στο RALLY Space, στην Πάφο. Η έκθεση εξερευνά το φαινόμενο της αλλαγής ονομάτων, μια πρακτική «μεταμόρφωσης» που έχει χρησιμοποιηθεί σε διάφορους πολιτισμούς, κατά την οποία οι άνθρωποι άλλαζαν το όνομά της προκειμένου να αποφύγουν το πεπρωμένο τους και να ζήσουν μια καλύτερη ζωή. Εγκαίνια Τετάρτη 20 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 23 Δεκεμβρίου. RALLY SPACE, Αθηνάς 19, Πάφος. **Πληροφορίες** www.kimonosartcenter.com, info@kimonosartcenter.com, **τηλέφωνο 99478162**.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο Θείος Βάνιας» του Αντόν Τσέχωφ

Το Θέατρο «ΔΙΟΝΥΣΟΣ» ανεβάζει το έργο «Ο Θείος Βάνιας» του Αντόν Τσέχωφ, σε σκηνοθεσία Αύρας Σιδηροπούλου. Το κλασικό αριστούργημα της ρωσικής δραματογραφίας και οικογενικό κτήμα της παγκόσμιας λογοτεχνικής κληρονομιάς, ο «Θείος Βάνιας» του Τσέχωφ είναι μία συγκλονιστική αποτύπωση της ανθρώπινης μοίρας - πέρα από τον τόπο και τον χρόνο -- που καταργεί γεωγραφικούς και πολιτισμικούς περιορισμούς. Η παράσταση του «Θείου Βάνια» σμίγει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον των ανθρώπων και των θεατρικών παραδόσεων, το κωμικό και

ΘΕΑΤΡΟ

Η επίσκεψη της γηραιάς κυρίας

Συνεχίζονται οι παραστάσεις της μεγάλης παραγωγής της Κεντρικής Σκηνής του ΘΟΚ «Η επίσκεψη της γηραιάς κυρίας» του Φρήντριχ Ντύρενματ, σε σκηνοθεσία Νεόφυτου Ταλιώτη. Ο Νεόφυτος Ταλιώτης επιστρέφει στο ΘΟΚ για να μοιραστεί με το κοινό τη δική του ανάγνωση πάνω σε αυτό το σπουδαίο, διαχρονικό έργο, που παρουσιάζεται για δεύτερη φορά στην κρατική μας σκηνή, μετά την εμβληματική παράσταση του 1988. Το έργο, που κατατάσσεται ανάμεσα στα καλύτερα που γράφτηκαν μέσα στον 20ό αιώνα, είναι μια μαύρη κωμωδία για τη δύναμη του χρήματος και την κοινωνική διαφθορά. Παίζουν Βασίλης Βασιλά-

κης, Θανάσης Γεωργίου, Μιχάλης Καζάκας, Βαλεντίνος Κόκκινος, Παναγιώτης Κυριάκου, Κλείτος Κωμοδίκης, Σταύρος Λούρας, Ντίνος Λύρας, Πάνος Μακρής, Νεοκλής Νεοκλέους, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Χριστίνα Παπαδοπούλου, Αθηνά Σάββα, Αννίτα Σαντοριναίου. Συμμετέχουν: Ανδρέας Τσακκιστός, Ραφαήλ Χριστοδούλου. Μουσική: Μιχάλης Χριστοδουλίδης. Παραστάσεις. Λευκωσία, Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης, Παρασκευή (20:00), Σάββατο (20:00) και Κυριακή (18:00).

Πληροφορίες, εισιτήρια: Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717, www.thoc.org.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«Future is Now»

Η Isnotgallery παρουσιάζει από τις 16 Δεκεμβρίου τη χριστουγεννιάτικη, ομαδική έκθεση «Future is Now». Πιστή στο ραντεβού της με το φιλοθεάμον κοινό, η Isnotgallery υποδέχεται την πιο «ζέστη» και αγαπημένη γιορτή του χρόνου με μια σειρά εξαιρετικών έργων τέχνης, από καταξιωμένους Κύπριους και Έλληνες καλλιτέχνες. Έργα σύγχρονης ζωγραφικής, γλυπτικής και κεραμικής, επιλεγμένα από την ομάδα της Isnotgallery, συνθέτουν μια μικρή εικόνα των τάσεων της σύγχρονης εικαστικής δημιουργίας. Καθ' όλη τη διάρκεια των εορτών στο πωλητήριο της γκαλερί θα διατίθενται έργα μικρών διαστάσεων σε χαμηλές τιμές, ιδανικά για χριστουγεννιάτικα δώρα. Στην έκθεση συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Χαρούλα Νικολαΐδου, Χριστίνα Παπαϊωάννου, Αντρέας Σκουφάρης, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Έλενα Τσιγαρίδου, Αντρος Ευσταθίου, Θέκλα Παπαδοπούλου, Ελένη Κινδύνη. Την επιμέλεια της έκθεσης έχει ο Άντρος Ευσταθίου. Διάρκεια έκθεσης έως 7 Ιανουαρίου 2024. Isnotgallery. Οδυσσεώς 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες 99569498, www.isnotgallery.com**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Η Φόνισσα» στο σινεμά Πάνθεον

Προβάλλεται από τις 7 Δεκεμβρίου μέχρι τις 20 Δεκεμβρίου με καθημερινές προβολές στο σινεμά Πάνθεον, στη Λευκωσία «Η Φόνισσα», σε σκηνοθεσία Εύας Νάθενα και σενάριο Κατερίνας Μπέη. Το σκηνοθετικό εγχείρημα της Εύας Νάθενα, εμπνευσμένο από το διαχρονικό μυθιστόρημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, αποτελεί μία κινηματογραφική προσέγγιση πάνω στην τραγική ηρωίδα «Φόνισσα». Η ταινία δεν επικειρεί μία ποινική ή εγκληματολογική προσέγγιση, αλλά εισχωρεί στον τρόπο που ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης διέιδυσε στην ψυχή της ηρωίδας του - τρόπος, ως εκείνη τη στιγμή, πρωτοφανής λογοτεχνικά. Καθημερινές προβολές στο σινεμά Πάνθεον στις 8:30 μ.μ. Σαββατοκύριακο 9 και 10 Δεκεμβρίου στις 6:00 μ.μ. η 1η προβολή και στις 8:30 μ.μ. η 2η προβολή). Σαββατοκύριακο 16 και 17 Δεκεμβρίου μία μόνο προβολή στις 8:30 μ.μ. **Η ταινία δεν θα προβληθεί τις Δευτέρες 11 και 18 Δεκεμβρίου.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Η πανοπλία του πρόσφυγα»

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει τη νέα εικαστική πρόταση της Μίριαμ Μακ Κόννον με τίτλο «Η πανοπλία του πρόσφυγα» σε επιμέλεια της Δάφνης Νικήτα. Η Μίριαμ Μακ Κόννον παρουσιάζει τις ατομικές ιστορίες νεαρών ανδρών προσφύγων σε πίνακες και γλυπτική προσωπικών αντικειμένων που αφηγούνται το ταξίδι μετατόπισης, ένταξης και φιλοδοξιών τους για το μέλλον. Σε μια σειρά από μεγάλα σχέδια, η Μίριαμ παρουσιάζει ανδρικά σασκάκια κρεμασμένα από ένα σύρμα. Κάθε σασκάκι κοστούμιού φέρει διακοσμητικά μοτίβα που προέρχονται από προσωπικά αντικείμενα που σχετίζονται με το ατομικό ταξίδι μετατόπισης. Αυτά τα σασκάκια αντιπροσωπεύουν την πανοπλία ή το δίκτυ ασφαλείας κάθε νεαρού άνδρα πρόσφυγα απέναντι στα προβλήματα που

αντιμετωπίζει στην προσπάθειά του να δημιουργήσει μια νέα ζωή μετά από πόλεμο. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ οδό Κρήτης 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες [τηλέφωνο 22766117](tel:22766117), www.diatopos.com. Διάρκεια έως 20 Δεκεμβρίου**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η ΣΠΕΛ... μια απελπισία

Δεν θα είχε ενδιαφέρον να είχαμε κι εμείς εδώ στην Κύπρο ένα Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης; Ερώτημα μάλλον που δεν θα έχει απάντηση, διότι δεν θα έχουμε για πολύ καιρό ακόμα, για πολλά χρόνια ακόμα. Έως τότε, όταν δηλαδή ξαναζεσταθεί η κουβέντα και αρχίσουμε να το συζητάμε και πάλι, θα είμαστε ευχαριστημένοι με τη ΣΠΕΛ, τη Ματζέστικ και τις διάφορες γκαλερί στις πόλεις μας. Θα ελπίζουμε ότι κάποια στιγμή θα συγκατατεθεί ο καιρός και θα έχουμε ένα τέτοιο μουσείο, μια Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, που θα είναι στα μέτρα μας, και δυνητικά θα μπορέσει να γίνει περιφερειακό κέντρο της σύγχρονης τέχνης για την Ανατολική Μεσόγειο. Ίσως το όνειρο αυτό να είναι θερινός υκτός, και όχι όνειρο απαριθμό, δηλαδή αληθινό και ποτέ να μην προλάβουμε να το δούμε, αφού δεν είναι προτεραιότητα κανενός φορέα, καμιάς υπηρεσίας, καμιάς κυβέρνησης. Τι τις θέλουμε τις Τέχνες και μάλιστα τις σύγχρονες. Αρκούν και περισσεύουν οι διάφορες γκαλερί και οι ιδιωτικές πινακοθήκες, και φυσικά η Ματζέστικ. Αρκεί η Μπενέλε της Λάρνακας, και άντε και καμία έκθεση που θα δούμε στις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες. Αν θέλει το κυπριακό κοινό να δει κάτι περισσότερο ας πάρει το αεροπλάνο

και ας πάει στην Αθήνα, στο Λονδίνο, στο Παρίσι, κάπου αλλού, βρε αδελφέ, εδώ δεν δυνάμεθα, τι να κάνουμε. Δεν βλέπετε πόσο κόπο κάνουμε για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και ακόμα δεν την έχουμε; Δεν είδατε πόσο μάς πήρε να φτιάξουμε ένα Αρχαιολογικό Μουσείο εφάμιλλο της ιστορίας μας; Γιατί να βάζουμε νέους μπελάδες στο κεφάλι μας.

Και άλλωστε έχουμε τη ΣΠΕΛ, που κάποια στιγμή θα πάψει να είναι χώρος εκδηλώσεων και ίσως να επιστρέψει σε αυτό που την ονόμασαν, Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης. Πάντως, χρόνο έχουν για να καταστρώσουν ένα σχέδιο στο Τμήμα Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού, στο υφυπουργείο Πολιτισμού. Για μερικά χρόνια έκαναν τις συμφωνίες τους, άρα θεωρώ ότι έχουν χρόνο να σκεφτούν από το 2025 πώς μπορεί το υφιστάμενο κτήριο να γίνει Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης. Καταλαβαίνω ότι με έναν ή δύο λειτουργούς δεν μπορεί κανείς να κάνει πολλά, αλλά αν αρχίσουν να το συζητάνε με το ΕΚΑΤΕ ή το Φυτώριο, με το ΤΕΠΑΚ και το Τμήμα Καλών Τεχνών; Γιατί να μην εμπλέξουν και το ΝΙΜΑΚ;

Να καθίσουν κάτω όλοι οι φορείς που ενδιαφέρονται, να έλθουν σε συνεννόηση με το υφυπουργείο Πολιτισμού και τη νέα διευθύντρια του

Τμήματος Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού και Ιωάννα Χατζηκωστή και να δουν πώς προχωράει μια τέτοια μεγαλειόβουλη ιδέα.

Να έχει η Κύπρος Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, στην οποία θα υπάρχουν έργα όπως του Θεόδουλου Γρηγορίου, του Κωνσταντίνου Γιαννικουρή, της Μαρίας Λοϊζίδου, του Σάββα Χριστοδουλίδη, της Ελένης Νικοδήμου, του Γιώργου Κοτσώνη, του Άγγελου Μακρίδη, της Κλτίσας Αντωνίου, του Δημήτρη Νεοκλέους, του Κυριάκου Καλλή, του Σταύρου Αντωνόπουλου, του Δημήτρη Μίχλη, του Χρίστου Φουκαρά, του Πάνου Στεφανίδη, του Άντυ Μπαρτζίλη, του χαράκτη Χαμπή Τσαγγάρη, του Δημήτρη Αλθεινίου, του κεραμίστα Βαλεντίνου Χαραλάμπους, που τον βράβευσε και η Ακαδημία μας (αυτό με τις βραβεύσεις είναι ειδικότητα της), του Γλαύκου Κουμπίδη, και πόσων άλλων, που σίγουρα έχω παραλείψει και άλλους και άλλες που δεν γνωρίζω.

Πόσο ωραίο θα ήταν αν είχαμε μία Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, στην οποία θα υπήρχαν οι υποδομές για τη νεότερη γενιά για να εκθέσει τη δουλειά της. Και να πεις πως δεν έχουμε καλλιτέχνες που δεν διαπρέπουν στο εξωτερικό; Έχουμε, χώρους δεν έχουμε για να τους δώσουμε την ευκαιρία να τους μάθει το ευρύ

κοινό. Επιμελητές έχουμε; Και από αυτούς έχουμε, αλλά και που τους έχουμε, τι τους κάνουμε; Γιατί να μην ξεκινήσουμε από το να δούμε πώς μπορούν να αξιοποιηθούν με τρόπο αξιοκρατικό οι επιμελητές και οι επιμελήτριες; Ξέρω πως τίποτε από τα παραπάνω δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί, επαναλαμβάνω εδώ και τόσα χρόνια πασχίζουμε να φτιάξουμε μουσεία που να είναι αντάξια της αρχαιολογίας μας, πολεμάμε για να έχουμε μία Κρατική Βιβλιοθήκη και ένα Κρατικό Αρχείο που να είναι σοβαροί θεματοφύλακες της ιστορίας μας, και ακόμα δεν τα έχουμε καταφέρει. Είναι ευκαιρία πάντως τώρα που ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και η πρόεδρος της Βουλής εγκαινιάζουν εκθέσεις εικαστικών να τεθεί το θέμα και να το πάρουν ζεστά. Αν μη τι άλλο να έχουν να λένε ότι εγκαινιάζουν εκθέσεις σε χώρους κρατικούς.

Είναι εξισώσεις δύσκολες τα πολιτιστικά έργα, όχι γιατί δεν χρειάζονται, αλλά γιατί μάθαμε να μην τα χρειαζόμαστε. Μάθαμε ότι ο πολιτισμός είναι πάρεργο, είναι χόμπι με δεν προσφέρεται για σοβαρή πολιτική. Βέβαια, όλα μπορούν να γίνουν, έτσι και η ΣΠΕΛ από χώρος εκδηλώσεων μπορεί κάποτε να γίνει Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η Φρίντα Λιάππα δεν ήταν «εύκολος» άνθρωπος

Ήταν σκληρή και άδικη η ζωή με τη Φρίντα Λιάππα. Το πρώτο, αναμφίβολα - όσο για το δεύτερο, είναι μεταφυσικό τόσο ώστε να καταλήγει μελό. Δεν θα της άρεσε. Πέθανε 46 χρόνων, το 1994, από κακή νόση νεοπλασμα στον εγκέφαλο, έχοντας όμως προλάβει να μεταγγίσει στο ελληνικό σινεμά την κοινωνική, αισθητική και υπαρξιακή ματιά της και αγωνία.

Χθες, στην Ταينوθήκη της Ελλάδος, με τη σύμπραξη του σκηνοθέτη Κυριάκου Αγγελάκου και του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά σε ψηφιακά αποκατεστημένη κόπια η μεσαίου μήκους ταινία της «Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις» (1977). Ο τίτλος παραπέμπει σε ένα λαϊκό σουζέ της εποχής που τραγουδούσε ο Δημήτρης Μπτροπάνος. Μια ερωτική ιστορία στην Αθήνα της Μεταπολίτευσης, ανάμεσα σε μια αριστερή δημοσιογράφο και έναν πθοποιό που έχει εγκαταλείψει το θέατρο. Η πολιτική, η Αριστερά, το καλλιτεχνικό αδιέξοδο του δημιουργού, το θέατρο, οι σχέσεις αρσενικού - θηλυκού, με τον άνδρα πάντα να φεύγει, καταπιώς λέει και το τραγούδι. Άλλες εποχές, άλλοι οι άνθρωποι, διαφορετικές οι παρές και οι συζητήσεις. Κατά βάση ατέρμονες, γέμιζαν τα σταχτοδοχεία (από φίλτρα Gauloises κατά προτίμηση). Οι τότε νέοι, καλλιτέχνες, διανοούμενοι, φοιτητές, πολιτικοποιημένοι, περιφερόμενοι, βουλιαζαν σε καναπέδες και μαζιλάρες, πίνοντας και αναλώνοντας το «κοινωνικό υπόβαθρο» της Μηδειας του Ευριπίδη, αν είναι μια «συνειδητή κοινωνική πράξη» ο φόνος των παιδιών της, αν ο μύθος ορίζεται ως «τελετουργία μιας κοινωνικής συμπεριφοράς». Τα σπίτια είχαν λίγο πολύ κοινά χαρακτηριστικά: βιβλία, αφίσες με το Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ ή με την Τζόαν Κρόφορντ στο «Τζόνι Γκιτάρ». Η κόπωση

Με αφορμή την προβολή της ψηφιακά αποκατεστημένης κόπιας του φιλμ «Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις» στην Ταينوθήκη της Ελλάδος.

και τα αδιέξοδα, η διάφευση του μεταπολιτευτικού οίστρου έχει ήδη αρχίσει.

Την πορεία της Φρίντας Λιάππα καταγράφει εύστοχα ο κριτικός Γιώργος Μπράμος (στο αφιερωματικό τεύχος του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης του 1995): «Η Φρίντα ήρθε στον κινηματογράφο από τους δρόμους της ποίησης και της πολιτικής. Η ποιητική - πολιτική προσέγγιση του κινηματογραφικού προϊόντος ήταν, άλλωστε, από τα κύρια συστατικά του “νέου κινηματογράφου”. Και τα μεγάλα του αιτήματα ήταν το πώς να διαχωριστεί η ποίηση από τη φορμαλιστική καλλιγραφία και το πώς να αναδειχθεί η πολιτική πέρα από τη συνθηματολογία». Η προσωπική της μυθολογία, ευδιάκριτη στη φιλμογραφία της, περιλαμβάνει από την ψυχανάλυση και τις αρχετυπικές φιγούρες, τη φετιχοποίηση του σώματος και της επιθυμίας, στην αγάπη για το ρεμπέτικο και τον Τσιτσάνη, στον στοχασμό για την εικόνα και στη σχέση της με τον λόγο (υπήρξε εξάλλου από τους βασικούς συνεργάτες του «Σύγχρονου κινηματογράφου»). Και αναφορές στον Αντονιόνι, στον Παζολίνι, στον Ταρκόφσκι, στον Μπέργκμαν.

Τολμηρή ματιά, άνθρωπος με πείσμα και αφοσίωση, καθόλου «εύκολος». Όπως έχει γράψει και ο Μισέλ Δημόπουλος: «Η μοναδικότητα της ήταν ακριβώς η “δυσκολία” της: αυτό το μέτρο που δεν κολάκευ, που έκρινε με αυστηρότητα και επαινούσε με γενναίοδωρία. Αυτό το μέτρο που τόσο μας λείπει». Ξαναβλέποντας το «Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις» (από τις πρώτες ταινίες της), ο κόσμος και οι αναζητήσεις, οι εμμονές της Φρίντας Λιάππα είναι ήδη εκεί. Όπως και το σκηνοθετικό ταλέντο της, η ικανότητά της να συνθέτει μια ιστορία από στιγμές, από σκόρπες φράσεις, από ήχους, από βλέμματα. «Με ενδιαφέρει η αλήθεια μιας κατάστασης κι όχι η αληθοφάνειά της, η μοίρα ενός προσώπου κι όχι η ωριοποίησή του, η σύγκρουση των δυνάμεων που λειτουργούν μέσα σε μια υπόθεση και όχι η παράστασή τους», υποστήριζε η ίδια. Και κατέγραφε τα στοιχεία της τέχνης της, της γενιάς της, των φαντασιώσεων, των διλημάτων της. Αφήνοντας το ίκνος που ήθελε: «να αισθάνεται κανείς πως κάθε έξοδος είναι μια καινούργια είσοδος».

• Η ταινία «Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις» θα είναι διαθέσιμη δωρεάν έως τις 19/12 στο online. tainiothiki.gr.

Καλλιτέχνης σημαίνει να αγαπάς βαθιά

«Ο άνθρωπος από πολλά χρόνια έγινε η κύρια πηγή της ζωγραφικής μου» λέει στην «Κ» ο ζωγράφος Κωνσταντίνος Γιαννικούρης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Η ζωγραφική:** γράφω τη ζωή με όσο πιο λαμπρά χρώματα με όσο πιο δυνατό σχέδιο για να μη χρειάζεται ο θεατής να περπατήσει άγρια μονοπάτια πριν έρθει μέσα στον κήπο μου, και νιώσει συγγενής με τον κόσμο μου» λέει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Γιαννικούρης, ο οποίος εκθέτει στην γκαλερί «Stand in Line» στη Λευκωσία. Σχετικά με την έμπνευσή του λέει: «Έμπνευση είναι ό,τι αγαπώ. Τα παραμύθια που θέλω να πω σε όσους αγαπούν τα παραμύθια. Τα παραμύθια που γίνονται μύθος για να μην είναι η ζωή μονάχα κυβέρνηση της καθημερινής ανάγκης». Για την Κύπρο λέει: «Η Κύπρος είναι όλη μέσα στα έργα μας με όλα τα όνειρα που είχαμε κάμει και όλα τα αστέρια που κάποτε είχα δει στην Πέτρα του Ρωμιού, μεσάνυχτα. Ξαν θυμήθηκα αυτή την άγια νύχτα, άρχισα τώρα μια σειρά έργα. «Στην Ανατολή ο Ήλιος, οι Κυνηγοί των Άστρων». Ο Κωνσταντίνος Γιαννικούρης συγκαταλέγεται ανάμεσα στους πιο καταξιωμένους Κύπριους καλλιτέχνες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό.

—Κύριε Γιαννικούρη, μετά από τόσα χρόνια στην υπηρεσία των εικαστικών, αισθάνεστε πως έχετε κατακτήσει τη γλώσσα τους;
—Ποτέ δεν ένιωσα να είμαι στην

υπηρεσία κανενός ούτε του στιδήποτε. Φαντάζομαι ότι τη γλώσσα τους τη μιλούσα πάντα και η αγάπη για τη ζωγραφική ήταν πάντα μέσα μου. Και λέγοντας αυτά δεν θέλω να τα θεωρήσετε σαν εκ των υστέρων λογοτεχνική έκφραση. Έτσι ένιωθα και έτσι νιώθω. Η τέχνη δεν κατακτιέται, την έχεις, τη ζεις, την αγαπάς, την ερωτεύεσαι. Και δεν είναι γλώσσα για να τη μάθεις.

—Ποια είναι η κύρια πηγή έμπνευσής σας; Θα λέγατε πως ανήκετε σε κάποια συγκεκριμένη σχολή;

«**Η τέχνη δεν κατακτιέται, την έχεις, τη ζεις, την αγαπάς, την ερωτεύεσαι. Και δεν είναι γλώσσα για να τη μάθεις.**»

—Η έμπνευση είναι ό,τι αγαπώ. Τα παραμύθια που θέλω να πω σε όσους αγαπούν τα παραμύθια. Τα παραμύθια που γίνονται μύθος για να μην είναι η ζωή μονάχα κυβέρνηση της καθημερινής ανάγκης. Να είναι κάτι που να κάνει να κτυπά η καρδιά μας. Όσο για σχολές δεν έχω καμιά σχέση. Οι σχολές, οι τάσεις, τα δε και τα μεν δεν με αντιπροσωπεύουν ούτε τα αισθάνομαι. Και ούτε κοιτάξα ποτέ γύρω μου, ο στόχος έπρεπε να είναι δικός μου και μπροστά μου. Ξαν κοιτάξεις, είναι τόση η

«**Η έμπνευση** είναι ό,τι αγαπώ. Τα παραμύθια που θέλω να πω σε όσους αγαπούν τα παραμύθια. Τα παραμύθια που γίνονται μύθος για να μην είναι η ζωή μονάχα κυβέρνηση της καθημερινής ανάγκης» λέει ο καλλιτέχνης Κωνσταντίνος Γιαννικούρης στην «Κ».

ομορφιά που δημιούργησε η ανάγκη της έκφρασης, που αν θέλεις να μετράς σαν καλλιτέχνης είναι ανάγκη κι εσύ να δημιουργήσεις τον δικό σου κόσμο. Αυτό γίνεται φυσικά, εκτός αν καμιά ιδέα δεν γεννιέται στη δική σου καρδιά. Πώς μπορείς να είσαι ελεύθερος καλλιτέχνης και να μιλάς τη δική σου γλώσσα μέσα σε σχολές και ρεύματα; Είναι τόσες οι ιδέες που έρχονται από μόνες τους που οι μέρες δεν είναι αρκετές για να τις κάνεις έργα. Πού καιρός να κοιτάξεις γύρω σου;

—Ποιον ρόλο παίζει στη ζωγραφική σας ο άνθρωπος και οι αισθήσεις του;

—Ο άνθρωπος από πολλά χρόνια έγινε η κύρια πηγή της ζωγραφικής μου, όταν μου έγινε ολοφάνερο πως έπρεπε να αφήσω ένα ίχνος αυτού του εφήμερου κόσμου της ανθρώπινης ζωής. Οι τόποι που ήξερα άλλαξαν μορφή, μα είναι πάντα στη θέση τους. Οι άνθρωποι που γνωρίζαμε δεν υπάρχουν πια και η μνήμη δεν είναι αρκετή. Έτσι χρειάστηκε να γράψουμε ή να ζωγραφίσουμε τη σκιά που έμεινε από το πέρασμα τους. Να μην πάει χαμένο αυτό που λέμε Ζωή.

—Βλέποντας έργα σας διακρίνω στιβαρές γραμμές στο ανθρώπινο σώμα, αλλά και ένα πολύ ενδιαφέρον παιχνίδισμα με τα χρώματα. Ποιες είναι οι επιρροές σας;
—Τα έργα μου είναι μια ολόκληρη

ρη ζωή καθημερινής αναζήτησης και δουλειάς. Γιατί θέλετε να υπάρχουν επιρροές; Αυτά χρειάζονται σε ιστορικούς για να μπορούν να γράφουν ιστορία της τέχνης, απ' όπου πολλά λείπουν και όπου δεν μπορούν να διανοηθούν καλλιτέχνες χωρίς επιδράσεις. Η ζωγραφική: γράφω τη ζωή με όσο πιο λαμπρά χρώματα με όσο πιο δυνατό σχέδιο για να μη χρειάζεται ο θεατής να περπατήσει άγρια μονοπάτια πριν έρθει μέσα στον κήπο μου, και νιώσει συγγενής με τον κόσμο μου.

Ποιος είναι

Ο Κωνσταντίνος Γιαννικούρης γεννήθηκε το 1939 στην Πάφο και αποφοίτησε από το Γυμνάσιο το 1957. Τον ίδιο χρόνο ταξίδευσε στη Γαλλία, όπου σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού, Ecole des Beaux - Arts. Μετά τη συμπλήρωση των σπουδών του παρέμεινε στη Γαλλία όπου ζει και εργάζεται μέχρι σήμερα. Εκτός από τη ζωγραφική, ο Γιαννικούρης ασχολείται επίσης με το ταπισερί, το ψηφιδωτό και το φρέσκο. Έργα του βρίσκονται επίσης σε πολλές δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές στην Κύπρο, στη Γαλλία και σε άλλες χώρες.

Πληροφορίες: Κωνσταντίνος Γιαννικούρης, Γκαλερί Stand in Line, Οδός Μετοχίου26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια Τρίτη, 19 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 13 Ιανουαρίου 2024.

Η δουλειά μου είναι να γράφω τη Ζωή

—**Η πολυετής παραμονή σας στο Παρίσι φαντάζομαι έχει επηρεάσει και την καλλιτεχνική σας ματιά. Πόση Κύπρος υπάρχει στο έργο σας;**

—Δεν μένω στο Παρίσι τώρα. Ήταν τα φοιτητικά χρόνια και ο καιρός που δούλεψα για άλλους καλλιτέχνες για τη ζωή. Τώρα μένω σε ένα μεσαιωνικό χωριό στα βουνά και τα νφαισεία της κεντρικής Γαλλίας όπου έκτισα κατά μεγάλο μέρος το σπίτι και τα ατελιέ μας, με ένα μεγάλο αργαλειό για την Κατερίνα και το ατελιέ ζωγραφικής. Η Κύπρος είναι όλη μέσα στα έργα μας με όλα τα όνειρα που είχαμε κάμει και όλα τα αστέρια που κάποτε είχα δει στην Πέτρα του Ρωμιού, μεσάνυχτα. Ξαν θυμήθηκα αυτή την άγια νύχτα, άρχισα τώρα μια σειρά έργα. «Στην Ανατολή ο Ήλιος, οι Κυνηγοί των Άστρων».

—**Φεύγοντας από την Πάφο, μετά το Γυμνάσιο, σκεφτήκατε ότι θα μένατε στη Γαλλία και θα ακολουθούσατε αυτή την πορεία;**

—Και τι μπορούσα να σκεφτώ άλλο; Όταν έφυγα ήταν ακόμη

«**Η Κύπρος είναι όλη μέσα στα έργα μας με όλα τα όνειρα που είχαμε κάμει και όλα τα αστέρια που κάποτε είχα δει στην Πέτρα του Ρωμιού, μεσάνυχτα.**»

Αγγλοκρατία. Ήθελα να γίνω ζωγράφος και δεν είχα δει ποτέ ένα σωληνάριο λαδομπογιάς. Και ήθελα να ζωγραφίζω, όχι να είμαι δάσκαλος. Για μένα μόνο μια πορεία υπήρχε. Να ζήσω εξ ολοκλήρου κάνοντας τέχνη. Έτσι στη Σχολή Καλών Τεχνών στο Παρίσι, δούλεψα και απόκτησα όλες τις τεχνικές που μπορούσα και που έδιναν τη δυνατότητα να εκφραστώ πλατιά και ασταμάτητα. Έτσι μπήκαν στα χέρια μου η ελαιογραφία, η υδατογραφία, το φρέσκο, οι ψηφιδωτοί τοίχοι και δάπεδα, η χαρακτηριστική λιθογραφία, και τέλος η ταπισερί. Ταπισερί κάναμε με την Κατερίνα σε μεγάλες διαστάσεις για πολλούς

φιλότεχνους. Όλα αυτά είναι μια τεράστια δουλειά και είσαι πάντα μόνος.

—**Τι σημαίνει τελικά να είναι κάποιος καλλιτέχνης, ποιον κόσμο εκπροσωπεί;**

—Τελικά καλλιτέχνης σημαίνει να αγαπάς βαθιά, να ζεις δυνατά, απόλυτα το έργο που φτιάχνεις. Να είναι αρκετά δυνατό για να βρει κάποιον να το αγαπήσει με όση αγάπη έβαλες για να του δώσεις τη ζωή. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. Δεν εκπροσωπώ κανένα ούτε κανέναν μου ζήτησε να τον εκπροσωπήσω. Η δουλειά μου είναι να γράφω τη Ζωή.

—**Μιλήστε μου για τη νέα σας έκθεση. Τι θα δει το κοινό;**

—Θα δείτε σε αυτή την έκθεση έργα μικρού και μεσαίου μεγέθους και ένα μεγάλο έργο. Είναι έργα από διάφορες ενότητες που έφερα ή έστειλα τελευταία σαν έγινε δύσκολο να είμαστε και εμείς εδώ. Ευχαριστώ για αυτή την έκθεση που ξέρω πόση δουλειά χρειάζεται για να στηθεί την κα Αθηνά Ριζά και τον κ. Πισσα-

ρίδη που μας κάλεσε στην γκαλερί του, τη Stand in Line, και μου επέτρεψαν με αυτή την έκθεση να ξαναγυρίσω στη Λευκωσία ύστερα από 36 χρόνια απουσίας. Όταν μιλώ για ενότητες, είναι έργα που έγιναν κάθε χρόνο. Έτσι όλα τα έργα κάθε χρονιάς έχουν ένα τίτλο παρμένο από ιδέες και ποιήματα. Στην έκθεση αυτή θα είναι τίτλοι από έργα του Ρίτσου και του Σεφέρη. «Χωρίς ένα λεπτό για μας να δούμε την σκιά ενός πουλιού πάνω στα στάχυα»... «σωπαίνεις, σωπαίνεις, πιο καλά ακούγεται η σιωπή», «μονάχα βλέπει δύσπιστο την αγέραστη ομορφιά του κόσμου», «Κοιτάς ξωπίσω σου μην άφησες γαλάζια χνάρια και σε μαρτυρήσουν, κοιτάς στην γης μην έπεσε κανένα πουπούλο από τις φτερούγες σου και προδοθείς»... Δεν ξέρω αν χρειάζεται να πω πως εγώ με τα έργα που θα δείτε θέλω ν' αφήνω γαλάζια χνάρια και πολύχρωμα πουπούλα από τις φτερούγες για να με μαρτυρήσουν σαν τον ζωγράφο αυτής της έκθεσης. Δεν χρειάζονται άλλες εξηγήσεις. Όλα τα έργα είναι ελαιογραφίες.

«**Για μένα** μόνο μια πορεία υπήρχε. Να ζήσω εξ ολοκλήρου κάνοντας τέχνη. Έτσι στη Σχολή Καλών Τεχνών στο Παρίσι, δούλεψα και απόκτησα όλες τις τεχνικές που μπορούσα και που έδιναν τη δυνατότητα να εκφραστώ πλατιά και ασταμάτητα.

Εραστές για μια νύχτα, ερωτευμένοι για πάντα

Η μοναδική ιστορία του Αβελάρδου και της Ελοΐζας

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Θεωρήθηκε από ιστορικούς σαν τον Ζακ Λε Γκοφ ο «πρώτος διανοούμενος της νεότερης ιστορίας», με καθοριστική επίδραση στη μεσαιωνική φιλοσοφική και θεολογική σκέψη. Εκείνη, πάλι, θεωρήθηκε μία από τις πιο καλλιεργημένες γυναίκες του Μεσαίωνα, ωστόσο, όπως γράφει ο ιστορικός Νίκος Καραπιδάκης, «θα μπορούσε να έχει ξεχαστεί. Ο Μεσαίωνας δεν διαιωνίζει ιδιαίτερα τη μνήμη των γυναικών».

Αβελάρδος και Ελοΐζα, ένα από τα πλέον διάσημα, μοιραία ερωτικά ζευγάρια. Η ιστορία τους είναι αυτή:

Ο Αβελάρδος, γεννημένος το 1079 στη Γαλλία, ήταν στοχαστής που εισήγαγε τη λογική μελέτη της θεολογίας και τη φιλοσοφική προσέγγιση θεολογικών δογμάτων προκαλώντας την έντονη αντίδραση της Εκκλησίας που τον πολέμησε. Γεννημένος δάσκαλος, όμορφος και επιρρέπης, θα διδάξει τη νεότερη του Ελοΐζα, ανιψιά του Φουλμπερτου, πρεσβυτέρου στην Παναγία των Παρισίων.

Θα ερωτευτούν παθιασμένα. Εκείνη δεν είναι μόνον όμορφη αλλά και ευφυής, μορφωμένη, ατίθαση και τολμηρή.

Θα μείνει έγκυος. Ο Αβελάρδος τη μεταφέρει σε ήσυχο μέρος για να γεννήσει τον γιο τους, τον Αστρολάβο και σπεύδει να δεσμευτεί στον θείο της με γά-

Μια συγκλονιστική ιστορία δεν είχε μεταφραστεί ποτέ έως τώρα στη γλώσσα μας.

μο αποκαθιστώντας έτσι την προσβολή που είχε προκαλέσει – αλλά με έναν όρο: να κρατηθεί ο γάμος μυστικός για να μην αμαυρωθεί η φήμη του. Ο θεός συμφωνεί. Δεν συμφωνεί όμως η Ελοΐζα, η οποία, αντλώντας επιχειρήματα από τις Γραφές αλλά και από φιλοσόφους και Πατέρες της Εκκλησίας, θεωρεί τον γάμο σύμβαση για τους ασήμαντους. Κυρίως όμως προτιμά να μείνει μαζί του ανύμφευτη παρά σε γάμο από υποχρέωση. Ο Αβελάρδος, ωστόσο, επιβάλλει την αποχή του.

Ο γάμος γίνεται μυστικά, όμως ο θεός μιλάει πολύ, πράγμα που αναγκάζει τον Αβελάρδο να οδηγήσει την κοπέλα σε

μοναστήρι κοντά στο Παρίσι για να την προστατέψει από την τοξικότητα της κοινωνίας. Εξοργισμένος ο θεός, πληρώνει μπράβους να πάνε νύχτα στο δωμάτιο του Αβελάρδου και να τον ευνουχίσουν. Η επιχείρηση στέφεται με επιτυχία.

Αβελάρδος και Ελοΐζα είναι πλέον σύντροφοι, όχι εραστές. Μονάζουν, ανταλλάσσουν επιστολές και προβαίνουν σε απολογισμό των πεπραγμένων, σε μια προσπάθεια να βρουν την εσωτερική τους ισορροπία. Ο θρύλος τους έχει ήδη γεννηθεί.

Η ιστορία αυτή που ύμνησε ο Πετράρχης, ο Σατωβριάνδος ή ο Σαλβαντόρ Νταλι, μεταξύ πολλών άλλων, δεν είχε μεταφραστεί ποτέ έως τώρα στη γλώσσα μας. Ο μεσαιωνολόγος Νίκος Καραπιδάκης μετέφερε για πρώτη φορά στα ελληνικά τα «Τέσσερα γράμματα έρωτα, ματαιώσης και λύτρωσης του 12ου αιώνα» υπό τον γενικό τίτλο «Ελοΐζα και Αβελάρδος». Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

Μιλήσαμε με τον κ. Καραπιδάκη γι' αυτή την εκπληκτική ιστορία και την περιπέτεια της έκδοσής της. Ιδού το απόσπασμα των απαντήσεών του:

• «Συνάντησα στον δρόμο τον Χάρη Βλαβιανό, ο οποίος διευθύνει τη σειρά “Πολύτιμοι Λίθοι” στις εκδόσεις Πατάκη με δυσεύρετα λογοτεχνικά κείμενα και τον ενδιέφερε να κάνουμε κάτι με τις επιστολές του Αβε-

Ο Αβελάρδος ήταν ο «πρώτος διανοούμενος της νεότερης Ιστορίας» και η Ελοΐζα μία από τις πιο καλλιεργημένες γυναίκες του Μεσαίωνα. Την ιστορία τους ύμνησε ο Πετράρχης, ο Σατωβριάνδος, ο Νταλι και πολλοί άλλοι.

λάρδου με την Ελοΐζα κι εγώ να γράψω μία εισαγωγή. Επειδή είμαι λατινιστής, αντιπρότεινα να κάνω και τη μετάφραση. Ετσι άρχισαν όλα».

• «Είναι μια ιστορία που ενώ ξεκινάει σαν μια μπανάλ ερωτική σχέση μεταξύ ενός δασκάλου και μιας μαθήτριας, η Ελοΐζα ανατρέπει αυτό το στερεότυπο με τον χαρακτήρα και τον λόγο της. Στις δικές της επιστολές, όχι μόνο απαντάει φιλοσοφικά με επιχειρήματα και με αναφορές σε άλλα φιλοσοφικά κείμενα και πραγματείες πάνω στον έρωτα, αλλά το ζει. Ενώ ο Αβελάρδος δέχεται να την παντρευτεί κρυφά για να αποκαταστήσει την τιμή της, εκείνη εναντιώνεται στον γάμο ως αφόρητη δέσμευση για ανθρώπους που ζουν με το πνεύμα και τα πάθη τους, και για να

μην δεσμεύσει έναν δημιουργικό άνδρα σαν τον Αβελάρδο στον ζυγό της οικογενειακής ζωής».

• «Σήμερα, η ιστορία αυτή προσεγγίζεται και ως υπόθεση του ΜεΤοο: υπάρχουν σοβαρές μελέτες από καθηγήτριες στον Καναδά, π.χ., που όλο κι όλο αυτό που βλέπουν εδώ είναι την εκμετάλλευση νεαρής κοπέλας από τον καθηγητή της. Κι όμως, η Ελοΐζα δεν ήταν διόλου θύμα και ήταν δε πολύ πιο μπροστά από την εποχή της».

• «Το αξιοπερίεργο, με τη ματιά τη σημερινή, είναι ότι ο Αβελάρδος ερμηνεύει τον ευνουχισμό του όχι ως ειδική ακρωτηρίαση αλλά δίνει ένα δικίο στον θείο. Βλέπει ότι η εκδίκηση έχει μία λογική συνέπεια. Η εκδίκηση έρχεται από τα γερμανικά ήδη και δικαιώνει την οικογένεια που

αισθάνεται αδικημένη. Αυτός την πράξη την αφομοιώνει, αναζητεί τη μετάνοια και στο τέλος συμφιλιώνεται με την ιδέα του ευνουχισμένου άνδρα. Εξάλλου, είχε κι άλλα βάσανα: τον πόλεμο που δεχόταν για τις φιλοσοφικές του θέσεις. Από την άλλη, τόσο ο Αβελάρδος όσο και η Ελοΐζα δεν μετανιώνουν για το ερωτικό πάθος που έζησαν. Συμφιλιώνονται με τη μοίρα τους και παραμένουν ο ένας κοντά στον άλλο. Εκείνη δεν θυσιάζει τον έρωτά της με αυτή την έννοια αλλά δεν τρελαίνεται κιόλας και αυτό είναι το ωραίο με αυτή την ιστορία. Διατηρεί κάτι το λυτρωτικό η ιδέα του ότι βγαίνουμε από το σώμα μας παραμένουμε ερωτευμένοι διοχετεύοντας τον έρωτά μας σε ένα άλλο πεδίο που είναι ίσως και πιο ουσιαστικό».

Η ecomm**bx** παρουσιάζει

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
...που δεν τελειώνει

**ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ**
ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ του Βιτσέντζου Κορνάρου
EROTOKRITOS by Vitsentzos Korumaros
Produced by: National Theatre of Northern Greece
10/1/2024 20:30

FREEDOM CANDLEMAKER
AGELESS
12/01/2024 20:30

**STILL! ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ ΠΟΥ
ΓΥΡΙΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**
STILL! A STATUE THAT TRAVELLED THE WORLD
13, 14/01/2024 16:00

**4FRONTAL
ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΕΣ** της Νεφέλης Μαϊστράλη
Σκηνοθεσία: Θανάσης Ζερίτης, Χάρης Κρεμμύδας
Παραγωγή: Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου 2023
SPYRIDOULES by Nefeli Maistrali
16/1/2024 20:30

Διοργανωτές
Organisers:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

Αργυρός Χορηγός
Silver sponsor:

CYPRUS
PUBLIC
TRANSPORT

Χάλκινος Χορηγός
Bronze sponsor:

Deloitte
Legal

Χορηγός φιλοξενίας
Hospitality sponsor:

THE CLASSIC
hotel

Χορηγός επικοινωνίας
Media sponsor:

LOVE
100.7 FM
95.1 & 105.7

Εισιτήρια
Tickets:

SolidOut
TICKETS

#Nicosia2030 Υποψήφια για Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

Πέμπτη 21/12/2023, στις 6:00 μ.μ.

Στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου

Χάρισε ένα βιβλίο,
δυνάμωσε το φως

Επιστολή:
ΦΩΤΙΝΗ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

45

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
DE ΕΣΘΙΑ
EN ΝΙΚΟΣΙΑ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ

Τζον Ακομφρα

Το έργο του 66χρονου Βρετανού καλλιτέχνη και συγγραφέα, με καταγωγή από την Γκάνα, σερ Τζον Ακομφρα παρουσιάζεται στη Φρανκφούρτη, στον εκθεσιακό χώρο Schirn. Ο Ακομφρα είναι πολυδιάστατος δημιουργός, που δοκιμάζει σχεδόν όλα τα μέσα. Στη Φρανκφούρτη, το κοινό εκτίθεται σε μια υποβλητική εμπειρία μπροστά στις εγκαταστάσεις βίντεο του Ακομφρα, που εξερευνούν τοπία μνήμης, ταυτότητας, ρατσισμού και προκαταλήψεων μέσα από μια αμιγώς ποιητική προσέγγιση.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Καμίγ Πισαρό

Πρωτοπόρος του ιμπρεσιονισμού, ο Καμίγ Πισαρό (1830-1903) προκαλεί διαρκές ενδιαφέρον σε ερευνητές και ιστορικούς της τέχνης. Πρόσφατα, μεταφράστηκε στα αγγλικά η νέα βιογραφία του, την οποία έγραψε στα γαλλικά η 88χρονη Γαλίδα ιστορικός και βιογράφος Ανκα Μουλσνί. Στη βιογραφία εξετάζεται και κατά πόσον η εβραϊκή καταγωγή του Πισαρό (γεννημένου στην Καρραϊβική) επέδρασε στην καλλιτεχνική εξέλιξη αυτού του ανεξάρτητου και ελεύθερου πνεύματος.

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ

Επιστροφές

Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βιρτζίνια ανακοίνωσε τον επαναπατισμό αρχαιοτήτων στις χώρες προέλευσης ολοκληρώνοντας σχετικό έλεγχο. Υπήρχαν καταγγελίες για 28 εκθέματα προερχόμενα από Ιταλία, Τουρκία και Αίγυπτο με βάσιμες υποψίες ότι ήταν προϊόντα αρχαιοκαπηλίας. Οι υποψίες επιβεβαιώθηκαν και οι αρχαιοίτες επιστράφηκαν, δημιουργώντας καλό προηγούμενο στον αγώνα κατά της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Στη φωτογραφία, ασκός για οίνο από τη νότια Ιταλία.

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ

Σερ Ουίλιαμ Τζίλις

Η Βασιλική Ακαδημία της Σκωτίας παρουσιάζει αναδρομική έκθεση ενός επιφανούς τέκνου της σκωτσέζικης εικαστικής παράδοσης, του σερ Ουίλιαμ Τζορτζ Τζίλις (1898-1973). Έργα ζωγραφικής, σχέδια, φωτογραφίες, αρχεϊακό υλικό και αντικείμενα από την καλλιτεχνική σταδιοδρομία του κληροδοτήθηκαν μετά τον θάνατό του στη Βασιλική Ακαδημία, η οποία κατέχει τη μεγαλύτερη συλλογή έργων του παγκοσμίως. Η έκθεση διοργανώνεται για να τιμήσει την επέτειο των 50 ετών από τον θάνατό του.

ΠΑΡΙΣΙ

Ανεκτίμητες αντίκες

Στο Παρίσι, θα δημοπρατηθούν από τον οίκο Osenat εξαιρετικά συντηρημένα συλλεκτικά αυτοκίνητα της προπολεμικής περιόδου και της δεκαετίας του 1940, γεγονός που έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον επίδοξων αγοραστών ή απλώς εραστών του αυτοκινήτου. Θα εκτεθούν προηγουμένως στην έκθεση Retromobile, που θα εγκατασταθεί στις 31 Ιανουαρίου πριν από τη δημοπράτησή τους, στις 3 Φεβρουαρίου. Τα αυτοκίνητα είναι όλα από τις φημισμένες γαλλικές αυτοκινητοβιομηχανίες Delage, Delahaye και Talbot.

Ναπολιτάνικες μπαρόκ φιγούρες στην καθιερωμένη φάτνη των Χριστουγέννων.

Η μπαρόκ φάτνη στο Μетроπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης

Η ομορφιά της μπαρόκ ναπολιτάνικης παράδοσης της φάτνης των Χριστουγέννων είναι επάξιο έθιμο και για το Μетроπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Εκεί, στην πτέρυγα των αιθουσών της μεσαιωνικής τέχνης, σε μια μισοφωτισμένη ατμοσφαιρική σύνθεση, μπορεί να δει κανείς κάθε χρόνο για την περίοδο των Χριστουγέννων το μεγάλο στολισμένο έλατο, ύψους 6 μέτρων, και τη διάσημη χριστουγεννιάτικη φάτνη. Τουρίστες συρρέουν κάθε χρόνο για τη δουν και να τη φωτογραφίσουν. Είναι μια

ετήσια παράδοση που έχει όμως και τον χαρακτήρα περιοδικής έκθεσης, καθώς οι φιγούρες της φάτνης είναι αυθεντικά έργα τέχνης του ναπολιτάνικου μπαρόκ του 18ου αιώνα. Η ατμόσφαιρα είναι υποβλητική, καθώς η φάτνη είναι τοποθετημένη μπροστά στο θραύσμα του καθεδρικού ναού του Βαγιαδολίδ (16ος-17ος αι.) δημιουργώντας μια οπτική και αισθητηριακή εντύπωση που αναβλύζει ως θρίαμβος του καθολικισμού. Αυτό συμβαίνει δίπλα στο χριστουγεννιάτικο έλατο, κατάφορτο με στολίδια,

που προέρχεται από την προτεσταντική παράδοση.

Είναι, με άλλα λόγια, μια σύνθετη εμπειρία που βαπτίζει τον επισκέπτη στο φως της ομορφιάς και της κατάνυξης. Είναι βαθιά ριζωμένη νεοθωροκτική παράδοση, το προσκύνημα αυτής της ναπολιτάνικης φάτνης. Η καταγωγή αυτής της παράδοσης μέσα στο Μетроπολιτικό Μουσείο ανιχνεύεται μερικές δεκαετίες πίσω, στην ιδιωτική συλλογή της Λορέτα Χάινς Χάουαρντ (1904-1982), που ήταν καλλιτέχνης και η ίδια. Είχε πάθος

με τη συλλογή από ναπολιτάνικες φιγούρες για τις φάτνες της μπαρόκ παράδοσης. Είναι ένας ολόκληρος κόσμος χειροτεχνίας, υψηλής τέχνης και θρησκευτικού αισθήματος. Η Λορέτα Χάινς Χάουαρντ άρχισε να συλλέγει αυτές τις μπαρόκ καθολικές φιγούρες το 1925, σε πολύ νεαρή ηλικία, και σταδιακά συγκρότησε μια σημαντική συλλογή. Το 1957, αποφάσισε να εκθέσει για πρώτη φορά τις φιγούρες και τους αγγέλους της. Επτά χρόνια αργότερα, το 1964, πρόσφερε τη συλλογή της, αποτελούμενη από

233 κομμάτια ανεκτίμητης αξίας, στο Μетроπολιτικό Μουσείο Τέχνης. Η Χάουαρντ απεβίωσε το 1982, σε ηλικία 78 ετών, αλλά η παράδοση συντηρήθηκε από την οικογένειά της και το ίδιο το μουσείο, που στήριξε ένα έθιμο που το ευρύ κοινό είχε αγκαλιάσει και αγαπήσει.

Η φάτνη θα παραμείνει σε δημόσια έκθεση έως τις 7 Ιανουαρίου 2024. Οι φιγούρες έχουν μέγεθος από 30 έως 40 εκατοστά και συγκροτούν μια πυκνή και γοητευτική έκφραση της μπαρόκ αισθητικής.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο Ιππότης της Μελαγχολίας χορεύει

Η πανούκλα μπήκε στην Τοσκάνη μέσω Πίζας τον Ιανουάριο του 1348. Κατευθύνθηκε προς τη Φλωρεντία κι έπειτα ακολούθησε νότια πορεία, προς Σιένα.

Ήταν πλέον αδύνατο να γίνουν φυσιολογικές χριστιανικές κηδείες. Δεν υπήρχε κανένας για να θρηνήσει τους νεκρούς. Ο καθένας ανέμενε μοιρολατρικά τον δικό του θάνατο. Ογδόντα χιλιάδες άνθρωποι νεκροί μόνο στη Σιένα μέσα σε μόλις πέντε μήνες.

Όταν όμως ο Μαύρος Θάνατος άρχισε να υποχωρεί, όσοι είχαν επιζήσει παραδόθηκαν σε ένα όργιο απολαύσεων: καλόγεροι, ιερείς, μοναχές, λαϊκοί άνδρες και γυναίκες «αφέθηκαν και πήγαν» σε απολαύσεις κάθε τύπου, γράφει στο «This Mortal Coil. A History of Death» ο Αντριου Ντόιγκ.

Η πανούκλα, η πείνα και ο πόλεμος, μαζί με τον θάνατο τον

«Κατάγομαι από την κόλαση και θα επιστρέψω στην κόλαση», έλεγε ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος.

Ιδίω, ήταν οι τέσσερις καβαλάρηδες της Αποκάλυψης κατά τον Μεσαίωνα, συνεχίζει ο Ντόιγκ, καθηγητής Βιοχημείας στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ. Σήμερα, οι αιτίες θανάτου είναι τελείως διαφορετικές: καρδιακή ανεπάρκεια, καρκίνος, εγκεφαλικό, άνοια.

Ο κύριος Γκρι, πάντως, προτιμά να επιστρέψει σε εκείνη την οργιαστική εικόνα ζωής τον Μεσαίωνα, με το βύθισμα στις ηδονές και το χάσιμο στη στιγμή προτού καθεί και αυτή για πάντα.

Όσοι είχαν επιζήσει παραδόθηκαν σε ένα όργιο απολαύσεων: καλόγεροι, ιερείς, μοναχές, λαϊκοί «αφέθηκαν και πήγαν» σε ηδονές κάθε είδους.

Για να χαρεί, του μεταφέρω μια κουβέντα που είχα πολύ πρόσφατα με τον μεσαιωνολόγο Νίκο Καραμπάκη πάνω στο θέμα της ακολουσίας στον Μεσαίωνα (βλ. σημερινό ένθετο, σελ. 5).

«Είναι διαδεδομένη σε εμάς σήμερα η ιδέα του εξιδανικευμένου έρωτα στον Μεσαίωνα: του έρωτα εξ αποστάσεως, που δεν περιλαμβάνει τη σωματική επαφή, που ολοκληρώνεται με την πρώτη ματιά, τελευταίο θύμα του οποίου θεωρείται ότι ήταν ο Δάντης. Αυτός ο έρωτας μυθοποιήθηκε από τους τροβαδούρους, όμως, στην καθημερινή ζωή τα πράγματα δεν ήταν έτσι. Υπήρχε ακολουσία. Στην έξοδο των εκκλησιών μετά τη θεία λειτουργία, για παράδειγμα, γίνονταν όλο το ψωνιστήρι. Τα ξέρουμε αυτά όλα και από το “Δεκαήμερον” του Βοκκάκιου και τις “Ιστορίες του Κάντερμπερι” του Τσόσερ».

Ο κύριος Γκρι απολαμβάνει την ακόλουθη πληροφορία που μου δίνει ο Ν. Καραμπάκης: «Λένε πως ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος, ο οποίος εκκλησιαζόταν τακτικότητα και με μεγάλη ευσέβεια, είχε ακόρεστη σεξουαλική πείνα. Έχει γραφτεί ότι ο ίδιος έλεγε: “Κατάγομαι από την κόλαση (σ.σ. ο μύθος ήθελε την οικογένειά του να κατάγεται από μια νεράιδα της κόλασης) και θα επιστρέψω στην κόλαση”».

Οι ασθένειες άλλαξαν, αυτό όμως όχι, ειδικά σε εποχές όπως η σημερινή, που καλπάζει ένας άλλος έφιππος ιππότης: αυτός της Μελαγχολίας.

«Θυμάσαι εκείνο τον ωραίο διόσκο των Dead Can Dance, με το μεσαιωνικό Saltarello; Λες και χορεύουν γυνές, χλωμές φιγούρες του Ιερώνυμου Μπος σε έναν τόπο κάπου ανάμεσα στον παράδεισο και στην κόλαση».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ

Ινστρουμένταλ ευαισθησίες για τη «Lady»

Τι μπορεί να κάνει τον ακροατή να προσέξει μουσικές χωρίς τους στίχους που έγιναν διάσημα, ολοκληρωμένα τραγούδια με τη φωνή της Μπίλι Χολιντέι; Στο εξώφυλλο του δίσκου του Ουέμπστερ Γιανγκ «For Lady» (Prestige, 1957, ηχογραφημένο: 14/6/1957), δύο χρόνια πριν από τον θάνατο της Χολιντέι στα 44 της από κίρρωση ήπατος σε άθλια οικονομική κατάσταση, βλέπουμε τη θρυλική ερμηνεύτρια, συνθέτρια, τραγουδοποιό, μουσικό, με πλάτη προς εμάς να κρατάει στο δεξί της χέρι μια κλειστή ομπρέλα, σαν να «κρύβεται» η φωνή της και νιώθουμε πόσο ταιριαστό είναι το εξώφυλλο με την ουσία και τη μορφή αυτού του αριστουργηματικού ινστρουμένταλ αφιερώματος.

Ο Ουέμπστερ Ινγκλνις Γιανγκ (τον Δεκέμβριο, 91 χρόνια από τη γέννησή του: 3/12/1932 και 10 χρόνια από τον θάνατό του: 13/12/2003) δεν έχει καμία σχέση με τον Μπεν Ουέμπστερ ούτε με τον Λέστερ Γιανγκ, ο οποίος της έδωσε το προσωνύμιο «Lady Day», οι οποίοι υπήρξαν από τους κατά καιρούς συνεργάτες της. Δεν πρέπει να τον συγχέουμε με τον Αμερικανό Ουέμπστερ Α. Γιανγκ, νεοκλασικό συνθέτη συμφωνιών, μπαλέτων και οπερών. Αμερικανός τζαζ τρομπετίστας-κορνετίστας, γεννημένος στην Κολούμπια της Νότιας Καρολίνας, μεγαλωμένος στην Ουάσιγκτον, προσέγγισε την τρομπέτα μέσω δώρου της μητέρας του, οικιακής βοήθου, από τις οικονομίες της. Διδάχτηκε από τον Λούις Αρμسترونγκ κάποια βασικά στην κορνέτα, ενώ ακολούθησε πιο συγκροτημένη εκπαίδευση.

Μετά τη θητεία του στην πολεμική αεροπορία στην Ιαπωνία στον πόλεμο της Κορέας, ο Γιανγκ έπαιξε στο Chitlin' Circuit με τον πιανίστα Χάμπτον Χος και τον σαξοφωνίστα Ρικ Χέντερσον. Μέλος σε στρατιωτική μπάντα του Χος και μπάντες παρέλασης, γνωστός αρχικά ως «Little Diz» λόγω μουσικής ομοιότητας με τον

Το εξώφυλλο του δίσκου «For Lady» του Ουέμπστερ Γιανγκ.

Η Μπίλι Χολιντέι στη συναρπαστική, αφιερωματική εκδοχή του κορνετίστα Ουέμπστερ Γιανγκ.

Ντίτζι Γκιλέσπι, συνέπραξε με Τζον Κολτρέιν, Ντέξτερ Γκόρντον, Τζάκι ΜακΛίν και ήταν μουσικός διευθυντής-ενορχηστρωτής των Αϊκ και Τίνα Τάρνερ. Με παρακίνηση του Μάιλς Ντέιβις, μετακομίζει τέλη δεκαετίας του '50 έως το 1965 στην Νέα Υόρκη, λίκνο της διεθνούς τζαζ, παίζοντας με Λέστερ Γιανγκ και Μπαντ Πάουελ.

Δισκογραφικά ακμάζει τη διετία 1957-58 συμμετέχοντας στο «Tuba Sounds» του Ρέι Ντράπερ (Prestige 1957) όπου υπάρχει και η σύνθεση του «House Of Davis», αφιερωμένη στον Μάιλς Ντέιβις, σε τέσσερις δίσκους του Τζάκι ΜακΛίν, στο «Interplay for 2 Trumpets and 2 Tenors» (Prestige 1957) με τους Τζον

Κολτρέιν, Ιντρίς Σουλεϊμάν, Μπόμπι Τζάσπαρ κ.ά. Η προσωπική του δισκογραφία περιλαμβάνει τα «For Lady» (1957) και «Webster Young Plays the Miles Davis Songbook Vol. 1, 2, 3» (VGM 1981) με ηχογραφήσεις 1961 και 1980.

Στο «For Lady» παίζοντας κορνέτα ηγείται του εξαιρετικού σχήματος του τενόρο σαξοφωνίστα Πολ Κουινιτσέτ, του πιανίστα Μαλ Γουόλντρον, του καθαρίστα Τζο Πούμα, του κοντραμπασίστα Ερλ Μέι και του ντράμερ Εντ Θίγκιεν, εστιάζοντας στο μουσικό μέρος σπουδαίων τραγουδιών που έκανε η Χολιντέι πασιγνώστα. Ο Γιανγκ ανασκευάζει με μοναδική διεισδυτικότητα, σπάνια εκφραστικότητα, τον ζεστό του ήχο, συγγενή αυτού του Μάιλς, τις μελωδίες στις οποίες μεγαλούργησε η φωνή της Χολιντέι. Έχει συμπαραστάτη βέβαια τον Μαλ Γουόλντρον με εξαιρετικές συγχορδίες και συναρπαστικές πιανιστικές φράσεις, που στάθηκε συνοδός-πιανίστας της Χολιντέι την τελευταία δι-

ετία της και κυκλοφόρησε το σόλο πιανιστικό αφιερωματικό άλμπουμ σε αυτή «Blues for Lady Day» (Freedom 1972). Λυρισμός, cool jazz υποδειγματικά παιγμένη με υψηλότητες προδιαγραφές και το απαλό, τρυφερό, νωχελικό, βαθιά συναισθηματικό, μελαγχολικό, γλυκόπικρο παιζιμό του με μια πρωτοφανή διαύγεια καταθέτουν φόρο τιμής τόσο στον Μάιλς όσο και στη Χολιντέι. Άλμπουμ συγκινητικό με φρέσκες μελωδίες και μπαλάντες διευρυμένες χρονικά, αφού η αποκλειστικά μουσική ευφάνταστη ματιά μεταμορφώνει τα τριέλπτα πρωτότυπα τραγούδια σε εκτεταμένες συνθέσεις (7-9 λεπτών). Ιδιαίτερης ευαισθησίας αποδεικνύονται η ινστρουμένταλ εκδοχή του «Strange Fruit» με τη δραματική κορύφωσή της και τον πρωτότυπο, ευρηματικό ρόλο των ντραμς, στερημένη βεβαίως των στίχων του συνταρακτικού πολιτικού ποιήματος διαμαρτυρίας του Αμπελ Μίροπολ (ψευδώνυμο: Λιούις Άλαν), τα εκφραστικά, συναισθηματικά φορτισμένα «God Bless the Child», «Don't Explain», «Moanin' Low», «Good Morning Heartache», αλλά και η εναρκτήρια επτάλεπτη πρωτότυπη σύνθεση του Γιανγκ «The Lady» με λεπτές αρμονίες, αυθεντική ομορφιά, εκτελεστική αρτιότητα.

Κάπου, στη συγκλονιστική αυτοβιογραφία της «Η Κυρία τραγουδάει τα μπλουζ» (μτφρ. Ιουλία Παλλίδη, νέα έκδοση: Αγρα, Αθήνα 2023), αναφερόμενη στο «Strange Fruit», η Χολιντέι γράφει: «Δούλεψα σαν δαιμονισμένη γιατί δεν ήμουν καθόλου σίγουρη ότι θα το 'βγαζα ή ότι θα μπορούσα να μεταδώσω, σ' ένα κοινό με παρά στο κλαμπ, τα πράγματα που για μένα είχαν σημασία». Όμως η ακρόαση του «For Lady» δείχνει ότι όσο μαγευτικά ακούγεται το τραγούδι με τη φωνή της, άλλο τόσο γοητευτικό πχει στην ινστρουμένταλ εκδοχή του. Και αυτό ισχύει για ολόκληρο τον καθηλωτικό αυτό δίσκο.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΒΕΛΗ ΧΑΤΖΗΖΗΣΗ

Η Κυβέλη Χατζηζήση γεννήθηκε στην Αθήνα. Έχει σπουδάσει δημοσιογραφία και έχει εργαστεί σε εφημερίδες και περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας («Αυγή», «Εθνος», «Το Βήμα», «Ταχυδρόμος», «Marie Claire»). Από το 2020 έχει ενταχθεί στο δυναμικό της αθηΝΕΑΣ. Ασχολείται, κατά κύριο λόγο, με το πολιτιστικό, το διεθνές και το κοινωνικό ρεπορτάζ, ενώ διευρύνει τις γνώσεις της σπουδάζοντας ευρωπαϊκό πωλιτισμό στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. «Ο λαβύρινθος της Ελλάς» (εκδ. 24 γράμματα) είναι το πρώτο της μυθιστόρημα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τον «Ανθρωπο του ψεύδους» του Σκοτ Πεκ (Κέδρος), ένα εύπεπτο αλλά επιστημονικά έγκυρο βιβλίο του Αμερικανού ψυχιάτρου, που ξεφυλλίζω συχνά πυκνά για να μην ξεχνάω τα κρυμμένα χαρακτηριστικά των νάρκισσων – οι οποίοι, παρεμπιπτόντως, κυκλοφορούν... ελεύθερα παντού!

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Θυμήθηκα για μια ακόμη φορά πως η αδικία είναι ανίατη ανθρώπινη νόσος. Τουλάχιστον στα μυθιστορήματα υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες να την πληρώσει ο σωστός άνθρωπος για τον σωστό λόγο (από «Τα σακιά» της Ιωάννας Καρυστιάνη).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Κανένα, γιατί δεν έχω χρόνο. Θα ήθελα όμως να ξαναδιάβαζα τους «Αθλίους» του Ουγκώ.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Σε ερμηκή παραλία κάτω από τη σκιά των δέντρων ξαπλωμένη σε μια αιώρα με αδέσποτους σκύλους και την πολυτιμη συντροφιά τους πλάι μου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Οχι φυσικά! Νιώθω ενοχές για ένα σωρό άλλα πράγματα. Μου φτάνουν και μου περισσεύουν!

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η αμεσότητα στη γραφή και η ευαισθησία των ηρώων.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Οι «Παρατηρήσεις πάνω στα χρώματα» του Λούντβιχ Βιγκεστάιν (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης), γιατί προσπαθώ να καταλάβω πώς επεξεργάζεται η λογική μας την εικόνα που βλέπουμε με τα μάτια μας. Παράλληλα, τον «Ανθρωπο που τα είδε όλα» της Ντέμπορα Λέβι (Gutenberg), μια αλληγορία για την Ιστορία της Ευρώπης στον 20ό αιώνα.

Τι μέσα θα χρησιμοποιήσει η πρωίδα να ανακαλύψει τον εαυτό της;
Τα πάντα! Θεμιτά και αθέμιτα. Τον χρόνο της καθημερινότητάς της, την αγάπη των γονιών της, την απελπισία των ανθρώπων γύρω της, την ακατέργαστη φιλοδοξία της να επιβληθεί στο κενό που νιώθει. Η Ελληνίς από τις ηρωίδες του βιβλίου μου είναι ένα πολυπρισματικό πλάσμα, σαν πολυλόξο από εμάς.

Μπορούν να ξεπεραστούν, άραγε, ο φόβος και η αγωνία ενός ανθρώπου;
Το ίδιο αναρωτιέμαι κι εγώ...

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Πινελόπη, μέσα κι έξω από τα δόντια

ΑΓΓΕΛΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ
Μίλα, Πινελόπη!
Παν. Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 424

«**Λογοτεχνικές** μεταμορφώσεις της μυθικής ηρώιδας στην Ελλάδα και στον δυτικό κόσμο από τον 19ο αιώνα ως τις μέρες μας» είναι ο κατατοπιστικός υπότιτλος. Καθώς η συγγραφέας είναι γνωστή νεοελληνίστρια πανεπιστημιακός, εύλογα η/ο κοινή/ός αναγνώστρια/ης θα «κουμπωθεί» υποθέτοντας ότι θα βρεθεί αντιμέτωπη/ος με ένα βιβλίο βαρύ όχι επειδή είναι «κοντρό», δηλαδή πολυσέλιδο, αλλά επειδή αναμένεται δύσπεπτο. Την/τον περιμένει ευχάριστη έκπληξη: σπανιότατα έχουμε βιβλία ποιστικής επιστημονικής εκλαίκευσης από ελληνικές πένες, σχεδόν ποτέ στο πεδίο της φιλολογικής μελέτης/δοκιμίου. Εδώ, και το θέμα είναι ελκυστικό, και η πραγμάτευσή του τέρπει με τη χρήση ενός χυμώδους καθημερινού λεξιλογίου και με την επιστράτευση ενός ανάλαφρου, χιουμοριστικού ύφους που χαρακτηρίζει τη συγγραφέα και υπό τη λογοτεχνική της ιδιότητα. Η Καστρινάκη παραθέτει και σχολιάζει τις περιπέτειες της ομηρικής ηρώιδας στα χέρια των λογοτεχνών αλλά και, σποραδικά, του κινηματογράφου και της ζωγραφικής. Από τις

124 πηγές της, οι 66 αφορούν έργα ποιητικά. Επειτα από σύντομη περιδιάβαση σε παλαιότερες εποχές, αντιμετωπίζει συνοπτικά τον 19ο αιώνα για να διεξέλθει τον 20ό, φτάνοντας μέχρι τις μέρες μας. Σχολιάζει κριτικά τη λογοτεχνία με τη βοήθεια της κοινωνικοπολιτικής ιστορίας και της ιστορίας των ιδεών. Βλέπουμε τις λογοτεχνικές Πινελόπες να εξελίσσονται παράλληλα, σε απόκλιση ή και σε σύγκρουση με τις αντιλήψεις για τη θέση της γυναίκας σε διαφορετικά ιστορικο-πολιτισμικά συμφραζόμενα. Αλλά γιατί πρέπει να μας μιλήσει ειδικά η Πινελόπη και όχι η Ελένη ή η Κλυταιμνήστρα;

Για τον απλούστατο λόγο, εξηγεί η Καστρινάκη, ότι η σύζυγος του Οδυσσέα είναι τετριμμένη. Είναι ο βαρετός μέσος όρος προσφέρεται ακριβώς για τον λόγο αυτόν, για να παρακολουθήσουμε μέσα από το λογοτεχνικό της αποτύπωμα την εξέλιξη των κοινωνιών. Όπως είναι

αναμενόμενο, παρακολουθούμε την Πινελόπη να μετασχηματίζεται, να αλλάζει, καθώς αλλάζει η θέση της γυναίκας στη Δύση. Στην αρχή είναι πιστή, μελαγχολική, συγκρατημένη. Κάπου κάπου τολμάει να φλερτάρει. Τόσο φυσικό μας φαίνεται αυτό, που απορούμε σχεδόν: μα δεν το γράφει και στον Ομηρο; Δεν αργεί να γίνει άπιστη, ηδονίστρια, ειρηνίστρια, θυμωμένη, εξεγερμένη. Κάποτε οι ρόλοι αντιστρέφονται πλήρως: υπάρχουν Πινελόπες που πρωταγωνιστούν, κάνοντας πέρα τον ένδοξο σύζυγο. Ανάλογα, βέβαια, πληθαίνουν και οι γυναικείες πένες στο λογοτεχνικό προσκήνιο. Η μελέτη στοχεύει να καλύψει εξαντλητικά τον ελληνικό χώρο. Αντιθέτως συμπεριλαμβάνει αντιπροσωπευτικά λογοτεχνικά έργα του δυτικού κόσμου – εύλογο και αυτό, μιας και τα ομηρικά έπη αποτελούν εδώ και αιώνες κοινή πολιτισμική μήτρα για ολόκληρη τη Δύση.

Όπως είναι φυσικό σε μια ερ-

γασία τόσο εκτεταμένη, η συγγραφέας αρκείται να μας παρουσιάσει τι «λέει» κάθε φορά ρητά η ηρώιδα, οι συμπρωταγωνιστές της ή/και η φωνή που αφηγείται ως συγγραφικό ή ποιητικό υποκείμενο. Δεν προχωράει σε ερμηνεία σε βάθος των επιμέρους έργων – άλλωστε περιλαμβάνει στο πολύχρωμο υφαντό της πολλά κατώτερης ποιότητας έργα, που δεν ενδείκνυνται για κάτι τέτοιο, ενώ μας βοηθούν σημαντικά να καταλάβουμε την εποχή. Η στόχευση είναι το πανοραμικό, το μεγάλο υφαντό. Από τον Παλαμά λοιπόν και τον Βάρναλη (που πραγματεύεται με εντυπωσιακά προχωρημένο τρόπο τη γυναικεία σεξουαλικότητα στη δική του Πινελόπη), με έναν ενδιαφέροντα σταθμό στη νεαρή τότε ποιήτρια Κλεαρέτη Δίπλα (1898-1977) περνάμε, ακολουθώντας την ύφανση της Καστρινάκη, από τον Καζαντζάκη και τον Τζόυς και φτάνουμε στις σύγχρονες ποιήτριες στην Ελλάδα και αλλού, από την Αγγελάκη-Ρουκ μέχρι την Κάρολ-Αν Ντάφου και την Ολγα Παπακώστα, χωρίς στιγμή να βαρεθούμε, σταματώντας για να μελαγχολήσουμε, να γελάσουμε, να συζητήσουμε κάτι που ανακαλύψαμε στις πλούσιες αυτές σελίδες, και συχνά να αναστοχαστούμε.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

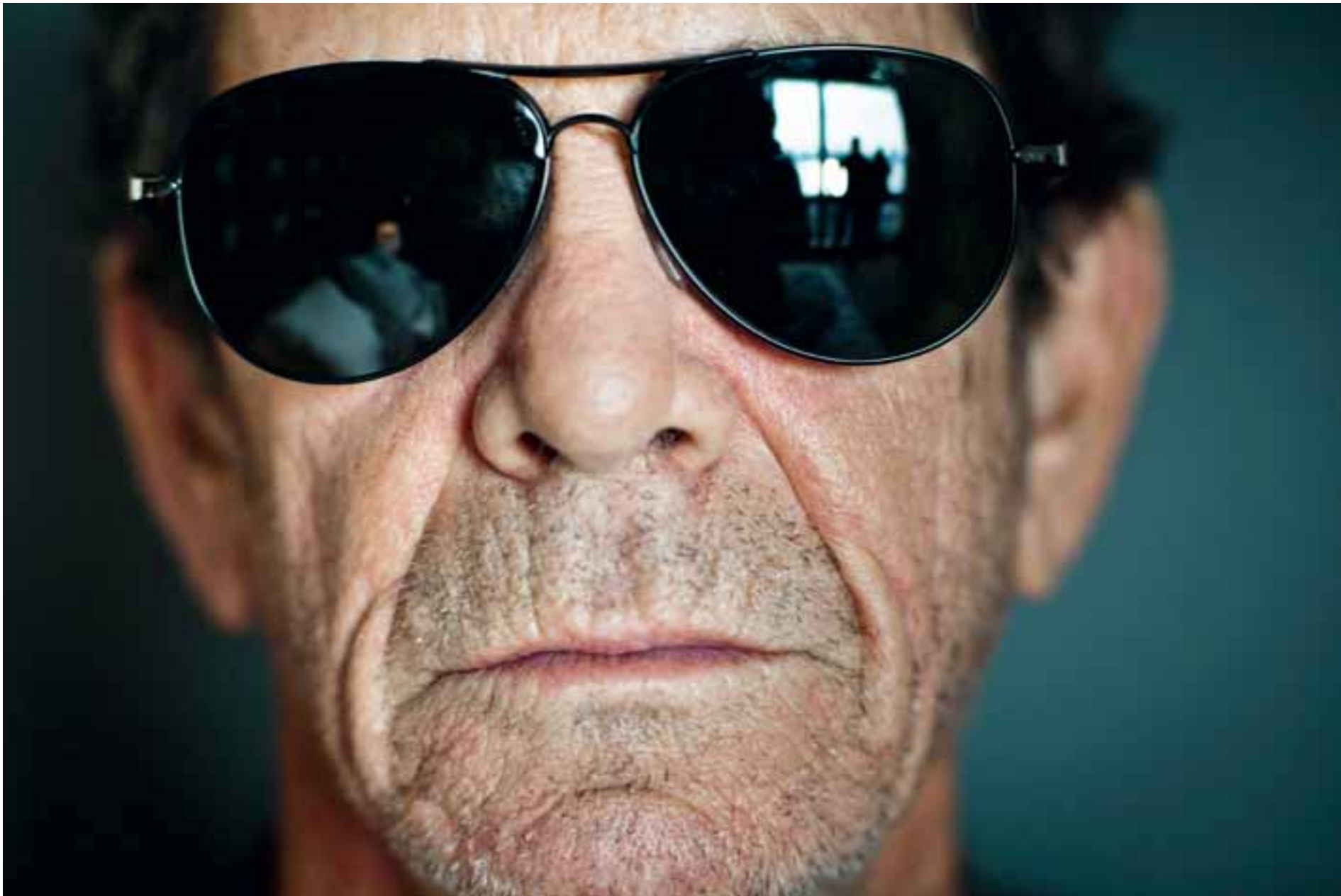
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΠΡΗΣ
Το ζείμπέκικο της Ευδοξίας
Εκδόσεις Εν τύποις

Οι εκδόσεις Εν Τύποις με πλούσια εκδοτική δραστηριότητα στον τόπο μας καλύπτουν μια ευρεία γκάμα θεματολογίας, από λογοτεχνία –ποίηση και πεζό, θεολογία, θρησκεία, παιδικό και νεανικό βιβλίο, κοινωνιολογία, ιστορία, μέχρι πολιτική. Το βιβλίο του Γ. Κυπρή «Το ζείμπέκικο της Ευδοξίας» εκδόθηκε το 2021 και ανήκει στη σειρά των ιστορικών μυθιστορημάτων. Πέντε εντελώς φανταστικά πρόσωπα, που γεννήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '50, σε ένα μικρό χωριό του κατεχόμενου από το 1974 μέρους του νησιού μας, κουβαλούν μαζί τους το βαρύ φορτίο της Ιστορίας του τόπου μας, μιας Ιστορίας στο γράψιμο της οποίας βρίσκουν τους εαυτούς τους ενίοτε πρωταγωνιστές, κομπάρσους ή απλούς θεατές. Σκοπός του μυθιστορηματος είναι να δείξει πως πίσω από κάθε έναν αριθμό των 200.000 προσφύγων, των 4.000 πεσόντων και των 1619 αγνοουμένων βρίσκεται ένα πραγματικό πρόσωπο με τη δική του ιστορία, βιώματα, οικογένεια και φίλους, με τα δικά του όνειρα και οράματα που γκρεμίστηκαν ξαφνικά, κάποια μέρα του Ιούλη και του Αυγούστου του 1974...

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται ηλεκτρονικά από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-Library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

CHAD BATAUL / THE NEW YORK TIMES

Ο Λου Ριντ αποδεικνύει πως όταν κάτι είναι προσωπικό, εξομολογητικό, γυμνό και ειλικρινές, έχει τη δύναμη να απευθυνθεί σ' ένα ευρύτερο πεδίο, που τελικά περιλαμβάνει την καρδιά μας.

Ο μυθιστοριογράφος του ροκ εν ρολ

Δέκα χαρακτηριστικά τραγούδια του μεγάλου Αμερικανού μουσικοσυνθέτη, που «έφυγε» πριν από δέκα χρόνια

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Θυμάμαι ακριβώς πότε έμαθα για τον θάνατο του Λου Ριντ. Βρισκόμουν στο εξοχικό των γονιών μου, η τηλεόραση ανοικτή. Ήμουν στην κουζίνα και άκουσα την είδηση. Πήγα στο καθιστικό. Ο πατέρας μου έβλεπε το βραδινό δελτίο. Τον ήξερε, αλλά κάπως αόριστα. Δεν νομίζω πως ήξερε τα τραγούδια του. «Είχε γεννηθεί την ίδια χρονιά μ' εμένα», σχολίασε. Πράγματι, δύο μήνες διαφορά. Μέσα στα επόμενα χρόνια δεν σταμάτησα ν' ανακαλύπτω τους προσωπικούς του δίσκους. Αδικά, εξακολουθούν να βρίσκονται στη σκιά των Velvet Underground. Όταν, πριν από δύο χρόνια, πήρα στα χέρια μου το «I'll Be Your Mirror», τον συγκεντρωτικό τόμο με τους στίχους του –ο τίτλος από το τραγούδι που είναι η διακήρυξη της στιχουργίας του–, κατάλαβα πως ακόμα και αν δεν ήταν ο μεγαλύτερος ποιητής του ροκ εν ρολ (είναι ο δεύτερος), ήταν σίγουρα ο σπουδαιότερος μυθιστοριογράφος του ροκ εν ρολ, γράφοντας το μεγάλο αμερικανικό μυθιστόρημα, κομματιασμένο σε τραγούδια: μεγάλους μονολόγους για ντραμς και κιθάρα, όπως έλεγε ο ίδιος. Ίδού λοιπόν μια επιλογή από τη διαδρομή του. Δέκα τραγούδια, γνωστά και λιγότερο γνωστά, για τα δέκα χρόνια από τον θάνατό του. Ήταν 27 Οκτωβρίου 2013.

1. «I Found a Reason» («Loaded», 1970) Αδύνατον ν' αποφασίσεις αν είναι ένα γλυκό ή πικρό τραγούδι. Αυτός είναι άλλωστε ο μνηστικός του. Δίνει στον ακροατή μια διφορούμενη διάθεση. Αυτρωτική και μαζί ανέλπιδη. Ίσως επειδή ο Λου Ριντ τραγουδάει με μια καλά καμουφλαρισμένη ειρωνεία, λες και υποδύεται κάποιον που έχει βρει το ταίρι του, χωρίς να το έχει βρει. Οι στίχοι του έχουν το πλεονέκτημα της αφέλειας που κρύβουν στρώσεις από σκοτάδι, καταλήγοντας σ' ένα στίχο που θα μπορούσε να ανήκει στην περιουσία του Πεσόα: «Oh I do believe you are what you perceive». Είμαστε ό,τι αντιλαμβανόμαστε. Το

Έγραψε το μεγάλο αμερικανικό μυθιστόρημα, κομματιασμένο σε τραγούδια: μεγάλους μονολόγους για ντραμς και κιθάρα, όπως έλεγε ο ίδιος.

τραγούδι που ακούω πιο συχνά από τον κατάλογο των Velvets.

2. «Satellite of Love» («Transformer», 1972) Ανεξήγητα, ο αγαπημένος μου στίχος του Λου Ριντ είναι αυτός: «I like to watch things on TV». Αξεπέραστος μέσα στην απλότητά του, καταφέρνει να φτιάξει ένα ολόκληρο δωμάτιο. Συσκευή τηλεόρασης, καναπές, τοίχοι, ένας θεατής που έχει υπνωτιστεί από το φως της οθόνης. Είναι ένα τραγούδι για την ανία, την αγάπη, το διάστημα και τους δορυφόρους, ένα τραγούδι χωρίς νόημα, για το τίποτα, όπως είχε επισημάνει ο Εζρά Φέρμαν, τραγουδοποιός και συγγραφέας ενός μικρού βιβλίου για το άλμπουμ: «Όμως κανείς δεν γράφει για το Τίποτα σαν τον Λου». Που εν μέρει ισχύει.

3. «Families» («The Bells», 1979) Αφού παράτησε τους Velvet Underground, πήγε να δουλέψει στην επιχείρηση του πατέρα του, κάνοντας ένα διάλειμμα από τη μουσική. Χρόνια αργότερα έγραψε αυτό το τραγούδι, που αποδεικνύει πως όταν κάτι είναι προσωπικό, εξομολογητικό, γυμνό και ειλικρινές, έχει τη δύναμη να απευθυνθεί σ' ένα ευρύτερο πεδίο, που τελικά περιλαμβάνει την καρδιά μας. Αν λοιπόν ένας συγγραφέας χρειάζεται έναν αριθμό σελίδων για να γράψει μια οικογενειακή ιστορία (θαλπωρή, δυσλειτουργία, τρυφερότητα, χάος), ο Λου Ριντ χρειάζεται μερικές στροφές, ένα ριφ και μερικά λεπτά. Να γράφεις ένα τέτοιο κομμάτι, μέσα στη θύελλα του πανκ, προσπαθώντας να γίνεις ο ροκ σταρ που δεν μπορείς να γίνεις,

Ο μεγάλος μουσικός κατά την παρουσίαση του βιβλίου του «Rimes - Rhymes» στην γκαλερί «Frank Landau» στη Φρανκφούρτη, το 2012.

σημαίνει πως εμπιστεύεσαι απόλυτα την ποιητική φωνή σου.

4. «My House» («The Blue Mask», 1982) Είναι για ένα σπίτι τη νύχτα, για φαντάσματα και μια ήσυχη συζυγική ζωή. Στο πανεπιστήμιο, ο Λου Ριντ είχε καθηγητή τον Ντελμόρ Σβαρτς. Το έργο του γρήγορα ξεχάστηκε και ο Σβαρτς δεν έγινε διάσημος όπως ο φίλος του Σολ Μπέλου. Πέθανε φτωχός και μισότρελος σ' ένα δωμάτιο ξενοδοχείου, στη Νέα Υόρκη. Τον βρήκαν μέρες αργότερα, νεκρό. Ο Λου Ριντ παίρνει το σώμα του δασκάλου –τον πρώτο σπουδαίο άντρα που συνάντησε ποτέ–, το μεταφέρει στο διαμέρισμά του, που ζει με τη γυναίκα του, και το αφήνει ν' αναπαυθεί μέσα στο τραγούδι: «Our house is very beautiful at night».

Οι προσωπικοί του δίσκοι, άδica, εξακολουθούν να βρίσκονται στη σκιά των Velvet Underground, του συγκροτήματος στο οποίο συμμετείχε στα νεανικά του χρόνια. «Κανείς δεν γράφει για το τίποτα σαν τον Λου», έλεγε ο Φέρμαν.

5. «Doin' the Things that We Want to» («New Sensations», 1984) Αν κάθε καλό κριτικό σημείωμα γράφεται όπως ένα τραγούδι –συντομία, ακρίβεια, ποίηση–, τότε το συγκεκριμένο τραγούδι αντικαθιστά τη φλυαρία της κριτικής. Ο Λου Ριντ παρακολουθεί ένα θεατρικό έργο του Σαμ Σέπαρντ και καταγράφει τις εντυπώσεις του σε στίχους, καθώς αυτοί δραπετεύουν από τη σκηνή και επεκτείνονται μέσα στους κακόφημους δρόμους της πόλης, συναντώντας τους ήρωες του Σκορσέζε. Στην πραγματικότητα, είναι απλώς μια συντροφική χειραψία σε λόγια: «I wrote this song cause I'd like to shake your hand/ In a way you guys are the best friends I ever had».

6. «There Is No Time» («New York», 1989) Ο Φαμπρίς βάζει το «There

Στο «Tatters», φτιάχνει ένα εντυπωσιακό ένδυμα από λάθη και ανεκπλήρωτα πάθη, ακατάλληλο για όσους βιάστηκαν να στεφθούν βασιλιάδες εν ζωή.

Is No Time» στο πικάπ. Λέει στη Ναταλί πως είναι ένα τραγούδι για την επανάσταση. Μετά βγάζουν γυμνοί στο κρεβάτι, κάτω από τα σκεπάσματα. Όλα αυτά συμβαίνουν στο ντεμπούτο της Νοεμί Αβοβσκι «Ξέχασέ με». Ένα ξεχασμένο φιλμ μα αγαπημένο. Ήταν η πρώτη φορά που άκουγα το τραγούδι, βασισμένο στη δομή και τον ρυθμό του «Εκκλησιαστή». Αλλά σαν αντιστροφή της κατάφασης. «Ωρα για να κλάψεις, ώρα να γελάσεις· ώρα να θρηνήσεις, ώρα να γλεντήσεις». Οχι, απαντά ο Λου Ριντ. Δεν είναι η ώρα. Δεν είναι ο καιρός. Δεν υπάρχει χρόνος: «This is the time, because there is no time».

7. «Sword of Damocles - Externally» («Magic and Loss», 1992) Είσαι πενήντα ετών και ο φίλος σου πεθαίνει. Κάνει ακτινοβολίες μήπως κάτι βελτιωθεί. Γράφεις ένα τραγούδι γ' αυτό και είναι πολύ καλό. Σκέφτεσαι λοιπόν πως ο καρκίνος είναι καλός τραγουδοποιός. Μόνο που κανένα τραγούδι δεν αρκεί για να ξορκίσει τον θάνατο. Η δαιμόκλειος σπάθη δεν φεύγει πάνω από το κεφάλι σου. Και οι χορδές της κιθάρας ακούγονται ακονισμένες, έτοιμες να σε κόψουν. Ίσως υπάρχει μεταθανάτια ζωή. Μα μάλλον όχι: «I know you hate that mystic shit/ It's just another way of seeing/ The Sword of Damocles above your head».

8. «Riptide» («Set the Twilight Reeling», 1996) Μερικά τραγούδια είναι σαν δίνη από την οποία δύσκολα ξεφεύγεις. Σε οδηγούν κατευθείαν στο πάτωμα που χάνεται κάτω από τα πόδια σου. Το

έγραψε για ένα κορίτσι που βρέθηκε εκτός ελέγχου και δεν ήθελε άλλο να ζει μέσα στην κρίση της νεότητας. Το έγραψε για τον τελευταίο πίνακα του Βαν Γκογκ που ορίζει τις άκρες του τραγουδιού, προβάλλοντας ένα επίμονο συναίσθημα που καταρρέει μέσα στον ηλεκτρικό ήχο. Χωράφια από σιτάρι και κοράκια, σαν μαύρα κύματα, που εξαφανίζονται σ' έναν μπλε ουρανό που θυμίζει δίνη. Ή ρεύματα παλίρροιας. Αυτό το τραγούδι ακόμα να εξαντληθεί.

9. «Tatters» («Ecstasy», 2000) «Οι ευτυχισμένες οικογένειες είναι ίδιες κι απaráλλαχτες· όμως κάθε δυστυχισμένη οικογένεια τη βαραίνει η δική της, η ιδιαίτερη δυστυχία», γράφει ο Τολστόι και ο Λου Ριντ αναπτύσσει την εναρκτήρια πρόταση από την «Άννα Καρένινα» σ' ένα τραγούδι έξι λεπτών, με μια ψυχραιμη παραίτηση που συγγενεύει περισσότερο με τη συγκατάβαση του Κάρβερ ή το κουρασμένο μειδίαμα του Τσέχοφ, καθώς παρατηρούν την οικογενειακή ζωή, τη ζωή των ζευγαριών και τα σκαμπανεβάσματα της καθημερινότητας, σαν μια σειρά από κουρέλια που στο τέλος, κάπως μαγικά, ενώνονται για να φτιάξουν ένα μεγάλο εντυπωσιακό ένδυμα, από ακριβά λάθη και ανεκπλήρωτα πάθη, ακατάλληλο για όσους βιάστηκαν να στεφθούν βασιλιάδες εν ζωή.

10. «Little Dog» («Lulu», 2011) Ο Φρανκ Βέντεκιντ, συγγραφέας της «Λούλου», πίστευε πως το πάθος σε κάνει να μοιάζεις με σκυλί που σέρνεται στο χώμα: «Οι δρόμοι όλο και μεγαλώνουν ενώ τα πόδια ολόένα μικραίνουν». Στο τελευταίο του άλμπουμ, ο Λου Ριντ συνεργάστηκε με τους Metallica. Η κριτική τους λιοδόρησε. Μα συνήθως η κριτική κρίνει τους δισκους σαν σημεία στον χρόνο και όχι σαν ευθείες που τον τρυπάνε για να φτάσουν κάπου που κανείς δεν γνωρίζει. Κάπου εκεί βρίσκεται το μικρό σκυλί που γαβγίζει, μυρίζοντας τον αέρα: «You sniff your shit in the wind/ Follow me around/ Pathetic little dog». Το ύστατο καθρέφτισμα. Λου, Λου.

Παράδεισος στη γειτονιά της κόλασης

Όταν ο Ρούντολφ Χος έφτιαξε το σπιτικό του δίπλα στο Αουσβιτς

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ζώνη ενδιαφέροντος ★★★★★
ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Τζόναθαν Γκλέιζερ
Ερμηνείες: Σάντρα Χούλερ, Κρίστιαν Φρίντελ

Μία από τις σπουδαιότερες ταινίες που είδαμε στο τελευταίο Φεστιβάλ Καννών, η οποία τιμήθηκε και με το Μεγάλο Βραβείο της κριτικής επιτροπής, κυκλοφορεί εδώ και μερικές ημέρες στις ελληνικές αίθουσες. Ο σταθερά ανήσυχος και τολμηρός Τζόναθαν Γκλέιζερ («Sexy Beast», «Under the Skin») βουτάει εδώ με πρωτότυπο τρόπο στην πιο εφιαλτική στιγμή του ευρωπαϊκού 20ού αιώνα. Λίγα μέτρα από την περίφραξη του Αουσβιτς, ο διοικητής του στρατοπέδου, Ρούντολφ Χος, μαζί με τη σύζυγό του, Χέντβιχ, προσπαθούν να στήσουν ένα ονειρεμένο σπιτικό για την οικογένειά τους. Ταυτόχρονα, ακριβώς δίπλα τους συντελείται ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Πικρά ειρωνικό, χειρουργικά ακριβές και αλλόκοτα «ενοχλητικό», το φιλμ του Γκλέιζερ επιτυγχάνει τον σκοπό του, αρχικά χάρη σε μια απλή αλλά εξαιρετική ιδέα: η δημιουργία ενός μικρού παραδείσου στη γειτονιά του κολαστηρίου του Αουσβιτς—συνέβη όντως—από τον ίδιο τον διοικητή, μοιάζει με ανεστραμμένο καρέφτισμα όσων συμβαίνουν εκεί. Κάθε πρωί, ο Ρούντολφ Χος φοράει την άψογη στολή του, αποχαιρετά την υπέροχη οικογένεια και πηγαίνει στη δουλειά. Πίσω τα πάντα δουλεύουν ρολόι, χάρη στη φροντίδα και την επίβλεψη της Χέντβιχ (εξαιρετική η υποψήφια για Χρυσή Σφαίρα Σάντρα Χούλερ), η οποία πίσω από την εικόνα της στοργικής μητέρας κρύβει έναν αστάλινο χαρα-

κτήρα—στην πραγματικότητα, είναι εκείνη που κάνει κουμάντο. Όλα αυτά ο φακός του Γκλέιζερ τα παρακολουθεί με σχεδόν «φιλολογικό» ενδιαφέρον, αποστασιοποιημένος και ουδέτερος, κάτι το οποίο ενισχύει ακόμη περισσότερο τον σουρεαλισμό που υποβόσκει διαρκώς. Η κυρία του σπιτιού επιδεικνύει τον φροντισμένο κήπο της στους καλεσμένους, τα παιδιά πλατσουρίζουν χαρούμενα στην πισίνα, διάφορα

Πόσο διατεθειμένοι είμαστε ως άνθρωποι να κλείσουμε αυτιά και μάτια στη θηριωδία; Πώς η αποκτίνωση και η φρίκη καλύπτονται κάτω από ένα πέπλο τάξης και αρμονίας;

«δώρα» καταφτάνουν καθημερινά από το στρατόπεδο. Αυτό το τελευταίο δεν το βλέπουμε ουσιαστικά ποτέ: μόνο τις ψηλές του στέγες, ενώ πού και πού κάποιες μακρινές κραυγές ή ο βρυκηθμός της φωτιάς εισβάλλουν στη «ζώνη του ενδιαφέροντος».

Ακριβώς εκεί είναι που έρχεται το πιο ουσιαστικό και επίκαιρο κομμάτι της παρατήρησης του Γκλέιζερ. Πόσο διατεθειμένοι είμαστε ως άνθρωποι να κλείσουμε αυτιά και μάτια στη θηριωδία που συντελείται δίπλα μας; Πώς η αποκτίνωση και η φρίκη καλύπτονται κάτω από ένα πέπλο τάξης και αρμονίας;

Οι προσωπικές «φούσκες» ασφαλείας όχι μόνο δεν σώζουν, αλλά τελικά υποθάλπουν το κτήνος και καλλιεργούν τις άρρωστες νοστροπίες, μοιάζει να σημειώνει με το στεγνό του χιούμορ ο Γκλέιζερ.

Ο Ρούντολφ Χος (Κρίστιαν Φρίντελ) με λευκό κοστούμι απολαμβάνει τον ήλιο στη βεράντα του σπιτιού του. Το στρατόπεδο του θανάτου είναι σαν να μην υπάρχει για εκείνον. Ούτε οι κραυγές ούτε η βαριά οσμή του θανάτου μπορούν να διαταράξουν τη «γαλήνη» του.

HOME CINEMA

Η περιπέτεια μιας οικογένειας κι ένας γλυκός γάιδαρος

Πώς η απόδραση στην εξοχή μπορεί να εξελιχθεί σε εφιάλτη. Ιθαν Χοκ, Τζούλια Ρόμπερτς, Μαχερσάλα Αλί και Μάικαλα Χέρολντ.

Ο Εο και οι περιπέτειές του στον άγριο κόσμο των ανθρώπων.

Άσε τον κόσμο πίσω ★★ ★

Ερμηνείες: Σαμ Ισμαέλ, Ιθαν Χοκ, Τζούλια Ρόμπερτς, Μαχερσάλα Αλί

Ο δημιουργός του ρηξικέλευθου τηλεοπτικού «Mr. Robot», Σαμ Ισμαέλ, κατασκευάζει άλλον ένα δυστοπικό μύθο, σε μια παραγωγή του ζεύγους Ομπάμα, την οποία βλέπουμε στο Netflix. Μια μεσοαστική οικογένεια φεύγει για ολιγοήμερες διακοπές, νοικιάζοντας ένα πολυτελές σπίτι στην εξοχή. Μέσα στη νύχτα, ωστόσο, στην πόρτα της θα εμφανιστούν ένας πατέρας με την κόρη του, ισχυριζόμενοι πως είναι οι ιδιοκτήτες του σπιτιού. Ταυτόχρονα, μια γενικευμένη κυβερνοεπίθεση θα προκαλέσει χάος, βάζοντας τους πάντες σε κίνδυνο και δοκιμάζοντας τις μεταξύ τους σχέσεις.

Ο Ιθαν Χοκ και η Τζούλια Ρόμπερτς ερμηνεύουν το ζευγάρι που, μαζί με τα παιδιά του, καταλύει στην υπέροχη εξοχική κατοικία, όπου (προβλέψιμα) η χαλάρωση θα μετατραπεί σε εφιάλτη. Η ατμόσφαιρα χτίζεται από την αρχή μέσω της μουσικής, αλλά

και μερικών εξαιρετικά καλοστημένων σκηνικών, που μαρτυρούν τόσο το μέγεθος της παραγωγής όσο και τη δημιουργική φαντασία του Ισμαέλ, ο οποίος επιχειρεί να καθηλώσει τον θεατή (και) μέσω της εικόνας. Η ιδέα θυμίζει σε ένα βαθμό και το «Τρέξε» του Τζόρνταν Πιλ, με τους Μαχερσάλα Αλί και Μαϊκάλα Χέρολντ στους ρόλους των Αφροαμερικανών που συνυπάρχουν δύσκολα με τους λευκούς οικοδεσπότες.

Το φυλετικό ζήτημα, βέβαια, δεν είναι το μείζον εδώ: αντιθέτως, είναι ο τρόμος της τεχνητής νοημοσύνης αλλά και της «αποσύνδεσης» που κυριαρχούν, με παρατηρήσεις αρκετά σχηματικές είναι η αλήθεια, οι οποίες πάντως αμπαλάρονται σε προφανώς εντυπωσιακή συσκευασία.

Εο ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Γέρτζι Σκολιμόφσκι
Ερμηνείες: Σάντρα Ντρίζιμάσκα, Λορέντσο Ζουρτσόλο

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ κοινωνικής παρατήρησης

του σπουδαίου Γέρτζι Σκολιμόφσκι, το οποίο μάλιστα έρχεται μέσα από την οπτική ενός τετράποδου ήρωα. Ο Εο, ένας γαϊδαράκος του τσίρκου, καταφέρνει να αποδράσει και από εκεί να ξεκινήσει ένα μεγάλο ταξίδι μέσα στην πολωνική αλλά και στην ιταλική ύπαιθρο. Στον δρόμο θα γνωρίσει τις δύο όψεις της ανθρώπινης φύσης: την τρυφερή και συμπνετική από τη μία, τη βάνανυσ και παρανοϊκή από την άλλη.

Ο Σκολιμόφσκι κέρδισε το βραβείο της επιτροπής στο Φεστιβάλ Καννών με μια ασυνήθιστη ταινία, η οποία ξεκινά από παιγνιώδη αφετηρία, για να ασχοληθεί όμως με πολύ σοβαρά κοινωνικά ζητήματα. Το κυριότερο από αυτά έχει να κάνει με τη συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση, με διαδοκικά παραδείγματα τα οποία συναντά στην πορεία του ο συμπαθής γάιδαρος. Με σταθερά γλυκόπικρο ύφος και «μαζεμένη» διάρκεια μιάμισης ώρας, η ταινία του είναι κάπως σχηματική, ωστόσο, τελικά επιτυγχάνει στο ακέραιο τον στόχο της.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Λοζακόβιτς και Λίντου στο Κοντσέρτο για βιολί του Σιμπέλιους

Πέτυχε τον Ιούνιο, απολαύσαμε το εντυπωσιακό ταλέντο του 22χρονου Ντάνιελ Λοζακόβιτς στο Ηρώδειο, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών, όπου ερμήνευσε το Κοντσέρτο για βιολί του Τσαϊκόφσκι με την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης υπό τη Ζωή Τσόκανου.

Ο γεννημένος στη Στοκχόλμη βιολονίστας επέστρεψε στις 19 Νοεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Λ. Λαμπράκης» με αφορμή τα εβδομήντα χρόνια του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μουσικής», χάρη στον οποίο δημιουργήθηκαν μεταξύ άλλων το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, η Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» και η «Καμεράτα - Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής». Στην τιμητική εκδήλωση, η οποία πραγματοποιήθηκε σε συμπαραγωγή του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ο Λοζακόβιτς απέδωσε το Κοντσέρτο για βιολί του Ζαν Σιμπέλιους ενώ την ορχήστρα διηύθυνε ο Φινλανδός αρχιμουσικός Χάνου Λίντου. Τα έσοδα θα διατεθούν υπέρ του προγράμματος υποτροφιών του Συλλόγου Φίλων της Μουσικής.

Τη φορά αυτή, σε πολύ διαφορετικές συνθήκες ακουστικής από εκείνες του ρωμαϊκού ωδείου, είχε κανείς την ευκαιρία να απολαύσει μια ερμηνεία με πάθος και ένταση σε αυτό το γεμάτο συναισθημα κοντσέρτο. Ο Λοζακόβσκι διαθέτει άριστο έλεγχο των εκφραστικών του μέσων, της δυναμικής, της ποιότητας του παλμού κάθε φθόγγου, της ποιότητας του ήχου. Έτσι, το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της ερμηνείας του ίσως ήταν η διαχείριση των επιμέρους χρονικών διαρκειών. Προκειμένου να αναπτύξει το δραματικό περιεχόμενο της μουσικής, ο βιολονίστας

Τα εβδομήντα χρόνια του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μουσικής» τιμήθηκαν με μια ξεχωριστή συναυλία.

είτε έδινε κατά τη αυξημένη διάρκεια σε φράσεις ή και μεμονωμένους φθόγγους είτε πάλι επίσπευδε τις διάρκειές τους δημιουργώντας πρόσθετη ένταση.

Εξαιρετικά εκφραστικά ερμήνευσε ο Ντάνιελ Λοζακόβιτς το γεμάτο συναισθημα Κοντσέρτο για βιολί του Σιμπέλιους.

Σαφείς έγχοι του ήταν σε κάθε στιγμή η έκφραση, στοιχείο που προσδιόρισε επίσης το εκτενές δεξιοτεχνικό εδάφιο πριν από το κλείσιμο του πρώτου μέρους.

Αντίστοιχα εκφραστικό υπήρξε το δεύτερο μέρος που Κοντσέρτου, που ο Λοζακόβιτς οδήγησε σε ιδιαίτερα ποιητική κατάληξη. Στο γοργό τρίτο μέρος, πα-

ρότι από τη γραφή του έργου οι νότες σχεδόν δεν χωρούν στον χρόνο, ο Λοζακόβιτς ανταποκρίθηκε με επιτυχία, διατηρώντας σταθερά την ποιότητα ενός

ωραίου και στρογγυλού ήχου. Σύμμαχός του στην επιτυχημένη ερμηνεία ήταν η ορχήστρα, η οποία υπό τον Χάνου Λίντου συνεργάστηκε, στηρίζοντας την πρόταση του βιολονίστα μέσα από μια ερμηνεία με διαβαθμίσεις και απρόσμενες εκλεπτύνσεις, ειδικά στο δεύτερο μέρος. Οι ικανότητες του Λίντου φάνηκαν εξίσου στο δεύτερο μέρος της βραδιάς, όπου ακούστηκε η Τρίτη Συμφωνία του Μπετόβεν, «Ηρωική». Η μουσική διεύθυνσή του συχνά οδηγούσε την Κρατική στα όρια της, ιδίως στο τελευταίο μέρος. Είχε, όμως, ως αποτέλεσμα μια ερμηνεία γεμάτη δύναμη και αντιθέσεις, όπως σπάνια την έχουμε ακούσει από το συγκεκριμένο σύνολο. Ξεχωριστό ενδιαφέρον είχε η ανάγνωση του Λίντου στο «Σκέρτσο», δηλαδή το τρίτο μέρος της Συμφωνίας, όπου ο αρχιμουσικός υπογράμμισε τη νευρώδη διάσταση, κάνοντας ακόμη πιο ομαλή τη μετάβαση στο τελικό μέρος του έργου. Νωρίτερα, στην αρχή της συναυλίας, Λίντου και Κρατική είχαν αποδώσει με ενάργεια τη σουίτα μπαλέτου «Ταναγραία» του Γιώργου Σισιλιάνου.

Υπάρχει αδικία εις βάρος των ζώων

Η Μάρθα Νούσμπουμ μιλάει στην «Κ» για την αρχαιοελληνική ρίζα της ηθικής για τα υπόλοιπα πλάσματα

Συνέντευξη στον
ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Πώς θα σας φαινόταν να διεξάγονται δίκες, με τους αντιδίκους να εκπροσωπούν ζώα ή την απαγόρευση της βιομηχανικής κτηνοτροφίας υπέρ μιας λιγότερο βάνουσης, εργαστηριακής κτηνοτροφίας; Η Μάρθα Νούμπαουμ, καθηγήτρια Νομικής και Ηθικής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, συναισθανόμενη την ανισότητα στις σχέσεις ανθρώπων - ζώων και την καταπίεση των δικαιωμάτων τους, καταθέτει μια ριζοσπαστική, για άλλους «προκλητική», άποψη μέσω του έργου της «Δίκαιοσυνή για τα ζώα: η συλλογική μας ευθύνη» (μτφρ.: Αθ. Αναγνωστόπουλος - Νεφέλη Κατσφαούρου - Αζαρίας Καρμανλίδης, εκδ. Κάτοπτρο).

Η πολυβραβευμένη ο τοχάστρια Μάρθα Νούσημαν (βραβείο Holberg 2021), επηρεασμένη από τη συστηματική αδικία και την κακοποίηση που υφίστανται τα ζώα, επανακαράσσει τις σχέσεις μεταξύ των ζώων και των άλογων όντων. Στο βιβλίο της, μέσω μιας πολιτικοφιλοσοφικής ανάλυσης, ο άνθρωπος, ως τύραννος του ζωικού βασιλείου, οφείλει να αντιληφθεί τις ευθύνες του και να αναπροσδιορίσει τον ρόλο του απέναντί στα ζώα.

Η «Κ» συνομιλήσε με την δρα Νούσμπאουμ, σε μια συζήτηση για τις αδικίες που υφίστανται τα ζώα, την αρχαιοελληνική καταγωγή της ηθικής για τα ζώα και το πώς η διεθνής κοινότητα οφείλει να λάβει ενεργότερο ρόλο απέναντι σε χώρες-παράβατες των διεθνών διατάξεων.

– Τι σας οδήγησε να θίξετε το ευαίσθητο θέμα των σχέσεων ανθρώπου - ζώων;

– Κοιτάξτε, όλη μου η δουλειά αφορά την πολιτική φιλοσοφία και την ηθική, δεν ξενιτεύα απλώς με αυτήν. Ασχολήθηκα με την αδικία εις βάρος των ζώων ήδη από το βιβλίο μου «Frontiers of Justice» του 2006 και μετά απ' αυτό άρχισα να γράφω μια σειρά άρθρων σε συνεργασία με την κόρη μου, η οποία μέχρι τότε θανάτωε ή ήταν δικηγόρος για τα δικαιώματα των ζώων. Παραρυσίασα με το έργο μας στην «Ένωση Ανθρώπωνης Ανάπτυξης και Ικανότητας». Στη συνέχεια αποφάσισα ότι θα έπρεπε να γράφω ένα ολόκληρο βιβλίο για το θέμα. Το νομικό έργο της κόρης μου για τα άγρια ζώα με ενέπνευσε. Μετά τον τραγικό πρόωγο θάνατό της το 2019, από μυκητιασική λοίμωξη που προ-

ήλθε από χειρουργική επέμβαση, ήμουν αποφασισμένη να το τελειώσω και να το κάνω αντάξιο της ζωής της και των όσων υποστήριζε. Πρόκειται για ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα της εποχής μας.

– Αρκετές δυτικές χώρες δεν έχουν υιοθετήσει νόμους για την ευημερία των ζώων, ενώ σε πολλές αναπτυσσόμενες τα ζώα πελωρούνται εργαλείο για την εργασία τους. Ζώντας ανάμεσα σε κοινωνίες με διαφορετικές αντιλήψεις για τα δικαιώματα των ζώων, πώς μπορούμε να εκσυγχρονίσουμε τις σχέ-

Όλες οι δυτικές χώρες
έχουν κάποιους
νόμους, αλλά συνήθως
προστατεύουν
τα ζώα συντροφιάς,
όχι τα ζώα που τρώμε.

Η βιομηχανία
κρέατος είναι ένας
από τους κύριους
παράγοντες
που συμβάλλουν
στην υπερθέρμανση
του πλανήτη.

σεις ζώων - ανθρώπων και από πού πρέπει να ξεκινήσει ο εκσυγχρονισμός (π.χ. εκπαιδευτικά συστήματα);

– Λοιπόν, πρέπει να γνωρίζετε ότι οι δυτικές χώρες έχουν μείνει πίσω από πολλές, αν όχι τις περισσότερες, μη δυτικές χώρες σ' αυτό το θέμα. Οι χώρες στις οποίες τα ζώα έχουν νομική υπόσταση (μπορούν να ενεργούν ως ενάγοντες σε νομικές αγωγές, εκπροσωπούμενα από κηδεμόνα) είναι η Ινδία, η Κολομβία, το Εκουαδόρ, το Πακιστάν και η Αργεντινή. Η βουδιστική παράδοση είναι φιλοζωική, ενώ περίπου οι μισοί Ινδοί δεν τρώνε κρέας. Παρόλο που η δυτική παράδοση είχε κάποιες ισχυρές φωνές υπέρ των ζώων πολύ νωρίς –τους ύστερους Έλληνες πλατωνιστές Πορφύριο και Πλούταρχο-, η παράδοση αυτή σύντομα απομακρύνθηκε από τα ζώα και καμιά ισχυρή φωνή υπέρ των ζώων δεν εμφανίστηκε μέχρι τον Τζέρεμι Μπένθουμ τον 18ο αιώνα.

Όσον αφορά τους νόμους για

A woman with short blonde hair, wearing a black dress and a blue shawl, sits in a red upholstered chair. Behind her is a large, ornate gold-framed portrait of a man in a red robe, seated and holding a book. The background is a deep red wall with gold trim. The floor is covered with a red carpet featuring a large, ornate gold medallion.

«Οι χώρες στις οποίες τα ζώα έχουν νομική υπόσταση (μπορούν να ενεργούν ως ενάγοντες σε νομικές αγωγές, εκπροσωπούμενα από κηδεμόνα) είναι η Ινδία, η Κολομβία, το Εκουαδόρ, το Πακιστάν και η Αργεντινή», λέει η Μάρθα Νούσμπאουμ, καθηγήτρια Νομικής και Ηθικής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο.

την ευημερία των ζώων, όλες οι δυτικές χώρες έχουν κάποιους, αλλά συνήθως προστατεύουν τα ζώα συντροφιάς, όχι τα ζώα που τρώμε. Η βιομηχανία κτηνοτροφίας έχει τεράστια δύναμη στην πολιτική των ΗΠΑ, εμποδι-

ζοντας τη μεταρρύθμιση. Ετσι, έχουμε νόμους που προστατεύουν, όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς, αλλά και τα πτηνά (όχι αυτά που τρώμε) και τα θαλάσσια θηλαστικά, αλλά δεν παρέχουν προστασία για τις αγελάδες.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΓΙΑ ΤΑ ΖΩΑ

Η δικαιοσύνη για όλους.

Martha C. Nussbaum

Μετάφραση: Βασιλική Βασιλείου

Μέσα από το βιβλίο της η Μάρθα Νούσμπאουμ καταθέτει μια ριζοσπαστική, για άλλους «προκλητική», άποψη.

τους χοίρους και τα κοτόπουλα σε εθνικό επίπεδο, αν και μεμονωμένες πολιτείες έχουν εισαγάγει περιορισμούς. Η Ευρώπη είναι πολύ καλύτερη, με άφθονους περιορισμούς της βιομηχανίας – η Αυστρία και η Σουηδία είναι πρωτοπόρες.

Σε γενικές γραμμές πρέπει να εργαστούμε σε πολλά μέτωπα. Για παράδειγμα, για την προστασία των θαλασσιών θηλαστικών χρειαζόμαστε νόμους κατά του πλάστικου μιας χρήσης, νόμους που ρυθμίζουν τα εργαλεία αλιείας αστακών, νόμους που ρυθμίζουν την ρύπανση του θορύβου στον ωκεανό και φυσικά νόμους που απαγορεύουν τη χρήση καμιακιού. Σε εγκώριον επίπεδο, πρέπει να αμφισβητήσουμε επιθετικά τη βιομηχανία κτηνοτροφίας, ενημερώνοντας το κοινό για τις συνθήκες που επικρατούν σ' αυτή τη βιομηχανία. Ευτυχώς, τώρα έχουμε υποκατάστατα του κρέατος: τα τεχνητό κρέας με βάση τα φυτά είναι πολύ δημοφιλή και το κρέας που αναπτύσσεται από βλαστοκύτταρα αρχίζει να είναι διαθέσιμο. Έτσι, η βιομηχανία καθίσταται εφάλωτη και μπορεί να αρχίσει να κάνει παραχωρήσεις.

– Στο βιβλίο σας αναφέρεστε στις απόψεις του Αριστοτέλη για την ηθική των ζώων. Ο Αριστοτέλης εισήγαγε την έννοια «τέλος» για να εξηγήσει ότι τα ζώα έχουν σκοπούς και όχι δημιουργήσει μια ιεραρχία στην οποία ο άνθρωπος είναι το αφεντικό και τα ζώα ακολουθούν. Κρίνοντας ότι ο Αριστοτέλης ήταν ο πρώτος που έγραψε για ηθικά ζητήματα στην εκμετάλλευση των ζώων, πώς έχουν επιπράξει αυτές οι

απόψεις το έργο σας και πού
κάνετε τις βασικές διακρίσεις;

— Οχι! Ένα από τα μεγαλύτερα ψέματα στην ιστορία της φιλοσοφίας είναι η ιδέα ότι ο Αριστοτέλης δημιούργησε τη «scala naturae», την ιεραρχία για την οποία μιλάτε. Αυτή η ιδέα προέρχεται από τον μεσαιωνικό χριστιανικό αριστοτελισμό και δεν υπάρχει ποθενά στον Αριστοτέλη. Ο Αριστοτέλης επέμενε να εστιάζει σ' αυτό που έχουν όλα τα ζώα κοινό χαρακτηριστικό και δημιούργησε αυτό που ονόμασε «κοινή ελξηση» για το πώς τα ζώα κινούνται προς τα αντικείμενα της επιθυμίας τους. Όμως, ο Αριστοτέλης δεν ήταν ο πρώτος που έγραψε γι' αυτό. Αρκέτοι από τους προσωκρατικούς ασχολήθηκαν με τα ζώα. Η βασική που διακρίνει είναι ανάμεσα στα αισθανόμενα ζώα (εκείνα που έχουν μια υποκειμενική οπτική για τον κόσμο, που αισθάνονται πόνο και ευχαρίστηση) και τα άλλα. Αυτή η διάκριση δεν ήταν διαθίσσιμη στον Αριστοτέλη, επειδή η εύρεση του ποια ζώα αισθάνονται πόνο απαιτεί προηγμένη έρευνα, που έγινε μόλις πρόσφατα.

– Στο βιβλίο σας απορριπτεται τη βιομηχανική κτηνοτροφία και επικεντρώνεστε στη μη βίαιη εκτροφή. Με σχεδόν 8 δεκατοκμύρια πολίτες στην Γη και λαμβάνοντας υπόψη τις εκτεταμένες διατροφικές ανάγκες, πολλοί θα σας κατηγορήσουν ότι η «ποιοτική» κτηνοτροφία θα δημιουργήσει ελλείψεις τροφίμων. Πώς μπορεί να συνυπάρξει το ηθικό ζήτημα που θέτετε με τις παράλογες αυξανόμενες ανάγκες σε τρόφιμα;

— Ο άνθρωπος δεν χρειάζεται κρέας για να επιβιώσει. Το είδος μας εξελίχθηκε ως φυτοφάγο, που έτρωγε κρέας περιστασιακά σε τελετουργικές περιστάσεις. Το κρέας είναι μια αρκετά ανθυγιεινή τροφή για τον άνθρωπο και μόνο οι λόγοι υγείας έχουν πείσει πολλούς ανθρώπους να υιοθετήσουν μια φυτική διατροφή. Η βιοχημική κρέατος είναι επίσης ένας από τους κύριους παράγοντες που συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη, η οποία είναι κακή για την υγεία όλων μας. Ωστόσο, οι άνθρωποι που είναι τρωμερά προσκολλημένοι στο κρέας μπορούν πλέον να επιλέξουν κρέας που καλλιεργείται στο εργαστήριο και δεν περιλαμβάνει την εκτροφή και τη θανάτωση ζώων.

Κι όμως, τα ζώα μπορούν να έχουν νομική υπόσταση

Στις ΗΠΑ, βλέπουμε ότι πολλοί πτυχιούχοι νομικής εμφανίζουν στον δικαίωμα των ζώων και κάνουν καριέρα ως δικηγόροι ζώων. Πόσο κοντά ή μακριά βρίσκομαστε από τη στιγμή που στα δικαστήρια θα πραγματοποιούνται δίκες για ζώα ή που τέτοιες υποθέσεις θα καταλήγουν στο Ανώτατο Δικαστήριο; Κι αν μια τέτοια πρόβλεψη είναι ρεαλιστική, θα σταθεί ο άνθρωπος ωφελιμισμός επιμόδιο στην πραγματική δικαιοσύνη;

– Υπερεκτιμάτε τον αριθμό των πτυχιούχων νομικής που επιλέγουν αυτές τις καριέρες. Ο μισθός των κόρνς μου, η οποία εργαζόταν σε μια ΜΚΟ ως δικηγόρος για θέματα ζώων, ήταν πολύ χαμηλός και οι περισσότεροι απόφοιτοι επιλέγουν υψηλότερους μισθούς. Ωστόσο, ακόμη και κάτω από αυτές τις συνθήκες μπορούν να κάνουν πολύ καλή δουλειά για τα ζώα μέσω προγραμμάτων «pro bono» σε μεγά-

λες δικηγορικές εταιρείες. Ομως, όπως επιμένουν οι νομικοί εδώ και καιρό, δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο τα ζώα δεν μπορούν να έχουν νομική υπόσταση. Το πρόβλημα είναι ότι το Κογκρέσο δεν θα κάνει αυτή τη ρύθμιση, και χωρίς νομοθετική υποστήριξη τα δικαστήρια είναι απίθανο να προχωρήσουν σε τέτοιου είδους δίκες. Πρέπει να γνωρίζετε ότι οι πιο δημιουργ-

Το Κογκρέσο δεν θα
κάνει αυτή τη ρύθμιση,
οπότε τα δικαστήρια
είναι απίθανο
να προχωρήσουν
σε τέτοιου είδους δίκες.

γικές δικαστικές αποφάσεις υπέρ των ζώων αφορούσαν την ερμηνεία ενός καλού νόμου, όπως ο νόμος για την προστασία των

Η προστασία όλων των ζώων του πλανήτη είναι χρέος όλων μας, σύμφωνα με τη Μάρθα Νούσμπאουμ, όμως για να συμβεί αυτό «χρειαζόμαστε διεθνείς κανόνες που να είναι πραγματικά εφαρμόσιμοι».

θαλασσιών θηλαστικών ή ο νόμος για τη συνθήκη για τα μεταναστευτικά πουλιά.

—αν εννοείτε τις απόψεις του Μπένθαμ και του Μιλ— αυτό θα ήταν τεράστια πρόοδος, αφού πίστευαν ότι η σωστή επιλογή

είναι αυτή που μεγιστοποιεί την ευημερία για όλα τα αισθανόμενα όντα, συμπεριλαμβανομένων των ζώων. Αν εννοείτε την απλή απληστία, νομίζω ότι οι νέοι άνθρωποι είναι διαφορετικοί και νοιάζονται πραγματικά για ολόκληρο τον πλανήτη.

– Ανακεφαλαιώνοντας, μου έκανε εντύπωση στο βιβλίο σας το κεφάλαιο για τις φάλαινες και τις αδυναμίες του διεθνούς δικαίου, ενώ αναφέρετε ότι τα νομικά μας συστήματα βρίσκονται σε πρωτόγονη κατάσταση όσον αφορά τη διαβίωση των ζώων. Ποια μηνύματα επιδώκετε να μεταφέρετε στη διεθνή κοινότητα και ποιες αλλαγές αναμένετε να επιτευχθούν στο εγγύς μέλλον;

– Για το εγγύς μέλλον, τα έθνη πρέπει να κάνουν τη δουλειά, αλλά αυτό δεν είναι τρομερά χρήσιμο για τα θαλάσσια θηλαστικά. Χρειαζόμαστε διεθνείς κανόνες που να είναι πραγματικά εφαρ-

μόσμοι. Αυτή τη στιγμή, τα έθνη που δεν τους αρέσει αυτό που κάνει η διεθνής ομάδα που ρυθμίζει τη φαιλανοθηρία μπορούν απλά να παραιτηθούν από μέλη της. Οπότε, πρέπει να είμαστε σε θέση να θεωρήσουμε έθνη, όπως η Ιαπωνία και η Νορβηγία, δηλαδή τους δύο αυτούς μεγάλους παραβάτες, υπόλοιπους. Δεδομένου ότι το Παγκόσμιο Δικαστήριο ασχολείται μόνο με τις παραβατικές τις συνθήκες από τα έθνη-μέλη, αυτό δεν θα λειτουργήσει. Αυτό που θα μπορούσε να λειτουργήσει είναι η διπλωματική πίεση από τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα έθνη. Ομως, πάνω απ' όλα, η πίεση τις κοινές γνώμες είναι ζωτικής σημασίας και έχει ήδη κάνει την Ισλανδία, η οποία συνήθιζε να κυνηγάει πολλές φάλαινες, να μειώσει τον αριθμό του κυνηγιού και νομίζω ότι υπάρχουν ενδείξεις για μια παρόμοια πορεία στην Ιαπωνία. Καταλήγοντας, ελπίζω αυτά που γράφω να κάνουν τη διαφορά.

γαστρονόμος

ΡΕΒΕΤΙΟΝ

χωρίς κόπο

ΕΥΚΟΛΕΣ ΓΙΟΡΤΙΝΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ

+

Η ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ

ΧΟΙΡΙΝΟ ΓΕΜΙΣΤΟ
ΜΕ ΚΥΔΩΝΟΠΑΣΤΟ
ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΟΤΥΡΙ

ΚΑΙ

ΧΟΙΡΙΝΟ ΨΗΤΟ
ΜΕ ΧΑΡΟΥΠΟΜΕΛΟ
ΚΑΙ ΟΥΪΣΚΙ

ΚΥΡΙΑΚΗ
24/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Εκδόσεις: 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024